הארץ

ג' שנה נ"ה, יום ו' י"ח בניסן תשל"ג, 20 באפריל 1973 V. 55 / 16,446 / APRIL 20

סקוט דחה ביקורו בישראל

ואשינגטון, 19 (ע"ר). הסנאטור הרפובליקאי, מנהיג הסיעה הרפוב־ליקנית בסנאט, יו סקוט, דחה את בקעו המתוכנן לישראל השבוע.

הסנאטור עמד לצאת השבוע ל־ישראל כדי להשתתף בטקס הנחת אבן־פינה לאגף מגורים לסטודנטים בטכניון, שישא את שמו. אולם חב־רת שוחרי הטכניון בארה"ב החלי־טו לדחות את הטקס בגלל חג ה־פסח.

מסעו יערך כנראה בסוף נובמבר או דצמבר, לרגל יובל הטכניון.

ר"מ איטליה הגיש לניכסון תכנית למו"מ ישיר במזה"ת

מציע „דיונים מדיניים ישירים בין שני הצדדים, לפחות בשלבים הראשונים, ללא כפיה מבחוץ"

ואשינגטון, 19 (יופ"יע). ראש ממשלת איטליה, ג'וליו אנדריאו־טי, אמר אתמול, כי הגיש לנשיא ניכסון תכנית סודית, אשר תעו־דד את ישראל ואת שכנותיה ה־ערביות לפתוח במו"מ לישוב ה־סיכסוך.

מר אנדריאוטי ציין, כי הנשיא ו־שר־החוץ, ויליאם רוג'רס, גילו ענין בתכניתו.

ראש ממשלת איטליה הטעים, כי הבעיה המזרח־תיכונית היא קשה ב־יותר. הוא סירב למסור פרטים מ־

(הסוף בעמוד 2, טור 6)

סעודיה לוחצת לשינוי מדיניות ארה"ב כלפי ישראל

ואשינגטון, 19 (ע"ר). שר־הנפט של סעודיה הזהיר את ארה"ב, כי ארצו לא תגביר במידה ניכרת את ייצור הנפט, אלא אם תשנה ואשינג־טון את עמדתה הפרו־ישראלית ב־סיכסוך המזרח־תיכוני, — מוסר ה־יום „ואשינגטון פוסט".

העתון מציין כי השר אמר דברים אלה בשיחות שניהל עם מנהיגים אמריקאים בכירים.

הצעת הגינוי לישראל במועצת־הבטחון – היום

תכן וטו אמריקאי בהצבעה אחה"צ * הוגשה הצעת גינוי משותפת של בריטניה וצרפת

מאת ד. הירשפלד(?)
סופר „הארץ" באו"ם

ניו־יורק, 19 (מיוחד ל„הא־רץ"). הצעת החלטה אנטי ישר־אלית, שהוגדרה על ידי שגריר ישראל באו"ם יוסף תקוע כ„לעג להוק ולמוסר הבינלאומי" הוג־שה היום אחה"צ למועצת־הבי־טחון, וייתכן שיוטל נגדה וטו אמריקאי.

הצעת־ההחלטה, שהוגשה ע"י ברי־טניה וצרפת, מגנה את הפשיטה ה־ישראלית בלבנון וקוראת לישראל להימנע מכל התקפות צבאיות נגד לבנון. היא מזהירה את ישראל ש־אם יישנו התקפות כאלה, תתכנס שוב המועצה כדי לדון בצעדים נוספים ואפקטיביים יותר נגד הישנותם. הצ־עת־ההחלטה זאת אינה מגנה את ה־טרור הערבי אלא במונחים כלליים ומעורפלים ביותר, כביעה דאגה עמוקה ובגנה את כל פעולות האלי־מות המסכנות או נוטלות חיי אנשים חפים מפשע.

נוסח זה תואם את השאיפה הבר־רית מלבד המשפט הקורא להטלת סנקציות על ישראל ע"י בקשה מה־חברות לא להעניק סיוע ועזרה ל־מדינות אחרות הבבצעות פעולות מלחמה.

עד לשעות הערב המאוחרות עש־תה יוגוסלביה מאמצים להחזיר ל־הצעת ההחלטה את סעיף הסנקציות, אולם אין להניח, כי סעיף זה ייכלל, הואיל וכפי שההחלטה מנוסחת עתה, ייתכן שארה"ב לא תטיל וטו אלא תימנע.

בהגובה נזעמת אמר יוסף תקוע, כי הצעת־ההחלטה היא עלבון לאלה הכנסים להיאבק נגד מעשי הרצח האלימות הפראיים נגד אזרחים חפים מפשע בכל רחבי העולם.

שר־החוץ המצרי אל־זאיית עומד לבאום לאחר ההצבעה ויבקש של־כונצה הדרוש ממזכיר האו"ם דו"ח

(הסוף בעמוד 2, טור 8)

סאדאת יישא „נאום חשוב" ב־1 במאי

רכבת אווירית של נשק ממדינות ערביות לסוריה

מאת סופר „הארץ"
לענייניים ערביים

נשיא מצרים עומד לשאת נאום מדיני חשוב ב־1 במאי בעצרת פו־עלים בשכונת אל־מחלה אל־כוברה, — כסר אמש רדיו קהיר.

סאדאת ערך בימים האחרונים סיורים ביחידות הצבא, לרבות בסי־סים קדמיים של חיל־האויר ושו־חח עם הקצינים והחיילים.

העתון הבירותי „ליאוריין להי־דור" מסר אתמול, כי שהיה־התעופה של דמשק נסגר אור ליום אתמול לתנועה אווירית אזרחית למשך שש שעות, כדי לקלוט רכבת אווירית ש־העבירה כבויות של נשק ממדינות ערביות. העתון לא מסר פרטים על מקור הנשק.

רכב משטרה עלה על מוקש בכביש תול־כרם—שכם

לא היו נפגעים

רכב של משטרת ישראל עלה אמש סמוך לשעה 6 על מיטען חו־מר־נפץ שהוטמן בשולי כביש הול־כרם — שכם, כ־3 קים מזרחית לתול־כרם.

נגרם נזק קל לרכב, לא היו נפ־געים. כוחות־הבטחון פתחו בחקי־רה, — מוסר דובר צה"ל.

בקבוק מולוטוב לעבר בנק ברקליס בבירה

מאת סופר „הארץ" בירושלים

בקבוק מולוטוב הוטל אמש לעבר בנק ברקליס ברחוב סלאח א־דין ב־ירושלים המזרחית.

הדבר אירע ב־8.30 בערב. כתו־צאה מכך הוצתה דלת הבנק. נעצרו 3 חשודים.

סוחר מנצרת נעצר לחקירה מטעמי ביטחון

מאת סופר „הארץ" בצפון

סוחר מנצרת נעצר ע"י כוחות־הביטחון לחקירה בעיקבות ג'... מטעמי בירור. הסוחר נעצר אמש ונראה, כי צפויים עוד מעצרים נו־ספים באיזור הצפון.

(ע). האיש, שהוא דמות ידועה ב־עיר, נעצר בהמשך לחקירה המתנהלת נגד מורה מנצרת, שנעצר אף הוא לפני ימים מספר.

עם מעצרו מגיע ל־4 מספר הער־בים הישראליים העצורים, לאחר ש־חמישה מהם שוחררו ביום ד' לפי בקשת המשטרה.

תכשיטים במיליון ל"י נגנבו בבית־מלון בלונדון

לונדון, 18 (יופ"יע ופ"ר). איש־כספים יליד אירואן, פריד?אר עלי ע־זיז (37) מסר היום למשטרה, כי גנ־בים נגבו מחדרו במלון מותרה מל־את תכשיטים.

המזוודה היתה בערך של כ־90 אלף לישי"ש היא נגנבה מן הקומה ה־14 של המלון.

רוג'רס קורא לפתיחת התעלה

הסכם־הביניים צריך לכלול המשך הפסקת־האש נסיגה מהתעלה ויצירת תנופה לביצוע החלטת מועה"ב 242

מאת צארלס פאבוואוביבי
סופר „הארץ" בארה"ב

ואשינגטון, 19 (מיוחד ל„הא־רץ"). ארה"ב תעודד תהליך של מו"מ במזה"ת שהוא האזור ה־יחיד שנותר בעולם בו יש סיכ־סוך כרוני שאין שום מו"מ ב־צינינו — הכריז שר־החוץ האמ־

ויליאם רוג'רס

ריקאי, ויליאם רוג'רס, בדו"ח השנתי שלו על מדיניות החוץ, שפורסם היום.

רוג'רס הטיל על מצרים את האח־ריות לאי־התקדמות במזה"ת, בכך שהיא עומדת על תביעתה לנסיגה ישראלית לפני תחילת מו"מ.

כן אמר כי ארה"ב מוצאת להובה לסייע לישראל כדי לשמור על כאזן הכוחות במזה"ת.

מר רוג'רס קובע בדו"ח כי 1973 היא השנה המתאימה להשגת התקד־מות במזה"ת, בעיקבות הסכמים בין שתי הקדושות, שתי מדינות וראש־נאם ושתי מדינות גרמניה, הרפיה בהתחות בין המעצמות ושיכויים הדדיים לשיפור איכות החיים במזר־ח התיכון תוך התרחקות ממל־חמה.

דו"ח שנתי זה הוא השני שאינו מזכיר את תכנית רוג'רס מ־1969 שנחשבה פעם לתכנית היסוד ל־שלום במזה"ת. במתוחים נמרצים עוד יותר מאשר בשנה שעברה קו־בע הדו"ח, שאין שום דרך אחרת להתקדמות לקראת שלום במזה"ת אלא, להכנס למו"מ במישרין או ב־עקיפין. כוחות חיצוניים אינם יכו־

(הסוף בעמוד 2, טור 5)

המשלחת הסינית הגיעה לארה"ב

תפתח משרד קישור

ואשינגטון, 19 (יופ"יע). משלחת בת 10 חברים מפקינג, שתייצג ב־אורח רשמי את סין הקומוניסטית ב־בירת ארה"ב, הגיעה לכאן אתמול ותפתח משרד קישור.

את פני המשלחת, שבראשה עומד האן־הסו, ראש מחלקת הטקס בשר־רד־החוץ הסיני, קידמו 5 פקידי מש־רד־החוץ האמריקאי הדוברים סי־נית.

הסינים נסעו למלון „מי פלאור", שבו יתאכסנו עד שימצאו מקומות מתאימים להקמת משרד ולשיכון הנ־ציגים.

בראש המשרד הסיני בואשינגטון יעמוד השגריר הואנג־צ'ן, מי שהיה שגריר סין בצרפת.

השגריר דויד ברוס יעמוד בראש משרד הקישור האמריקאי בפקינג.

מניחים ששני משרדי הקישור יי־פתחו באורח רשמי במחצית מאי.

אל־תאפדי יציג הערב את ממשלתו החדשה

פרנג'ייה יחדש נוכחות הצבא במחנות פליטים

מתיחות בין המחבלים ושילטונות לבנון * ערפאת: אירגוני החבלה — בפני זעזועים קשים

מאת סופר „הארץ"
לענייניים ערביים

בעוד שראש הממשלה הלבנוני הנידונ, ד"ר אמין אל־תאפדי, הכביק אמש בהתייעצויות עם נציגי הסיעות הפרלמנטריות לק־ראת הכלמת הרכבת הממשלה — כסרו עתוני בירות על מתיחות התהודדות היחסים בין השילטונות והמחבלים.

בראיון שפורסם אתמול בשבועון הונגרי הכריז יאסר ערפאת, כי איר־גוני החבלה ניצבים כיום בפני זע־זועים קשים ומצב חמור ביותר.

העתונאי מיכאל גורדוס מסר אמש מפי כתב רשת השידור האמריקאית אי.בי.סי., ג'סן קולי, בביירות, כי הנשיא פרנג'יה מתכוון לחדש את נוכחות הצבא במחנות הפליטים, אשר נפסקה לפני 3 שנים עקב השהלטות המחבלים עליהם נוכח הסכם קהיר שנחתם בין שני הצד־

(הסוף בעמוד 2, טור 8)

אלעזר: אם יפתחו המצרים במערכה תגובתנו תהיה מפתיעה

„העברת המטוסים מלוב ומעירק למצרים תגביר את נטייתה ההרפתקנית * תימשך המדיניות ההתקפית נגד המחבלים"

מאת סופרו הצבאי
של „הארץ"

העברת מטוסי המיראז' הלוביים ו־מטוסי־קרב מסוג האנטר, מעיראק למצרים, יש בה כדי להגביר את

רב־אלוף דוד אלעזר.

המחשבות ההרפתקניות שהרמזו באחרונה במצרים. אנו מתייחסים ב־רצינות לאיומים המצריים ונקדם או־תם בכוננות גבוהה של צה"ל — אמר אתמול הרמטכ"ל, רב־אלוף דוד אלעזר, בפגישה עם הכתבים הצב־איים לקראת יום העצמאות.

הידיעה על העברת המטוסים ה־לוביים והעיראקיים למצרים נמסרו אתמול ע"י חוגים מוסמכים. מסתבר, כי בס"ה הועברו כ־35 מטוסים. כמו־כן המיראז' הוסבו למצרים ע"י טייסים מצריים ואילו מטוסי ההאנטר (שהם מטוסים ישנים) הועברו ככל הנראה ע"י טייסים עיראקיים.

הרמטכ"ל הטעים, כי בשעתו הת־ריעה ישראל שקניית המיראז'ים ע"י לוב נועדה לחזק את חיל־האוויר ה־מצרי ואנו עלולים למצוא בחזית עם ישראל. התריעו גם שהטייסים המתאמנים בצרפת הם מצריים, אף שנשאו דרכונים לוביים. העברת המ־טוסים למצרים מאמתת את התחזיות,

(הסוף בעמוד 3, טור 5)

מצפים להודעת שר־ההגנה בפאריס בפרשת העברת המיראז'ים למצרים

פאריס, 19 (ע"ר) — פקידים צר־פתיים הכחישו היום את הטענות שהועלו ע"י הרמטכ"ל רב־אלוף דוד אלעזר, שטייסת מטוסי מיראז' מ־תוצרת צרפת הועברו מלוב למצ־רים.

„הישראלים יצטרכו להוכיח את האשמתם. אם יש להם הוכחות, כן הראוי שיודיעו לנו על כך", — אמר פקיד צרפתי.

ממשלת צרפת הזהירה לפני זמן רב את לוב רשמית, שאם יועברו מטוסי מיראז' המיועדים להגנת לוב למדינת עימות עם ישראל, כגון מצרים, הבוטל אספקת שאר המטו־סים. צרפת הסילה אמברגו על משלו־חי נשק „למדינות מערכה" ב־מזה"ת. „האמברגו בעינו עומד", — אמרו היום פקידים צרפתיים.

(הסוף בעמוד 2, טור 2)

בגליון זה 24 עמודים בצרוף המוסף השבועי בן 64 עמ'

גם מערב־גרמניה מוחה על „הדרכונים המזוייפים"

אי שביעות רצון בלונדון מתשובת ישראל

בון, 19 (ע"ר). גרמניה המערבית הלכה בעיקבות בלגיה ובריטניה ד־מיחתה לפני ישראל על כך שהיא מגנה שימוש בדרכונים מזוייפים ב־התקפה שבוצעה בשבוע שעבר על מנהיגי המחבלים בלבנון.

שגריר ישראל, אלישיב בן־חורין, הוזמן למשרד־החוץ המערב־גרמני ש־שם נאמר לו, שממשלת בון מצטערת על שהשתמשו בדרכון מערב־גרמני מזויף, — אמר דובר משרד־החוץ המערב־גרמני.

אחד הפקידים הבכירים במשרד החוץ, ד"ר לוטר לאן, אמר לשגריר, כי ממשלת בון מצפה שחקירות מעין אלה לא יישנו, שכן יהוי הפרת ה־חוק הבינלאומי. הדובר אמר, כי מר בן־חורין נתבקש לתת הסבר מלא על החקירה.

א. שם, סופר „הארץ" בלונדון, מוסיף: משרד־החוץ הבריטי הביע אי שביעות רצון מתשובת ישראל להאשמות על דרכונים בריטיים מזו־ייפים שהשתמשו בהם חיילי צה"ל בפשיטה בביירות.

משרד־החוץ הבריטי עשה מאמ־צים ליצור איזון ולגנות את מעשי האלימות של המחבלים ואת ממשלת ישראל. אחד ההסברים הוא, שעמדת בריטניה בעניין הפשיטה לביירות היא כזאת מכיוון שהעניין הועלה ל־דיון במועצת־הביטחון. אילולא ה־דיון באו"ם, לא היתה בריטניה מע־לה עניין זה כלל.

ארה"ב שוקלת שימוש במפציצים לא־מאויישים

ניו־יורק, 19 (יופ"יע). משרד־ה־הגנה האמריקאי שוקל אפשרות של שימוש במטוסים לא־מאויישים במ־קום מפציצים מאויישים, — מוסר השבועון „ביזנס ויק".

ועדת רבת־דרג של הפנטגון ער־כה מחקר לגבי כלי־טייס מונחים מרחוק, בעזרת כוח־משימה מיוחד המורכב מכל פיקודי חיל־האוויר ה־אמריקאי.

אם כי השבועון ציין, כי השימוש במפציצים לא־מאויישים קרוב ל־וודאי לא יתחיל לפני מספר שנים, הדגיש, כי מטוסי־הרובוט „נראים מיכנים כבר לבצע משימות כגון הפרעות־מכ"ם, צילומי־תצפית ב־גובה רב והפצצות על יעדים על הקרקע ובים".

9 תלמידים נהרגו במצרים בהתמוטט בית

קהיר, 19, (יופ"יע). תשעה תלמי־די בית־ספר, בגיל 12—13 נהרגו ואח־רים נפצעו אתמול, כאשר בית־חו־מר שבו קיבלו שיעורים פרטיים התמ־וטט.

פרופ' דויטש זוכה בבון

התובע יערער * דויטש יתבע פיצויים

בון, 19 (יופ"יע, ע"ר וע"ב). עו־רך־הדין היהודי פרופ' הנס דויטש, המתגורר בלוזאן שבשווייץ, אשר התפרסם בטיפול בתביעות פיצויים מממשלת בון, זוכה היום מהאשמת הונאה.

דויטש (66), זוכה היום במפתיע ע"י בית־המשפט הפלילי בבון, ב־תום הליכים שנמשכו 9 שנים. ה־סניגוריה טענה, כי אין הוכחות ל־האשמות נגדו.

דויטש הואשם בכך שהוציא בטע־נות שווא 6.3 מיליון דולר מממשלת בון ב־1964, בטענה שהנאצים שד־דו את כל אוסף התמונות הגדול של משפחה הונגרית עשירה ששמה האטוואני.

גם שני הנאשמים האחרים זוכו — קצין הס.ס. לשעבר פרידריך ויל־קה, והמהגר ההונגרי פרנס ויסביי. התובע הכללי דרש לפסוק לדויטש 3 שנות מאסר.

התביעה הודיעה שתערער ואילו סניגורו מסר, כי פרופ' דויטש יתבע נזיקין בסכום מיליוני מרקים על מעצרו לפני המשפט וכן כעשרה מיליון מרק כפיצוי על רכושו במער־רב־גרמניה שהוחרם כאשר נעצר.

מישאל פור"י — מיוחד ל„הארץ"

שבעה חדשים לפני הבחירות לכנסת

עלייה לגח"ל — נסיגה למערך

סקר דעת־הקהל בראשית אפריל מראה על תוספת 6 מנדטים לגח"ל וירידה 3 למערך

סקר הבחירות לאפריל מראה על עליה ניכרת לגח"ל ונסיגה למערך, בהשוואה לסקר הקודם, פברואר. לוא נערכו הבחירות כ־יום, היה גח"ל זוכה לתוספת של 6 מנדטים בכנסת ועולה מ־26 ל־32 מנדטים ואילו המערך היה יורד ב־3 מנדטים, מ־56 ל־53 מנדטים.

לדעת עורך המחקר, רפאל גיל, מנהל פור"י — מחקרי דעת־קהל ל־ישראל, מצביעה חלוקת הקולות ה־זאת על אי־שביעות רצון של חלק מן הציבור מנהלכי מדיניות הפנים של המערך בתקופה האחרונה.

תוצאות המישאל, שנערך לפי הו־ראת „הארץ", והמבוסס על ראיונות אישיים עם מידגם מייצג של כלל בעלי זכות הבחירה באוכלוסיה ה־יהודית, כצביע על חלוקת המנדטים הבאה:

	כיום	הקודם	המישאל כנסת שביעית
מערך	53	54	56
גח"ל	32	27—28	26
מפד"ל	12	11—12	12
אגו"י־פאו"י	6	5	6
ל"ע	5	5—6	4
המרכז החופשי	2	2	2
ע"כ	1	2	4
מק"י	1	0	1
העוה"ז	1	1	2
ד"י	0	0	0
רק"ח, מיעוטים והאחרים	7	10—13	7
	120	120	120

בהתאם למימצאים עשוי צתה ל־גח"ל לזכות ב־32 מנדטים שהם 6 מנדטים יותר משי"ש לה בכנסת ה־נוכחית. יחד עם זאת יש לציין, כי במישאלים קודמים הגיעה גח"ל אף ל־34 מנדטים.

המערך נמצא כעת בירידה ומב־טחים לו רק 53 מנדטים לעומת 56 מנדטים בכנסת השביעית ולעומת 54 מנדטים שהובטחו לו במישאל הקודם.

המפלגות הדתיות מוסיפות לשמור על כוחן. גם למפד"ל וגם לאגודת ישראל ופועלי אגו"י מובטח אותו מספר מנדטים בבכנסת הנוכחית.

ל"ע מוסיפים למשוך יותר קו־לות מאשר בכנסת השביעית והיו זוכים למנדט נוסף לוא נערכו הבחי־רות כיום.

המרכז החופשי מראה סימני הת־חזקות לעומת מישאלים קודמים ו־מובטחים לו 2 המנדטים כפי שיש לו כיום.

מק"י קיבלה הפעם די קולות כדי מנדט אחד. מצבו של העולם הזה אי־נו ברור והוא נע סביב מנדט אחד. מפלגתו של ח"כ שלום כהן, ד"י, אינה מושכת כמעט קולות ולפי מימ־צאי המישאל הנוכחי לא תגיע לכדי מנדט אחד.

המישאל נערך בשבוע הראשון של אפריל ומימצאיו נכונים רק לשבוע המחקר.

שגריר ישראל בניקוסיה — לחופשה בארץ

מאת אלכום קונסטנטינידס
סופר „הארץ" בקפריסין

ניקוסיה, 19 (מיוחד ל„הארץ"). שגריר ישראל בניקוסיה, רחמים טי־מור, יצא היום מניקוסיה לשהייה בת כמה ימים בישראל.

יועץ השגרירות, מרדכי פלצור, ימלא את מקום השגריר בהיעדרו.

* מזג האוויר

אביך, חם ויבש. בדרום הארץ ובנגב: לופות חול בקוביות עם איפרות למישורים ולשפלות ב־יהודיה. בשבת: ירידה בטמפרטו־רות. מידות החום היום: ירושלים 17 עד 26 מעלות. ת"א 19 עד 32, חיפה 18 עד 29, אילת 25 עד 30, רמת־הגולן 12 עד 20, עזה 18 עד 33, ביר־שבע 17 עד 33, כפרץ שלמה 22 עד 35 מעלות

ז־הלבן מותחים ...ורת על ישראל ...מצרים כאחד

...ם בהארץ

13: א. שוויצר: בזכות עצבית * עהד זוראי: קו על בלימה * אלעזר: הצרכן צריך להתלונן ...

14: אליהו סלפטר: ה־ ... * ... * ...

15: אלף ... : ... * ...

16: רפאל ... * ...

17: יעקב ... : ...

19—21: ... * ...

24: מכתבים למערכת ... * ...

مكتبة الأمل

هكذا من الأصل

ארה"ב הפסיקה שליית המוקשים בצפון־ויאטנאם

בתגובה על אי־כיבוד הסכמי פאריס

סייגון, 19 (ע"ר, יופ"ע וע"צ). ארה"ב הפסיקה את שליית המוק־שים במימי צפון ויאטנאם, — הו־דיע היום משרד־ההגנה האמריק־אי. האנוי הגיבה בציינה, כי צעד זה הוא הפרה בולטת של הסכם הפסקת־האש.

בוואשינגטון אמר דובר הפנטגון, כי שליית המוקשים הופסקה זו ב־שנית מאז הפסקת־האש, „משום ש־הצד־שכנגד לא כיבד את ההסכמים ואת ההבטחות בפאריס וכן בגלל המשך הפרות הפסקת־האש בדרום־ויאטנאם ובלאוס".

ארה"ב הפסיקה בפעם הראשונה את טיהור המוקשים בראשית מרס, על שהאנוי עיכבה שיחרור שבויי־מלחמה אמריקאים. אולם, הבעייה נפתרה יום לאחר־מכן ושולות־המו־קשים חזרו לעבודתן.

בוואשינגטון נמסר היום, כי נמ־שכות ההתקפות האוויריות האמרי־קאיות בקמבודיה.

קיסינג'ר יבוא לשוודיה — לפייסה

מאת א. זהבי
סופר „הארץ" בסקנדינביה

קופנהגן, 19 (מיוחד ל„הארץ"). בניסון להפשיר את היחסים המתו־חים בין ארה"ב לשוודיה, יבוא ל־שטוקהולם ב־10 במאי פרופ' הנרי קיסינג'ר, יועצו של הנשיא ניכסון.

לאחר ביקור קוסיגין בשוודיה, יהיה ביקורו של קיסינג'ר בבחינת מאמץ אמריקאי לפייס ארץ זו. איר־גוני שמאל בשוודיה קראו היום ל־ממשלה לא להתיר את כניסת קי־סינג'ר למדינה, בהתאם ...לחוק ה־לוחמה בטרור שנתקבל לא־מזמן. אירגונים אלה מאשימים את יועץ הנשיא „בשותפות ואחריות לפעו־לות של ארה"ב בווייטנאם".

רבין: הסיוע של ארה"ב לישראל השנה יהיה 450 מ. ד.

(ע). כוונת וואשינגטון להטיל וטו על כל הצעה לגינוי חד־צדדי של ישראל באו"ם, אינו מקרה או אקט חד־פעמי, אלא תוצאה של מדי־ניות ארוכת־טווח של ארה"ב, ש־מטרתה למנוע קבלת החלטות חד־צדדיות נגד ישראל היכולות להיות בעלות משמעות מעשית של מניעת סיוע לישראל או יצירת מצב החושף את ישראל לאיומים; — אמר אתמול יצחק רבין, לשעבר שגריר ישראל בארה"ב במיפגש ביה"ס הריאלי ב־חיפה.

מר רבין הדגיש, כי בחמש השנים האחרונות חלה תמורה במדיניות ארה"ב ונעלם האלמנט שהיעדר שלום במזה"ת טומן בחובו סכנת התלקחות. ארה"ב הגיעה להכרה ש־יש לעשות צעדים מעשיים לחיזוק הצבאי והכלכלי של ישראל, ואמנם הסיוע לישראל יסתכם ב־450 מיליון דולר. ב־5 השנים האחרונות קיבלה ישראל את כל הנשק שביקשה מ־ארה"ב, הן מבחינת הכמות והן מבחינת האיכות. לדבריו זכתה יש־ראל להבנה בוואשינגטון ונשק לא יחסר לה גם בעתיד.

מצפים להודעת

(סוף מעמוד 1)

לסופר „הארץ" בצרפת נמסר, כי יש לצפות להודעה קרובה של שר־ההגנה הצרפתי בנושא אספקת ה־מטוסים ללוב.

סופר „הארץ" בירושלים, מוסר: שר־החוץ, אבא אבן, הורה לפני כ־שבוע לשגריר ישראל בצרפת, אשר בר־נתן, להביע במשרד־החוץ הצר־פתי את דאגת ישראל מן הידיעות על העברת מטוסי מיראז' מלוב ל־מצרים.

בפגישה שקיים מר בר־נתן במש־רד־החוץ הצרפתי בעניין זה, הוא ציין שלוב היתה למדינת עימות עם ישראל ולכן אין עוד תועלת למה שנקבע בזמנו, כי לוב מתחייבת ש־לא להעביר את המטוסים למדינה אחרת. מר בר־נתן הדגיש, ע"פ הו־ראת שר־החוץ, כי נוצר מצב שבו מעבירה צרפת. כמעט במישרין מטו־סי מיראז' למצרים באמצעות לוב.

מקורות בירושלים אמרו, כי אנ־שי משרד־החוץ הצרפתי השיבו, ש־להם לא ידוע על כך והם ביקשו מבר־נתן הוכחות. בסוף הפגי־שה סוכם להמשיך בבירור העניין ונציגי משרד־החוץ הצרפתי אמרו, שגם הם יבדקו את העניין. עם זאת הטעימו המקורות בירושלים, כי נר־אה שהבטחות הצרפתים לבדוק אם אמנם מוסרת לוב למצרים מטוסי [illegible] זאת ללא כל קושי, — אמרו ה־מקורות.

יבי

חג'ג שלום
אהשאן עד
לובה אוזאב.

לא כבר
אהיה צעיר
בלו נזר
לי שמור
יומי.

פבלו פיקסו

מֵיתְרֵי הַנֶּפֶשׁ מְנַגְּנִים הַדֶּרֶךְ.
צִבְעֵי הָעֵינַיִם שְׁבוּגִים:
עוֹלָם בְּמָחוֹל הַפָּנִים
שַׁרְבִיטוֹ הַמְצָאַת שֶׁל גָּאוֹן.
יָמִים חֲדָשִׁים וְשָׁנִים
מְטַפְּסִים וְיוֹרְדִים בַּסֻּלָּם
ההודיה [illegible]
מְחוֹלָהּ בַּדְּמָמָה בּוֹגֵד,
עוֹלָם בְּנַפְתּוּלָיו וְעַרְגָּתוֹ
כְּיֶלֶד בְּפִתְחוֹ
שֶׁל חַלּוֹן נִצָּב.
אַתָּה יוֹדֵעַ מוֹטוֹת הַחַיִּים,
מְפַבְּרְנִיס הָעַיִן הַפְּקוּחָה
מְהַלֵּךְ בֵּינוֹת לָאָדָם
וּבִלְבָבָהּ יִקְדַת הַשֶּׁמֶשׁ.
(מ.)

TIME
April 23, 1973
BEIRUT:
TERROR TO END TERROR ?
A Complete Illustrated Report
PABLO PICASSO:
THE LAST DAYS AND PICTURES
available everywhere
סוכנות ברונפמן בע"מ

burda
MODEN
גליון אפריל
* שמלות לשעות היום
* אופנה לתקופת החופשה
* שמלות חן לערב
* רעיונות חדשים בעבודות יד
* 2 קורסים חדשים לתפירה
מדור מיוחד:
אופנה לאשה ללא גיל
להשיג בקיוסקים
סוכנות ברונפמן בע"מ

נשיא יוגוסלביה, המארשל טיטו, משוחח עם קאנצלר מערב־גרמניה, וילי בראנדט, באי בריוני. (צילום רדיו של אי. פי.)

שר־המשפטים בארה"ב פסל עצמו מטיפול בפרשת ווטרגייט

וואשינגטון, 19 (ע"ר). שר־המש־פטים האמריקאי, ריצ'ארד קליינדי־נסט, הודיע היום, כי פסל את עצ־מו מטיפול בחקירת הציתות במטה המפלגה הדמוקרטית „מטעם האינ־פורמציה שנתקבלה בחקירה קשורה לאנשים עמם יש לי יחסים אישיים ומקצועיים קרובים".

הודעת מר קליינדינסט באה יו־מיים לאחר שהנשיא ניכסון הודיע על התפתחויות חשובות בחקירה ב־פרשת ווטרגייט.

„וואשינגטון פוסט" כתב היום, כי יועץ הנשיא לשעבר, ג'ב מגרודר, אמר לחוקרים, כי שר־המשפטים ל־שעבר, מר מיטשל, היועץ המשפטי של הבית־הלבן, ג'ון דין, אישרו את התוכנית לשתול מכשירי האזנה ב־מטה הבחירות של המפלגה הדמוק־רטית בבניין ווטרגייט וסייעו לתכ־נית זו בעת מערכת הבחירות לנשי־אות אשתקד.

מר מיטשל, שהיה מנהל מערכת ה־בחירות של הנשיא ניכסון כאשר נתגלתה הפרשה, תיאר את הידיעה בעתון כ„שטות".

פרצו קופת ברזל עם סודות ווטרגייט

וואשינגטון, 19 (ע"ר). קופת ברזל בה שמר הסנאטור לואל וויקר חומר על פרשת ווטרגייט, נפרצה הלילה, — אמר אחד מעוזריו של הסנאטור הרפובליקני.

סנאטור וויקר הוא חבר בוועדה ה־מיוחדת של הסנאט החוקרת בפרשה. הוא גם ניהל חקירה משל עצמו ש־לפי מה שאמר לעתונאים, מוליכה להוכחות שכמה מפקידי הבית הלבן היו מעורבים בפרשה.

שר פיני יודח ויישפט — על הדלפה

מאת א. זהבי
סופר „הארץ" בקופנהגן

קופנהגן, 19 (מיוחד ל„הארץ"). השר לסחר־חוץ של פינלנד, יוסה לנמו, יועמד למשפט ויודח מתפ־קידו, בעקבות [illegible] השיחות בין הנשיא קקונן וברז'־נייב באוגוסט 1972.

טיטו ובראנדט: החלטת מועה"ב 242 — הבסיס לפיתרון

בלגרד, 19 (שירות „הארץ"). קאנצלר מערב־גרמניה ונשיא יו־גוסלביה, סבורים, כי למצב במזה"ת יש קשר הדוק עם בעיות ביטחון אירופה וכי יש סיבה לדאגה בקשר למצב באיזור.

השניים מצדדים בפיתרון מהיר של הסיכסוך המזרח־תיכוני ברוח מגילת האו"ם, תוך קבלת העקרון של פי־תרון בדרכי שלום, — נאמר בפרק זה בהודעה המשותפת שפורסמה ב־תום ביקורו של וילי בראנדט ושי־חותיו עם המרשל טיטו.

בתום הביקור קיים הקאנצלר מסי־בת עתונאים ולשאלת שליח שידורי ישראל שנתלווה למסעו של הקאנצ־לר, אמר מר בראנדט, כי טיטו והוא הגיעו למסקנה, שההשפעה העיקרית עתה ובעתיד הקרוב על הנעשה ב־מזה"ת נתונה בידי המעצמות. שני־הם הסכימו גם, כי החלטת מועצת־הבטחון 242 היא בסיס לפיתרון.

(עסט"א). בון הסכימה להעניק ל־יוגוסלביה סיוע כלכלי לטווח ארוך, כפיצוי על חוב המלחמה הגרמני ל־משפחות יוגוסלביות שסבלו תחת שילטון הנאצים.

סעיפים אחרים בהודעה המשותפת הם:

* שני הצדדים הסכימו להגביר את שיתוף הפעולה למניעת טרור.
* ייעשו מאמצים משותפים כדי לשפר את תנאי העבודה והתנאים הסוציאליים של עובדים יוגוסלביים במערב־גרמניה.

בתו של יקיר הודתה בסיוע לפירסום ביטאון המחתרת ברוסיה

אך לא הסגירה את לוחמי זכויות האדם

מוסקבה, 19 (ע"ר ויופ"ע). בתו של פיוטר יקיר, שנעצר בג־לל התנגדותו למשטר הסובייטי, הודתה באזני חוקרי הק.ג.ב., כי היא סייעה להוציא לאור ביטאון מחתרתי, — אמרו אמש מקורות יודעי־דבר כאן.

הבת, אירינה יקיר (26), הודתה, כי מילאה תפקיד חשוב בהכנתם לדפוס של 16 הגליונות האחרונים של כתב־העת „כרוניקה של מאו־רעות בהווה" [illegible] האלמוניים מדי חודשיים, החל מ־1968.

משקיפים במוסקבה ראו בהודאה זו של אירינה יקיר סימן נוסף, כי הק.ג.ב. הצליח במערכה להשתיק את הביטאון ואת מחבריו.

השילטונות לא עצרו את אירינה, רעייתו של משורר־המחתרת יולי קים, כנראה משום שילדה זה לא כבר. אולם, המקורות אמרו, כי ה־ק.ג.ב. חקר אותה כמעט יום יום בשבועות האחרונים.

יקיר עצמו, בנו של הגנרל ה־„המטוהר" שהוצא להורג בימי סטאלין ב־1937, מוחזק בכלא ללא משפט מאז נעצר ביולי אשתקד. נמסר, כי הוא אולץ לספק מידע ל־ק.ג.ב. על חברים אחרים של תנו־עת ההתנגדות הסובייטית, הנתונה ללחץ כבד ושרבים מחבריה נמצ־אים בכלא או נגלאים בחו"ל. אולם, המקורות אמרו, כי אירינה לא מסרה כל מידע על לוחמים אחרים למען זכויות האדם.

רוג'רס קורא

(סוף מעמוד 1)

לים לכפות הסדר — קובע מר רו־ג'רס — אין אנו רואים כל סי־כויים לשום אמצעים חיצוניים לצמ־צום ההבדלים בין הערבים לישראל.

הודיית מציין, את ההסכם לפתיחת תעלת סואץ כצעד ראשון הטומן ב־חובו סיכויים טובים לתוצאות חיו־ביות.

בקראו להסכם ביניים על תע־לת סואץ, אמר מר רוג'רס, כי הסכם זה יכלול המשך הפסקת־האש. הנוכחות. הפרדת הכוחות הצבאיים ע"י נסיגתם מגדות ה־תעלה, ויצירת התנועה הדרושה לביצוע החלטת מועה"ב הקוראת לנסיגה ישראלית לגבולות מו־כרים ובטוחים.

מר רוג'רס ציין, כי „במשך הח־דשים רבים ביקשנו להבהיר במזה"ת נקודה יסודית אחת: שהסכם למרים אינו דורש שום תמורה ביעדי ה־מדיניות, אלא רק גישה המבוססת על מחשבה בדבר הסדר אפשרי ל־טובת שני הצדדים". הוא אמר, כי גישה כזו היא שאיפשרה את הסכם השלום בויאטנאם.

„זהו תהליך העשוי להואיל גם ל־עמי המזה"ת — לפלשתינים, לישר־אלים ולעמי המדינות הערביות הנו־געות בדבר. תהליך כזה ולא הטרור הניהיליסטי מן הסוג שגרם למותם של שניים מן הדיפלומטים הטובים ביותר שלנו בחרטום, הוא התקוה לעתיד טוב יותר".

טהרן, 19 (ע"צ). איראן וקוריאה הצפונית חתמו על הסכם לכינון יח־סים.

קוסמטיקה לנעלים?
*אפשרי בהחלט!
עם התכשירים המקוריים תוצרת אנגליה לצביעה, צחצוח, חידוש ונקוי־נעלי עור וזמש, ואבזרי שמירה לנעל
שיווק והפצה: טל. 624865 ת"א

ברית יוצאי מרוקו
עידית ירושלים
מרכז ההסברה
חגיגות המימונה
תשל"ג
יערכו בירושלים ביום השלישי, איסרו חג הפסח, כ"ב ניסן תשל"ג (24 אפריל 1973) בעמק המצלבה בירושלים.
בהשתתפות: מקהלת הרבנות הצבאית, טריפונט (בלווי תזמורת), אסתר אלפאסי, להקת סולימן הגדול, להקת שערי ירושלים, אופירה גלוסקה, בר יותם, תזמורת המשטרה, להקה בוכרית (עולים).
זקוקין דינור והפרחת בלונים.
משרד התיירות
הועד הפועל של ההסתדרות
חברת עמידר

דעות חלוקות בין יהודי רוסיה על השעיית הכופר

פרופ' לוויטש: צעד חיובי, אך לא פיתרון בעיית ההגירה

מוסקבה, 19 (יה. פי., ע"ר, ע"צ, סט"א). הדעות חלוקות ב־קרב יהודי מוסקבה בקשר להו־דעה שפורסמה ביום ד' בוואש־ינגטון, לפיה הודיעה בריה"מ רשמית לארה"ב על השעיית ה־כופר.

(ראה מאמר ראשי בעמוד 13)

יהודי מוסקבאי אחד אמר: זהו צעד קדימה והיו שקידמו בברכה את הידיעה. אחרים ציינו, כי זהו אפי־לו צעד אחורה ויש הסבורים, ש־אין להחלטה שום משמעות.

פרופ' בנימין לוויטש, מדען יהודי סובייטי ידוע, אמר הבוקר, כי השע־יית הכופר אינה פותרת את בע־יית ההגירה של היהודים, אולם ה־השעיה עצמה היא צעד חיובי. ב־שיחה עם כתבים זרים, שנערכה ה־בוקר בשעה מוקדמת בדירתו ב־מוסקבה, הצביע המדען על העובדה, שהמס הושעה אך לא בוטל, הוא אמר, כי השלטונות יכולים להפעיל אותו מחדש במועד מאוחר יותר. כן הבהיר, שעד כה לא נתנו השלטו־נות הוראות ברורות בעניין ההגי־רה. בדברו בחיוב על ההודעה, ש־נתקבלה בכתב אצל הנשיא ניכסון, אמר פרופ' לוויטש, כי החלטה זו מוכיחה שבריה"מ נותנת ביטוי ל־צורה מסויימת של רצון טוב והיא מחזירה את המצב לזה שהיה לפני הנהגת הכופר.

גם אקדמאים יהודים אחרים הגי־בו על ההחלטה. ולאדימיר סלפאק אמר: „הגזירה הנעשית נשארת רחוקה כמרחק הירח", (ואילו ויק־טור פולסקי אמר היום לכתבים זרים, כי ביטחון המדינה הוא רק תירוץ כדי למנוע אשרות־יציאה מאנשים שאין להם שום קשר עם עבודה חשאית כלשהי.

מכתב לנסיך פיליפ

דוד ואירנה מרקיש באו היום ל־ארמון בקינגהאם בלונדון ובידם מכתב לנסיך פיליפ, בעלה של מל־כת בריטניה, בו הם מבקשים ממנו להשפיע על שליטי בריה"מ לאפשר ליהודים לעזוב את בריה"מ.

חברי המשמרת הצעירה של חי־רות בלונדון הולכים היום על חרם גלוי על סחורות סובייטיות. הם הפגינו ליד הבניין הסובייטי במרכז העיר, שם מוצגת תערוכת מכשירים מדעיים. הערב נערך סדר סימלי ליד השגרירות הסובייטית ע"י ה־ועד האוניברסיטאי למען יהדות בריה"מ. מקורות יהודיים בלונדון מסרו, כי יהודים רבים בבריה"מ שלחו ברכות לחג הפסח למוסדות ולאישים בישראל, בין היתר לנשיא שז"ר ולנשיא הנבחר קציר, לראש הממשלה ולרבנים הראשיים.

ניכסון מבטיח: הכופר לא יוטל מחדש

וואשינגטון, 19 ע"ר). הנשיא ניכ־סון הבטיח היום ל־15 מנהיגים יהו־דיים בארה"ב, כי בריה"מ השעתה את הכופר ולא תטילו מחדש.

מר ניכסון אמר למנהיגים היהו־דיים שהוא יכול לתת הבטחה זו על יסוד התקשרות בינו לבין מנ־היגי הקרמלין.

הודעה זו באה בצמוד לקריאה לתי־מוך בהצעה להעניק לבריה"מ מעמד של מדינה מועדפת ביותר בתחום הסחר.

(ע). הסנאטור הנרי ג'קסון אמר א־מש בשידורי ישראל כי הנסיון מר־אה, שאין לסמוך על הודעת הסוב־יאטים ומשום כך אין הוא מאמין שהוא יוכל להסתכן ולהימנע מפ־עולה כלשהי. לדעתו, רק עמדה תקי־פה של הקונגרס האמריקאי תוכל ל־צור אמצעים בעלי משמעות לפית־רון הבעייה, אחת ולתמיד.

תגובת שר הקליטה על שביתת הרעב של עולים מבריה"מ

(ל.ע.מ.). הטחת האשמות שווא נגד ממשלת ישראל, והפניית חוד המחאה כלפי פנים במקום להפנותו לכתובת הנכונה, יש בהם עיוות משווע של המציאות ושירות־דב ל־מאבקם של יהודי בריה"מ" — אמר אתמול שר הקליטה, מר נתן פלד, בתגובה לשביתתם של מספר מדע־נים עולים מבריה"מ ליד משרד ראש הממשלה בירושלים.

השר הוסיף ואמר: „המחים, כב־יכול, נגד הפקרת יהודי בריה"מ על־ידי ממשלת ישראל אינם ערים ל־מאבק הנמרץ שמנהלת ממשלת יש־ראל הגורמים הציבוריים האחראיים. הממשלה מגייסת לחץ בין־לאומי ל־ביטול גזירת הכופר, להפסקת הרדי־פות והמאסרים נגד יהודים הלוח־מים לזכות העליה, ולחופש עליה של כל יהודי בריה"מ. יש סימנים, שמאבק בין־לאומי זה משפיע את השפעתו, אם כי ברור שיש להמשיך בו ביתר שאת", סיים השר.

ירושלים: הודעת סקוט על הכופר — התפתחות חיובית

עם זאת אין לשכוח הסירובים בענייני עליה

מאת סופר „הארץ" בירושלים

מקורות בירושלים אמרו אתמול, שאם תתאמת הידיעה שהושמעה בפי הסנאטור יו סקוט, כי נתקבלו מן הסובייטים התחייבויות רשמיות ל־אי־גביית הכופר, הרי זו התפתחות חיובית.

כל הגורמים, יהודים ולא־יהודים כאחד, שהריעו את קולם נגד גזרת הכופר, זכאים לראות בהתפתחות זו גמול לפועלם. עם זאת — ציינו אר־גון מקורות — אין לשכוח שלצד [illegible] לקבלת היתר־יציאה — לא נענו. המקורות הוסי־פו גם, כי מרבות ההתנכלויות ל־יהודים המבקשים [illegible] יהודים מלעלות לישראל.

ר"מ איטליה

(סוף מעמוד 1)

חושש שאין בך יפגע את סיכויי הצלחת התכניה.

הוא הבהיר, כי התכנית מ־דברת על דיונים מדיניים ישי־רים בין שני הצדדים, לפחות בשלבים הראשונים, ללא כל נסיון מן החוץ לכפות פיתרון.

„פיתרון הבעיה המזרח־תיכונית הוא עניין של המדינות השוכנות ב־אזור", — הצהיר אנדריאוטי.

ביומו השני המאורגן לביקורו ב־וואשינגטון שוחח ר"מ איטליה יו־תר משעה עם הנשיא ניכסון על „מערכת היחסים החדשה בין ארה"ב לאירופה".

ר. רוזנשטיין סופר „הארץ" בני־יורק, מוסיף: אנדריאוטי מציע ב־תכניתו נסיגה ישראלית חלקית מ־סיני, פתיחת תעלת־סואץ בפיקוח ועידה אירופית או ים־תיכונית, — אומר מקורות מערב־אירופיים בני־יורק.

כפי הנראה אין ארה"ב מעוניינת ביוזמה האיטלקית, הואיל והיא מע־דיפה לחדש את יוזמה הדיפלומטית שלה לפתיחת התעלה.

נועד עם ואלדהיים

מרכז האו"ם, 19 (אי. פי.). ראש ממשלת איטליה, ג'וליו אנדריאוטי, נפגש היום עם מזכיר האו"ם, ד"ר קורט ואלדהיים ודן עמו בעיקר בפרטי התכנית לפיתרון הסכסוך במזה"ת, שהגיש לפני כן לנשיא ניכסון.

בפגישה עם הנשיא הבטיח מר ניכסון שהמומחים אמריקאיים יבחנו את התכנית.

שאל יבקר בירדן

רבת־עמון 19 (ע"צ). שר־החוץ המערב־גרמני, ואלטר שאל, עומד להגיע ב־20 במאי לרבת־עמון לבי־קור רשמי בירדן.

„מצות אביב"
„מצות ישראל"
מודיעות
כי ברשותן מלאי ניכר של מצות כשרות לפסח בכל סוגי האריזות.
בהזמנות נא לפנות למחלקת המכירות טלפון 915425/6.
עומדנו בהתחייבויותינו — לקוחותינו קיבלו אספקה סדירה ושופעת של מצות וקמח מצות כשרים לפסח.

טקס צנוע בוארשה לציון מרד הגטו

וארשה, 19 (יופ"ע, ע"ר וע"צ) חמש מאות איש בלבד הופיעו היום לטקס קצר שנערך בגשם שוטף, ל־ציון 30 שנה למרד גיטו וארשה.

חלק מן המשתתפים בטקס, שנמ־שך 20 דקות, הניחו זרי־צפרנים ל־רגלי האנדרטה המוקדשת לקרבנות הגיטו, החצובה בשיש.

אל נציגי קבוצות יהודיות שונות בפולין, צבא פולין, הפרלמנט; המפ־לגה הקומוניסטית, הצטרפו לאנשים פרטיים שבאו לכבד את זכר הנופ־לים. תזמורת צבאית במדיה הירוקים ליוותה את הטקס בתיפוף איטי.

לא היו משלחות זרות ודובר האי־גוד התרבותי היהודי אמר, שאיש לא הוזמן. שגריר ארה"ב בפולין, ד"ר ג'אק ס. דייוויס, הניח זר לאחר ס־יום הטקס הרשמי.

אמש נערך ערב של מוסיקה, קרי־את שירים והשמעת נאומים לזכר מרד הגיטו. טקסים של הנחת זרים נערכו גם בעיי המחנה ובמקומות בהם היו מחנות ריכוז נאציים בפו־לין.

שילטונות פולין ערכו את הטקס לא רק כטקס זכרון ליהודים שנפלו, אלא כאירוע כללי לזכר הנופלים ב־מלחמה נגד הנאצים, תוך הדגשה ש־פרטיזנים פולנים לחמו בצד היהו־דים מחוץ לחומות הגיטו.

מת פרופ' ליברנומה

מאת סופר „הארץ"

פרופ' מנפרדו ליברנומה, מן ה־פעילים המרכזיים למען ישראל ב־איטליה, מת שלשום באורח פתאומי בפירנצה מהתקף לב. בן 49 היה במותו.

המנוח היה פרופסור להיסטוריה של התקופה הקלאסית באוניברסיטת פירנצה והתמחה בהיסטוריה של ה־אימפריה הרומית ובהשלכות של כי־בוש יהודה. הוא נולד במשפחה נו־צרית המיודדת עם הקהילה היהו־דית בפירנצה מזה כמה דורות. ב־1953 התייהד.

מתחילת שנות ה־50 היה פרופ' ליברנומה פעיל בקהילה היהודית ב־פירנצה ובאירגונים למען ישראל. ב־השפעתו ביקרו בארץ כמה מראשי אוניברסיטאות של איטליה וקשרו קשרים עם מדענים ישראליים. היה מקורב למפלגת סאראגאט הסוציא־ליסטית ופעיל בחיים הפוליטיים.

פרופ' ליברנומה ביקר בארץ מס־פר פעמים ובאחד מביקוריו נשא לאשה את חולדה ליברנומה, בתו של פרופ' ברוזה. גבי חולדה ליברנומה היא סופרת „הארץ" ב־איטליה. המנוח השאיר אחריו בת — אוסליה ובן — דניאל.

נבחר ועד חדש באגודת הסופרים

(ע). ועד חדש לאגודת הסופרים העבריים נבחר אמש בוועידה מיוח־דת שהתכנסה לאחר התפטרות 4 מ־חברי הוועד הקודם.

בוועד החדש 10 חברים חדשים ו־7 ותיקים. טרם נבחר נשיא חדש ל־אגודת־הסופרים במקום הנשיא ה־מנוח, הסופר חיים הזז. הנשיא ייבחר בקרוב ע"י מועצת אגודת־הסופרים בסמכות של ועידה.

לוועד החדש נבחרו הסופרים ה־באים: מת"א — עוזיאל אוכמני, ה. ברזל, ק.א. ברטיני, ש. טנאי, א. יעורקסס, א.ב. יפה, י. כהן, צ. לוו, ב. י. מיכלי, מ. שמיר, בת־שבע שריף. מירושלים — ש. גולן, [illegible] — א. קריב [illegible] שלום.

ישראל שוחייר בכדוריד 18:20

מאת שמואל קליגר
סופר „ספורט הארץ"

נבחרת שווייץ בכדוריד גמלה א־מש בהיכל הספורט בחולון לעיני 500 צופים, לנבחרת ישראל על הפ־סדה מן השבוע שעבר (16:15), ב־נצחה אותה במיפגש חוזר 18:20 לאחר 7:11 במחצית.

האורחים הפגינו משחק שוטף ו־הובילו ברוב השלבים ביתרון של 3—5 שערים. רק לקראת הסיום הצ־ליחו הישראלים להשוות 13:13 ו־14:14. אבל, סיום מהיר של השווי־צים העניק להם ניצחון ושום 20—18.

לאורחים הירבו להבקיע נוטר ד־צוליג — 6 שערים כ"א, חיל 5. ל־ישראל — לפלר — 5 שערים, גל־פנר, הופמן, סל־אור 3 שערים כ"א.

חמישייה נולדה באשקלון — ומתה

מאת סופר „הארץ"

החמישייה שנולדה אתמול בבוקר בבית־החולים באשקלון מתה לאחר כמה שעות, למרות מאמצים נואשים של צוות הרופאים להציל את חייהם של התינוקות. היולדת היא גב' כו־כבה פישר, בת 24.

מנהל מחלקת הילדים בבית־החו־לים, ד"ר פטר ורדי, מסר, כי היתה זאת לידה מוקדמת לאחר 24—25 שבועות של היריון. משקל הילדים היה בין 500 ל־600 גרם. בנסיבות אלה היו הסיכויים להחזיק את ה־תינוקות בחיים קלושים ביותר, — מסר ד"ר ורדי.

בעלה של כוכבה הוא כהור בכלא צוה.

זכו בפיס

ב־150,000 ל"י המספרים: 293186; 753689.
ב־50,000 ל"י: 425448.
ב־12,500 ל"י המספרים: 346398; 740234.
ב־6,250 ל"י המספרים: 050327; 084700; 236911; 775992.
ב־600 ל"י הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־01738; 24554; 36517; 38935; 43046; 44534; 62775; 64735; 88318; 90063.
ב־250 ל"י הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־03998; 08962; 17713; 28355; 28469; 34637; 36079; 40149; 41700; 44008; 48021; 55164; 57310; 58132; 61355; 61965; 62702; 70638; 73744; 73861; 74746; 74764; 78883; 91659; 91863.
ב־100 ל"י הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־1261; 1655; 2475; 5147; 5541; 7719; 9000.
ב־50 ל"י הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־0548; 1244; 1816; 1932; 2053; 2115; 2360; 2364; 2550; 2850; 3061; 3337; 3377; 3889; 3937; 4001; 4170; 4179; 4645; 4683; 4921; 5198; 5556; 5607; 5712; 5940; 5945; 6298; 6347; 6420; 6638; 7911; 7992; 8052; 8071; 8611; 9055; 9428; 9752.
ב־4 ל"י הכרטיסים שמספריהם מסתיימים ב־2.
ב־1,250 ל"י: 006728; 022983; 033942; 028800; 044169; 063192; 213494; 332613; 374160; 384156; 444165; 458358; 500885; 542052; 665030; 680136; 726957; 745553; 758733; 259827; 781519.

בעקבות נאומו הוצב ההבטות של שליט לוב, מועמר בשבת שעברה, לרגל יום הולדת הנביא מוחמד, ואשר להשמדת ישראל, למהפכת תרבות בלוב ותאשים את לפדרציה המשולשת — פירסם „אל־חיאת" הבייר הקריקטורה הנראית כאן. לקול איומיו של קדאפי שואל סאדאת ואסד (עמיתיו לפדרציה) „מה לך ולכלהכה? חדל לגרום לי סבל ואנו סובלים תמיד עמך" (הכ־ פארודיה מתוך שיר ידוע של הזמרת המצרית אום כ[illegible]

פרנג'ייה יחדש נוכחות הצ[illegible]

(סוף מעמוד 1)

דים. הכתב מציין, כי פרנג'יה עושה עתה מאמצים להפחית את פעילות המחבלים בארצו. הנשיא מתכוון אף להחזיר את סיורי הצבא במחנות ה־פליטים. לעומת זאת הגבירו המחב־לים את כוחותיהם במחנות הפליטים וסביבם. כזכור, מסר „הארץ" ב־תחילת השבוע, שהמחבלים דחו הצ־עה לפנות את מחנות הפליטים ו־קראו לאנשיהם לעמוד הכן „כדי לכוון את רוביהם נגד כל גורם ה־מבקש להזיזם משם".

עתוני ביירות מסרו אתמול, כי הנהגת המחבלים הציעה להקים וע־דה משותפת עם השילטונות הלב־נוניים ובהשתתפות נציגים מארצות ערביות שונות, כדי להסדיר את ה־יחסים עם השילטון לאחר פשיטת צה"ל.

הכוונה — ממשלה קואליציונית רחבה

ראש הממשלה המיועד של לבנון, ד"ר אמין אל־חאפז, מתכוון להקים ממשלה קואליציונית רחבה בה ישו־תפו נציגי מפלגות הימין, המרכז ו־השמאל, לרבות הסוציאליסטים ה־פרוגרסיביים בראשות כמאל ג'ונ־בלאט. מניחים, כי הוא יציג את ממשלתו הערב. נציגי הסיעות מסרו לחאפז אתמול את עמדתם ותנאיהם להצטרפות לממשלה. מנהיג מפלגת הלאומיים החופשיים, הנשיא לשע־בר כמיל שמעון, הודיע: מפלגתו לממשלה בקבל ואפ־ קיים אתמול ש[illegible] בנציגי הפלאנגות, בראש[illegible] ג'מייל, תוך מאמץ לצר[illegible] לגה זו לממשלה. הפלא[illegible] שותפים לממשלה הקוד[illegible] יוצאת של סאיב סלאם.

אל־חאפז הוא חבר פרלמנט הלבנוני מזה שנים והוא מייצג את ע[illegible] אביב היה חבר המועצ[illegible] העליונה של לבנון. הוא[illegible] הנמנה על גוש השמאל[illegible] הנהגת רשיד כראמי, ר[illegible] לשעבר.

אל־חאפז ידוע כנא[illegible] בהסכם קהיר שנחתם[illegible] מפקד הצבא הלבנוני[illegible] המעניק לאירגוני החב[illegible] נוכחות והפעילות בשט[illegible] נוניה. יחד עם זאת נ[illegible] כליברל שאינו מזדהה לידי מוגדר בלבנון.

עתוני דמשק קיבלו ב[illegible] את החלטת הנשיא לה[illegible] חאפז את הרכבת המ[illegible]

וינה, 19 (עסט"א). יאסר עראפאת, אמר ב[illegible] ענן הונגרי, כי מטוסי[illegible] את מטוס הנוסעים הל[illegible] מפני שחשבו, כי הוא[illegible] נוסעים.

הצעת הגינוי לישראל

(סוף מעמוד 1)

של שליחות יארינג, כך ייפתח שוב הדיון בשאלת המזה"ת באו"ם ואיית יוכל לשוב למצרים כשהוא שבע רצון שעלה בידו פעם נוספת לעורר דיון חריף אך חסר משמעות על ה־מזרח התיכון באו"ם. במידה מסוי־מת דבר זה הוא נחוץ לצרכיה ה־פנימיים של מצרים.

מקורות ישראלים מסרבים לנחש אם ארה"ב תטיל וטו על הצעת־ההח־לטה לאחר שהושמט סעיף הסנקצ־יות. אולם, מקורות אחרים במרכז האו"ם מציינים, כי ייתכן שארה"ב תמצא אפשרות להסתפק בנוסח זה למרות אופיו האנטי־ישראלי. המוצ־הר.

טענות נציגי ערב

דיפלומטים ערבים טוענים, כי מש־לחותיהם אינן אחראיות להתנהגות הפלשתינאים [illegible]

הנציגים הערבים ביקשו, כי הצ־עה תקרא לכל המדינות למנוע מ־ישראל כל סיוע אשר יאפשר לה ל־ערוך התקפה צבאית או יסייע להו־תירה להסדר בדרכי שלום במזה"ת, ורמזו בכך לסיוע האמריקאי לישר־אל.

נמסר שהנציג הבריטי ניסה למתן את הנוסח.

מקור צרפתי אמר, שהנציגים ה־ערבים נואשו מן התקוה למנוע ו־טו וקיוו רק ששאר חברות המועצה יצביעו בעד הצעת־ההחלטה הלבנו־נית. „דבר זה", אמר, „יבהיר לעו־לם, כי המועצה מגנה למעשה את המדיניות הישראלית, על אף הוטו האמריקאי".

לקבלת ההחלטה דרושים תשעה קולות, אך הצבעתה השלילית של א־חת מ־5 החברות הקבועות במועצה תמנע את קבלת ההחלטה, האין זה משנה מה היה מניין ו[illegible]רות הקבועות הן ארה[illegible] בריטניה צרפת וסין.

עמדת צרפת לא[illegible]

אליהו מאייר, סופר [illegible] צרפת, מוסר: דבקות ב[illegible] המדיניות המאוזנת בהו[illegible] תגיע את הצרפתים ה[illegible] ליל בהצעת־החלטה ש[illegible] עליה, התייחסות סהב[illegible] כרור „מכל צד שהוא[illegible] מהימן נודע, שארה"ב[illegible] שווה לכל אחד משני[illegible]

נמסר, כי הצעת־הה[illegible] נות בלתי־מזדהות הה[illegible] נות הארים ביוזמת בע[illegible] גוסלביה וסודאן.

העמדה שנקטה מכ[illegible] דיוני המועצה מוכיחה[illegible] החדש של צרפת, מי[illegible] שינה דבר במדיניות הצ[illegible] צד וכי ההכרעה במדי[illegible] הצרפתית נתונה גם ב[illegible] שיא פומפידו.

בלי דריש[illegible] להפסקת ה[illegible]

הצעת־ההחלטה הבו[illegible] אינה מללת את הדו[illegible] צות־ערב שכל המדינו[illegible] ישראל כל סיוע שיש[illegible] לה לבצע התקפות כנו[illegible] ביירות, או להפריע לו[illegible] במזה"ת. אולם, היא[illegible] ישראל, כי חזרה על ז[illegible] באפריל תגרור אחריה[illegible] עים חמורים יותר.

טהרן, 19 (אי. פי.) נבחרת של דרום קוריאה[illegible] הודו בתוצאה 0:1 וג[illegible] ניצחה את תאילנד 2[illegible] התחרויות לבחירות בע[illegible] נערכו היום בטהרן.

פרופסור פרד קרוש (ארה"ב)
מחפש קשר עם צאצא
ו/או חברים של אותם יוצאי ביאליסטול
אשר שם משפחתם הוא — קרוש או קר"ן
נא להתקשר לפי טלפון 03—414767

לציבור היבואנים ואחסני סחו[illegible]
הננו להודיעכם כי
ברשותנו מבנה
בגודל 1000 מ"ר
ומגרש 3 דונם
לאחסנת סחורות פריקה וטעינה במלגזה
כמו כן מאזני גשר אלקטרוניים עד 60 טון במקום
לפנות רחוב הכיסור 4 חולון, אזור התעשיה, טל. 9[illegible]

לאילנה ויוסף גנון
אתכם באבלכם
משפחות: גולדבל[illegible]
קירשנר
משקובנ[illegible]
רפופורנ[illegible]

מרכינים ראש ומשתתפים בצער המשפחה
בהלקח מאתנו ללא עת יקירנו
אהרון סמו ז"ל
פליפ וזאבה ומשפחתם
נורית ושרון מרכוס
משה דרור ומשפחתו
רינה וייס
יוסקה אנגל
עמנואל וקר
קרני ריבלין

הארץ
יום שישי, י"ח בניסן תשל"ג
20 באפריל 1973

בתל־אביב: המערכת וההנהלה מוא"ה 56, ת. ד. 233, טלפון 623311. מח' המודעות רח' מוא"ה 56, ת. ד. 233, טלפון 611576, 623311. מח' הפצה ומנויים מוא"ה 75, טל' 623311 ת. ד. 233. מס' מיקוד: 61000.
...לים: רח' החבצלת 2 ...224245-6, ת. ד. 273 ...: רחוב טורדוי 20 ...661166-8, ת. ד. 5259

...ל: הוצאת עתון הארץ בע"מ. דפוס הארץ מוא"ה 56 ת"א
העורך: גרשום שוקן. האחראי: גדעון סאמט.
המערכת אחראית לתוכן המודעות ואינה מחזירה כתבי־יד.
HAARETZ Daily Newspaper, Tel-Aviv, Israel - P.O.B. 233, Tel. 62

טענה מופרכת

...ין אדם ניתפס בצערו, אך יש לומר לשובתי־הרעב שהתמקמו ...בירד ראש הממשלה כשלושים שלם כמחאה נגד "הממשלה ...זה יהודי רוסיה" כי ניתפסו לטענה מופרכת. אין יסוד לטענה ...מהלת ישראל אינה עושה את מה שביכולתה כדי לפתוח ...גבול הסובייטי בפני יהודים הרוצים לעלות. האשמות ברוח ...ן מסייעות לסובייטים ולתומכיהם: ישראל אינה קרקע פוריה ...לה כעין זו.

...ין להאשים את ממשלת ישראל ביחס פושר למאבקם של יהודי ...הוצעות. ידוע הסיוע שהעניקה הממשלה לצעדים שנעשו ...ובעבר לים למען הפעלת לחץ על הסובייטים; ההשתתפות ...קאית, כאחד כביטוייה היא יוזמת הסנאטור ג'אקסון, ספק ...הה נוצרת ללא פעילותה של ממשלת ישראל. על כך לא ...לה תודה: היא עושה רק את המוטל עליה. אך אין יסוד ...כלפיהו המצדיק ביקורת כהסוג שמטיחים נגדה שובתי־...

...אי שאין מקום להעמיד זה מול זה את צרכי היהודים בברית ...ית ואת צרכי הרכש של ישראל; הנשק כמו הזיקה האמרי־ ...נעדו לשרת את העם כולו. מכל מקום אין זה נכון שהיתור ...זק היה מבטיח תמיכה אמריקאית נמרצת יותר במאבקם של ...ם הסובייטיים. השובתים חייבים להבין, כי השפעתה של ...על ממשלת ארה"ב הינה מוגבלת: תביעות והרמת קול לא ...יותר ממסע השכנוע הקשה המתנהל כל העת.
...ו כל ההבנה לרוחם של השובתים (אחד מהם, מיכאל אפלמן, ...אבה ובת בלנינגראד המוחזקות שם כבנות ערובה). אפשר ...מהם הפעלת הכרח הרידה שלהם. אין מדינה בעולם, גם לא ...ביותר כבהן, המשיגה את כל יעדיה במכה אחת. גם עלייתם ...דים סובייטיים לא הובטחה בין־יום, והנה הם באים, עשרות ...לשנה. עובדה זו ודאי איננה סיבה לשביעות רצון עצמית — ...לא לטענות על הפקרה כביכול ועל דברים האמורים רק לצאת ...ה.

גשר המוות

...תם של שני ירושלמים קשישים בסיבוב גשר מוצא בכביש ...ת־אביב הוא תיזכורת עגומה למפגע תחבורתי שלא ...על אף אמצעים חלקיים שננקטו — הגבלת מהירות, הצבת ...אזהרה, הקמת גדר בטחון וציפוי הכביש בשיכבה מונעת ...— מוסיפים הקרבנות ליפול.

...זע הכביש בו מדובר נסלל ללא התחשבות מספקת בשיקולי ..., ועל כן אין האמצעים החלקיים מונעים את התאונות. ...עבודות ציבוריות אינה יכולה לצאת ידי חובה בטענה ...ך נסלל על ידי הטורקים או על ידי ממשלת המנדט: היא ...ביצעה במקום זה בשנות הששים עבודות סלילה, הרחבה ...ורהבות. משהסתיימו, נותר במקום מיפגע שבו יבחין גם ...מורד תלול מדי מפיסגת הקסטל מסתיים בסיבוב חד מדי ...מוצא. במצב זה יש מקום הכחשה לאנומאליה של מיבנה ...לקוי בתחום מערכת הכבישים, שבו האחריות לתיכנון ...היא בידי משרד העבודה — המודד את הישגיו בראש ...נה במספר הקילומטרים של כבישים סלולים — ולא בידי ...התחבורה, האחראי בין היתר גם למניעת תאונות.

הליקוי בגשר מוצא מתריעים זה שנים מומחים, חברי ...ויתנאים ותגלים מאחר שהתאונות מתרחשות במקום ב... גבהה בעונת הגשמים. יכול היה צלם "הצבי" להמתין ...שעה לא ארוכה, לפני כשנה, ולהנציח תאונה טיפוסית ... הסרט הוצג לפני כשנה בטלוויזיה. עתה הוכללו בהצעת ...שני מיליון לירות "להתחלת עבודות הנאמדות בכ־15 ...ל"י לשינוי התוואי על מנת להביא להסדר סיבוב מוצא". ...ין בטחון כי העבודות אמנם יתחילו השנה — יש צורך ...ג קרקעות פרטיות כדי לבצע את התוכנית — ורק במיקרה ...ותימנו בעוד שנתיים. יש לתבוע מכל הרשויות לתת עדיפות ...לסילוק מפגע זה, שהקשר בין קיומו לבין אבדן חיי אדם ...נעלה מכל ספק.

סכנות בחופי הרחצה

...סאות שונות ומנוגדות הובאו בקשר להיהרות בואם של ...ז האמבולנס להצלתו של המנצח איסטון קרסט בחוף ...שלשום, אולם אין ספק ביחס לליקויים שנחשפו בהיער־ ...ערכות של שירותי ההצלה וההסדרים הקיימים בחופים שלא ...רוצה הרישמית.

...מולת התיירות של ישראל בחו"ל מבוססת לא במעט על ...הנה בארץ בחודשים בהם שורר במדינות רבות חורף כבד. ...רשאים איפוא להניח, כי יהיו מוגנים בחופים שטופי השמש. ...חוף אכדיה שלשום גילה כי בחוף, לפי עדותו של האחראי ...ין שילטי אזהרה מחוץ לעונה. הטענה כאילו הרוחות אינן ...ז שמירת השלטים במקומם איננה תופסת. השלט בעברית ...וערבית המצוי בירידה מהמלון המזהיר את באי המלון ...אינו מספיק ואין בו, כמובן, כדי להרתיע מתרחצים אחרים. ...בשלטים בולטים ובמספר מספיק קיים בכל החופים, אך ...שבעתיים בסמוך למלונות ובתי הארחה בהם שוהים מבקרים ...שאינם מכירים את התנאים בחוף הישראלי ואינם יודעים ...ז הרחצה הרשמיות. בנוסף לכך יש להתקין בחופים גדולים ...יבורי אשר יגדיל ללא ספק את הסיכויים להזעיק במהירות ...ר את שירותי ההצלה. יתכן ויש מקום אף להציב בחוף ...מחובר בקו ישיר עם מוקד כלשהו, בצירה האחראית על ... בתחנת המשטרה הסמוכה.

...טביעתו של המנצח קרסט מעורר גם את השאלה באיזו ...דכה הסברה מתאימה בקרב התיירים בבתי המלון לאורך ...כי תקינות חופי הרחצה — בעונה ומחוצה לה — ושירותי ...הניתנים בהם. ישנם חופים האסורים ברחצה גם במשך ...ראה כי דרושים סידורים שיבטיחו את שלומם של המת־ ...מסתכנים ברחצה בהם או כאלה שאינם מבחינים באיסור. ...ל התעלמותם מהאזהרה אינו צריך להיות חמור כל־כך. ...שיש לשקול אותה היא קיום סיורים לאורך החוף לאזהרת ...ם. את האמצעים לאבטחת המתרחצים יש לנקוט כבר עתה, ...החלה עונת הרחצה הרישמית.

שרפות ביערות

...גם פתיחות חגיגיות נוספים ביערות קק"ל יגבר זרם המבקר־ ...בחודשי הקיץ — ותגבר גם סכנת השריפה ביערות. על ...זו התעמדו מפקדי הכבאים מכל חלקי הארץ בכינוס הנהלת ...היעור של הקרן הקיימת באשתאול.
...בשנת 1972 היו 724 שריפות, מהן 285 שריפות שגרמו נזק ... בכלל 2.5 מליון עצים שניטעו בשנת 1972, נפגעו בשרי־ ...יותר כ־250 אלף עצים, כלומר כ־10%.
...ב־1958 טיילו רק 50 אלף איש ביערות אולם ב־1972 כבו ...מספרם ל־1,100,000. הקרן הקיימת לישראל מוציאה 10% ...ציב היעור לאמצעים וכלים למניעת וכיבוי שריפות, סכום ...קרוב ל־2 מיליון לירות בשנה.
...בכינוס צויינה עובדה מעניינת: פחת מאוד מספר השריפה ...ת רוצים ערביים; לעומת זאת עלו המקרים שבהם נגרמו ...שריפות ע"י חיילי צה"ל תוך כדי אימונים.

בזכות הגבלה עצמית

עוצמת הנפט הערבית גורמת הארכת המלחמה

מאת א. שוייצר

לעתים מתקבל הרושם שהשטן ב־ כבודו ובעצמו מפקח על הנצחת ה־ מלחמה הישראלית־ערבית. נדמה, ל־ משל, כי אילולא קפצה על העולם תודעת משבר האנרגיה, עשויה היתה להתפנות הדרך להסדר מצרי־ישראלי בעתיד הלא־רחוק. אך אותו משבר העלה לפני הערבים, המונים כמו ראשי מדינה, את החלום של הכנעת ישראל בלחץ בינלאומי וטיבועה בים של נפט. בנסיבות אלה קשה לדמיין מנהיג ערבי שיעשה למען פשרה סבירה.

נראה שהזמן שוב פועל לטובת ה־ ערבים. העולם המערבי, כולל אר־ ה"ב, צמא לנפט הערבי — ואין ל־ האשים מדינאים על שהם מניחים כי אפשר לתרגם צימאון זה ללחץ מדיני על ישראל. ואם לא זה, הרי הכסף שהכניס מכירות הנפט יוכל לקנות עוצמה צבאית אדירה. כך או כך, אין למהר ולסיים את המלחמה עם ישראל עכשיו: מאזן הכוחות יטה בעתיד לצד הערבים, יותר מ־ עכשיו.

*

הדברים אמורים במיוחד נוכח מצ־ בן העגום של מדינות ערב — עם מצרים בראשן — ותנועות המחב־ לים. בפרוס השנה השביעית למלחמת ששת הימים, אין הסיכויים להביס את ישראל באמצעות הכוחות הסדי־ רים טובים יותר משהיו לפני שנה או שנתיים, ואילו המחבלים הוכו רק בימים אלה מכה מכאיבה ביותר.

יותר על כן, המערך האיסטרטגי ה־ עולמי השתנה לרעתם: עם התקר־ בות הנמשכת בין ארה"ב וברית־ המועצות נעשתה המעורבות הסוב־ ייטית במלחמה במזרח התיכון חל־ שה יותר. החלשת העניין הסובייטי פועלת בטווח הקצר לרעת הערבים ובמיוחד לרעת מצרים: מדיניותו של נאצר מאז 1967 ושל סאדאת אחריו היתה מבוססת על גרירתה של ברית־ המועצות למעורבות ישירה נגד יש־ ראל. במצב זה של חוסר תקוה צב־ אית וחוסר עניין מעצמתי בסיכסוך, צריך היה לגבור קולם של אנשי־ מדינה בארצות־ערב, הנוטים לראות הסדר מוקדם עם ישראל כרע במיעו־ טו.

עתה אין עוד לצפות לכך, שכן כנגד המגרעות שבהמתנה — הרחבתה של האחיזה הישראלית בשטחים המוחזקים — עומדת ההחזית לגי־ דולה המתמיד של העוצמה הערבית החוסית. העובדה כי עוצמה זו עשו־ יה להיות מופעלת בעקיפין — כלו־ מר, על ידי מדינות לא־ערביות ה־ מבקשות להבטיח בדרך זו את אס־ פקת הנפט — לא נחשבת למגרעת בעיני מצרים, למשל. סאדאת, כמו נאצר לפניו, חלם מאז ומתמיד על הדיפת ישראל מסיני, אם לא על ידי הסובייטים, הרי על ידי האמריקאים. היתרון שבגישה העקיפה הוא כפול ומכופל: אין צורך בקורבנות מצ־ ריים, ומה שחשוב עוד יותר: הוא לא יחייב את קהיר להיות שותפה במישרין להסדר.

המסקנה מכל אלה היא, שערבי הגיזני לא ימהר ולא יפתח במערכה צבאית מקיפה, אך גם לא ידחוף לסיום מהיר של הסיכסוך.

לשון אחרת, לא תולשתו הצבאית והדיפלומטית של סאדאת היא הצעד־ יה למנוע את חידוש האש, אלא הציפיה להמרה ביחסי הכוחות ה־ אסטרטגיים בעתיד לטובת הערבים, שתעשה את המלחמה לבלתי נחוצה. ובמילא אין הוא צריך לחשוב על הסדר שיש בו מקום הכרה בתו־ צאות ההתמודדות בשנים 1967— 1970: לא שבאות מאתמול אלא סי־ כויי המערכה כמחר, הם העלולים למ־ נוע הסדר ישראלי מצרי בעתיד ה־ נראה לעין.

*

להערכת־מצב משוערת זו יש לפ־ חות שתי חולשות בסיסיות. האחת היא שלארצות העימות אין נפט ב־ כמויות הראויות לאיזכור, ואילו למי שיש נפט אין לו סיכסוך ישיר עם ישראל. ההנחה שהסולידאריות ה־ ערבית חזקה דיה כדי לחפות על סתירה זו, הוכחה בעבר כמופרכת — ולא תיתכן הדאות שבעתיד ישתנו הדברים. החולשה האחרת היא, כי העניין הפוליטי של מנהיג ערבי ש־ גילה את היתרון שבסבלנות ואורך נשימה, לא בהכרח זהה עם העניינם של ההמונים, הלהוטים לפתרונות "אלהר", ושל אלה המבקשים להיב־ נות מחוסר סבלנות עצמית.

זו מטרה ראויה למדינאים מצר־ יים: לשלוט במאוויים הצמיים ב־ ארצם כמו בארצות ערב אחרות, אגב החזקת הסיכסוך עם ישראל על אש קטנה; ואשר להשתלטות על אוצ־ רות הנפט למען מטרות מצריות, הרי זה אחד היעדים הקלאסיים של המדי־ נית הנאצרית — ומדוע לא ינסה להשיגם הנשיא סאדאת, או מי ש־ יירש אותו?

נדמה שאלה הם המרכיבים העי־ קריים של הערכת מצב ארוכת טווח שאותה צריכה ישראל להניח ביסוד מדיניותה. אין זו תמונה מעודדת, שהרי חסר בה הסיכוי לנורמליזציה בטוחה נראה לעין של היחסים עם ארצות ערב ועם מצרים בפרט. כן הראוי לחזור ולשנן כי העובדות כפי שתוארו לא מחזקות את הדעה — שהושמעה לא אחת בישראל — כי עליונותה הצבאית מאפשרת פשרנות לגבי מרכיבים טריטוריאליים של עצמה.

כי המצפה לגידול כוחו בעתיד לא יראה בוויתור סוף פסוק, אלא שלב ביניים להשגת הישגים נוספים — ובמיוחד כשהשגת הוויתורים הנו־ ספים יכולה להיעשות ללא הסתכנות במפלה צבאית.

*

אם נכונה ההערכה המובאת כאן, אין זה מקל על ישראל, שכן קיום כוננות בדרג גבוה יחסית הוא הכרח הנובע מן המלחמה במחבלים שתי־ משך בכל עתיד חזוי; ואילו ללא קיום עדיפות בעוצמה האסטרטגית יאבד הגורם העיקרי הפועל לאיזון העוצמה וההשפעה הבינלאומית ש־ בעלות על מקורות האנרגיה מקנה לארצות הערביות. מכאן שאין לה־ שוב על הקלה לא בכסף ולא בכוח אדם במעמסה הביטחונית המוטלת עלינו ונצטרך לשאת בה לאורך ימים.

יש להוסיף כאן, כי באספקלריה האסטרטגית ארוכת הטווח נראים נושאי הוויכוח הפנימי הנוכחי, כו־ לל הוויכוח על עתיד השטחים, כ־ בלתי חשובים. מלחמת הקיום של ישראל לא תהיה מושפעת באופן מכ־ ריע מהכללתה או אי־הכללתה של חברון או קלקיליה בשטחה, גם לא מהיתקע הגבול האלקטרוני בפיסגה זו או זו. לא שאין לדברים חשיבות ריג־ שית או טאקטית, אלא שאין הם שייכים לנושא העיקרי שהוא קיום לאומי בסביבה עויינת מול משאבי כוח־אדם ועושר חומרי גדולים מאוד.

*

בנסיבות אלה, יש להפנות תשומת לב לחשיבותה של ההגבלה העצמית כיסוד ראשי בשיטת ניהולו של סיכ־ סוך ארוך טווח.

הגבלה עצמית היא תנאי ראשון בניהול קפדן של משק המשאבים הלאומיים ושקילתם כנגד היתרון ה־ מופק מהשגת יעדים שונים. כיוון שאין סיכוי להכרעה מהירה, זוכה מי שמשכיל לשמר את כחו; שימור הכוח הוא שם נרדף להגבלה עצמית. הכלל הוא שאין אצים בריצה מראתונית: מי שאינו מכלכל ב־ תבונה את כחו ואת הרזרבות הגו־ פניות והנפשיות שלו, עתיד להת־ מוטט הרחק מן המטרה.

הדרך הטובה להמחשת מהותה של ההגבלה העצמית היא הדגמת ה־ "שב, אל תעשה" שלה. התקופה שלפנינו עלולה לדמות ביסודה ל־ מלחמת ההתשה, כלומר למיתקפה ערבית על עמדות גלויות המוח־ זקות בידי ישראל. אם כי אולי לא באופן בלעדי, עלולים המחבלים לת־ פוס את מקומם של הגייסות המצ־ ריים, ויעדים אזרחיים כאן ובחו"ל את מקומו של קו בר־לב.

בנסיבות אלה מה ש ל א דרוש הן יוזמות מסוג תקיפתו של האי גרין או חדירות אוויריות עמוקות. אורך רוח, הדגשת המאמץ ההגנתי וחשי־ בון מדוקדק של הישגים ומחירים, אלה הם הציוויים של התקופה אשר לפנינו.

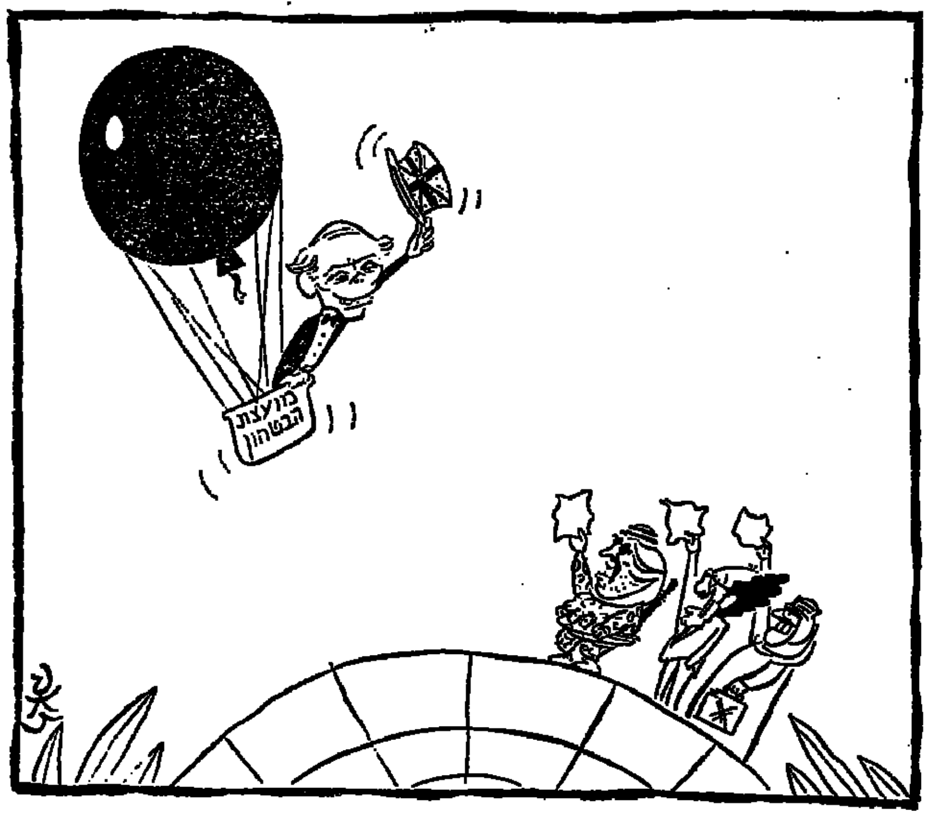

הצרכן חייב להתלונן על הפקעות מחירים

מאת אלעזר לוין

בערב הפסח קנה אדם קרטון בי־ צים מספר 1 בחנות־מכולת ברחוב הנביאים בתל־אביב ושילם 19 אגו־ רות לביצה שמחירה הרשמי 18 א־ גורות. שאלתו מדוע שילם מחיר מופקע נבוך החנוני במקצת והשיב לאחר היסוס: "אבל אלו ביצים ג־ דולות במיוחד!"

"לאדם הזה יש כנראה די כסף כדי לשלם עוד אגורה לביצה", מגיב נציג הצרכנים במשרד המסחר וה־ תעשיה, ד"ר יהושע יפה. "אך אפשר לעזור לצרכן שאינו רוצה שיעזרו לו". למרבה הצער, מלמדים המס־ פרים כי רובם הגדול של צרכני יש־ ראל עצלים או חוששים להתלונן על הפקעות מחירים.

בשלשת החודשים ינואר־מרס 1973 נתקבלו בסניף תל־אביב (מצודה... של משרד המסחר והת־ עשיה כ־560 תלונות צרכנים, מ־ הן 290 על הפקעת מחירים והאח־ רות על משקל חסר, איכות לקויה וכדומה. בסוף מרס חלה העלאת מחירים של מוצרים רבים, המשרד קרא לתושבים לגלות עירנות ול־ דווח על כל הפקעת מחירים. מלבד זאת ארעו — כידוע — הפקעות מחירים רבות של אורז, סוכר, כבד קפוא ומוצרים אחרים. האם הוצף המשרד במאות ואלפי תלונות? כלל וכלל לא.

בשבועיים הראשונים באפריל קי־ בל מחוז תל־אביב של המשרד 150 תלונות, מהן רק 70 על הפקעות מחירים. יש להניח כי זו התמונה גם במחוזות האחרים (חיפה, ירו־ שלים ובאר־שבע), שכולם יחד קט־ נים בהרבה בהיקף פעילותם ממחוז תל־אביב. עד היום העביר מחוז תל־אביב ללשכה המשפטית רק ש־ לשה (!) תיקים להכנת תביעות נגד מפירי הצווים על מחירים מקסימ־ ליים.

מיעוט התלונות נובע, כנראה, מ־ העדר תודעה אזרחית, ולא מהקושי למסור תלונה. ד"ר יפה מסביר כי לפני הצרכן דרכים רבות להתלונן: הוא יכול לפנות — בכתב, בעל פה או בטלפון — לרשות הממלכתית ל־ צרכנות שליד ההסתדרות (המקבלת מספר ניכר של תלונות ומטפלת בהן בדרך כלל ביעילות), לאיגוד הצרכנים הבלתי־תלוי, למכון לסח־ ר הוגן, למכון לדרכי הגינות (ב־ חיפה), לאירגון הקנדי־אמריקאי ו עוד.

גופים אלה מטפלים בתלונות ה־ קשורות באיכות, בשירות ובהגינות — כלומר תלונות שרובן אינן אמו־ רות, לפחות לכאורה, בהפרת חוק — ומעבירים למשרד המסחר והתע־ שיה את כל התלונות הנראות כ־ עבירה על החוק — הפקעת־מחיר, אי־הצגת־מחיר, משקל לקוי וכו'.

כתובת שניה להגשת תלונות הם המשרדים המחוזיים של משרד ה־ מסחר והתעשיה בארבע הערים ה־ גדולות. דומה כי אין זה פשוט ל־ הגיע למשרדים אלו, ואכן רק 5 מ־ תוך כל 100 תלונות המגיעות ל־ משרד הן פניה אישית. אבל לכתו־ בה אין דבר קל מאשר להתלונן במשרד המחוזי: כותבים מכתב, או אף גלויה, או מטלפנים. ד"ר יפה מסביר כי המבקרים המחוזיים מטפ־ לים גם בתלונות טלפוניות: אמנם מבקשים מן המתלונן לבוא למשרד עם דוגמת המזון שעליו הוא מתלו־ נן, או לשלוח בדואר — אולם אם הדבר קשה לאזרח, יטפל המשרד בתלונתו גם בלי זה, בתנאי שהמא־ רה יספק שלשה נתונים: שם ה־ מוצר, פרטי הפקעת המחיר, כתו־ בת החנות בה הופקע לדבריו ה־ מחיר. את היתר יעשו עובדי ה־ משרד.

גם הספקים מפקיעים

בערב החג חלה עליה חלולה ב־ ביקוש לקרפיונים, והדגים רבים דרשו 4.50 ואף 5 ל"י לקילו, במקום המחיר הרשמי של 3.50 ל"י. תלו־ נות על כך הגיעו מדרום תל־אביב, וגם מחנויות ברחוב בן־יהודה. ה־ מחיר הרשמי לכבד קפוא 9.75 ל"י לקילו. בשבועיים האחרונים הגיעו למחוז תל־אביב בלבד כ־15 תלו־ נות — 20% ממספר התלונות ה־ כללי על הפקעת מחירים — על איטליזים שדרשו 11, 12 ובמקרה אחד אף 13 ל"י לקילו — הפקעת מחיר של 40% לערך.

תלונות נוספות שהגיעו למשרד בתל־אביב ביום שני, ערב החג: בחנויות מכולת בבית־דגן (מצדה עקרת־בית) דורשים 19 עד 21 אגו־ רות לביצה מספר 1, במקום 18 אגו־ רות לפי המחיר הרשמי. אזרחים מאשדוד — בגלויה אנונימית — מ־ ספרים כי בחנויות בעיר דורשים 2 ל"י לקילו אורז, במקום 1.89 ל"י המחיר הרשמי. בתל־אביב, רמת־גן וערים אחרות הגיעו תלונות על הפ־ קעת מחירים חמורה בשקית של 400 גרם אורז: במקום מחיר רשמי של 76 אגורות, דרשו החנוונים 90 אגורות, 1 ל"י, ואפילו 1.08 ל"י (הפקעה ביותר מ־40%). תושב תל־ אביב כותב כי ב־9 באפריל ביקש ממנו חנוני 1.18 ל"י לקילו סוכר ארוז, במקום 1.15, וכאשר ניסה ל־ התווכח זכה בתשובה התנותי: גם הספק שלי מפקיע את המחיר, לוקח ממני 1.13 ל"י במקום 1.09 — ואם לא מוצא חן בעיניך, קנה במקום אחר!

מר יוסף שמעי, המבקר המחוזי בתל־אביב, מציין כי עיקר התלונות הוא על המוצרים שהתיקרו בסוף מרס: כבד קפוא, סוכר, אורז, קמח. הגיעו תלונות לא רבות על הפקעת מחיר של 1—2 אגורות ליחידה ב־ ביצים, משקאות קלים, שוקו ולח־ מניות.

איך להסוך לאזרח טירדה

כיצד מטפלים בתלונות? המקרה הפשוט ביותר הוא כאשר האזרח מביא מוצר שעליו מוטבע מחיר מופקע, או מוסר עדות בכתב המ־ דווח על ההפקעה. ברוב המקרים, מוטלת העבודה השגרתית על 20 הפקחים שמפעיל משרד המסחר וה־ תעשיה בכל חלקי הארץ (מהם 7 בתל־אביב, 7 בחיפה, 4 בבאר שבע ומספר דומה בירושלים). אלה יוצ־ אים בעקבות ההודעה הטלפונית או המכתב: נוסעים לחנות האמורה ול־ חנויות הנמצאות בקירבתה, וקונים את המוצר המדובר. אם מגלים ש־ המחיר מופקע — מאשימים במקום את החנוני בעבירה ואוספים חומר לתביעה פלילית. במקרים אחרים פו־ נים לאזרח המתלונן ומבקשים ממנו עדות בכתב.

ד"ר יפה מבטיח כי אם יאמר ה־ אזרח שקשה לו להגיע למשרד ה־ מחוזי כדי למסור עדות בכתב, יש־ לח המשרד פקיד לביתו או למקום עבודתו. נראה שהכתובת הטובה היא להסוך לאזרח טירדה. הדבר אפשרי משום שמספר התלונות כה קטן. אם יגבר זרם התלונות — אין לדעת כיצד הפקידים יעמדו בכך.

ד"ר יפה מסביר כי הטיפול ב־ הפקעות מחירים הוא רק חלק קטן מעיסוקו של המשרד בהגנת הצרכן. כיום ניכרת רגישות לנושא המחי־ רים, בעקבות העלאות המחירים ש־ יזמה הממשלה, ולכן ריכז המשרד את פיקוחו בנושא זה בשבועות ה־ אחרונים. אולם כל ימות השנה מ־ טפלים גם בנושאים אחרים, כגון משקלות חסרים, אי־סימון מוצרים לפי החוק (למשל, צו מ־1959 מחייב לציין משקל על כל מוצר קוסמטי, אך היצרנים לא מקיימים זאת עד היום), אי־הצגת מחירונים, תלונות עולים חדשים ועוד. לעתים מנסים לטפל גם בתלונות שאין בהן משום עבירה על החוק.

"הצרכן צריך לעשות בעצמו את עיקר העבודה, ולא לבוא תמיד ל־ ממשלה להתלונן", סבור ד"ר יפה. "אם קנית חמץ בחנות מסויימת ב־ לירה, וגילית שמחירו בחנות ה־ שניה 90 אגורות, אין צורך לרוץ מיד לממשלה. מוטב לחזור לבעל החנות הראשונה, להתלונן ולומר לו: יותר לא אקנה אצלך!".

על הצרכן לדעת היכן יקר והיכן זול, ולשקול בעצמו היכן לקנות. לכן דורש משרד המסחר והתעשיה הצגת מחירונים. ד"ר יפה סבור ש־ יש להוציא גם צו המחייב שירותים כמכבסות ומספרות להציג מחירונים בחלון הראווה, כדי שהצרכן יוכל לדעת את המחיר מבלי להכנס ל־ חנות ולבלוש אחר מחירון. "סניף קרית שמונה של המועצה לצרכנות העלה הצעה דומה", מספר ד"ר יפה, "אך היענה לכך התנגדות ניכרת ב־ מועצה לצרכנות, בעיקר מצד הת־ אחדות בעלי מלאכה. התברר במו־ עצה, המכבסות והמספרות מאורג־ נות בהתאחדות זו."

סטטוס־קוו על בלימה

ההיערכות הפוליטית בלבנון עם מינוי ראש הממשלה

מאת עודד זראי

מוקדם עדיין לתהות על הסיבות שבגללן בחר נשיא לבנון, סלימאן פרנג'יה, את הד"ר אמין אל־חאפז לתפקיד ראש־הממשלה החדשה. ברור שלא מדובר במניעים קואלי־ ציוניים או בהיענות לדרישת ראשי סיעות בית הנבחרים להקמת ממ־ שלה פרלמנטארית. השאלה היא בכוונת השלטון הלבנוני — היינו הנשיא, הצבא והמנהיגים הלאומיים העומדים מאחוריהם — לשנות ב־ אמצעות ממשלת אל־חאפז את מע־ רך הדו־קיום עם המחבלים בצורה זו או אחרת, לרבות שיטת החשאיות ההדרגתית, כדי למנוע התנגשות חזיתית עם ארגוני החבלה.

אין ספק כי שאלה עקרונית זו נדונה בין הנשיא פרנג'יה לראשי צבאו, ובינו לבין ראשי הסיעות ה־ פרלמנטאריות, על רקע הרכבת ה־ ממשלה החדשה ומדיניותה "בשלב עדין זה". אחרת, אין להסביר את דחיית קבלת התפטרותו של ממש־ לת סאיב סלאם על־ידי הנשיא וה־ טלת התפקיד על ד"ר אל־חאפז, 9 ימים אחרי התפטרות.

יש לזכור כי בעיית המחבלים — היינו, נוכחותם, פעילותם ויחסי ה־ שלטון אליהם, ניצבה בראש דאגו־ תיה של ממשלת סלאם שהוקמה ב־ מאי 1972 לאחר הבחירות לפרל־ מנט. סלאם לא השכיל להתמודד עם הבעיה, המשיך במדיניות המ־ סורתית של הסלאת שלאים וכיבוי שריפות, תוך כדי שמירה על הסט־ טוס־קוו של דו־קיום בין המחבלים השלטון.

לזכותו יש לזקוף את המלצתו ל־ התפטר למחרת פשיטת צה"ל על ביירות וצידון בשבוע שעבר. גם אם נכונות הידיעות בדבר דרישתו של סלאם לפטר את מפקד הצבא, הגנ־ ראל אסכנדר גאנם, בעקבות של

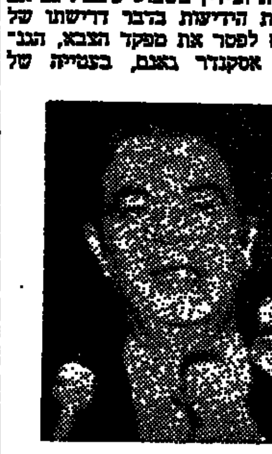

אמין אל־חאפז

הפשיטה, יש להניח כי לא בשל כך החליט להתפטר. סלאם הבין, כפי שהבינו קודם לכן מנהיגיה הלאו־ מיים של לבנון, כי מדיניות הסלאת השלאים ביחס לבעיית המחבלים לא יכולה להימשך עוד, וכי פשיטת צה"ל המחישה זאת בצורה הברורה ביותר. כמו כן הוכח כי דו־קיום עם המחבלים אינו יכול להתיישב עם הבטחת ריבונותה, שלמותה ואחדו־ תה הלאומית של לבנון.

"לא מדינה בתוך מדינה"

רמז ממלי וברור להנחה עובדתית זו בא לביטוי באזהרתו של אחד ממנהיגיה הגדולים של לבנון, השייך פייר אל־ג'מייל, העומד בראש מפ־ לגת אל־כתאיב (הפלאנגות הנוצ־ ריות). השייך הזהיר כי המחבלים בלבנון אינם מדינה בתוך מדינה, ולפיכך אין הם רשאים ליטול את החוק לידיהם, לעצור ולחקור אזר־ חים לבנוניים. הוא הזהיר כי המ־ שך מעשים אלה עלול "ליצור בע־ יות" בין הפלשתינאים והלבנונים.

ודומה, כי אזהרתו של אל־ג'מייל מגלמת למעשה את זעמם של חוגים רחבים בלבנון נגד עצם נוכחותם של המחבלים וההשלכות שיש לנוכחות זו על המדינה. אין זה סוד כי ב־ נוסף להשתלטות על 15 מחנות ה־ פליטים ברחבי המדינה, על בסיסים בדרום ועל מפקדות בביירות והפי־ כתם לשטחים אכס־טריטוריאליים — פועלים המחבלים בתוך לבנון תוך התעלמות מהחוק והסדר.

פה ושם מספרים עתוני ביירות על הפעלת לחצים מצד המחבלים על אנשי העסקים לתרום "למאבק ה־ מזויין לשיחרור פלשתין". במקרה של סירוב צפוי איש העסקים לאיו־ מים, הטרדות והתנכלויות. בכל ה־ כפרים בדרום המדינה בהם שהו המחבלים, אירעו מקרים של אונס, חטיפת נערות, הפגזת יבולים והט־ לת מיסים על ראשי המשפחות ב־ כסף ובמזון.

טבעי הדבר, שבמדינה כמו לבנון יימצאו גם גורמים שדעתם נוחה מ־ נוכחות המחבלים ופעילותם, מה גם שנוכחות זו משרתת את מאווייהם לחיסול אופיה הנוכחי של לבנון והפיכתה למדינה "מהפכנית", תחת הנהגה מדינית וצבאית מוסלמית.

חשש מהתנגשות

אולם גורמים אלה הם מיעוט ל־ עומת הרוב "הדוחה כל פגיעה או כל סכנה לריבונותה וישותה של לבנון". בתוך רוב זה קיים מיעוט החושש מהתנגשות עם המחבלים ו־ תומכיהם (המיעוט הראשון) ומעדיף פשרות על הכרעות, ואת המשך ה־ סטטוס־קוו על פני סיכוני מהומה ו־ סופי. השפעתו של מיעוט זה מור־ גשת דווקא במוסדות השלטוניים. תופיק אל־מקדסי תיאר מצב אב־ סורדי זה בשבועון "אל־ג'דיד" ב־ אומרו:

"בימים אלה נשמעים קולות ה־ דורשים להחליף את המשטר הלב־ נוני. בעלי קולות אלה הם מיעוט ידוע. אלא שהם מעוררים היום גל של אהדה לפעולה הפדאית כדי ל־ הפכה לסיסמה פטריוטית, לאומית ופרוגרסיבית. מיעוט זה מנצל גם את תשוקת האנשים לריפורמה ב־ סדרים המינהליים והחברתיים. כל זאת עושה המיעוט כדי לשכנע את האזרח כי פעולת הריפורמה תתחיל בהפלת המשטר.

"זהותם של בעלי השקפה זו מג־ לה בבירור מירבי כי המשטר ש־ תחת מכבשו הם רוצים להכניס את לבנון, הוא המשטר המהפכני הסו־ ציאליסטי שיבוא על־ידי חיסול ה־ משטר הפרלמנטארי הדמוקראטי של לבנון. כמו כן, הם רוצים לחסל את האמון שבין האזרח לבין המו־ סד הצבאי, שהבטיח לו את חרותו וכבודו ושמר על אדמתו. ואם לא תיסחף לבנון כולה לכתיבה זו, הרי למיעוט זה מזימה אלטרנטיבית מו־ כנה היא — השלכתה של לבנון לתוך כבשן של מלחמת אזרחים בין עד־ תיה".

כמיל שמעון, מי שהיה נשיאה של לבנון ומנהיג מפלגת "הלאומיים ה־ חופשיים", שהיתה שותפה לקוא־ ליציה של ממשלת סאיב סלאם ה־ יוצאת — מייצג ללא ספק את הרוב העויין את המיעוט עליו דיבר תופיק אל־מקדסי. יתכן כי שמעון מייצג את הקיצוניים יותר מבין מערך ה־ רוב הלאומי הלבנוני. בעצרת־עם הצהיר שמעון:

"אני קורא לעם הלבנוני לשמור במו ידיו על זכויותיו ועל גורלו ולצאת במסע חדש נגד המחבלים בלבנון. לבנון נתונה כיום בסכנה כפי שהיתה בזמן היווסדה. כפי ש־ סבינו ואבותינו הקריבו למען יצי־ רתה של לבנון העצמאית, אני אומר, שכל אזרח חייב להיות חייל שיגן על לבנון ועל כבודה ויהדוף מעליה את הסכנות מבית ומחוץ".

משבר גורלי

בראיון לעתון הביירותי "אל־ זמאן", התייחס השייך פייר אל־ג'מייל לנוכחות המחבלים בלבנון באומרו כי היא מהווה הפרה ברורה של אמנת הארים ושאל בהקיפות שאלה רטורית: האם מותר לאבד את לב־ נון למען מדינה אבודה, בזמן שבו אין אנו יכולים להחזיר אפילו את השטחים הערביים הכבושים? המש־ בר בלבנון הגדיר אל־ג'מייל לא כמשבר פוליטי אלא כמשבר לאומי וגורלי באומרו: ישנה קבוצה הנו־ ביסה בנקודת־השקפה רחבה, הקשו־ רה במולדת הערבית רבתי, מבלי לייחס חשיבות גדולה לנקודת ההש־ קפה הלבנונית הצרופה. וישנה קבו־ צה שניה שאינה מסכימה למדיניות המצב הקיים (סטטוס־קוו), ואשר דוחה כל פגיעה או כל סכנה לרי־ בונותה ולישותה של לבנון.

אל־ג'מייל התבטא בעדינות כאשר דיבר על שתי קבוצות, מבלי להת־ יחס לכוחן הציבורי או הפרלמנטא־ רי. אף אם קשה לסווג במדויק את סיווגו של כל ציר מצירי הפר־ למנט, או סיווגן של הסיעות למיני־ הן, ניתן לתאר בצורה גסה את תומכי הנשיא פרנג'יה.

כיום נשען פרנג'יה על 58 צירים לפחות, מהם 25 אנשי גוש הברכו (עצמאיים תומכי הנשיא ור"מ לש־ עבר סלאם); 9 אנשי הגוש השיעי של איזור הדרום בהנהגתו של יו"ר הפרלמנט כאמל אל־אסעד; ו־24 צי־ רי הימין (7 פלאנגות, 5 גוש לאו־ מי, 9 לאומים חופשיים ו־3 טאשנאק).

אין ספק כי תמיכה זו תמשיך להיות אפקטיבית, אם יחליט הנשיא לשנות את הסטטוס־קוו. אף אם במקרה זה יפלו כמה צירים, סביר להניח שבמקומם ימצא מספר גדול יותר של צירים מקרב גוש העצמ־ איים הבלתי תלויים (המונה 18 צי־ רים) שיתמוך בנשיא פרנג'יה וב־ צעדיו להבטחת ריבונות המדינה, מה גם שראש הממשלה החדש, אל־ חאפז, נמנה על גוש השמאל המתון העצמאיים, בראשות ראש הממשלה לשעבר רשיד כראמי, שי־13 ציריו לא נלקחו כלל בחשבון.

هكذا من الأصل

הישראלי כיצור בלתי חברתי

מאת אליהו סלפטר

ככל שמתרחקים ממלחמת ששת הימים — וממלחמת ההתשה שהיתה מעין הסביה זמנית בתהליכים החב־רתיים — מצטמצמים ביטויי הלי־כוד החברתי בישראל. נחלשת הדעה שהפרט חייב לוותר למען הכלל ו־נחלשת ההערכה החיובית של טיב היחסים המרכיבים החברתיים העי־קריים.

מהסקר השוטף האחרון של המכון למחקר חברתי שימושי והמכון לקו־מוניקציה של האוניברסיטה העברית, שהתנהל באספו בסוף 1972 אך עיבו־דם הושלם עתה, מתברר כי:

* פחות משליש מן הציבור ביש־ראל בדעה שאנשים חייבים להיות מוכנים לויתורים כלכליים;
* פחות ממחצית הציבור בדעה ש־השובתים למיניהם חייבים לוותר על חלק מדרישותיהם במקום לשבות;
* רק שנים מכל חמישה ישראלים סבורים שהיחסים בין העדות מש־ביעים רצון;
* רק אחד מכל ששה ישראלים סבור שהיחסים בין דתיים ללא־דתיים טובים או טובים מאד.

בתהליך צימצום הנכונות לויתורים היו עליות וירידות, לרוב ביחס הפוך לבידת תחושת חומרת המצב הבט־חוני, כאשר נקודת השיא היתה תקו־פת מלחמת ההתשה. אז סברו 54 אחוז שיש לעשות ויתורים, לעומת 29 אחוז עתה.

אשר לשביתות, הקשר עם המצב הבטחוני רופף ולעתים כלל אינו מורגש (להוציא, שוב, את מלחמת ההתשה כאשר 80 אחוז היו נגד השביתות). נראה כי הדרישות לוי־תורים על נשק זה של המאבק הכל־כלי עומדות ביחס ישיר להצטברות

רק 2 מבין 5 ישראלים סבורים שהיחסים בין העדות משביעים רצון

מורת־רוח הציבור כלפי ההפרעות שגורמות השביתות: בראשית 1972 דרשו ויתור 42 אחוז, במחצית השנה 44 אחוז ובסוף השנה 48 אחוז.

בניגוד לשאלת הויתורים השפיעה מלחמת ההתשה מעט מאד על ה־יחסים הבין־עדתיים והיחסים בין ה־דתיים והלא־דתיים. בשני הנושאים נבדק קו ההידרדרות ובשני הנוש־אים אפשר להבחין בין שתי תקופות — כמעט מקבילות:

* בהערכת היחסים בין דתיים ו־לא דתיים התוך הוא באביב 71: עד אז חשבו לפחות שליש מהישראלים שהיחסים בין שתי הקבוצות טובים. מאז ירדה הרגשה זאת כ־30 אחוז במארס־אפריל 1971 ל־16 אחוז (!) בסוף 1972.
* בהערכת היחסים בין עדות (אשכנזים ועדות מזרח), התוך הוא בקיץ 1971. עד אז נע שיעור ה־סבורים שהיחסים "טובים" עד "טו־בים מאד" בסביבות 70 אחוז; ביולי 1971 שיעור בעלי הערכה היו־בית נע בין 48 אחוז ל־40 אחוז (בסוף 1972).

בעוד האחוזים הכוללים כמאריס את ההמונה הרחבה של בעיות ה־ליכוד החברתי, ניתוח הפרטים לפי עדות והשכלה של הנשאלים, מאתר את קווי בפת הסדקים בחברה היש־ראלית.

בתחום היחסים הבין עדתיים, ב־קרב ילידי חו"ל יש ליוצאי אסיה ואפריקה בכל רמות השכלה דעה טובה יותר על המצב מאשר ליוצ־אי אירופה ואמריקה.

בקרב ילידי הארץ דומה המצב רק בקרב בעלי השכלה עממית, בקרב בעלי השכלה תיכונית הגבוהה, דעת יוצאי ארצות האיסלם היא שהמצב גרוע יותר.

הדבר בולט במיוחד בקרב בעלי השכלה תיכונית ויתכן מאד שזה מבטא שבשכבה זאת נמצא ביום מוקד אי שביעות הרצון ממצבם ה־חברתי.

ומצד אחר, העובדה שהדעה ה־טובה ביותר על מצב היחסים הבי־עדתיים נרשמה בקרב ילידי הארץ יוצ־אי אסיה ואפריקה ובעלי השכלה עממית בלבד, מרמזת כי קבוצה זאת חשה מידה גדולה ביותר של שביעות רצון ואפשרות מוביליות חברתית.

בדבר היחסים בין דתיים ולא־דתיים, אין הבדלים גדולים בהערכה בין ילידי חו"ל וילידי הארץ, בין אשכנזים ליוצאי עדות המזרח. בכל הקבוצות ההערכה החיובית (שהיא בכלל מצומצמת) יורדת עם העליה ברמת ההשכלה.

ההבדל הבולט היחיד הוא בקרב בעלי השכלה אקדמית: בין ילידי חו"ל יש לילידי אסיה ואפריקה דעה יותר טובה (17 אחוז מול 12 אחוז). בעוד שבקרב ילידי הארץ יש לבני עדות המזרח דעה הרבה יותר גרועה (5 אחוזים מול 14 אחוז) מאשר לבני אשכנזים. יתכן שהסיבה לכך היא שבקרב יוצאי אסיה ואפריקה מש־תחרר פחות הקשר עם המסורת, עם העליה בהשכלה שנרכשה כבר ב־ישראל.

לגבי הערכת היחסים בין עולים וותיקים מורגשת בדרך כלל ירידה ברורה בשביעות רצון מן המצב עם העליה ברמת ההשכלה. אך נקודות השפל בהערכה שונות בכל קבוצה וקבוצה:

* בין ילידי חו"ל — ההערכה השלי־לית ביותר היא בקרב יוצאי אסיה ואפריקה ובעלי השכלה תיכונית בלבד;
* בקרב ילידי הארץ, דור ראשון — ההערכה השלילית ביותר היא בקרב בעלי השכלה אקדמית;
* בקרב ילידי הארץ אשר גם הו־ריהם ילידי הארץ (דור שני ויותר) — ההערכה השלילית ביותר היא דווקא בקרב בעלי השכלה עממית.

אפשר להניח שנקודות השפל ה־שונות מכל קבוצה מצביעות על אותה שיכבה שרואה את עצמה ה־מקופחת ביותר כתוצאה מהמסבות ה־ניתוגות לעולים.

בתחום הצורך בויתורים כלכליים, ישנו הבדל בולט בין יוצאי אסיה ואפריקה לבין יוצאי אירופה ואמ־ריקה, הן בקרב ילידי חו"ל הן בקרב ילידי הארץ. בכל הקבוצות ובכל רמות ההשכלה, התמיכה בויתורים גדולה יותר בקרב יוצאי אירופה ו־אמריקה — דבר שאולי מבטא הר־גשת רווחה מצד אחד, והתחושת פי־גור ברמה לכלכלית מצד אחר.

ושוב נקודת השפל בנכונות לוי־תורים היא בקרב בני עדות המזרח בעלי השכלה תיכונית — הן בין ילידי חו"ל הן בין ילידי הארץ. זה מדגיש, את מה שמסתמן גם ממש־בית יותר הנתונים: כי השכבה הבי־נונית של עדות המזרח ישנה המידה הגדולה ביותר של תחושת הפער בי־נם לבין יתר חלקי החברה היש־ראלית.

ליסאריד'אס, איש הערבים

מאת אלכוס קונסטנטינידס
סופר "הארץ" בקפריסין

ניקוסיה

מנהיג מפלגת האיחוד הדמוקר־טית, ואסוס ליסאריד'אס, הוא תומך נאמן של ארגוני המחבלים הערבים בקפריסין ועתונו, תה ניאה, מנהל, מאז היווסדו, מערכה נמרצת נגד ישראל ומתאמץ לערער את יחסי קפריסין־ישראל. לא פעם קרא ה־עתון לממשלה לנתק את היחסים הדיפלומטיים עם ישראל.

למפלגתו של ליסאריד'אס שנוסדה לפני 5 שנים אין כמעט השפעה פר־למנטרית במדינה, אך דומה כי ליסא־רידאס שהוא "יועץ" לנשיא מא־קאריוס, במיוחד בשאלות מדיניות החוץ, משפיע באורח שלילי ביותר על נשיא האי בעניני המזרח התיכון. מה שהוא אחד הגורמים לנטיה הקלה הפרו ערבית של ממשלת מאקאריוס.

כמעט מדי חודש מבקר ליסארי־דאס באורח רשמי או בלתי רשמי בארצות ערב (סוריה, מצרים ולב־נון); ובניקוסיה הוא מקיים קשר הדוק עם הדיפלומאטים הערביים, ובפרט השגריר המצרי אל שארא־וי, ומיופה הכוח הסורי מוחמד חודה.

בבית הנבחרים, שבו מכהן ליסא־רידאס, כציר, היה אסור פעם לדבר בשאלה שהעלה ביזמתו, אך ברגע האחרון מסר יו"ר הבית כי ליסא־רידאס חולה. למחרת גילה אחד העתונים כי האיש לא חולה כלל, אלא המריא במפתיע לדמשק.

מפלגתו של ליסאריד'אס תומכת תמיכה מלאה בנשיא מאקאריוס ועל פי טענות העתונים כאן היא עובדת מאחורי מתגרת פרו־ממשלתית ב־קפריסין. במתגרת זו משתפת פעולה עם ארגונים ערביים מסויימים, כפי שנתברר אחר מותו של חוסיין בשיר, שבחדר־מלונו נמצאו ראיות לקשריו עם ליסאריד'אס ועם רעייתו. מפלגתו של ליסאריד'אס היא סיעה פוליטית קטנה שמספר תומכיה קטן ביותר,

ואסוס ליסאריד'אס

מצעה המדיני אינו קיים, ולה רק שני צירים בבית הנבחרים. אף על פי שמנהיג המפלגה טוען כי מפ־לגתו היא שמאלית סוציאליסטית, מסתפקת המפלגה בתמיכה עיוורת בממשלה, ובעיקר בנשיא מאקאריוס, ומשמשת ככל הנראה "סוכנות" לער־בים בקפריסין. באמצעות ביטאונה היומי היא מנהלת מסע תעמולה נמ־רץ נגד ממשלת אתונה.

על אף העובדה שהמפלגה איננה מפלגה פוליטית של ממש, עם מס־רות ומצע ממשיים, מנסה המנהיג לאגד אותה באינטרנציונל הסוציא־ליסטי. דבר זה יעלה את קרנה של המפלגה — סבור המנהיג — יבטיח סיוע כספי כלשהו מחוץ לארץ, ויכ־ניס לאינטרנציונל קול התומך בער־בים.

ברור שכל עוד יעמוד הנשיא מא־קאריוס בקשר הדוק עם מר ליסא־רידאס, שתמיכתו בו נעשית יותר ויותר חיונית, יוסיף להשפעתו ב־סוגיית המזה"ת ובענין היחסים בין קפריסין, ישראל והערבים.

(מאמר שני בסידרה על המהדר הערבי בקפריסין)

המניעים למעצר עורכי אל פג'ר

מאת יהודה ליטני

בסוף שנת 1969 נפוצו ידיעות על התארגנות קבוצת צעירים ממזרח ירושלים, בית־לחם, ורמאללה בשם "הליכוד הלאומי הפלשתינאי". תחי־לה, לא היה ידוע מי עומד בראש הקבוצה ומהן מטרותיה. ידידים ב־מזרח־ירושלים הפנו אותי לצעיר ב־שם ג'יב נאצר. לפני הפגישה ביקש שלא אזכיר את שמו.

הפגישה נערכה מתחת לפנס ב־רחוב, בשעות בין הערביים. בן שי־חי סיפר אז כי מטרת "הליכוד ה־לאומי" היא להביא לתודעת הצי־בור בשטחים את ענין הקמת המדי־נה הפלשתינאית העצמאית. הוא אמר כי הקבוצה מונה לעת עתה כמה עשרות צעירים ובעתיד הקרוב יגוסח בכתב המצע המפורט של "ה־ליכוד הלאומי".

באותה עת תמכו בקבוצה גם אנ־שים בעלי אוריינטציה פרו־ישרא־לית כמו העיתונאי המזרח־ירושלמי מוחמד אבו שלבאיה. לאחר זמן־מה נפרדו דרכיהם וג'יב נאצר החליט ל־הקים עתון בו יוכל להביע את דעו־תיו. לאחר הכנות מרובות הופיע לפני כשנה, שבועון של נאצר בשם "אל פג'ר" (השחר). המוציא־לאור והעורך הראשי היה ג'יב נאצר אשר עשה כמה שנים בארצות הברית ל־פני מלחמת ששת הימים בלימודי הכימיה. העורך היה ג'מיל חמד, תו־שב בית־לחם מפליטי 1948 שעסק מדי פעם בכתיבת מאמרים לכמה עתונים ערביים.

תרעומת בחוגי העתונות הערבית

שני העורכים שעסקו עד למלחמת ששת הימים בהוראה לא היו ידועים לציבור ביהודה ובשומרון ובירדן ע־כן דעותיהם נגדו לקו הרשמי של השלטון אשר אסר כל התבטאות נגדו.

מעצרם של השניים עורר הפתעה ותרעומת בעיקר בחוגי העתונות ה־ערבית במזרח ירושלים. שני העתו־נים היומיים "אל־קודס" ו"אל שעב" כתבו במאמרים הראשיים כי המע־צר הוא בניגוד למדיניות הליברלית של השלטונות ומהווה פגיעה בחופש העתונות. שני העתונים ביקשו ל־שחרר את העורכים בהקדם.

ג'יב נאצר נתכוון להפוך בחודשים הקרובים את השבועון לעתון יומי ולשם כך קיבל הלוואה לרכישת ציוד דפוס משוכלל. עד עתה היה קו השבועון אנטי־ירדני מובהק. הוא אף תקף בחריפות את שליטי ירדן עד כדי כך שהשבוע לאחר שנודע דבר המעצר, הצהיר שר ה־הסברה הירדני, עדנאן אבו־עודה, כי השבועון ממומן על ידי המודי־עין הישראלי. גם כלפי ישראל לא היה הטון מתון; פעמים רבות צויירו מנהיגי ישראל בקריקטורות בצורה מבזה (לדוגמא: ראש ממשלת יש־ראל גולדה מאיר צויירה עירומה כ־שלידה עומד המלך חוסיין המסתיר את מבושיו בעלי תאנה).

האשמה בעבירה על הצנזורה

"אל פג'ר" מופץ בכ־7,000 עות־קים ביהודה ובשומרון ובמזרח ירו־שלים. תפוצתו הגבוהה יחסית מוס־ברת בכך שהשבועון מופיע ביום שבת, בו העתונים היומיים האחרים שובתים. שני עורכי השבועון נעצרו באשמת הסתה ועבירות על חוקי הצנזורה (לטענת המשטרה לא ה־גיש "אל פג'ר" לצנזורה את הידי־עה הראשית בגליון האחרון המס־פרת על שיתוף פעולה בין המודיעין הירדני למודיעין הישראלי בהכנת פעולת ביירות וכן שיר, אותו כתבה אמו של דובר הארגון לשחרור פלש־תין שנהרג בביירות כמאל נאצר, על בנה).

נראה כי אשמת ההסתה מתייחסת למאמר הראשי של "אל פג'ר" מיום שבת שנפתח במלים "לא כאמל וחבריו מתו, אלא הצער הנלווה ל־מותם מת ועורר בנפשותינו תקוות וקריאות לקרב". אין זו הפעם הרא־שונה בה מתבטא השבועון בחריפות נגד מדיניות ישראל. לאחר ההש־תלטות על מטוס "סבנה" בלוד, הא־שים "אל פג'ר" את צה"ל בבוגדנות ובפחדנות על שהפר הסכם ג'נטל־מני. המחבלים תוארו אז כאצילי רוח ונפש שחסו על חיי הנוסעים בלוד בעוד שצה"ל סיכן את חייהם.

פעם אחת כתב השבועון כי טייסי חיל האויר הישראלי הצטיינו ב־שריפת שדות ובהשמדת בתי־ספר.

הוזהרו שלא לעבור את הגבול בין הבעת־דעה לקריאה אקטיביס[טית]

ג'יב נאצר

ג'מיל חמאד

לפני למעלה מחצי שנה העתיק "אל פג'ר" מאמר מעתון לבנוני הגונה במלים בוטות את הכיבוש הישראלי ומביע התארגנות אקטיבית נגדו.

הסברו של "אל־קודס"

במאמר מערכת שנתפרסם השבוע בעתון הערבי החשוב ביותר בשט־חים "אל קודס", מסביר כותב ה־מאמר כי הישראלים לא הבינו היטב את משמעות ההתבטאויות של תו־שבי השטחים ומזרח־ירושלים לאחר פעולת ביירות. לדברי המאמר, לא היו במודעות האבל הרבות ובמאמ־רים משום הזדהות עם ארגוני ה־חבלה מבחינה פוליטית אלא הבעת צער אנושי בלבד על מות קרובים וידידים.

עתונאי מזרח־ירושלמי סיפר כי המלה "שהידי" בה כינו מנהיגי ה־מחבלים שנהרגו בפעולת ביירות ו־שמשמעותה קדוש שנפל במלחמת מצוה של האיסלאם, נפוצה ביותר בעתונות הערבית. לדוגמא, העיתונאי, כינו כך החיילים הכווי־תים שנהרגו בהתקפה העיראקית לפני מספר שבועות. באותה פעולה היו גם התוקפים, גם הנתקפים מוס־למים.

צפוי מחסור בכוח־אדם בבריה"מ

מאת אנתוני לואיס
מיוחד ל"הארץ"
מ"ניו־יורק טיימס"

מוסקבה

יש במיסוים הכלכליים של ברית־המועצות גורם יסודי אחד שמק־דישים לו במערב רק מעט תשומת לב: המגמה הדמוגרפית — ירידה דרסטית במספר הצעירים החדשים הנכנסים לכוח־העבודה.

על כן היה היצור המכור של ברית־המועצות תלוי במלאי עצום של כוח־אדם. גם הריבוי הטבעי וגם בירידה גדולה בן החקלאות שיפקו לתעשייה את התוספת הדרושה ב־פועלים. הגידול המרשים של היצור התעשייתי בשנים האחרו־נות, כל 7% או 8%, הושג פחות או יותר בחלקים שווים תודות לעליה בכוח־העבודה ותודות לפריון גדול יותר.

עתה נפסק גידול זה באוכלוסיה. באזורים האירופיים של ברית־המו־עצות עומד שעור הילודה בערך על רמת ההחלפה. על בסיס מספרם של אלה שכבר נולדו יכולים הדמוגרפים לומר שהעליה תספיק להצטמצם עד 1989 בקירוב, ועד 1990 עשויה אף להיות ירידה במספרים המוחלטים.

הנתונים הסטטיסטיים מאשרים רושם חזק המתקבל אצל אורחים רבים במוסקבה ולנינגרד: משפחות סוביטיות נוטות להיות קטנות. בירות הנשים האמהות ליותר משני ילדים. כששואלים למספר הילדים, התשובה היא כרגיל אחד, או אף לא אחד.

בשעת ביקור קצר אין לברר באורח מספיק את הסיבות לכך. אך אחת מהן היא המשך בעיית הדיור בברית־המועצות. מאחר ששטח המג־ורים כה צפוף, וכה קשה להשיג דירות חדשות, יודעות המשפחות שפירושו של כל ילד נוסף יהיה צמצום ניכר ברמת חייהן.

כדי לספק את הדרישה לעובדים רבים יותר, יוכלו השלטונות הסוב־ייטיים לנסות שיטות פניניות לגי־דול כוח העבודה, למשל על־ידי הפרצת נשים רבות יותר לצאת לעבודה. אך האפשרויות כאן מוג־בלות ביותר: ברוסיה הסוביטית כבר נמצאים בכוח העבודה יותר מ־90% מכל אלה המסוגלים לעבוד.

מקור אפשרי נוסף לכוח עבודה בתעשיה הוא המקור המסורתי של הסקטור החקלאי. כ־30% מאוכ־לוסית ברית־המועצות עדיין עובדים בחקלאות, לעומת כ־40% בלבד בארצות־הברית. אך יהיה דרוש גי־דול בפריון החקלאי בשעור שונה לגמרי מכל מה שהושג בעבר, כדי לשחרר עתודה גדולה חדשה בש־ביל התעשיה — ואף במקרה זה יהיה הדיצע ענין של עוד עשור אחד או שניים.

למחסור בכוח אדם משמעות עצו־מה גם לגבי בעיית המסחר בין ברית־המועצות לארצות־הברית. הוא גורם שברית־המועצות מעוניינת הר־בה יותר לא רק בסחורות אמריק־איות אלא גם ברשיונות ייצור וב־שיטות ייצור מתקדמות. אין הרוסים מסתירים את ענינם במסחר עם אמ־ריקה, ולא את חוסר סבלנותם כלפי מה שהם מבינים מכשולים בלתי נאותים, במיוחד הצעת החוק של הסנטור הנרי ג'קסון המצמידה את תנאי המסחר להיתר היציאה של היהודים הסוביטיים.

לידתו של הצבר המיתולוגי

מאת אמנון רובינשטיין

הספרות יצרה מעין צבר בן־אלים

מלכתחילה, כך מעיד אהוד בן־עזר, "היה השם צבר או סאברעס כינוי של גנאי בפי אנשי העליה השניה והשלישית כלפי בני האיכ־רים, ילידי הארץ" ("דמות היהודי הגולה בספרות בני הארץ", אות, חורף 1967). אך חיש מהר הפך ה־צבר להיות נושא להערצה ולתקוה. הצבר הפך להיות דמות מיתולוגית — ובהברח סטריאוטיפית — שיצרה תבנית מוצקה לבני הארץ העתידים להולד.

הצבר המיתולוגי מתאפיין לא רק במה שיש בו אלא גם במה שאין בו: אין בו פחד, חולשה ומורך־לב; אין בו תאוות־בצע; אין בו תבוסה; אין בו גלותיות; הוא, יליד הארץ, פרי־ה של תקוות דורות, עומד בניגוד לכל מה שהיה היהודי בגולה. הוא לא היה יהודי, אלא עברי. ו־הוא עתיד לשים קץ להשפלת אבו־תיו.

כל מה שהיה חסר ליהודים יהיה בו: כח, בריאות, עבודת כפיים, שיבה אל האדמה. כך, באורח פר־דוכסאלי, נוצרה דמותו של בן ה־ארץ שהוא מוכתב על־ידי תפיסת העולם שנוצרה בגולה. גם בהיותו היפוכו של היהודי הגלותי, עדיין קשור בו הצבר המיתולוגי, כמו ה־קשר שבין פוזיטיב לנגטיב. צריך לזכור זאת כדי להבין את שבירת ה־מיתוס הצברי בימינו. הדמות של ה־צבר העליון, איננה יצירה צברית מקורית, אלא פרי המציאות של ה־יהודי בגולה. הצבר המיתולוגי הוא ניגודו של היהודי הנושפל, אך, כמו בחוים, הוא גם בנו־אהובו. הוא סופג וגדל על ידי האב־המנחה.

י.ח. ברנר בספרו "מכאן ומכאן" מבטא את חזון הצבר העתיד לבוא. הספר מסתיים בדמותו של עמרם, בן הארץ. אביו נרצח בידי גנב ער־בי, למרות שהיה חמוש. לאחר רצח אביו נתקע במוחו של עמרם משפט שתלמד המורה: "אם במחתרת ימצא הגנב והוכה ומת, אין לו דמים". הוא שומע על מנהג גאולת הדם אצל הערבים. כל חוסר האונים היהודי בא לידי ביטוי בתקוותיו של עמרם ושל המחבר כלפי העתיד:

"אלמלי היה, הוא, עמרם, מוצא את הגנב ההוא היה קורעו כדג. כ־שיגדל יהיה לראש השומרים ב־מושבה. הוא יהרוג את כל הגנבים... אין דם לגנב. ...את דמו לא צריך לגאול... אבל — אבא?... אבא לא היה גנב. אבא היה "קדוש". הכל אומרים כך... את אביו הרגו בדרך. הרגו בדרך. מן הכפר הסמוך. אביו לא נמצא במחתרת. בדרך. ו־למה, איפוא, לא גואלים את דמו? את דם אביו הקדוש — למה לא גואלים? — אין מי?..."

בקטע האחרון שומעים הילד וסבו אריה לפידות — בן דמותו של א.ד. גורדון — "על מסירות הזיקה", הס־פר מסתיים הנה ציפיה לכך ש־עמרם, יליד הארץ, ינקום דם אביו השפוך: "כל החשבון עוד לא נג־מר".

"אבי" מופשט

הסב ששיכל את בנו, הגולה הק־דוש בנכד־הלוחם. הוא יגאל ו־יקום נקמת הדם השפוך. רק מי שלא ידע את ההשפלה של החיים בגולה בחסדי זרים, יתגבר להלום הצברי של דור ההורים. אך כיצד נראית מערכת היחסים הזו מן ה־עבר השני? כיצד רואה עצמו בן השמש, סופר־צבר, כשהוא מחונך על־ידי אביו־מולידו, בן הגולה ה־נחות המושפל? במיתולוגיה הצב־רית חייב הצבר לגדול ללא הורים, ללא משפחה, בלא שלשלת יוחסין כפרותית. ההורים־המולידים הם ה־צר אותה גלות שפריה באוש. ה־צבר נולד, איפוא, אל תוך חלל ריק, שבו הדמות ההיגכיה איננה האב, אלא "אבי" מופשט, קיבוצי, שהוצב לו לדוגמה ולמופת.

ואכן, בספרות הארצישראלית ש־כפתה באהבה ובמסירות את הצבר העליון אין לגיבורים הצבריים הו־רים־של־ממש. גיבוריו האפיים של ס. יזהר יצוקים מאדמת הארץ. שור־שיהם מכים באדמה הצחיחה ואינם ניזונים ממעיינות של דורות קודמים. הם, כלשונו של ברוך קורצווייל, כ־צויים ב"גיל התתבגרות שאין לו קץ"; התתבגרות נוחה לצבר המי־תולוגי: היא תואמת את חוסר יכולתו לאמץ לעצמו את דמות אביו ואת קסייו ליצור דמות אנושית של־מה המנותקת מן החברית. בהעדר הורים, ילדות נצחית נראית מובנת.

כותב על כך צבי לה, בספרו "מ־ציאות ואדם בספרות הישראלית":

"גיבוריו של יזהר כתקים ואפ־לו מסרבים להינתק מאותה אגוצנ־טריות של ימי ילדות. הזדגה הנפ־שית של הראיות בסיפוריו היא נע־רים לא־"בעלים".

על ילדותיות־אגוצנטריות זו עומד גם דן מירון במסתו על ס. יזהר.

ילדים נצחיים

אך ילדותיות זו ואגוצנטריות זו — הקיימת גם כאשר הצבר מוכן להקריב חייו למען הכלל — אינה מקרית. היא קיימת במעט בכל הגי־בורים הצבריים של ספרות תש"ח. הם ילדים נצחיים משום שאין להם אב שיוכלו ללכת בעקבותיו, ומשום שאב־הטיפוס הצברי הוא דמות יל־דותית שטופחה ונוצרה על־ידי האב הלא־קיים. אך הם מסרבים להתבגר, בעיקר, משום שאב להם כילדי סי־פורים.

אורי מ"הוא הלך בשדות" של משה שמיר, הוא אב־טיפוס צברי; נער שלא בגר, אתנו מבוכה סינטאי־מית, שיחסו לאנשים הסובבים אותו אטום כעם. הוא מת תוך מילוי ה־משימה הצילאית, בהקריבו עצמו ל־מען רעיו־חבריו; אך במהלך הספר כולו אין הוא משתנה ולמרות חלוף הזמן הוא עוזב אותנו כשם שבא אלינו — ללא שינוי מהותי. הסירוב והוסר היכולת להתבגר קשורה ל־דעתי, קשר אמיץ בעובדה כי לגי־בורים הצבריים בספרות אין, למע־שה, הורים. משה שמיר מתמצת את כל המיתולוגיה הצברית, ב"במו ידיו" כשהוא כותב על גיבור הספר:

"אליק נולד מן הים".

צל הולדת אליק מן הים בספר אמנם אבא, אך לאב אין חשיבות השפעה על חייו ומאוויו של אליק הבגרותו וכמעט איננו מופיע בספר. אליק לא רק עלה מן הים אלא יוצר את עצמו במו ידיו. ילדותו הצברית היא ראשונית. הוא ממשש ונוגע בקרקע, בארץ התשתית הסובבת אותו, משל נולד בודד על אי.

מטבעות לשון

קשה להביא במאמר עיתונאי את כל העדויות על יצירתו של הצבר המיתולוגי בעדר ההורים בספרות ה־ישראלית. העניין החשוב לגבי די־וננו הוא כי נוצר אב־טיפוס ספרותי, כי אב־טיפוס זה היה נעדר הורים וכי הוא מתאפיין על ידי ילדות נצחית. לכל שלושת הסממנים הללו היו תוצאות חינוכיות שליליות ה־מסבירות, בחלקן, את שבירת המי־תוס הצברי בימינו.

* ראשית, יצירת סטריאוטיפ ספרותי פוגעת, מדידה ומשסיתה הן את היצירה והן את אלה המת־חנכים על ידה. נגלים בהקשר זה דבריו של אהוד בן עזר:

"אילו היו הסופרים משתחררים מן ההשגה הלאומית לתאר את בן הארץ ואילו מצליחים לתאר אדם — היינו יכולים להשתמש בספריהם כבחומר גולמי, כדי להכיר את עצמנו בצורה עמוקה יותר. ולאו־דווקא דרך הסט־ריאוטיפים והקונפליקטים המקובלים. אך מאחר שהסופרים אינם מצלי־חים, ברוב המקרים, להתרחק מנקו־דת־המוצא האמורה, קורה שאנו מוצאים בספריהם אותן דעות קדו־מות ואותם הלכי־רוח שלנו־שלהם; ספריהם אינם ראי של איזו מהות פנימית שלנו אלא של מטבעות־לשון ומושגים כוללנים מדי, המשו־תפים לנו ולמחברי הספרים".

לעתים יצר הסטריאוטיפ הצברי בספרות מגוחכות. כשהצבר המיתו־לוגי לא הלם את השקפותיו של ה־מבקר היתה קמה (ועדיין קמה ל־עתים) צעקה בנוסח "האם כך נראה הנוער שלנו?".

* שנית, רוב הצברים לא נול־דו מן הים, אלא גדלו לתוך משפ־חות עמוסות זכרונות ומטען נפשי עז. היו להם הורים חזוזות וסבים וסבתות, שדיברו גם אידיש, וטרחו להעלות את קרובותיהם, והיכרו של העולם שהשאירו מאחוריהם. הורים אלה הטביעו את חותמם בילדיהם, לטוב או לרע.

* שלישית, הצברים, בניגוד ל־בן־דמותם המיתולוגי, חייבים היו לגדול, להתבגר, להתמודד עם אנ־שים ולבסוף להיות להורים. בקיצור, הם היו חייבים לענות על שאלות שילדים רשאים להתעלם מהן. כך החל תהליך חדש, שבעיצומו אנו מצויים — תהליך ההתפכחות וההשת־חררות מהמודות הצברית המיתולו־גית.

כל הגורמים הללו חשפו את ה־פער בין הדימוי המיתולוגי לבין המציאות הצברית. הדמות המיתו־לוגית דיברה על בן־אלים; המצי־אות דיברה בשר ודם. הדמות היתה זו של עובד אדמה; במציאות חיים רוב הצברים בעיר ועוסקים במקצו־עות עירוניים. הדמות עסקה בבנין אדם מסוג חדש; המציאות הולי־דה אדם [illegible] חדש דרים בו יחדיו.

(מאמר שני בסידרה "הצבר של שנות ה־70")

ביקור בגרניקה

מאת הנרי גינינגר
מיוחד ל"הארץ"
מ"ניו־יורק טיימס"

הזוועה שפקדה את העיר הבאסקית לפני 36 שנה הונצחה על ידי פיקאסו, והפכה לאות־אזהרה. כיום עדיין מרחף צל האימה על העיר

גרניקה

הבתים בעלי הגגות האדומים עומ־דים להם בשלוה בעמק המוריק. אך הזוועה שקרתה בעיר באסקית זו לפני 36 שנה לא עזבה אותה. תי־אור פאבלו פיקאסו את הפצצת גר־ניקה ב־26 באפריל 1937 מביא את השלטונות לעמדה של התגוננות. אולם עתה לאחר שהצייר מת, הם בכל זאת היו רוצים מאד מאד ש־יצירתו תהיה תלויה כאן ולא במו־זיאון לאמנות מודרנית של ניו־יורק. "בכמה מאד אם התמונה תהיה אצ־לנו", אמר לי ראש העיריה הרבא־כיו גאורואגה. אנו חושבים על הג־שת בקשה למשפחת פיקאסו.

לפי ידיעה רואים במסעדה הגדולה ביותר בעיר וכן בבתים פרטיים רפ־רודוקציה של התמונה. היא מש־כירה הזכורת שביום ב' אחד באפ־ריל נהרסו יותר משלושה רבעים בגרניקה, וכמה מאות אנשים נהר־גו. בתים בקום כאן אין לבצוא הכ־הזה לביקור, כי בעלי בריתו הנא־צים של הגנרליסימו פראנסיסקו פ־ראנקו שלחו מטוסים כדי להפציץ את העיר ולהמטיר עליה כדורים במשך יותר משלוש שעות — בהת־קפת טרור נסיונית על אוכלוסיה אזרחית.

לאחרונה נערכים נסיונות לייחס את הריסת העיר למגיניה הרפובלי־קאים של העיר עם נסיגתם. ראש העיריה לא תמך בגירסה זו. הוא אמר: "איני יודע מה קרה. לא הייתי כאן."

אשה בת 63 סיפרה בחוסר־רצון כיצד מת בעלה בזרועותיה לאחר שהיה קבור בתוך המפולת. באותו יום לא חשה בטוב ונשארה בביתה, לכן לא ראתה את המטוסים אך שמ־עה אותם. כל 26 באפריל הוא בשב־בילי יום רע, היא אומרת.

הזקנים עוד זוכרים

בהיותו ממונה ממשלתי, כמו כל ראשי העיריות בספרד, הבהיר מר גאורואגה שהמאורעות מלפני 36 שנה הם גורם של מבוכה שיפה להם השתיקה. הוא היה רוצה בתמונת פי־קאסו בשביל העיר כיוון שיצירה זו העלתה את גרניקה ממעמד של מ־קום בלתי־ידוע לפרסום עולמי. הוא דוחה את הרעיון שהדבר עלול לעורר זכרונות רעים. דרכן של טרגדיות להישכח, אמר.

אולם רועה באסקי שחזר זה עתה מטיפול בכבשים באוסטרליה, זוכר שראה את המטוסים, כנער בן 14. "באים שלושה־שלושה". הוא אמר שאינו זוכר את השתייכותם הלאו־מית.

יש אנשים בגרניקה שחקרו את הטרגדיה חקירה מדוקדקת ונותנים תיאור נסיבתי כיצד הגיעו המטוסים מן הדרום אל מעבר להרים. עלו אל העמק ואחר כך תגו נמוך בעל ל־עיר כדי להפציץ את מרכזה.

במערב, והמגודות מעל למרכז. ניצל אחד המקומות הנערצים ביו־תר על הבאסקים והיקרים ביותר ל־לבם: בית האספות או הפרלמנט הבאסקי שבו נפגשו הבאסקים לפי המסורת לבחור את המועצות הגצי־גאיות שלהם ולקבל ממלך ספרד או מבא־כוחו הבטחה לכבד את החירויות המסורתיות של הבאסקים.

כיום אין הממשלה מכבדת חירו־יות הבאסקים, אף שהיא מכבדת את בית האספות שהוא עתה בגידה ד־בה מוזיאון. פראנסיסקו סטמארן, האוצר המכונה על ידי הממ־שלה, הודה שאכן נערכה התקפה, אך הודרו הוסיף שכחות הקאודילו — במשרד האוצר תלוי דיוקן גדול ממנו — לא ידע על כך באותה שעה.

"יהיה זה מקום אידיאלי בשביל ה־תמונה", אמר האוצר, "זוהי יצירה ספרדית, מצויירת על ידי ספרדי, ולכבוד יהיה לנו אם תהיה התמונה אצלנו."

העיר משגשגת

אך בגרניקה, כמו ברוב שאר הע־רים הבאסקיות, יש גם לאומנות אנ־טי־ספרדית. הנרצאים כאן אותה מ־חיות הניכרת בכל ארץ הבאסקים. קבוצות פעילים מנהלים בה מאבק בלתי־ישוה נגד משטר פראנקו ב־מה של אומה באסקית מדוכאת.

מאז 1968 נעצרו בגרניקה כ־40 איש על פעילות מחתרת. שאלות על יסוריה של עיר זו הן נושא שאינו רצוי לפקידים, ונוגם לגרמת־גבות בלתי־ישרות אצל הרבה אורחים רגילים. הבריות שומרים על השתי־קה בקשר לענין זה כיוון שיש עדיין פחד והשדגות, אמר אחד מ־תושבי העיר. זהו נושא "בבחינת בל יזכר", במיוחד בשביל הקשי־שים.

את מקומם של אלה שעברו בחיים את חורבן גרניקה מתחיל להחליף דור חדש, וגרניקה גדלה ומשגשגת. לעומת כ־3,500 תושבים שהיו בעיר ב־1937, יש עתה בגרניקה יותר מ־15,000. והיא משתרעת לאורך ה־עמק. המרכז הרוס לחלוטין, כי ב־1939, "שנת הנצחון" כפי שהיא מכו־נה בתכניות, נערכו תכניות אלו ל־שיקום העיר, ושם קצר אחרי זה החל במימושן. גרניקה נוסדה ב־1366, אך מבין בניניה שהם בני יותר מ־100 שנה, נשארו רק שלושה. בנוסף על בית החרושת לנשק שהיה קיים בשנות ה־30 ולא נפגע, יש לגרניקה בתי חרושת לסכרים ול־אבזרי מכוניות. היא המרכז המס־חרי לאזור כפרי גדול כפי שהיתה ב־26 באפריל 1937, שהיה יום שוק. מה שהיה אז כבר השוק המרכזי הוא עתה גן ציבורי. נקי עבר ידבבית, כאשר מזג האויר יפה, אנשים זקנים עם זכרונותיהם.

פועלים קובעים את "גרניקה" לתצוגה במוזיאון העירוני של אמסטרדם

קניית טלוויזיה אינה הימור!

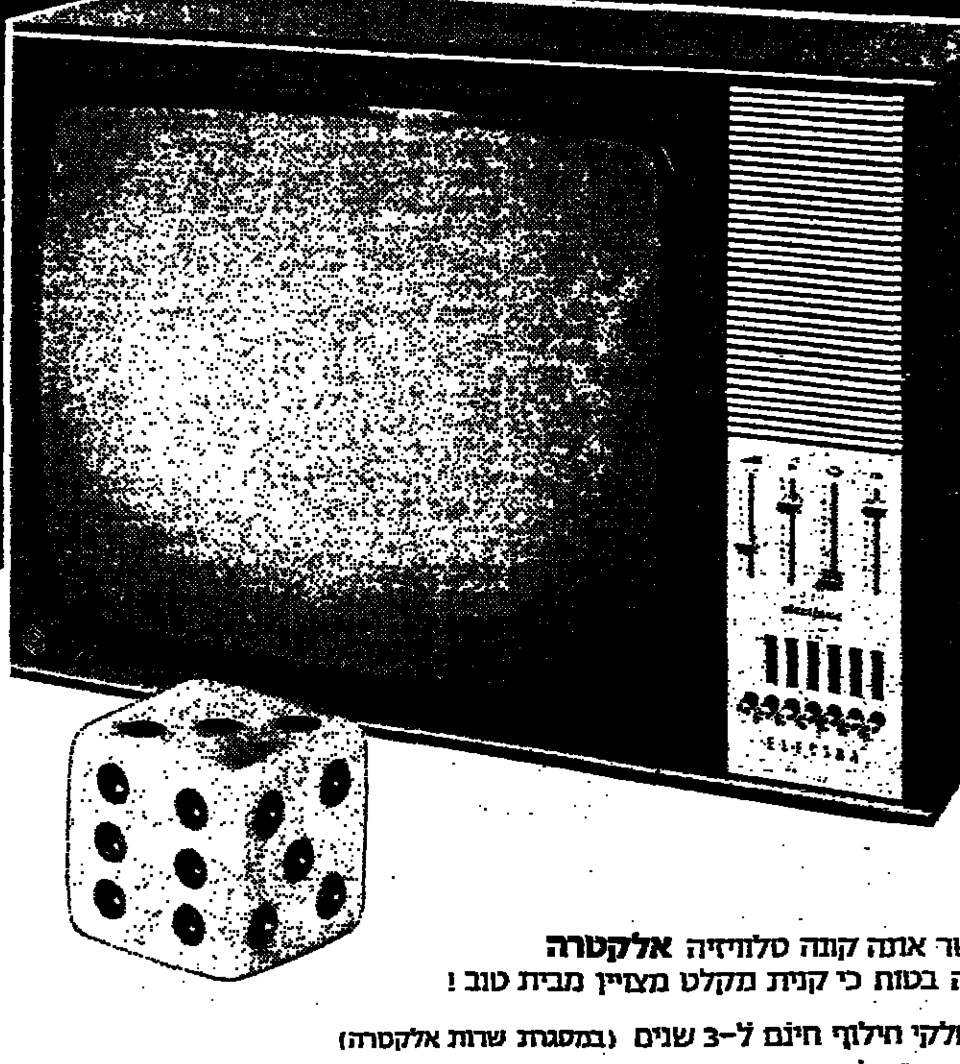

כאשר אתה קונה טלוויזיה **אלקטרה**
אתה בטוח כי קנית מקלט מצויין מבית טוב!

* חלקי חילוף חינם ל־3 שנים (במסגרת שרות אלקטרה)
* פיקוד אלקטרוני
* בקרה ע"י מכוונים זחלנים (SLIDE POTENTIOMETER)

אלקטרה שרות נאמן שעמד במבחן

שיפרין - 71

ישראל במבט מן החוץ (א׳)

פרדוכס רעיוני

סופר „הארץ" באנגליה סוקר את ההתפתחויות שחלו בארץ בתחום השלטון, ההסתדרות, המפלגות — ביחס לחברות מערביות ועומד על ייחודם של המוסדות הישראליים, לחיוב ולשלילה

מאת א. שם
סופר „הארץ" באנגליה

להזין
...ה של החברה הישראלית מפ־
אותנו כול פרדוכס: חזקא אלה
ים שאת עיקר הנחייתם הם
ם מתיאוריות ודוקטרינות בין־
ית ואנטי־ברסליות, הם האחר־
זהר כאחרים לאופיה הסגולי
' בבינו של ישראל.
ההסתדרות ומוסדותיה, הקי־
מושב העובדים, קואופרטיב־
רה הציבוריות ומכלול מוסדות
מוצאים רק בישראל. האופי
' והשונה של החיים בישראל
גם במוסדות שלכאורה הם
בכל הארצות, כגון הכוחות
ים והממסד החינוכי. אולם
מוסדות אלה ובפרט אלה בעלי
הישראלי, הביא את הקמתם

במידה רבה מאד לאלה המאמינים ב„חוקי הברזל" להתפתחות החבר־תית היפים לכל הארצות.

בארצות גדולות הנעשאות את עצ־מן היוצרות בעצמן את רעיונותיהן ומנהגיהן במהלך הדורות, מועט ה־קונפליקט בין הרוח הלאומית לבין אוצר הרעיונות הכלל־עולמיים; מוס־דותיהן של ארצות אלו מבטאים את אופיין הלאומי, אם לטוב ואם לרע. בארצות קטנות כישראל נוטה ה־סתירה הזו להיות חזקה יותר. ישר־אל היא ארץ בה השפות הלועזיות נתוצות לתלמידי המכללות, בה עצם אוצר המלים המשמש את הדיון בבעיות המדינה הוא לועזי ושאוב מנסיונן של בריטניה, צרפת ואמריקה במשך מאות שנים.

הרוח הלאומית

בדרך זו או אחרת, הרוח הלאו־מית תקבע תמיד את צורת המוסדות. אלא שלכל רוח־אומה, כמו לכל יחיד יש יותר מצד אחד באופיה. רוח זו עשויה לשאול רעיונות ומוסדות ב־חוץ־לארץ ולעצבם על פי דרכה. היא עשויה להקים מבנה הגיוני אפילו מיסודות שאולים, או מבנה רצוף סתירות. האופי הלאומי עשוי להיות מקור אנרגיה דינמי, או כוח הרסני, אם רעיונות זרים או הסדרים מסודים מפריעים לו להתבטא ב־אורח עקיב.

מבחינה זו בעיותיה של ישראל חמורות במיוחד, לא רק בשל היותה קטנה ותלויה ברעיונות ובמוסדות ה־עולמיים, אלא משום שעדיין ניטל עליה להתהדר עם גישות מוסדות אשר הובאו מן התפוצות. „גלותי" ו„גלותיות" יש להן משמעות שלילית מסויימת בעברית. ואף על פי כן, דרכי ההסתגלות של העם היהודי ל־חיי־מיעוט במשך מאות שנים, יש להן בלי ספק צד חיובי, שהרי בלעדי זאת לא היתה מתרחשת התקומה של מדינת ישראל. האם יש קו מפריד ברור בין התכונות החיוביות לבין השליליות? או האם זה יחס דיאלקטי המשתנה בהתאם לזווית הראיה?

והאם השקפתם של הישראלים על עברם הגלותי נעשית עוד יותר שלי־לית בגלל סלידתם מתלותה הנוכ־חית של ישראל בתמיכתן של ה־תפוצות?

הכשלון החברתי בארצות ערב

כשלונן של ארצות ערב לגבש חב־רה יציבה, שתעניק להשבים זקיפות קומה, אפשרויות, ורווחה, נגרם בין היתר מהנסיונות הרי־השוואה לכ־פות הסדרים חברתיים ותחוקתיים ה־שאולים מאנגליה ומצרפת. נסיונות אלה נעשו במקום לפתח דבר יציב ומעשי יותר מתוך המוסדות הגי־שות שהיו קיימים כאשר ההשפעה האירופית הגיעה לארצות העותומא־ניות הללו במאה הי״ט ובראשית ה־מאה הנוכחית.

„תנו לי נקודת־משען ואוכל ל־הזיז את כדור הארץ". נקודת־המשען של ישראל ולפתרון בעיותיה החמו־רות המרובות חייבת להיות מסגרת רעיונית, הגיונית ורלוונטית. מסגרת זו צריכה להיות שאובה מתוך יש־ראל, ולא תרגום של פילוסופיות אנ־גלו־סכסיות למונחים עבריים ויש־ראליים.

כאן ראוי שאבהיר כי אינני שו־לל את ערכן של התיאוריות האוני־ברסליות — אדרבא; אבל מה שאני חייב להדגיש הוא כי תיאוריה יכולה להיות אוניברסלית רק כאשר היא מגבשת לסינתזה תיאוריות שנשאבו כל אחת בנפרד מכל סוגי חברה, ולא כאשר היא מנסה לקבוע כללים שאובים מתחום צר של הנסיון ה־אנושי באופן שיחולו על כל החב־רות.

כשלונן של תיאוריות חברתיות מערביות להתקשר לתיאוריות שנש־אבו כל אחת בנפרד מחברות אח־רות, עשה אותן חד־צדדיות וחלושות, ולפיכך פחות ופחות מסוגלות להס־ביר ולחזות התפתחויות בארצות ה־מערב עצמן.

לכן, לא זו בלבד שבריטניה היא במידה מתמעטת והולכת דוגמה ה־ראויה להעתקה בארצות אחרות, אלא שהתיאוריה החברתית הבריטית מסו־גלת פחות ופחות להסביר את ההת־פתחויות בבריטניה עצמה. כן הדבר גם לגבי ארה״ב.

השיטה המפלגתית

אפילו מונחים פשוטים כמפלגה טומנים בחובם מוקשים. למפלגה ב־בריטניה כמה קווי דמיון למפלגות בישראל, אך מבחינה חברתית, רב השוני מהדמיון. תפקידן החברתי, הרלוונטיות שלהן לגבי חבריהן ויח־סיהן עם המוסדות האחרים, שונים כמעט לחלוטין.

בין אם שיטת המפלגות בישראל היא חיובית או שלילית — אין הצ־דקה לשלול את השיטה („המפלג־תיות") כל עוד אין מציעים במקומה מערכת שונה לחלוטין של יחסים חברתיים, כדי לחסל את „המפלג־תיות".

האלטרנטיבה היא לקבל את השי־טה כמות שהיא ולחפש דרכים לשיכ־לולה או לתקנתה, בתחומיה הקיי־מים.

מלכודת לפקח גינדיל

נעצר, הושעה מעבודתו והמתין שנתיים לפתיחת משפטו

מאת יהודית וינקלר

א', ה־13 בספטמבר 1970,
...ני פועלים בהקמת קיר ב־
בבית ערבי בשכונת ש[illegible]
יה שלום. בהגיע שעת הפס־
ל, ירד מהפיגום הפועל יע־
יזן, העובד לעת מצוא גם
בשוק התקוה, והודיע לבעל
אברהם גינדיל, ראש חוליה
עירונית בשוק התקוה, כי
יכול להמשיך בעבודה.
ל המופתע הפציר בו לסיים
ית הקיר, אך משיח עמד ב־
עוד הם מתווכחים, נכנסו
ני אנשים לבושים אזרחית.
לו את גינדיל אם יש לו
לבניה. כשהשיב בשלילה,
השניים כשוטרים וציוו עליו
ו אליהם לתחנת משטרה.
משיח וצוהרו מוריס חזן מי־
הרחק מהמקום.
עילה לבידת הספיק גינדיל
אשתו למצוא את משיח ו־
ולם את שכרם. כעת שהגי־
עת המשטרה לחקירתו, מי־
הו לשוק התקוה, מצאה את
חזן ושילמה את המגיע לו.
־רוכל יעקב משיח סירב ב־
קבל ממנה כסף בטענה כי
כבר שילם לו. רחל גינדיל,
יאת גוף, אם לששה ילדים
ו בעוד חמישה ילדים חסרי
זרת תשלום מלשכת הסעד,
רה לזוהר. אולי חשה כי כל
ידע אותו בוקר בביתה וכן
של יעקב משיח לקבל את
גלולים לא רק להזיק לבעלה
גם להפילו בפח.
ותיה והפצרות בתה לא הו־
יעקב משיח טען בעקשנות
קיבל את המגיע לו בעד
הבניה בבית גינדיל. האשה
אמרה למשיח בערבית: „מי
פעל, אלוהים יעשה לו
וזתה שעה לא עלה על דעתה
אמירה זו תואשם בהטרדת
דיית עדות, איומים וסחיטה.
כל שיעור, כי קודות אותו
מוז במרכז עדותו של יעקב
הופיעו כעד־תביעה במשפט
ם בעלה בלקיחת שוחד.

סיבת המעצר

ם גינדיל הוחזק מספר שעות
המשטרה בטרם נמסרה לו
עצרו. הוא סבר כי ייחקר
לבניה בביתו. בשעות אחר
ו נאמר לו כי הוא חשוד ב־
שוחד מרוכלים בשוק התק־
דיל הכחיש את האשמה מכל
ום חקירתו שוחרר וזמן קצר
כן הושעה מעבודתו במער־
קוח העירונית. פרקליטות ה־
מחוז תל־אביב האשימה או־
ות שוחד מבעלי דוכנים א־
במגע בקשר למילוי תפקי־

ם אשתו גם הואשם בבדיית
הטרדת עדים. בתום הבכו־
אשמה בסעיפים דומים אך
הופרד ולפי בקשה מיוחדת
לצאת את הארץ כדי להי־
שיר לבה בקנדה. אברהם
מתין כשנתיים לדינו. לולא
בפני נשיאות בתי המש־
ים את הדיון המשפטי, מי
ו זמן היה עליו עוד לשבת
ידיים, כשרכושו הולך וכ־
עיניו. לדבריו הפסיד ב־
ות המתנה למשפט רכוש
כ־40 אלף ל״י, שכן נאלץ
ת הבית לכיסוי חובות ול־
שפחתו. לטענתו מכר חפצי
ות, שולחנות ומישכן רכוש
לפרנס את בני ביתו.
גינדיל, יליד תימן, בא
יל ארבע. המשפחה המסו־
עה ילדים השתקעה בכרם
אביו היה שוחט, מוהל,
ב לעת מצוא. בהיותו עוד
מיד אברהם גינדיל דוכן
רמל, מכר ‚סברס' ופרחי
לב מאוחר יותר נודע כ־
ך ובעל חנות במרכז הכס־
קופת המנדט שירת במש־
־י קום המדינה הצטרף ל־
ערות, היה מעסקניה בכרם

זו הכיר את סגן ראש ה־
רא איכילוב, מעסקניה ה־
של חרות באותם הימים.
הציע לו עבודה במערכת
העירונית. שלא כעובדי
רים, ויתרתי על הדוכן ב־
תי לעבודה מלאה בעיריה
נדיל. הממונים עליו כסף־
על באוטו־לב יוצא דופן
ים ובעלי סטייקיות אלי־
תף במבצעים להחרמת ב־
כה שחורה („לוא רציתי,
העבר מכך") וב„הרמת"
התחנה המרכזית.

... בשכונת התקוה

196 כונה ראש חוליית פי־
ת התקוה, מספר גינדיל:
זים לעבוד בשוק התקוה
קבל עונש. אף אחד לא
וד שם. מצחיק להגיד ש־
ו חוליה, מה זה ‚חוליה' —
אדם חולה אחרי התקפת
ר היה לו להתרגש. הוא
שלי. עוד שלחו לחוליה
בלי נסיון. העבודה היתה
; היו חוכמות. אני לא לש־
ליה. אם אין רשיון אין
רבה פעמים צלצלתי למר־
ו לשלוח לי חולית סנדר,
ים לפקחים העובדים ב־
כנים, אבל לרוב התשובה
ן להם סנדר ואין להם אנ־
ריה לא רוצה להתעסק

הרבה עם שכונת התקוה. אני לא מפחד, היו מכינים אותי גם לשוק הכרמל לעזור, ‚להרים' רוכל אלים במיוחד. אלה הרושמים דו״חות כל הזמן רק יוצאים ידי חובה. ב־דו״חות עוד לא פתרו שום בעיה. הרוכל משלם וחוזר לסורו.

נוסף לעבודתו בעיריה, עסק גינ־דיל מדי פעם בשמירה על הסדר ב־אירועים ציבוריים, כגון תערוכת צה״ל, שנערכה בגני התערוכה במ־צפון תל אביב. תוך כדי עבודתו זו הכיר עובד עיריה אחר, גדי שרעבי, נהג באגף הפיקוח העירוני. היחסים בין השניים היו מתוחים מראשיתם. גינ־דיל חשד כי שרעבי מגיש לעיריה טפסי מחלה כוזבים בעודו עובד ב־תערוכה, ואילו שרעבי חשד, כפי הנראה, כי גינדיל מוסר על כך ל־עיריה.

לכאורה הכרות זו היתה חסרת משמעות, אולם ברבות הזמן, שמו של גדי שרעבי ייזכר יותר ויותר ב־משפטו של אברהם גינדיל ויתברר כי הלה מילא תפקיד מרכזי באיסוף עדויות מרשיעות נגדו ופעל בדרכים שונות להבאתם של עדים בפני ראש אגף הפיקוח מר יעקב קנר המשט־רה.

יתירה מזאת, מסתבר כי לגדי שרעבי עבר פלילי וכי למרות זאת הועלה בדרגה מנהג לפקח האחראי על קיום חוקים, מניעת הפרעות ר־אמור לשמש דוגמא ומופת לרוכ־לים ואזרחים אחרים, החייבים להי־שמע להוראות פקחים ולהקפיד על חוקי־עזר עירוניים.

גינדיל

חידוד היחסים עם קנר

בקרב הפקחים, חבריו לעבודה, נודע גינדיל כבעל לשון חדה וכמי שמוכן להסתכן באמירת דברים בר־סים. הוא סירב לקבל מיעקב קנר „הרשאה" בע״פ לאפשר העמדת דו־כן לרוכל זה או אחר ודרש במפגיע הוראה בכתב. בעגת אגף הפיקוח „הרשאה" פירושה הסכמה בלתי כתו־בה להעמדת דוכן רוכלים ללא רשי־יון חוקי. העיריה הקפיאה להלכה הוצאת רשיונות רוכלים אלא אם כן המדובר במקרה סוציאלי חמור. אף על פי כן ציבור הרוכלים בשוקי תל אביב גדל בכיזוזה העולות על מס־פרם של מקרים סוציאליים חמורים.

בתנאים אלה, תוכה המאבק היום יומי בין אנשי הפיקוח לבין רוכלים אלימים, מהם בעלי עבר פלילי, יש שמעדיפים רוכלות בלתי חוקית מבו־קרת, על ההתגוששויות אלימות הגור־רות או המאיימות לגרור לתגרות מסוכנות.

היחסים בין הפקח גינדיל ליעקב קנר התחדדו שבעתיים כאשר הפק־חים פתחו במאבק לתוספת־מאמץ וסיכון ובחרו בגינדיל חבר ועד ה־פעולה.

בחירתו לא היתה מקרית. רוכלים, פועלים וסבלים בשוקי תל־אביב מ־כירים אותו כאחד הבודדים המסוגל להתמודד אתם, מדבר בשפתם ואי־נו מהסס ‚להרים' את אלה המסר־בים להישמע לו. עמידתו מול רוכ־לים אלימים הקנתה לו מעמד מיו־חד גם בקרב הפקחים. כשיצאו ל־מאבק על תוספת מאמץ וסיכון, היה זה טבעי כי גינדיל יהיה אחד מדוב־ריהם במאבק זה. ועד הפעולה הכריז על שביתה ללא הודעה מוקדמת ל־ארגון העובדים ולהנהלת העיריה.

בפגישה בין ועד הפעולה לבין יע־קב קנר, שפעל כדי לשים קץ לשבי־תה הפראית, הטיח גינדיל, בפני קנר, כי הוא אינו אלא „קבלן שבא לעיריה לשנתיים" ועל כן ההסדר לתביעותיהם חייב להימצא עם ארגון העובדים והנהלת העיריה. שביתת הפקחים נסתיימה בהתערבות ארגון העובדים.

התנהגותו של ועד הפעולה בראשות גינדיל היוותה פגיעה ביוקרתו של קנר, האיש שבא לעיריה עם פרישתו מהמשטרה, לארגן מחדש את מערכת הפיקוח. על פי עדות סגניו, הרבה יעקב קנר להחליט ללא התייעצות אתם ודאי לא ציפה ולא היה מוכן ליחס זלזול מופגן מצד עובדיו. באוגוסט 1970, מינה יעקב קנר את גדי שרעבי אחראי על הפי־קוח בשוק התקוה במשמרת אחר הצהרים, בתפקיד מקביל לזה של גינדיל.

הצלחתו של הפיקוח העירוני ב־שוק התקוה מותנה בין היתר בתי־אום בין חוליות הפיקוח. בבשמרת בוקר ובמשמרת אחר הצהריים. אך במציאות שתים היו פני הדברים. גדי שרעבי סיפר בעדותו בבית ה־משפט כי לא רשם דו״חות לרוכלים בלתי חוקיים משום שסבר כי אין זה מתפקידו. גינדיל נהג לרשום דו״חות ודרש כי משמרת אחר־הצהרים, כ־ראשונת שרעבי תפעל כך, לשם הב־טחת רציפות הטיפול בעבריינים. פ־קידים בכירים באגף הפיקוח העידו כי שרעבי חייב היה לרשום דו״חות וכי בעניין זה אין הבדל בין ראש חולית פיקוח לבין פקח מהשורה.

(מאמר ראשון בסידרה
משפט שוחד בעת״א)

היפני עם המצלמה

חברות יפניות גדולות מרחיבות את הסחר עם אירופה

מאת אליהו מאייסי
סופר „הארץ" בצרפת

פאריס

מאז משבר הדולר המדאיג, חיות ארצות אירופה בפאניקה, מחשש התחרות היפנית. נוכח ההתנגדות האמריקאית ליבוא מיפן, ניגשה יפן לכיבושה המסחרי של אירופה. בחוג־גי השוק האירופי בבריסל ובארגון לשיתוף פעולה כלכלי ופיתוח בפא־ריס נסבו כל השיחות על המחסומים שיש להקים בפני נחשול התוצרת היפנית, העומד להציף את אירופה.

פאניקה זו היתה מלווה קלישאות בעלות נימה גזענית בדבר „היפני הקטן עם המצלמה" העובר בפאריס לפני חלונות הראווה (במידת האפ־שר בחצות כדי לפעול בשקט). הוא מצלם בובות צרפתיות טיפוסיות ושמלות בסגנון פאריס מקורי. בעז־רת תצלומים אלה חיקה „היפני ה־קטן", אחרי שובו לארצו, את התמצאות היפות של הכשרון האי־רופי והציף בחיקוייו את השוק העו־למי.

היתה זו סנסציה לקרוא בעתונים שבמסעדה בעלת שם עולמי נתפס יפני כשהוא מכניס לכיסים פלס־טיים דוגמאות מכל מה שהוגש לאכול, כדי לנתחן אחר כך בטוקיו וליצור ביפן „מטבח אירופי".

עובדה היא שהשנה גדל והלך מספר היפנים הקטנים במצלמות העוברים לפני חלונות הראווה של הבוטיקים האלגנטיים בפאריס. עלי־הם נוספים עתה יפנים מסוגים אח־רים: אמנים, סטודנטים, תיירים, צעירים נודים שלפי כל הסימנים באו בטרמפים מדרום אסיה.

היפנים גם קונים

היפני ניכר יותר ויותר ברחובות פאריס. לפני כמה שנים היתה במר־כז פאריס מסעדה יפנית אחת. עתה יש כ־15 מסעדות כאלה, (אגב, בהש־וואה למטבח הסיני נראה המטבח היפני פשוט במקצת). בשאנז אליזה וברחובות הסמוכים לו יש יותר ו־יותר משרדים מרווחים ואלגנטיים המייצגים קונצרנים יפניים גדולים כמו מיטסוי, מיטסובישי.

ביקרתי אצל שכני סאטסורו סוטו־גאווה, מנהל־משנה של מיטסובישי בפאריס. בשערו הארוך ובפניו הצ־לולים אין הוא נראה כלל כמו היפ־ני הקטן. הוא מדבר צרפתית מצו־יינת, וגם אנגלית, ומגלה חוש הו־מור נוכח הקלישאות הנפוצות על יפן. כל זה עבר זמנו, אומר הוא. עתה נוכחים שלא באנו הנה כדי לפלוש, אלא כדי לכונן בסיס איתן לכלכלה בריאה. לשם כלכלה ברי־אה יש למכור, אך גם לקנות, בתנ־אים של איזון, כדי שכל אחד ימצא את חשבונו.

צרפתי, אחד מעוזריו, העובד בחברה זה 11 שנה, מסביר לי: לראשונה הדו באים מעתיקים ומח־קים, ובמיוחד אנשי עסקים קטנים שבאו לכאן לקנות כמה סחורות כדי לשוב ולמכרן ביפן במחירים גדו־לים שיכסו את הוצאות נסיעתם ואף ישאירו להם רווח קטן. לבסוף נת־עוררו החברות הצרפתיות המתרכזות ביצוא, כמו בענף האופנה, ושלחו נציגים ליפן לבדוק במקום מה מת־רחש.

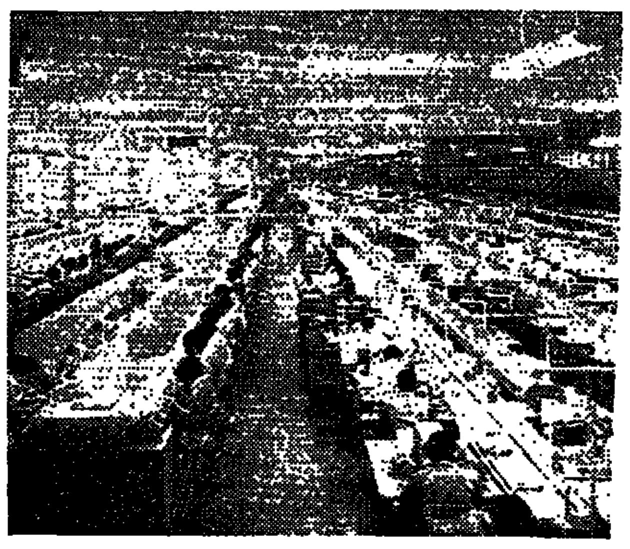
אולם בביח״ר הענקי „שיוגו" למוצרי רדיו בטוקיו

החברות הגדולות השליטו סדר

החברות היפניות הגדולות בעלות הפעילויות הרב־גוניות ועם חברות־בנות בכל תחומי התעשיה והמסחר, התחילו לחקור בבעיה. עד מהרה נוכחו מה הנזק שגורמים ה„קטנים", והחזרה להשליט סדר. בשנות ה־60 נערך טיהור כללי, והחברות הצר־פתיות נוכחו שהעניין רציני מאד. מאז יש לחברות היפניות הגדולות בתים משלהן בפאריס, בפראנקפורט, בלונדון ובמקומות אחרים — ומכב־דים אותן. היפנים הקטנים הבאים עתה לאירופה מגיעים בעיקר עם פנקסי הזמנות שמנות. אין יותר המדובר בהצפת אירופה במוצרים יפניים, אלא בקניית מוצרים אירו־פיים. יש צורך לאזן בכל מחיר ו־מהר ככל האפשר את המסחר ה־יפני־אירופי.

שכני סוטוגאווה מוסיף: כל יום מקבל אני הצעות לקניות בצרפת של סחורות, מבושם עד תמונות ועד ליינות וגבינות. מציעים לי אדמו־ת ותכניות לבניית בתי־מלון, וכן מניות במגרשי גולף, או קרקעות לבניה ברביירה, פסלים עתיקים ו־תמונות מודרניות או קלאסיות, מקו־ריות ולעתים מזוייפות.

אחד ממתווכי קנה לאחרונה אוסף שלם שהתברר כמזוייף בשעת בדי־קת מומחים בטוקיו. בעבר היו החב־רות שלנו שולחות נציג עם המונות נסיון כדי לכונן מגע. עתה שולחים משלחת מטעם כל חברת־בת של הקונצרן שלנו: ראש מחלקת הקנ־יות, יועצו לעניני אופנה, היועץ הכספי, המתורגמן וכו'.

בעבר הועקו היפנים כמעתיקים. הנימה הקובעת כעת היא אכזן מתו־לם. משלחת מטעם הפדרציה של ההלבשה המוכנה לגברות כבר ער־כה שני ביקורים ביפן והשתיקה את אלה שעדיין רצו למחות. כי היפנים באים בכסף טוב ומוכנים לעשות עסקים טובים. בעבר באו כדי לקנות דוגמאות. עתה קונים הם תוצרת, באוספים שלמים.

דיברתי עם בעלת אחת החברות הפעילות ביותר בתחום זה, הגב׳ אודת פיסאנטי בת ה־37. פיה מלא שבחים על טוב טעמם של היפנים, והדינמיות וה„פייר פליי" שלהם.

השנה הם בחרו הלבשה ספורט בלבד, וקנו ממנה ביותר מ־300,000 דולר. כך עשו היפנים פרסום בארצם לחברת פיסאנטי. אומרת הגב׳ פי־סאנטי: בימים אלה מחכה אני לק־בוצה נוספת שתמסור הזמנות נוס־פות, תמיד מאותה חברה. אחר כך אטוס לישראל לבלות בה את הסדר. הכסף טוב ויפה מאד, אך אין הוא כל החיים. יש לבקר בישראל כדי לרענן את הרוח.

THE JERUSALEM GUIDE

המדריך לירושלים פורש את יריעת העיר על משור הדמויות המיוחדות לה, על בניניה העתיקים והחדשים, האריכטקטורה ההרודיאנית, הצלבנית, הממלוכית, העותומנית והמודרנית, הדתות העיקריות ומרכזיהן, ממצאיה הארכיאולוגיים ותקופותיה השונות.
כתבו: גיורא שמיס ודיאנה שלם. הציורים הוכנו במיוחד למדריך על-ידי בריאן ללור.

מהדורה עברית תצא לאור לקראת ראש השנה תשל״ד.

176 עמודים, 147 ציורים, 12 עמודי מפות

נמכר בכל חנויות הספרים, דוכני העתונים ובבתי מלון. המחיר 11.75 ל״י.

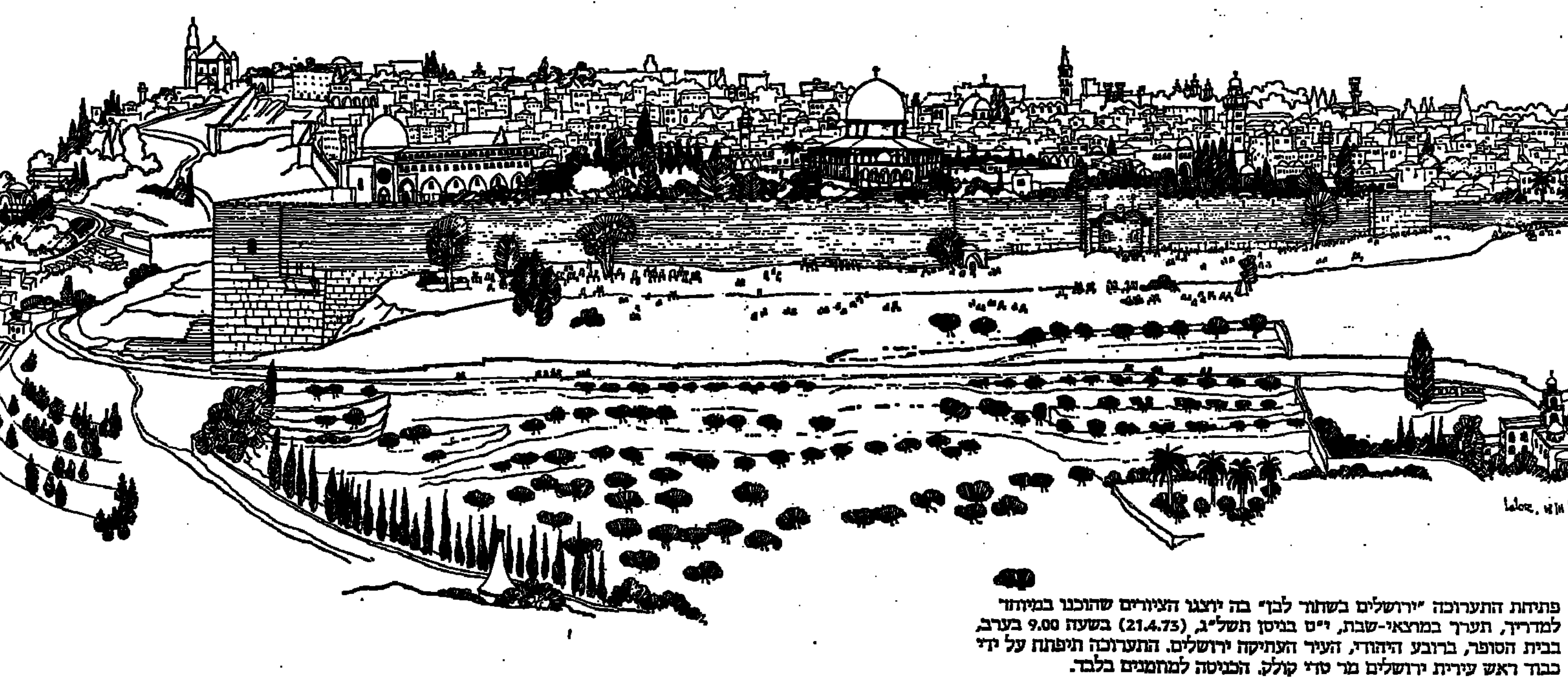

פתיחת התערוכה "ירושלים בשחור לבן" בה יוצגו הציורים שהוכנו במיוחד למדריך, תערך במוצאי-שבת, י״ט בניסן תשל״ג, (21.4.73) בשעה 9.00 בערב, בבית הסופר, ברובע היהודי, העיר העתיקה ירושלים. התערוכה תיפתח על ידי כבוד ראש עירית ירושלים מר טדי קולק. הכניסה למוזמנים בלבד.

התערוכה תהיה פתוחה לקהל הרחב מיום ראשון 22.4.73 עד יום שישי 27.4.73 החל משעה 10.00 בבוקר עד 17.00 אחה״צ. הכניסה חופשית.

המו״ל: אברהם מרכוס בע״מ, לונדון — ירושלים

مكبر من الأصل

هكذا من الأمل

המיתוס המטריד

מכינים סרט תעודה על מצדה וסרט עלילה על הקנאים

מאת רפאל רוטשטיין
סופר „הארץ" בניו־יורק

ניו־יורק

הידיעות כי מכינים סרט־תעודה על מצדה וסרט־עלילה באורך מלא על הקנאים שהתבצרו ומתו בה, מ־עידות כי פרשת המצוק במדבר יהודה עדיין קוסמת לסופרים ולמפיקים. רומאן שנתפרסם לאחרונה ב־אמריקה על הלוחמים היהודים ש־החזיקו מעמד נגד הלגיון העשירי אחרי כיבוש ירושלים וחורבן הבית, היה לרב־מכר. רומאן נוסף „קולות מצדה" מאת דויד קוסוב שיצא זה עתה בלונדון, מעיד גם הוא על בצי־חיותה של אגדת־הגבורה.

מצדה, כסמל משמשת גם עתונ־אים הרוצים לתאר את עוז החלט־תה של מדינת ישראל כי שנית מצ־דה לא תיפול. בעל הטור סטיוארט אלסופ כתב לאחרונה ב„ניוזויק", כי גולדה מאיר הסכימה אתו שיש לישראל „תסביך מצדה" והוסיפה: „יש לנו גם תסביך־פוגרומים ותס־ביך־היטלר". ואחר כך נשאה „נאום קטן ונוגע ללב על רוח ישראל, אשר תעדיף מוות על כניעה למור־אות העבר היהודי".

הפזמון הפיוטי החוזר של יצחק למדן „עלי שלהבת המחול, שנית מצדה לא תיפול" נעשה חלק מתו־דעת היהדות המודרנית. אך הוו מיתוס לאומי המעורר שאלות מט־רידות.

שלדים הודיים-אריים?

יוסף בן מתתיהו מספר על אותו לילה גורלי כשמפקד 960 הקנאים היהודים במצדה הולים כי רק שתי דרכים לפניהם: כניעה ללגיון הרו־מאי שעמד להשתלט על המבצר או מוות. לפי דברי יוסף, אמר ה־מפקד, אלעזר בן יאיר, את המילים בנות־האלמוות, „בעלות השחר יקיץ הקץ על התנגדותנו, אך אנו חופ־שים לבחור במוות של כבוד על אהובינו... אנו נישאר בני חורין".

האם באמת תיאורו של יוסף? הוא לא היה עד ראיה, ומשערים כי שיח־זר את האפיזודה מתיאורי הרומאים כפי ששמעם משתי נשים אשר לא קיבלו את תכנית אלעזר והסתתרו בעת ההתאבדות ההמונית. לדעת פרופ' ידין ייתכן שיוסף גם ראיין את הניצולים, אך אין הוכחה לכך. נראה איפוא שהמקורות של יוסף אינם כה מהימנים.

כמו כן לא נפתרה שאלת הזהות ומספרם של השלדים שנמצאו במצ־דה בחפירות שנערכו בראשות פרופ' ידין, בשנות 1963/64 ו־1964/65. לטענות אומרות, כי העצמות דו־מות לעצמותיהם של בני הגזע ה־הודי־ארי, ולא לעצמות של בני גזע שמי. אחד מבכירי הארכיאולוגים ה־ישראלים אישר בעל פה סברה זו.

בספרו על חפירות מצדה, מתאר פרופ' ידין את מציאתם של 27 של־דים לרבות ילד, ומציין שמלבדם לא נמצאו שלדים נוספים. אין הוא מו־ציא מכלל אפשרות שהמשלחת שלו פסחה על בור כלשהו שלתוכו הוש־לכו הגוויות, או שחיל המצב ה־רומי, שלכד את מצדה אחרי מות הקנאים, פינה את השטח מהגוויות. על כל פנים אין הוכחה חותכת ש־960 הגברים, הנשים והילדים מתו בהתאבדות כפי שתאר בדרמטיות יוסף בן מתתיהו.

לא פחות מטרידה היא השאלה הבאה: האם המעט שמעל פני ים המלח ראוי להיות סמל אותנטי לני־צחון במאבק על חופש ודיבנות, מאחר שהסתיים בהתאבדות ולא ב־לחימה?

פרופ' ידין מעלה את האפשרות שאולי סבל יוסף בן מתתיהו נקיפות מצפון בשל בגידתו הקודמת ביהו־דים. הוא מציין שתיאור יוסף הוא כה מפורט ונשמע כה נאמן, עד שנראה בעליל כי עלילות והגבורה של העם שאותם נטש הרהימוהו עד לידי בלבול.

גם תיאורו של יוסף את תגובות הרומאים כשמצאו את גוויות הקנ־אים נשמע מליצי מכדי שיאומן: „וכאשר מצאו שם (הרומאים) את המון ההרוגים, לא שמחו הפעם על אשר ראתה עינם באויביהם, כי אם השתוממו על רוחם הנדיבה ועצתם הנאדרה, אשר צחקה למות ולא ש־בה אחור מהמעשה הגדול הזה".

מערערים על פלביוס

ד"ר טרזה וייס־רוזמרין, עורכת „ג'ואיש ספקטייטור" חולקת על אג־דת מצדה. יוסף בן מתתיהו הוא שקרן בעיניה. לדבריה בדה את סי־פור מצדה כדי להקל על רגשות האשם שפיעמוהו, ולהרץ את בגידתו בחבריו היהודים שנמלטו למע־רה אחרי נפילת יודפת. כך אומרת ד"ר רוזמרין: „בהעלותו על נס את ההתאבדות ההמונית של מגיני מצ־דה, ביקש יוסף לטהר עצמו ממע־שהו ביודפת, ולרמוז כי בפתותו את 39 חבריו להתאבד, העניק להם ת־הילת־נצח".

ד"ר וייס־רוזמרין מאשימה את פרופ' ידין כי התעלם מן ההקבלה בין יודפת ומצדה. היא טוענת ש־מגיני מצדה מתו בהילחמם ברומ־אים, בהתייצבות נואשת אחרונה. הסבו להם אבידות כבדות. לדבריה לא נמצאו עצמות המגינים האחרו־נים של מצדה על הצוק, רק מפני שלא מתו בתוך המבצר. „הם נל־חמו על הסוללה, בפרץ בחומה ובי־תר החומות, עד לאיש האחרון, ו־גוויותיהם נותרו במקום נפילתם. כך מזכירה היא שהתאבדות היא מעשה בלתי־יהודי.

ד"ר וייס־רוזמרין טוענת על פרופ' ידין כי ניגש בדעה קדומה למבצע עדות לחיזוק גירסתו של פלביוס. לדבריה סילף את ההיסטוריה ב־כנותו את מגיני מצדה קנאים ולא סיקריקין — סיעה (של הקנאים) שלחמה בחירוף נפש ברומאים.

30% מהגרוזינים — מקרים סוציאליים

בעפולה אין עובד קליטה הדובר גרוזינית

מאת נחמן פביאן

עפולה שעודה נחשבת לעיר פי־תוח, לא השכילה לספק אווירת קלי־טה לעולים החדשים כנצרת עלית — אומר המנהל הצעיר של משרד ה־קליטה, ברוך זבולון. פרנסי עפולה משיבים לו בטענות על חוסר יעו־לות במשרד הקליטה המקומי. מכל אלה סובלים העולים שבשנה האחרונה הופנו לעפולה בהמוניהם, וב־עיקר העולים מגרוזיה.

מנהל סניף משרד הקליטה, משה ינובסקי, עסק בקליטת עליה עוד בשנות ה־50. לתפקיד הנוכחי הגיע אחרי שעבד במקומות שונים במש־רד הקליטה ולאחרונה גם במגדל העמק. ינובסקי הוא תושב חיפה. הגב' רזנית קרניאל, עובדת־הקלי־טה, אף היא אינה מתגוררת בעפולה. לדבריה, היא איננה מעורה בקהילה הפעולאית ועיסוקה בקליטה החל רק בשנה האחרונה. בעפולה אין עובד קליטה דובר גרוזינית.

מול המנהל ועובדת הקליטה יושב מר שלוה צבניאשוילי, עולה קשיש שמראהו חולני. משך שעה ארוכה מסביר צבניאשוילי למנהל ולעוב־דת, בעזרת שכן שהתנדב לתרגם דב־ריו מגרוזינית, את הצורך בחותמת על מסמך לקבלת טיפול רפואי ב־סכרת.

חריצות גרוזינית

עובדת־הקליטה מקשיבה לדבריו. חמימותה ורצונה הטוב אינם גוב־רים על מחסום הביורוקרטיה. היא קובעת בצער כי על מר צבניאשוילי להמתין עוד כשבוע עד שהעובדת הסוציאלית תבקר במקום. „30% מ־העולים החדשים מגרוזיה בעפולה הם מקרים סוציאליים" מסבירה היא. העובדת הסוציאלית שהיא חיפאית, מבקרת במקום פעמיים בשבוע ו־אין בזה די.

מר ברוך זבולון יודע עובדות אלו, קובל על ראש העיר, שמשון שטר־ר: „הוא הציע לי שניים מתושבי העיר לתפקיד זה, אך הם לא הת־אימו לדרישות". עובדה זו מבטאה לדעת מר זבולון את יחסו של ראש העיר לקליטת עולים שמתבטא גם בתחומים אחרים, בעיקר בהזנחת שיכוני־העולים.

ראש העיר מתנער מכל אלה: „אין ע[illegible] מתפקידי לתור אחר פקידים בש[illegible] ביל משרד הקליטה. בשכוני העו־לים אין הזנחה. אני עצמי עומד ב־ראש ועדת קליטה. גייסתי אליה מ־תושבי העיר הותיקים הדוברים רו־סית, והם פועלים בארבעה ריכוזי עולים".

כיום באים מדי בוקר לעפולה כ־300 פועלים מבנין. הגידול הטבעי של העיר אינו יכול להציע כח אדם. העולים מגרוזיה נקלטו במפעלים ו־מחליפים רק בהדרגה את העובדים הערבים.

אף על פי שאין עולי גרוזיה רגי־לים לעבודה פיסית, מאפשרת להם בריאותם לעסוק בכל העבודות ב־תעשיה ובבנין. השאיפה לקידום דו־חפת אותם בדרך כלל לבקש עבו־דות קשות יותר כדי לזכות בתמו־רה גבוהה יותר. עולים מגרוזיה ב־ערי פיתוח הסכימו ליציאת נשותי־הם לעבודה, ואילו הם עצמם סוב־בו וחיפשו במשך שבועות תעסוקה מכניסה ואף לא נרתעו מלעבור קור־סים לפועלי בניין כאשר נוכחו ל־דעת שעבודה בטקסטיל איננה מכ־ניסה די הצורך.

עולים מגרוזיה: בארץ לא ידענו עליהם דבר

נצרת עילית קלטה בשנה האחרונה כ־300 משפחות מגרוזיה. ראשיה רוצים שהעירה המונה כיום כ־13 אלף תושבים תגדל תוך 5 שנים ו־תגיע למימדים של נצרת שמספר תושביה כ־30 אלף.

מר שלמה יתגמן, מהנהלת שירות התעסוקה, מציין כי מגוון התעסו־קה בנצרת עילית ובמגדל העמק ה־מוצעת לעולים מגרוזיה, גדול מזה של עפולה. בנצרת, אומר הוא, ישנם מפעלי מתכת שבהם השכר גבוה יותר. האווירה הציבורית בנצרת עלית נוחה לקליטה. העיר מסוגלת להציע כאלף מקומות עבודה לעו־לים חדשים, כשליש מהם במפעל תעשיות רכב נצרת בשכר גבוה יח־סית. בנצרת עלית 2 מרכזי־קליטה ומעון.

חוסר פחד

חמשת העובדים בסניף משרד ה־קליטה בנצרת עלית הם תושבי ה־מקום ומכירים את הבעיות", אומר מר זבולון. שלא כבעפולה פועלת בנצרת עלית קבוצת עובדים סוציא־ליים מקומיים ובראשה הגב' ריטה איצני.

בשכונת השלום שרוב יושביה עו־לים מגרוזיה, נבאתי לדרכות נקיות מעוטרות ירק. הרשות עושה מאמץ נוסף להקל על העולים מגרוזיה את המעבר התרבותי. היא הקימה בית ספר של חב"ד. היה זה לאחר שעו־לים שהגיעו מגרוזיה טענו כי אחד מילדי העולים הוכרח להסיר הכובע שחבש לראשו כאשר בא לבית־הספר.

אנשי חב"ד היו בין ראשוני יהודי אירופה שהתוודעו ליהודי גרוזיה.

שתי תופעות מדאיגות בארץ את העולים מגרוזיה: השפעת החיים בישראל על נאמנותם של הבנים להורים, והשפעתם על צניעות ה־בנות. הרעיות. הקשר עם אנשי חב"ד „גורם" להפגת חששות אלה.

המקום הטבעי לקנית בגדי־מוון חולים הוא השוק הערבי שבעיר ה־תחתית. חלק מעולי גרוזיה החלו ל־עסוק שם ברוכלות. „הבאתי כשמן בדל ואני מוכר את הבדים לער־בים", אומר משה שלשולי (48).

בעת השיחה הוא נשען אל קירות כנסיה. הבשורה החדשה שבמעלה רחוב קנובה. על מיטה אלומיניום מתקפלת פרוסים בדים מגוונים, כמה שטנים ודברי־סידקית. „ניסיתי ל־עבוד בטקסטיל, אבל אחרי 20 שנות עבודה בכלם איני יכול לעמוד מול העולים. רגלי מתנפחות. עלי לפר־נס חמישה ילדים". מדבריו איננה נשקפת אהבה יתרה לשכנים, אך נראה שהוא הסתגל אליהם במהי־רות. הוא למד ערבית ומסוגל לשו־חח עם מורי־הדרך של הכנסיה, „העוזרים לשוחח עם הלקוחות". „ה־אם אתם מבקרים זה אצל זה ב־לילה", הוא משיב. „לא העליתי בדעתי לארח ערבי בביתי".

הגב' פלגי מציינת כי לעולים מ־גרוזיה אין תחושת פחד לסביבה. מזוהם רגילים לחיות ביחד זה־חופש יחסי. בגרוזיה קיימו קהילה במעט אוטונומית. בבית הכנסת ב־טביליסי מצויות כתובות על הכר־זת מדינת ישראל שנותרו שם אף בימי סטאלין. אפילו היהודים הגרו־זינים שהצטרפו רשמית למפלגה ה־קומוניסטית נימולו. כשהגיעו לגינ־גרד ולערים האירופיות האחרות הופ־תעו מכך שיהודי ברית־המועצות מסתירים את יהדותם. בשוק הבצור־הי לובשים אודים מהם ציציות ו־כיפות כדי שהסביבה לא תטעה ב־זהותם.

יחס שלילי

רצח הערבי הנוצרי לא הותיר מש־קע בקהילה הגרוזינית בנצרת עלית. לפני כשבועיים כאשר נגזר דינם של אלה שנמצאו אשמים, קמה ב־בית המשפט מהומה, ולמחרת עסקו הרחובות. שימעם של יהודי גרוזיה יצא ברחבי הארץ כתמוכי מות ה־מהלכים בתגבורה. הגב' פלגי קובעת כי בירודם, בעיקר בשל חוסר ה־התאמה באידיאלים ובערכים בין ה־חברה הקולטת לבין העולה החדש, הוא אשר עורר את היחס השלילי אליהם.

למורת בסותנם המופגן של עולים אלה, מתחילים הם לדעתה לאבדו. כאשר מדביקים לעולה מגרוזיה את התג השלילי, מתחיל הוא לחוש ש־אינו חיובי גם בעיני עצמו וזה מה שאירע. בזמנו לעולים ממרוקו. ב־יחס זה — אומרת היא — יש כדי להכשיל את קליטת הקבוצה הזאת. בזמן הראשון, הקריטי, שעה שמדי־נת ישראל קיימה דיאלוג רצוף עם יהודי המערב, לא ידענו כמעט דבר על יהודי גרוזיה. ליהדות זו לא היתה מנהיגות חילונית ברורה. וה־מנהיגות ההיא היתה קשורה יותר למערכת הרבנים בבריה"מ. מאשר לגורמים הדתיים בישראל.

הנהלת הסוכנות היהודית לארץ־ישראל
קרן החינוך לישראל

מכרז בניה ק/151

לבנית מרכז תרבות, נוער וספורט ע"ש אמלן באזור

1. הנהלת הסוכנות היהודית לא"י (להלן הסוכנות) מ[זמינה] באזה הצעות מקבלני בנין לבנית מרכז תרבות, וספורט ע"ש אמלן באזור.
2. הבנין המתוכנן הוא בשטח של כ־1200 מ"ר.
3. את תנאי המכרז והחומר הקשור בו אפשר לקבל החל מ־ג' 24.4.73 בבנין הסוכנות, רחוב קפלן 17, תל־אביב, חדר מס' 206 בשעות העבודה, תמורת תשלום של 150.— אשר לא תוחזרנה.
4. סיור קבלנים יתקיים ביום ד' 2.5.1973. הפגישה ליד [illegible] המועצה המקומית באזור, בשעה 10.00.
5. את ההצעות יש להכניס לתיבת המכרזים במשרדי הס[וכנות] בכתובת המצוינת בסעיף 3 לעיל, עד ליום ד' 23.5.1973 12.00.
6. תנאי התשלום במכרז יהיו כפי שיקבע בחוזה שייחתם.
7. ההשתתפות במכרז זה פתוחה אך ורק לקבלנים רש[ומים] בהוסמם לחוק רישום קבלנים לעבודות הנדסה בנאיות והרשאים בהוסמם לחוק לבצע את העבודה המוצעת בהי[illegible] עם היקפה הכספי ומהותה.
8. אין הסוכנות מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר או כל הצעה שהיא.

פרויד ובנו בונים בע"מ
טל. 268627, 229508

הדירה לכל החיים
דירות פאר בכל הגדלים
הנויות־המשרדים ברחובי תל־אביב

דירות בנות 3 חד' ברחוב בצלאל 12 ובדיזנגוף 229.	דירת פאר בת 5½ חדרים ברופין 22	דירות פאר בנות 3 ו־5 חדרים ברחוב לסל 20.

המשרד ברח' בצלאל 24 ת"א, בין 6—4 אחה"צ.

פרסום אמיר טל. 269760

טיול סיני

חיפה, ת"א, אל עריש, מיתלה, אבו רודס, שארם א שייך, דהב, אילת, חיפה

4 ימים 29.4 - 2.5.73

אוכל כשר • אוטובוס תיירים מפואר
אפשרות הצטרפות מת"א ומירושלים — 425.— ל"י
* הדרכה בעברית, אידיש ואנגלית

„אל־מורס" בע"מ
נורדוי 1, חיפה, טל. 666951—666222

ראש צוות בהפלגת מחקר
מעבר לאוקינוס האטלנטי — על רפסודה

מחפש מתנדבים
גברים ונשים גילאי 40-25
לנשואים תנתן עדיפות

ההשתתפות בלי בן/בת הזוג. משך הסיור 8 חדשים.
על המעונינים לפנות בכתב עם קורות חיים בפרטים להד. 16303 תל־אביב — סודיות מוחלטת.

רשות ניקוז עמק זבולון
מכרז 1/73

מוזמנות בזה הצעות מחירים לביצוע עבודות בתחומי הרשות.

א. עבודות עפר.
ב. הקמת מבנים שונים:
1. 17 גשרונים ומעבירי מים, בגדלים שונים;
2. מתקני כניסה, מבטון מזוין ומאבן;
3. מתגנים;
4. יציקת תעלות מבטון מזוין;
5. ריצוף אבן בתעלות;
6. עבודות אחרות.

תכניות ומפרטים אפשר לקבל במשרדי הרשות, תמורת תשלום יחזור, כדלקמן:
עבור תוכניות ביצוע של ניקוז בשטר, כולל לאורך הכביש הראשי, מערכות 3—1, סך [illegible]
עבור תוכניות בצוע בתוך בשטר סך [illegible]
סיור הדרכה לקבלנים מעונינים יתקיים ביום ג', 24.4.73. היציאה ב־0930 ממשרדי הרשות (מול הכניסה לכפר המכבי).
הסברים לתוכניות ינתנו לפני היציאה לסיור, ובאתר הבצוע.
הרשות שומרת לעצמה את הזכות למסור רק חלק מהעבודות, או את הביצוע בין קבלנים שונים.
אין הרשות מתחייבת לקבל את ההצעה הזולה ביותר, או כל [הצעה] שהיא בכלל.
יובאו בחשבון רק הצעות של קבלנים רשומים בפנקס הקבלנים.
י. רב — יו"ר ה[illegible]

גם בתנאי המיסוי החדשים
"פיאט"
המתאימה ביותר לישראלי!

מכוניות „פיאט" חסכוניות:
בהשקעה * באחזקה * בצריכת־הדלק

בחר מכוניתך מהמבחר:

„פיאט 127"	
* סלון	20,950.— ל"י
* סטיישן	21,700.— ל"י

„פיאט 128"	
* סלון	24,400.— ל"י
* סטיישן	25,400.— ל"י
* קופה 1100	28,500.— ל"י
* קופה 1300	29,500.— ל"י

„פיאט 238"	
* מסחרית	19,880.— ל"י
* קבינה כפולה	20,500.— ל"י

„פיאט 124"	
* סלון	26,400.— ל"י
* סטיישן	27,900.— ל"י
* ספיישל	28,500.— ל"י
* ספיישל-אוטומט	30,990.— ל"י
* קופה 1800	41,500.— ל"י

„פיאט 132"	
* סלון 1600	32,800.— ל"י
* סלון אוטומט 1600	35,300.— ל"י
* ספיישל 1600	33,700.— ל"י
* ספיישל 1600 אוטומט	36,200.— ל"י
* ספיישל 1800	35,400.— ל"י
* ספיישל 1800 אוטומט	37,900.— ל"י

„אוטוביאנקי"	
* A 112	22,900.— ל"י

בקרו באולמי התצוגה בסוכנויות „פיאט"

חג שמח!

FIAT

פרסום אדמון בע"מ

ההיסטוריה האירופית כרקע לשואה

פרופ' יעקב טלמון

י לא הזה העולם במספ־
בה לו. זה לא היה התפרצות
ות דתית מטורפת. לא גל
יזום או מעשה אספסוף מר־
התפרצות חיילים יוצאים
או סבואי נצחון ויין. האף
ות איבים של מהפכה או
בה אורחים — הגואים כס־
לקים כסופה. עם שלם הוכ־
ד' מבעלה „חוקית" לכרצ־
ורגבו האוכבו על ידי השל־
ד אדם ובמלאכת ההרג.
אחד, אחד בלבד — כי בני
כולם. כ ו ל ם ירדנהו —
ים, זקנים וטף, בריאים,

ניצשה — „או שהיהודים אדונים לאירופה — או שיאבדוה"

שותקים — כל אחד, באין
דונים לכליה כל אפשרות
בגודל זה. לאחר שנוסו
ניים, בהשפלות ובבזיר־
נבו על ידי בעניהם להתיש
. להלל את שאריה כבוד
ם, ליטול מהם כל כוח
ואולי רצון לחיות, באס־
י זרדוה הכדינה והובאו
פה האימפריה ההיטלרית
ההריגה, כדי להיות מוב־
יחידים או בחבורות, ב־
ל לקברות שחפרו בעצמם
מטבוחים שנתכנו במיוחד
ם... לא נמצא לנדונים
זפש שבפניו יתבעו את
א ממשלה שאליה יוכלו
בקש את הגנתה ואת הצ־
צחים, לא כל שכן שלא ש־
להתדפק בבקשת מחסה,
אליו יתפללו כי יחוס על

פים לרצח

רג בסקיעמד זה מכל
הרציחות ההמוניות, מס־
דם הפקרת חיים בהיס־
זכחות שבטים מנוצחים
או בג'ונגל אפריקאי, מבה
כבושות בידי כתגורלים,
ל נגד האלבינגנסים במאה
ת ליל ברטלמיאוס ומל־
ת במאות ה־16 וה־17,
ה התקוממויות איכרים
חלי דם, ואף שחיטות ה־
ארמנים מידי הטורקים,
שונות. זהו הורג מהם,
מדע, המפתים, במימוש
בהצדר גורם התפרצות
ית: בהחלטה המקיפה
להסיל ה כ ו ל. ה כ ו ל:
ל אפשרות שימלט מישהו
ידי תחית בחוסל. על ידי
טרפות כל ההפך בכך ל־
צחים וסירב להם, המרת
בירה עצמו לעבודות בשכר
א גזרה „הפתרון הסופי"
אלפי יהודים נוספים במל־
ם השנית, באוזני שמעתי

את נבואתו הקודרת של חיים ויצמן בראשית מעשי האיבה: „במלחמה הזאת נאבד מליון יהודים". זמן מה לפני פרוץ המלחמה הזהיר זאב ז'בוטינסקי שליהדות אירופה המרכזית והמזרחית צפוי בקרוב ליל ברטולומיאוס. אולם איש לא העלה על הדעת את אושוויץ.

האם לפנינו נסיגה לבארבאריות פרימיטיביות ביותר או ניהיליזם של דור מאחור ומתחכם? התפרצות סאדיזם גרידא או השתוללות של אידיאליזם מפוות המוצא לגיטימציה ואף תפארת ליצרי תוקפנות והתעללות? איך היתה חריגה חסרת תקדים כזאת אפשרית בכלל? התשובה המיידית והפשוטה היא: היטלר. אמנם אין כלל טעם וצורך לגרוע מאחריותו השירה של היטלר: לולא הוא שהחליט וציווה לא היה „הפתרון הסופי". אבל אין התשובה מספיקה. היטלר היה צריך שותפים שיסכימו להוציא לפועל את זממו, ויעשו: כאלה, אלפים, אולי רבבות עוזרים. החל בדרג הגבוה ביותר, היושבים בסוד המתחכמים וה„בונסים" והם חברים להחלטה. וגומר בשוליה האחרון במעשה ההרג — רוצח סאדיסטי או רובוט מטומטם.

נדרשה הכשרת הלבבות

התורה מהמקובל, מהמקודש. כבר עם האינסטינקטיבי שב„לא תרצח", לא תיקח נפש בלא משפט, לא תמית חסרי מגן, לא תתעלל בחפים מפשע — מאז הצליחה האנושות, או לפחות החלק המערבי שלה, להתעלות מעל כללי נוהג של השמדת שבטים מנוצחים וגאולת דם — והיתה במקרה שלנו כה תמורה, חסרת תקדים, בצורתה, כך שקשה מאד לתפוס כיצד אפילו קנאי מטורף או מטורף־למחצה יכול היה למצוא עוז בנפשו לא רק להגות, כי אם גם להחליט, להציע „תרצח" מיליונים, עם שלם, ולא להיתקל בהתנגדות רפלכסיבית בסביבתו ומחיצתו: הנטרפה דעתך? ולהשיג הסכמה ושיתוף פעולה מאנשי סודו, צייתנות מצד המוני העוסקים. השלמה מתוך לא־איכפתיות או אי־רצון להסתבך אצל הרבים מאד שידעו את המתרחש וידיעה מלאה, חלקית או עמומה, או חשדו בנפשם, והעדיפו לא לשאול והפנו את עיניהם.

ההתנערות מיראת כבוד, העלמות הרתיעה ממעשים חריגים אינה מתחוללת בן לילה. היא תהליך ממושך, הדרגתי, של התפתחות דיאלקטית. ברם המעבר מאי־רתיעה לעשיית המעשה ההורג באורח חסר התקדים היא לא רק תוצאת מיבנה אלא תוצאה קוניונקטורה, של מצב, של שעת חרום, של סערת רגשות, סיטואציה של התורת רצונה, תקופת סכנות האימים המצניקה לגיטימציה מסוימת למעשי חרום. לשיטות המתבקשות ממצב של פיקוח נפש, של כלו כל הקיצין, הקוראות דרור, ישירות או בעקיפין, ליצר ההפקרות וסתימת הצידה מעצורים בסדרים חיצוניים, ברגשות, ובבכי תת־ההכרה. חשיבות רבה נודעה למכשירים ולטכניקה המאפשרים את השמדת המונים במהירות, ביעילות, במינימום פומביות — כי העיקר להעמיד את הכול, ומעל לכל האושר, בפני עובדה שהם כולם היו — כדברי גבלס — שותפים לפשע שאין לו מחילה.

שינאת היהודים לדורותיה

אנו מבקשים לחזור לשכבות הגיאולוגיות ההיסטוריות, החברתיות, האידיאולוגיות, הפסיכולוגיות שמתוכן צלחת ההזיה הנוראה — ההחלטה בדבר השואה.

האם נקודת המוצא, מוקד כל ההתפתחות, היא האנטישמיות. שנאת ישראל ותו לא? הגדרה מצמצמת כזאת של המסגרת אינה נראית לי. אף אם נסכים שהאיבה ליהודים היא נתון קבוע, ראשוני, רצוף מאז התקופה ההלניסטית ועד ימינו, ובעל אותה זהות, ולא סתם מערכת רדפות של דעות קדומות המורשות כפעם בפעם בגל של תעמולה עוינת, ברדיפות ואף ברציחות, אפילו כך נצרך להודות בריבוי הגוונים, הגילויים, הצורות, דרכי הפעולה, סיגנונות ההסתה, אופי הסיפונים, תוכני האשמות — כולם תלויים במקום, בזמן, בסיטואציה פוליטית, בנתונים חברתיים־כלכליים, בסולם ערכים, בגורמים רוחניים, במצב פסיכולוגי. בקיצור, אף שהאנטישמיות היא הוויה אוטונומית, או ביתר דיוק ראשונית ודמוי, הרי היא בצורה זאת או אחרת פונקציה של גורמים שמחוצה לה; היא נתונה בתוך ארג סימוכין מקיף יותר.

פולחן האל שנרצח

מערכת היחסים בין הנצרות ליהדות רוויה מראשיתה יסודות נוירוטיים, משני הצדדים, ולא יכלה שלא להיות כך. נוירוזה בהקשר הזה היא הנטיה הכפייתית להגיב לגירוי בצורה חסרת פרופורציה. כתוצאה מהתרשמות־הלם מאיזה מאורע, מקרה, חוויה רבת־עוצמה בגיל מוקדם.

צ'רלס דרווין: „גזעים נחותים יהודיים"

הולדת הנצרות, המיסטריום המרכזי, העובדות ההזויות הכל־קובעות שלה קשורות קשר לא־יינתק ביהדות. היהדות היא הורתה, אך היהודים הם גם רוצחי המשיח, הגואל, האל. הנוצרים הם האנושות שגאל ישו, אבל הם גם ישראל החדש, יורשי הבחירה שניטלה מישראל הישן, כי מאס ישראל במשיח אלוהים, וכן באלהים עצמו.

הרצח, רצח במשפחה, של אב או אח, אליבא דפרויד, ורצח בעקבות גילוי צרות, לדעת אנתרופולוגים שונים, הוא אבן־הפינה לכל תרבות, לכל מסכת חוקים, מערכת ערכים, שיטת מוסר ... הבלד אדיפוס, רומולוס, רמוס. יצרי התוקפנות נזאים עד רציחה, השותפים ברצח מזועזעים מהמעשה, רגש האשם מוליד את המצפון, האבל על הנרצח מלכד את המשפחה או את השבט לפולחן המת, הזהירה למנוע הישנות פשע כזה מולידה מערכת חוקים, משפטים, טאבו; זכר ההויה, ההלם, נהיה להשראה למספרים, למשוררים, לאמנים. על אחת כמה וכמה רצח האל.

מאמיני האל הנרצח מלאי שנאה ורגשות נקם כלפי הרוצחים. אולם אין הם מסוגלים ולא ניתן להם כלל לשכוח שישו, אימו, השליחים, הקהילה האפוסטולית, כולם מתוך עם הרוצחים יצאו, וש„הברית הישנה" (התנ"ך), על כל המתרחש והכלול בה, רעיון הבחירה, הנבואה על הגואל שיבוא באחרית הימים, היו הפריהיסטוריה, ההכנה לנצרות, קרקע צמיחתה. שלב שאין לדלג עליו. באמונת האמת. לשבאות ערכב וסייג בהודיה; הנוצרים נעצרת על ידי האיבה.

נתעלם מהקרקע של האנטישמיות ההלניסטית לעם הנר המוזר, הפרוש מבגע עם כל העמים האחרים, המתנשא באמונת יחודו ובחירתו, „עם שונאי האנושות", השפעתם של רגשות אלה על הקרע הסופי בין הנוצרים ליהודים ועל עיצוב האנטישמיות הנוצרית והמיסוף בנימוקים פילוסופיים, מוסריים, חברתיים וכו'. הנוודות המיוחדת שהנוכרי היא כולה בת להוויה של הפיצול הראשוני שבזיקת הנצרות ליהדות. היא מוצאת את ביטויה לא רק באיבה רצחנית ובתשוקה לרדוף אותנו, כי אם גם בגילויים של יחס אחוד, מפלה לטוב באופן מובלט למעל כלפי הציונות, בשנים הראשונות לאחר השואה ובימי הקמת המדינה — מתוך הרגשה, רגש חובה, בושה; בגילוי אהדה, בהדדר עמדה מאומנת, חסרת פניות ומתח כלשהו כלפינו. יפה השכיל עמוס עוז לתאר את תגובת הנוצרי כגילוי הרע והטוב ביותר שבו גם יחד.

הצלחת המנודים מרגיזה

המפגש של היהודים עם השבטים הברבריים והסלאוויים בשלהי הקיסרות הרומית הוסיף נדבך לנוירוזה. האדונים החדשים, הבארבארים הנבערים וחסרי התרבות נתקלים בעם בעל תרבות עתיקה, בעל אמונה, מנטאליות והליכות מזורות. אשף מההורוין, הוא יורש רוצחי האל. לכאורה, הוא אין אונים, אך בעל תושיה וכוח חיים ועקשנות מדהימים. בעיני הכנסיה העם הזה הוא אתגר מתמיד בסירובו להכיר באמיתות הגואל ובעובדת אובדן בחירתו, הוא בזוי, מנודה, אבל אין הוא כופר אלילי. אפשר וצריך לרדפו. אך אסור להרגו, כי באחרית קץ שעל מצחו הוא עדות חיה לנצחונה של הנצרות, לאבדן הבחירה על ידי ישראל, כלומר לאמיתותה של הנצרות. הוא מחוץ למחנה, מנודה, בקהל ה' לא יבוא; מעמד הלוחמים סגור בפניו; לאגודות אומנים וסוחרים לא יתקבל; בין עובדי אדמה וצמיתים לא תראוהו; הוא עוסק בעסקים שכשרותם אינה מוכרת על ידי יראי השם, הם מאוסים בעיני היוסנים המוסרשים. הוא מתעשר מצרות אחרים. בעצם קיומו הוא מעלה את זכר יהודה איש קריות ושיילוק איש ונציה.

באה המאה ה־19, זו של פריצת החומות ועניקת היהודים לזירת ההיסטוריה הכללית. הנה המנודה של אתמול עושה חיל. מרץ עצור מאות שנים פורץ, שופע וגועש, מחדש ומשנה, הופך סדרי בראשית: המנודה שפתע עלה לגדולה, עבד כי ימלוך. קלסתר יהודה איש קריות ושיילוק, היהודי הערמומי הנוכל, הכופר הנועש שגאדרבצח למאמינים, כה מושרש עד שאין נוצרים יכולים להאמין כי בתום וביושר הצליחו יהודים, וכי הצלחה היא גמול לכשרון ולחריצות. אף לליברלים מפריע ומציק החילוק בין העקרונות המופשטים בדבר שוויון בני אדם, שוויון ההזדמנות, שלילתם באותם, להרגעתם האינסטינקטיבית מהיהודים המוחשיים שמסביבם. הבשלים המפסידים בעת התמורות המהירות של המאה ה־19 האלה שנכזבו ציפיותיהם לשיפור גואל לאלתר — עיניהם הרגות וצרה, הם רואים את היהודים הנהנים העיקריים מהמודרניזציה. ובכן היהודים מתבססים מהנוסדים ומאוסתם של אחרים. יתירה מזו: הם שגרמוהו והם האחראים לו.

היהודים כהתגלמות הרע

אנו מבקשים להתחקות אחרי הצורה, אחר השלבים, ונסיבות הרשנה שבהן חל המעבר הגורלי בראיית היהודי בעיניה של אירופה ממקולל האל, מפגע רע, יסוד מזיק, בעיה מביכה — לראיית היהודים כשורש הרע והתגלמותו במובן המניכאי, כמקור כל הרעות המתחברות לרע המסתוף הכל־מקיף. התמורה הזאת — אבל לא היא בלבד, כפי שעוד נראה — השנה את עמות ההתגוננות כביכול מפני והשפעה היהודית הרעה וגידולה — למחשבה על הצורך, הכורח הגלגימימות של תכניות „פתרון סופי" שישים קץ לרע המוחלט והבנוי, שאין לו תקנה, הרעיונות, הדימויים והתכניות האלה — אך שוב, לא אלה בלבד — יכרסמו, ירככו, ובסוף יסתפו את הרתיעה מפני „לא תרצח", ברגע שיבואו אירועים והתפתחויות מסוימים וייצרו אקלים של שעת חרום.

אין להעמיד על אותו מישור את האנטישמיות הנוצרית המניכאית ואת גילויי שנאת ישראל לאורך הדורות. ככל שרבה היתה השפעתם המצטברת של אלה בהכשרת הלבבות לקבלת תורת הגזע. הגזרות בימי־הבינים לשם הצרת רגלי יהודים, חוקי הגליה והיכוי, גירושים והרציחות על היותם אויבי ישו הנוצרים, מבצלים או אף רוצחי ילדים נוצרים ומרעילי בארות. נושאי רעל כפירה אף לאחר שהוטבלו — כמו בספרד לאחר הגירוש; הסירוב להעניק שוויון זכויות ליהודים בראשית תקופת האמנציפציה על היותם אומה בתוך אומה, או בחוף זר, שאינו חפץ ואינו מסוגל להיפתח להשפעה האורחת, רוחות הקידמה, לשנות את דרכיו הגלוחות ואת מוסרו הפגום; ההאשמות המוסחות, לאחר שהוענק שוויון זכויות, בדבר השפעת היהודים הקוסמופוליטיים המשחיתה המתישה או מדיחה את האומה מדתה, ממסורותיה, מרוחה ולאומיות שלה; אף קריאת המפלגה הנוצרית־סוציאלית בגרמניה ובאוסטריה לשים סייגים לחדירת היהודים לעמדות כוח ציבוריות, ההוראה על ריבוי חלקם ברכוש הלאומי; התעמולה נגד יהודי הבורסה ויהודים מוסכי־הוסים המשחיתים פקידים ושלוחי ציבור — בשערוריות הפיננסיות הפרלמנטאריות הגדולות בצרפת (שערוריית פאנאמה) — כל אלה עודם בחוגת רפלכסים של התגוננות כביכול.

יהיו שיטענו כי העמדת היהודי בדורות האחרונים כסיטרא אחרא במובן המניכאי אינה אלא גלגול של מוטיב ישן — האמונה בשטן או בדיבוק המכשפות: גם בזאת וגם בזאת יש האימה מפני כוח כל־יכול המצוי בכל מקום; אמן ההוהו־בולט, שאין לאתרו, החוטא תמיד וידו בכול. לא כאן המקום לדון למה נוצרה ממשות גבוהה יותר: לדפוסי מחשבה, מאויים וצרכים נפשיים בסיסיים ומתמידים בתת־ההכרה, אשר לגביהם התוכן הקונקרטי בשעה זאת ובמקום הזה אינו כלל העיקר, אך לתכנים המשתנים המפלסים להם דרכים וצינורות לתוך נפש האדם ונפש הציבור בבצלם את השבילים הרגישויות הישנים. ואף אם הרבו אלה מעט בינתיים. בלי לגרוע מחשיבות „השרידים" בלשון פרויד, אני נוטה להשיב את האופי המודרני המובהק של ההיענות לצורות מחשבה מניכאיות, אשר בעטיין נחרץ הדין על היהודים כרע שיש להכריתו כליל והתמוטטה הרתיעה מפני „לא תרצח".

היהודים בחברה המתאחדת

כתוצאה מתמורות מיבנה ורוח מפליגות בחברה האירופית למחרת המהפכה הצרפתית הוא איפוא היהודים למטרה של מעין גיארמגכאיים בקני אגפי החברה, הימני והשמאלי. על אף האינדיווידואליזם, הפלוראליזם והגיוונות המאפיינים את החברה המודרנית, גם במציאות וגם במחשבה עולה כל הפת משותה של החברה (ומותר כאן להתעלם מהבעיה חברה ומדינה) כיחידה אחת, בעלת גיבוש, גודש, רבת תכנים, נושאת כוח מלכד — שבה הכול בכול, ובה אין זרם הדם פוסח על שום חלק מחלקי הגוף, שלא כמו בחברה ישנה, שהיתה דלה באמצעי תחבורה, ובה יכלו יהודים וקבוצות, מעמדות וחבלים לקיים מידה רבה של קיום עצמאי נפרד. ההלך היה הסמל העיקרי של האחדות הלאומית והתגלמותה. אין זה מקרה שכהד לסיסמה המפורסמת „הריפובליקה האחת והבלתי מתחלקת" צנחה המחשבה הקונטר־רבולוציונית הרומנטית, בעיקר בגרמניה, בפילוסופיה של המדינה או החברה האורגנית, אשר על אף השם העתיק מדינת מעמדות (Standestaat) לא דמתה כלל לחברה המעמדית של ימי־הביניים.

ככל שהתאחדה החברה במשמעה, ובעיקר במחשבה, קנתה לה אחידה הדעה או ההרגשה בדבר קיומו של איזה שהוא גורם אחד המבטיח בריאות, תוסף, פריחה, הרמוניה וצדק לחברה, ומאידך גיסא כוח אחר אחר שהוא בבחינת רעל בתיש, מפצות, משחית, מפורר את החברה. אלה הזרזי פחד התמורות המסחררות, עיניהם תקועות באיזה עבר אידיאלי, הם מלאי חרדה מהרקבון האוכל בחברה. אלה, שתוכנו על האמונה הלהוטה בקידמה וביעוד של האנושות להגיע לחברה חופשית הרמונית וצודקת, מלאו אי־סבלנות ושיטאה לאותו הכוח העומד ועוצר ומחבל בתהליך ההגשמה ומעכב את הקפיצה ממלכות החושך למלכות האורה, משעבוד לגאולה. הפילוסופים של המאה ה־18, למשל וולטר דידרו, ראו את העיכוב בקנאות דתית ובאמונות ובכוהני דת; היעקובינים התריעו נגד האריסטוקרטים וגורדיהם; הסוציאליסטים הרקיע את הבורגנות ואת הקפיטליסט, אך לחסידי העבר המהפכה הצרפתית, היעקובינים, הרוח הרעה של כפירה, אנוכיות, מרי ואנרכיה הם המכרסמים בחברה ומשחיתים אותה.

האשמות קיבוציות

מה שמאפיין דפוס מחשבה זה הוא ראיית כוחות מופשטים, רעיונות, מאויים, אינטרסים או תהליכים גלומים בקבוצות אנושיות של ממש והקעתן של אלה כאשמה כעמוסות חטא וזוממות רע בעצם עובדת קיומן: מעמדות שלמים, אשר עצם היותם הוא פשע באורח אובייקטיבי, ושיש להכריתם מגוף החברה כאברים מזיקים. אשמה או אחריות אינדיווידואלית או טבעו הטוב הסובייקטיבי של היחיד בהם אינם מעלים ואינם מורידים, אינם מן הענין. גילוי קיצוני של הלך־רוח זה היה „אמרור המחולל" ללא הבחנה או ברירה של האנרכיסטים בסוף המאה ה־19, אשר לא רק הפיל חללים בין מלכים, נשיאים, שרים ומשפחותיהם, אלא זרע מוות בבתי תיאטרון ובמקומות בילוי ברחוב סתם, בסיסמה שכל החברה כולה אשמה, פושעת, רקובה, וכולם שותפים לרע, ואחראים למלכות הזדון וראויים לעונש של מיתה או כאב עם ילדיהם, אחיהם, קרוביהם, כי אין הם חסים על הסובלים על לא עוול בכפם בין מוכי גורל.

יעקב בורקהארדט: „לילה אחר התהולל פערי"

לאורך המאה ה־19 אנו שומעים צלילים מבשרי רע כאלה לעבר היהודים, הם כאומר באים בנוסחים דומים או שונים משני הקצוות: הסוציאליסט הפורייריסטי טוסנל כתב ספר שלם על „יהודים מלכי התקופה"; ומפורסמות ובהזיות יותר ההגדרות של קארל מארכס בשני חיבוריו על היהודים כמגלמי שלטון הממון, נושאי קשר המזומנים, בעצם הקשת שעליה נשען כל המשטר הקפיטליסטי ומקור הרעל האוכל את החברה הבורגנית. אותה תאוות הבצע, המכירה רק במחיר ואינה מודה בכל ערך. שחרורה של האנושות הרי זה שחרורה מהיהדות. בדומה יזהו שומרי המידות הגרמניות המסורתיות הטובות, ההוס, הנאמנות והיושר הגרמניים, את ה־Manchestertum, Laissez Faire החומרני האנוכי והממסן עם היהודים.

המצוקות של היחוד הלאומי הגרמני הולכת ונמסת בהשפעת היבוא היהודי מצרפת — הרעיונות הקוסמופוליטיים, המפרדים, בדבר אחדות המין האנושי, חוק הטבע האחד והנבחר, זכויות האדם, שוויון הבריאים, ריבונות עם. כך יטענו הרומנטיקאים הגרמניים בתחילת המאה ה־19, ובסופה יזעק מר שונא ישראל צרפתי, הלאומן שארל מוראס, שבגיפר הפרוטסטנטיזם הפרלוטסיה הקנטיאנית הובאו על ידי היהודים לצרפת מגרמניה כראש מוקד במאבקם לפורר את חומת ההתנגדות המסורתית האינסטינקטיבית של צרפת הקתולית בפני חדירת היסוד היהודי הזה. הוסטון סטיוארט צ'מברלן, נביא המלפגות הדבו של היטלר, יקרא למאה ה־19 „מאת היהודים".

הנס כהן: „להוציא את היהודי מהמפרשים"

נבואת ניצ'שה

ציטטתי יותר מפעם אחת את הנבואה המדהימה של פרידריך ניצשה, בעל היחס האמביוואלנטי כל כך ליהודים, אך שונא מושבע של הוולגריות האנטישמית, נבואה שהיא נקיה בעצם מכל כוונות אנטי־יהודיות. שהיהודים הגיעו באירופה לרדביקון, המאה ה־20 תהיה גורלית להם, כי „או שיעשו אדונים לאירופה או שיאבדוה". „טרם פגשתי גרמני נוטה חיבה ליהודים; תהיה תקיפה כאשר תהיה דחיית ההלוג האנטישמי על ידי האנשים הזהירים הפוליטיים, הן גם הזהירות זו ופוליטיקה זו אינן מכוונות נגד סוג הרגש והוא בכלל, כי אם נגד פריצותו המסוכנת, ביחוד נגד ביטוי חסר־הטעם והמחפיר של רגש פרוץ זה — בנוגע לכך אסור שתהיינה אשליות כלשהן. כי רבים היהודים בגרמניה, די והותר, וכי הקיבה הגרמנית, הדם הגרמני, חייבים לעמול קשה (ועוד זמן רב יאלצו לעמול קשה) כדי להסתדר עם הכמות הזאת — כשם שעלה הדבר בידי איטלקים, צרפתים, אנגלים בכוח העיכול המשובח יותר: — וזהי תביעתו ולשונו הברורה של האינסטינקט הכללי, שמן ההכרח להטות לו אוזן, כן ההכרח לפעול על פיו. „למנוע כניסתם של יהודים נוספים, ובמפורש: לסגור את השערים מצד מזרח (כולל אוסטריה), כה יצווה האינסטינקט של עם שאופיו עדיין רופף ובלתי מגובש, ולכן כל כך נוח לטשטש ועל נקלה אף יכבה כליל מידי גזע חזק ממנו. הנה היהודים הם ללא ספק הגזע החזק ביותר, היציב ביותר, הטהור ביותר מכל הגזעים היושבים כיום באירופה; הם יודעים איך לקיים ולהבקיע עצמם אף בתנאים הגרועים ביותר (ואף ביתר הצלחה מאשר בתנאים טובים). וזאת בכוח מידות טובות מסוימות, שכיום רוצים כל כך להכתימן כמידות רעות — ובראש וראשונה בכוחה של אמונה תקיפה, שאין לה מה להתבייש בפני „אידיאות מודרניות"... ברור לחלוטין הוא שהיהודים לוא חפצו — או אם יאלצו לכך, כפי שחפצים כנראה האנטישמים — יכולים כבר עתה להגיע להשפעה מכרעת, או לשלטון על אירופה פשוטו כמשמעו".

כיום אולי מדהימה משאלתו של ניצשה בדבר מיזוג של היהודים והאצולה הפרוסית למען יצירת כת שלטת אירופית חדשה: „אך כמו כן ברור שאין הם חותרים לכך ואין הם עורכים תכניות כאלה. לעת עתה מבקשים וחפצים הם יותר, ולעתים אף בטרדנות־מה, להיספג באירופה, על ידי אירופה, להיבלע בתוכה. הם צמאים להיקבע במקום כלשהו בביטחה, בהתר, בכבוד, ולשים קץ לחיי הנוודים, ליהודי הנצחי. ומן הראוי לשים לב ולסבר פנים יפות לנטייה זו ולהקל על היהודים (שהיא עצמו אולי כבר מבטא את החלשתו של האינסטינקט היהודי): לשם כך אולי מן המועיל והפשוט ביותר הוא לגרש מן הארץ את הצרחנים האנטישמיים. לקבל בסבר פנים יפות — במלא הזהירות וחוץ מיבחר; בערך כמו שזה נעשה על ידי האצולה האנגלית. מובן מאליו ששחות מכל יש להשוש אם יבואו במגע קרוב עמם הטיפוסים החזקים יותר ומעוצבים יותר של גרמניה החדשה, למשל הקצין־האציל מחבל־הספר המזרחי; מבחינות רבות מעניין לבדוק אם אי אפשר לצרף למורשת האמנות של הציווי והציות — ושבל ארץ זה הוא כיום למופת בשתי תכונות אלה — את כשרון הכסף והסבלנות (בראש וראשונה קצת רוח ורוחניות, הנעדרים בשפע בחבל הזה), להרכיבם לשם גידול. אלא שכאן מן הראוי להפסיק את הגרמנומאניה המבהדחת ואת נאומי החגיגי: כי הנה זה הגעתי לתחום הרצינות שלי, ל„בעיית אירופה", כפי שאני תופס אותה, לגידולו של שבט חדש, שבט מושלים על אירופה".

שונאי היהודים מימין

בסוף מרשע רווי שנאה מפעפעת ובדו פטריקי איים עוד קודם על היהודים ידידו ועמיתו הקשיש של ניצשה, יפה־הנפש השוויצרי יעקב בורקהארדט, באמרו שהעמים לא יוסיפו לסבול את התערבותם של היהודים בכל דבר. ובלילה אחד תתחולל סערה שתהדוף את היהודים מכל כיבושיהם: משלטונם על כל העתונות, מעמדותיהם המבוצרות במערכת המשפטית ומכיוצא בהם. בערך באותו הזמן הטיף דרימון הצרפתי לפתרון הבעיה החברתית בצרפת על חשבון היהודים על ידי החרמת נכסי היהודים, נכסים שמקורם בניצול, גזל ועושק, ואשר הולידו את השאלה החברתית כולה. מעשה הגעשה זה יהיה לא רק פיצוי על עוולות, אלא גם יעמיד לרשות צרפת את הרכוש היהודי לשם חלוקתו בין ניזוקי המנצלים היהודיים ולמען מימון השקעות לאומיות, עבודות ציבוריות, מערכת תיקונים חברתיים.

אפשר לטעון שכל הדיבורים האלה, כמו גם ההטפות והבנאות לדם של הרגנים שונאי היהודים באותו הזמן (בהם מאר, יוצר הביטוי אנטישמיות; דירינג, הפילוסוף הפסוודו־סוציאליסטי בעל ההשפעה הרבה, שנגדו כתב אנגלס את ספרו הנודע „אנטי־דירינג") אינם חורגים ממסגרת התלספות, רתוריקה, מסאמודות, תעמולה, דברי בלע, הפרשת רעל. נפל בחלקם של היהודים למלא תפקיד כביר ובזוי, מזיק, הרה־אסון לחברה. דטרמיניזם גזעני התורש גורל ויעוד מבראשית עד קץ הימים, המתיר דם וחיים, עדיין אין כאן.

ומשמאל

משהו מזה נשמע (הרחבתי את הדיבור על כך בהזדמנות אחרת) דווקא מפיהם של הסוציאליסטים הפוטוליסטיים, פרודהון ובאקונין, שהרגו מהבוחות־יסוד הרציונליזם, השוללות כל דטרמיניזם ביולוגי קרלקטיזי, המכירות בעליונות התבונה ובכוחם והליכיכול של חינוך וסדרים חברתיים, ונתפסו להאלהת המצב האכסיסטנציאלי, אינסטינקטים, שורשיות היסטורית ודברים כיוצאים בהם, אם כי לא בדיוק הזה.

„היהודים", כתב פרודהון בפנקסו, „כתוב מאמר נגד הגזע הזה המרעיל הכל, בהתערבו בכל מקום בלי להצטרף לעם אחד. דרוש את גירושם מצרפת, חוץ מיחודים הנשואים לנשים צרפתיות. חסל את בתי־הכנסת, מנע מהם כל תעסוקה. פעל למען ביטול פולחנם. לא לשוא כינו אותם הנוצרים רוצחי האל. היהודי הוא אויב המין האנושי. יש להחזיר את הגזע הזה לאסיה או להשמידו... באש או תוך טמיעה או גירוש, על היהודי להיעלם... אפשר לסבול את הקשישים שכבר אינם מולידים. לפניי משימה. מה שאנשי ימי־הבינים תעבו מתוך אינסטינקט אני מתעב בתוך מחשבה מודעת, וללא תקנה".

האדם כחיה לפי דארווין

הדארוויניזם הפיל את אחד המחסומים החזקים ביותר שהגנו על „לא תרצח", ומבחינה זאת, להתפשטותו הנצוצה ולהשפעתו העמוקה והטיבה של נקודת מפנה בדברי־ימי האנושות.

הדארוויניזם ביטל את יחודו של האדם במערכת הבריאה. האדם לא נברא שלם, עם נשמה המנשאת אותו מעל כל הברואים האחרים, וכל הבריאה הדום לרגליו, ולו יחס ישיר וביחוד לאביו שבשמים, הפורש את סוכת שלומו עליו ומלווה אותו בכל דרכיו — הון, הרווח, בוחן כליות ולב, נותן שכר על קיום מצוות, עונש חוטאים או פוקד עוון אבות על בנים. אין הטבע טוב ומטיב הדואג לכל, ובראש וראשונה לגולת הכותרת של כל היקום — האדם. אין השגחה החולשת על אדם ואין גם לדבר על תכנון הטבע על ידי יוצר שמים וארץ או התבונה הקוסמית. אין כלל ביקום סדר, תיאום הרמוניה המוכיחים דאגת יוצר, אלא שוררים בו תוהו, סתירות, ניגודים וזובוב, ומלחמת הכל בכל, וכל ההתאמה וההתישה שתוספות את העין וגורמות התפעלות ורגשות תודה על שפע מאפשרות כביכול קיום, קידמה והנאה, אינן אלא פרי מלחמת קיום, פרי נסיון חיים שנקנה בדם, בסבל, בשעל אין גבול, במאבק נואש, שבו החזקים, הזריזים, המוכשרים, המצליחים, נשארים אדוני המערכה, בעוד החלשים, הלא־יוצלחים, הבלתי יעילים, אובדים או נעשים למכשירים של בעלי המזיגויות הגבוהה יותר, ולעושי דברם. מבחינה זאת אין מובן לקדושת החיים. כל כדור הארץ, חירות האדם על פניו, זרועים פגרים של יצורים שנמחצו ונמחקו, כי לא יכלו להסתגל או לעמוד בפני החזקים מהם.

ומכיוון שאין יחוד לבין האנושי, קשה גם לדבר על אחדות המין האנושי. באין נשמה, אין גם תבונה שהיא בלעדית לאדם כאדם, שהיא נבדלת מהמערכת הפסיכולוגית. היא רק אחד המכשירים שעוצבו במלחמת הקיום, היא גילוי מיוחד של החיתיות. אין לדבר על מוסר אוניברסלי, נצחי, אובייקטיבי. כי הרי כל טעמו ותכנו של המוסר בשמירת הקיום, בשמשו מלט מלכד לגזע במלחמתו במתחרים ובאויבים. בתוך הטבע, אזים שינויים וציפורניים מזים; לא תיתכן קדושת החיים. לא רק שהחלשים נדונים לכליה. האקונומיה של היקום הקידמה דורשת במרומז את התחסלות או את חיסולם, למען יישארו בעלי הסגולות המועלות יותר את מלחמת הקיום, וינצלו את הכוחות שהעניקו להם הטבע והמאבק לכיבוש הטבע, אוצרותיו, אפשרויותיו, תוך שיפוט יעיל בגהותים מהם, אשר רק יודעת להקים הוריים וכושר בגהיגותם ישכילו להפעילם למטרת קונסטרוקטיבית.

אנו יודעים איזה סעד נתן הדארוויניזם החברתי לבארונים הסוחרים באמריקה, בתקופת הסער של הקפיטליזם האמריקאי הכובש והחור הרסן והג'ונגל ביחסי עובדים ומעסיקים, ואיזו רציונליזציה, יתירה מזו: שיר תהילה, שימש לאימפריאליזם, ביחוד של דוברי אנגלית, בתקופת השיא שלו בשלהי המאה הקודמת.

אין לזהות את הדארוויניזם עם תורת הגזע. אך אין לתאר את הגזענות ללא דארווין, והמדובר לא בקשר עקיף אלא בזיקה ישירה.

היתר להשמדת גזעים

ב„מוצא האדם" כותב דארווין: „בעולם הפראים, החלשים בגוף ובנפש מחוסלים במהרה; והנשארים בחיים מפגינים בריאות שופעת. אך אנו, בני התרבות, עושים הכל לבלום את תהליך החיסול. אנו בונים בתי־מחסה למפגרים, לבעלי־מום ולחולים; אנו מארגנים תמיכה לעניים; ורופאינו מתאמצים בכל כוחם להציל את החיים עד הרגע האחרון. יש יסוד לחשוב שאמצעי החיסון הצילו אלפים שבעבר היו מחוסלים עקב מבנה רופף, ממחלת אבעבועות.

לכל מי שבקי בגידול בהמות לא יהיה ספק ששיטותינו מזיקות מאד לגזע האדם. מפתיע הוא כמה גורם חוסר תשומת לב לכך, או טיפול בלתי הולם (את תנאי הטבע), לניוון של חיות מאולפות... כבר אין כיום אנשים כה נבערים שיאפשרו לחיות הבלתי רצויות להתרבות. מה שאין כן לגבי בריאדם."

ה' אלאובר שאפם: „אבטכף של יהודה מאטים"

דארווין מפרש יותר במכתב מ־3 ליולי 1881: „אירופאי הוא מספר הגזעים הנחותים שיחוסל בעתיד הלא־רחוק על ידי הגזעים העליונים על פני כדור הארץ".

רעיון הברירה הטבעית הוביל את דארווין להשקפה אליטיסטית ואוטוריטרית בתחום החברה והמדינה. וכך הוא כותב ב„מוצא המינים": „אני רואה לדמוקרטיה שהודה כהזית שוא באותה המידה כמו ארץ מאוכלסת על ידי מין בלתי משתנה. בשבילי אין זאת בעיה של טוב או רע, אלא של מה שהנו בלתי נמנע, ואני סבור שהשלטון נועד לנפול במוקדם או במאוחר לידי יחיד, משפחה או מעמד. או שאין אמת בתורת הברירה הטבעית".

מרכיבי תורת הגזע

תורת הגזע, ביחוד בנוסח הגרמני שלה, היא מזיגה של רעיונות הרומנטיקה הגרמנית ושל מדע הביולוגיה, בעיקר המרכיב הדארוויני שלו. לא הרדר, שהמציא את הביטוי Eigentümlichkeit ולא האחרים שנתנו כנפיים למושג Volkgeist התכוונו בראשונה להרוג מתחום השפה, הספרות, האמנות, האסתטיקה, הפולקלור או חקר ההיסטוריה. אולם כבר בתקופה הנפוליונית פשט פולחן המקוריות הגרמנית הבלעדית שהתגלמה כביכול בגיבור הגרמני הקדום ארמיניוס, שהתקומם נגד הקוסמופוליטיזם הרומאי, לתחום התפיסה המדינית והיחסים בין העמים. במהרה קמה אסכולה שלמה — זו של חכם־המשפט סאויני — ששללה את רעיון חוק הטבע שמקורו בתבונה ובתחושת המוסר הכל־אנושיים, ובמקומו העמידה את חוקי העמים על המצע של נתוני טבע וגיאוגרפיה, האופי הלאומי, המסורת המיוחדת, רוח העם, מנהגי המקום, מיתוסי קדמונים. בקיצור, השקפת עולם שלמה גובשת והושתתה על שלילת אחדות המין האנושי, במידה שהשתיתה התבונה, המוסר, והחוק הכל־אנושיים.

תורת הגזע היותה סיסטמטיזציה מדעית כביכול של התורות האלה, וסללה את הדרך לאושוויץ. המצע הביולוגי של קיומנו, הדם, הוא הקונססטנציה, המעצבת באורח דטרמיניסטי את כל גלוייה והסתעפויותיו של האישיות, ממיבנה הגולגולת עד לסגנים המדויקים ביותר של מחקר מדעי והגוונים הדקים ביותר של התבטאות אמנותית, קל וחומר לדבר על נטיות לב, קווי אופי ודפוסי נוהג. משהפע מזה שהכלל, הגזע, השבט — מכוונו גדולה לאין ערוך מזאת של הפרט, ושליחיד כלל אין לא קיום ולא מפלט מהממשות הכל־קובעת והכל־מקיפה הזאת. „המדעיות" שקוצה כאן באפלוליות של הימים הקדומים ביותר, ובמקרה של ריכרד ואגנר היא אפופה הילה בסבירה ומהפנטת של המחשה וסימבוליזם אומנותיים כבירים. האגדות, המיתוסים, הסמלים הקדמונים הם כהירוגליפים שפיענוחם חושף חיי נפש, תחושת קיום, דפוסי נוהג, מערכת דימויים קמאיים, מונומנטליים בפשטותם הראשונית, המיוחדים רק לגזע הזה, הנדודות החיים אותם מחדש בכל פעם בואריאנטים אלה או אלה. על הדפוסים האלה, על שלמות הנפש, בקיצור, על הבלתי אמצעיות, הטבעיות הראשונית, על הטוהר והאינטגרליות ההויה המקורית יש לשמור מכל פסולת ושעטנז, להצילם מההשפעות המצוחות, המרעילות של דם זר, ומאינטלקטואליזם אנליטי מפורר, מחליש, מתיש ומסלף את האמת הראשונית, האינטואיטיבית והאינסטינקטיבית.

הרעלת דם

התורה הזאת לטוהר, לשלמות, לשורשיות, לייחוד הקמאי גוננה מאימת הקץ שפשתה בסוף המאה ה־19 ומצאה את ביטויה בעיסוק בתעלומת שקיעת תרבויות, חורבן קיסרויות, כמו רומא העתיקה, ירידת מעצמות, אובדן עמים, חנה אותה. נדמה שנמצא הסוד, והוא הרעלת הדם על ידי מיהולו בדם זר, וכתוצאה מכך התמוטטות אינסטינקט הקיום הטבעי, הביטחה העצמית והודאות הטרום־אינטלקטואליים. וכאן אורב לעמי אירופה היהודי, זר ובן־בית, גר ותושב, מטיף לערכים אוניוורסליים, לעליונות התבונה המופשטת, למוסר הכל־אנושי הצרוף, לאחדות המין האנושי, ושולל את קול הדם והיצרים הראשונים, אך הוא עצמו מפגין את ייחודו המוצק כסלע. הוא רציונליסט קוסמופוליטי, ובאותה שעה דבק במורשת בלעדית ובטוהר הגזע, ואף אם ישיא מבנותיו לנסיכים ולרוזנים כדי למהול את דמם, תמיד יישאר, על אף היותו מפוזר בין כל העמים, נבדל מהם.

כל ההיסטוריה אינה אלא זירת מלחמות גזעים, עלייתן וירידתן של יחידות גזעיות הנושאות עקרונות קיום, אידיאות סגוליות. לא תמורות בשיטות הייצור, כי אם שינויים בהרכב הדם, הן המנוע של ההיסטוריה. ולא על אמת אוניברסלית או על צדק כללי או על אידיאות מופשטות נלחמים, כי אם למען התבטאות תוך צבירת כוח, מיפגן כוח, שימוש בכוח, והעלאת הכוח.

זהו חלק ראשון ממסה שנכתבה ע"י פרופ' טלמון לרגל סימפוזיון יד־ושם על השואה והתקומה שהיה אתמול בירושלים. החלק השני יתפרסם ביום א'.

אויר הרים צלול... בביתך
התקני מזוג אויר משוכללים
במפעלי תעשיה,
במשרדים, באולמות,
בחנויות, בוילות ובדירות
ציוד קריר אוריגינלי
תכנון מעולה
התקנה מקצועית
מלאי ציוד וחלקי חילוף
שרות 24 שעות ביממה
תל־אביב,
טל. 623795
דרך פתח־תקוה 14,
טל. 611866
אוירם בע"מ
THE FIRST NAME IN
Carrier
AIR CONDITIONING

הופיע!
מדריך בזק 1973-1974
עריכת עזריה אלון
נופש ולטיולים מושלמים!
אתרים ישנים וחדשים
שמורות טבע
גנים לאומיים
מוזיאונים
בתי מלון
אכסניות נוער
חניונים
מפות מפורטות
עצות מעשיות
מדריך מסעדות בלעדי!

כל־בו לטיולים
המדריך העברי לטיולים של בזק 1973/74, בעריכת עזריה אלון ובחסות המחלקה לתיירות פנים במשרד התיירות שיצא בימים אלה (את ההקדמה כתב שר התיירות מר מ. קול) הוא כל־בו של מידע כיצד להינפש ולטייל והיכן לאכול (רו"ן, „הארץ", 6.4.73)
בכל חנויות הספרים או לשלוח המחאה לבזק, ת.ד. 35040
המחיר: 10 ל"י
ברונפמן

هكذا من الأصل

של
חיל-חימוש

המקצועות הנלמדים:
★ חשמלאות רכב
(ההרשמה מסתיימת ב־15 ביולי)
★ מכונאות רכב

✶ מתקבלים נערים בני 16—17½ בוגרי ט׳ כיתה ומעלה
✶ פרטים והרשמה בכל לשכות הגיוס האיזורי
✶ פרטים בכתב אפשר לקבל בדואר צבאי 2375
✶ נערים המעונינים לבקר בפנימיה יפנו בכתב לדו״צ צבאי 2375/ש.

צבא הגנה לישראל

הורים נכבדים

מרכז לשפות „קורן״ יבוא לעזרת ילדיכם — תלמידי בתי הספר היסודיים — בהקניית השפה האנגלית. לבית ספרנו נסיון רב והצלחה מיוחדת במתן שעורי עזר ההא מציע לתלמידים את היתרונות הבאים:

- מורים מוסמכים ומנוסים שהתמחו במיוחד בלימוד A B C לילדי הכתות הנמוכות.
- מסיר מההורים את הדאגה לחפש מורה פרטי מוסמך, שלא תמיד אפשר להשיגו, ומביא לחסכון גדול בהוצאות עבור שעורים פרטיים.
- הלימודים מתנהלים בקבוצות קטנות בנות 6—8 תלמידים בלבד, המאפשרים קשר אינדיבידואלי ישיר בין המורה לתלמיד, וכל זאת בהוצאה קטנה.
- מוטב להכניס את התלמיד מבעוד זמן למסגרת שעורי עזר סדירים כדי למנוע פיגור גדול בחומר בבית הספר.

גם תלמידי בתי הספר התיכוניים מקבלים אצלנו את העזרה הבסיסית והיעילה בלימוד השפה האנגלית לקראת בחינות הבגרות.

פרטים:
מרכז לשפות „קורן״
תל־אביב, שד׳ דוד המלך 1, טל׳ 266443
נחלת בנימין 2, טל׳ 56347
חיפה, רחוב החלוץ 27, טל׳ 669265

אגרקסקו — חברה לייצוא חקלאי בע״מ
רח׳ הארבעה 20, תל־אביב, טל. 264264

מכרז

מוצעת בזאת למכירה סככת-ברזל בשטח של כ־1,500 מ״ר העומדת בשדה התעופה לוד.

הגג מכוסה בלוחות אסבסט.

על הזוכה במכרז יהיה לפרקה ולהובילה על חשבונו.

בדבר פרטים יש לפנות לטל. 972682 בין השעות 8.00—16.00.

את הסככה ניתן לראות החל מתאריך 24.4.73 עד 9.5.73.

את ההצעות יש להגיש במעטפות סגורות לתיבת המכרזים שבמשרדים הראשיים של החברה ברח׳ הארבעה 20, ת״א, ולציין „עבור מכרז סככה״.

על המציעים להמציא עם הצעותיהם ערבות בגובה של 10% מערך ההצעה.

בנק למסחר בערבון מוגבל
מאזן ליום 31 בדצמבר 1972
(בלירות שלמות)

	31 בדצמבר 1972 ל״י	31 בדצמבר 1971 ל״י
מזומנים ויתרות בבנק ישראל ובמוסדות כספיים	5,237,406	4,069,628
ניירות ערך		
אגרות חוב (כולל תשלומים ע״ח) (באור 1)	3,809,966	2,205,663
מניות (באור 2)	5,900	119,177
	3,815,866	2,324,840
הלואות, שטרות שנוכו וחשבונות אחרים		
הלואות ושטרות שנוכו	3,889,176	3,841,278
הלואות מכספי פקדונות למתן הלואות	1,132,140	1,128,211
חשבונות אחרים	523,722	361,613
	5,545,038	5,331,102
זכויות במושכר, ציוד וריהוט		
לפי העלות בניכוי הפחתות	43,052	54,536
התחייבויות לקוחות (ראה חשבון מקביל)		
ערבויות והתחייבויות אחרות	7,612,971	6,755,704
אשראי תעודות	1,170,443	630,924
	8,783,414	7,386,628
	23,424,776	19,166,734

הבאורים המצורפים מהוים חלק בלתי נפרד ממאזן זה.

	רשום	31 בדצמבר 1972 ל״י מונפק ונפרע	31 בדצמבר 1971 ל״י רשום מונפק ונפרע
הון וקרנות			
הון המניות:			
מניות יסוד א׳ בנות 1 ל״י	50	50	50
מניות יסוד ב׳ בנות 1 ל״י	50	50	50
מניות רגילות בנות 1 ל״י	4,999,900	1,999,900	999,900
	5,000,000	2,000,000	1,000,000
קרן כללית (באור 3)		500,000	1,000,000
רווח — יתרה שלא יועדה		98,963	35,761
		2,598,963	2,035,761
פקדונות וחשבונות אחרים			
פקדונות לפי דרישה		7,240,097	5,096,441
פקדונות לזמן קצוב		2,941,768	2,964,925
פקדונות הממשלה למתן הלואות		1,133,799	1,132,644
חשבונות אחרים		726,735	550,335
		12,042,399	9,744,345
התחייבויות על חשבון לקוחות (ראה חשבון מקביל)			
ערבויות והתחייבויות אחרות		7,612,971	6,755,704
אשראי תעודות		1,170,443	630,924
		8,783,414	7,386,628
		23,424,776	19,166,734

בשם חברי הדירקטוריון: נחמן שמרון, מנהל
מרדכי קפלן, מנהל

דין וחשבון המבקרים לבעלי המניות של בנק למסחר בערבון מוגבל

בדקנו את המאזן של בנק למסחר בערבון מוגבל ליום 31 בדצמבר 1972 ואת דו״ח רווח והפסד לשנה שנסתיימה באותו תאריך. בדיקתנו נערכה לפי תקני בקורת מקובלים ובהתאם לכך נקטנו באותם נהלי ביקורת אשר חשבנום לדרושים בהתאם לנסיבות.

יתרות הפתיחה ומספרי השוואה הם בהתאם לדו״ח הכספי של הבנק ליום 31 בדצמבר 1971 שנבדק ע״י רואי חשבון אחרים.

לדעתנו, המאזן ודו״ח רווח והפסד הנ״ל משקפים באופן נאות בהתאם לכללי החשבונאות המקובלים את מצב עסקי הבנק ליום 31 בדצמבר 1972 ואת תוצאות פעולותיו לשנה שנסתיימה באותו תאריך.

בהתאם לסעיף 109 של פקודת החברות, אנו מציינים שקבלנו את כל הידיעות והבאורים שנדרשו על ידינו וכי חוות דעתנו על המאזן ועל דו״ח רווח והפסד ניתנת לפי מיטב ידיעותינו והבאורים שקבלנו וכפי שנראה מתוך פנקסי הבנק.

ע. שטיינברג ושות׳
רואי חשבון

ביאורים לדו״ח הכספי ליום 31.12.1972

באור 1 — אגרות חוב

	31 בדצמבר 1972 ל״י	31 בדצמבר 1971 ל״י
א. ההרכב:		
אגרות חוב של ממשלת ישראל או בערבותה		
שטרי אוצר — לפי העלות בתוספת ריבית שנצברה	2,605,586	1,643,240
שיש להם שער — לפי העלות בתוספת ריבית שנצברה למטה משווי השוק (שווי השוק 771,817 ל״י; 1971 — 223,305 ל״י)	684,586	206,917
שאין להם שער — לפי העלות בתוספת ריבית שנצברה	279,161	354,564
תשלומים ע״ח — לפי העלות	144,637	97,189
אגרות חוב של אחרים — לפי העלות (שווי השוק 238,392 ל״י)	237,753	—
	3,951,723	2,301,910
ב. אגרות החוב מוצגות במאזן כדלקמן:		
אגרות חוב	3,809,966	2,205,663
ריבית שנצברה הכלולה בחשבונות אחרים	141,757	96,247
	3,951,723	2,301,910

באור 2 — מניות לפי העלות

	31 בדצמבר 1972 ל״י	31 בדצמבר 1971 ל״י
שיש להן שער (שווי השוק 163,892 ל״י)	—	113,269
שאין להן שער:		
בחברה בת (קיימת התחייבות נוספת לתשלום סך של 45,000 ל״י)	5,000	5,000
בחברות אחרות	900	908
	5,900	5,908
	5,900	119,177

באור 3 — קרן כללית

	1972 ל״י	1971 ל״י
התנועה בשנת החשבון היתה כדלקמן:		
יתרה לראשית השנה		1,000,000
מניות הטבה שהוקצו ביום 31.12.72 והמורתן נזקפה לקרן הכללית		1,000,000
		—
העברה מדו״ח יעוד הרווחים		500,000
יתרה לתאריך המאזן		500,000

באור 4 — התחייבויות לפיצויי פרישה
התחייבויות הבנק לפיצויי פרישה לעובדיו לתאריך המאזן מכוסות על ידי הפקדות בקופת גמל בצרוף הרווחים שנצברו.
הפקדות הבנק בצרוף הרווחים וכן העתודה לפיצויי פרישה מוצגים במאזן בחשבונות אחרים.

באור 5 — מסים על ההכנסה
שומות סופיות של מס הכנסה נתקבלו עד וכולל שנת המס 1970.

באור 6 — מטבע חוץ
חשבונות מטבע חוץ נכללו במאזן לפי השערים שנקבעו ע״י בנק ישראל; 4.20 ל״י = $1.—, מטבעות אחרים לפי שערים מקבילים.

באור 7 — הצהרה לפי סעיף 107 (5) לפקודת החברות 1929
רווחי חברת הבת לא נכללו בחשבונות הבנק.

אוניברסיטת תל-אביב

היחידה לרישום ולקבלה מודיעה כי

בחינת הכניסה
לחוג לקולנוע וטלויז
שנדחתה מתאריך 12.4.73 תתק
ביום ב׳ 30.4.73 בשעה 00.

בקרית האוניברסיטה, בנין מקסיקו, אודיטוריום פא (חדר 115)
משך הבחינה כ־4 שעות

על המועמדים להביא איתם תעודת זהות וטופס אשה מסמכים (מועמד שטרם קיבל טופס זה, יביא קב 50.— ל״י דמי רישום, או כרטיס תלמיד)

שמני לחץ לסיכה (ישראל) בע״מ לוד

מכרז למכירת מכונית
דודג׳ טנדר D-200
שנת ייצור 1969

את כל הרכב ניתן לראות במתקן דלק ת״א רח׳ אלישברג 1 בין השעות 9.00—12.00 בימים 24—26.4.73.

את ההצעות יש לשלוח לת. ד. 31 לוד בציון „מכרז מכוני״ עד לתאריך 30.4.73.

על מגיש ההצעה לצרף להצעתו ערבות בנקאית או המחאה בנקאית בגובה של 10% מערך ההצעה.

אין החברה מתחייבת לקבל את ההצעה הגבוהה ביותר או כל הצעה אחרת.

הוועדה לאנרגיה אטומית
קריה למחקר גרעיני-נגב

קורס לטכנאי גרעין
במגמת כורים

תנאי הקבלה
— בוגרי תיכון עיוני או מקצועי ארבע־שנתי או בעל תעודת בגרות אקסטרנית.
— בעלי כושר בריאות תקין.

שכר
התלמידים יקבלו שכר במשך כל תקופת הלימודים שייערכו במסלול יום בקריה.

בשלב ראשון ישתתפו התלמידים בקורס בסיסי שיכשירם לעבודה במשמרות בתור

מפעילי כורים

קורס זה ייחשב כנקודות זכות להמשך הלימודים לקראת התואר „טכנאי גרעין״ (התואר יוענק למסיימים בהצלחה כל שלבי הלימוד: בחינות גמר פנימיות וחיצוניות ועבודת גמר בהתאם לדרישות המכון הממשלתי להכשרת טכנאים).

✶

הרשמה לבחינות כניסה
המעונינים יפנו בצרוף קורות חיים למדור קבלת עובדים, ת.ד. 9001 (מיקוד 84190), באר־שבע.

במחוז ירושלים
נפתחים הקורסים הבאים
בחודש אפריל

✶ שרטוט שלב א׳ ב׳
✶ גרפיקה
✶ אלקטרוניקה סוג 2,1
✶ עצוב פנים שרטוט
✶ יסודות הצילום
✶ מכינה כללית
✶ השתלמות בניהול אחזקה

פרטים והרשמה:
רח׳ יפו 68 טל: 226455 ירושלים (בית סולטמר)

אורט ישראל
המכון להשתלמות מקצועית משולבת
משרד העבודה

שגרירות גרמניה - מרכז התרבות
שיעורים ללימוד השפה הגרמנית
בשעות לפנה״צ, אחה״צ ובערב

החל מ־8 במאי עד 2 באוגוסט 1973

ההרשמה בימים: 25, 26 באפריל ומ־29 באפריל עד 3 במאי 1973 בין השעות 18.00 — 13.00.

במשרד מרכז התרבות תל־אביב, ככר מלכי ישראל 19, קומה ב׳.

ליתר פרטים להתקשר טלפונית: 03 / 23 90 36 בלבד

דמי לימוד (כולל ספרי לימוד):
בקורס של 2 שעות בשבוע 60 ל״י ✶ בקורס של 2 שעות פעמיים בשבוע 110 ל״י

דמי הלימוד יש לשלם במזומן בעת ההרשמה

המכללה של הדסה
ירושלים

משרד העבודה | משרד החינוך והתרבות
המכון הממשלתי להכשרה טכנית

מודיעה על הרשמה
לשנת הלימודים תשל״ד — 1973/74

ללימודים דו־שנתיים במגמות:
- הנדסאי מחשב
- הנדסאי אלקטרוניקה
- טכנאי צילום מדעי

ובשתוף פעולה עם משרד הבריאות
למגמות:
- עובדי מעבדה רפואית ומדעית
- רשמים רפואיים
- מזכירות רפואית ומדעית

ליד המכללה קיים בית ספר ערב דו שנתי למגמה לעובדי מעבדה רפואית ומדעית.

מתקבלים תלמידים בעלי תעודת בגרות
אחרי ראיון אישי

תלמידי שנה ב׳ המצטיינים בלימודיהם יוכלו ליהנות ממילגות.

תלמידי המגמות ללימודי המחשב, אלקטרוניקה וצילום מדעי זכאים להלואה מטעם המכון הממשלתי להכשרה טכנית.

פרטים והרשמה:
בכל יום בין השעות 10.00—13.00 במשרד המכללה, רח׳ הנביאים 37, ירושלים, טלפון 222291.

בעת ההרשמה יש להמציא תעודת בגרות, תעודת זהוי, תעודת יוצא צבא, סך 50.— ל״י דמי הרשמה ו־2 תמונות.

משרד העבודה | משרד החינוך והתרבות | אורט ישראל
המכון הממשלתי להכשרה טכנית

המרכז להכשרה טכנולוגית

החלה - ההרשמה
לקורס
קדם-הנדסאים

✶ מתקבלים בוגרי בתי־ספר בעלי השכלה י״א כתות תיכון, או מקצועי
✶ המסיימים בהצלחה יהיו זכאים להירשם ללימודי הנדסאות במגמות השונים.

להרשמה יש להביא:
א. העתקי תעודות המעידות על ההשכלה המתאימה
ב. 2 תמונות
ג. פנקס מילואים או פטור מצה״ל

פרטים והרשמה: בשעות: 08.00 בבוקר עד 7.00 בערב במשרד הראשי — שד׳ דוד המלך 39, ת״א, טל. 267-436, 264-193 בסניף בית הספר שפע־טל: רחוב כפר־טל 12, ת״א, שכ׳ מונטיפיורי, טלפונים: 264-292, 269-360.

משרד החינוך והתרבות
המחלקה להכשרת עובדי הוראה

בית המדרש למורים העברי הממלכתי
ע״ש דוד ילין
בית־הכרם, ירושלים

מגמות הלימוד:
1) מורות לגיל הרך
2) גננות
3) מחנכים לביה״ס היסודי
4) מחנכים לחטיבת הביניים
5) מורים לאומנויות טכניות (מלאכה)

התמחויות לבחירה:
— מתמטיקה
— מדעי הטבע
— ספרות ילדים וניהול ספריה
— מקצועות הומניסטיים
— חינוך מיוחד
— חינוך מבוגרים

קורסים:
1. מכון לחינוך ריפוי לילדים המתגבלים בשכלם ולילדים עם ליקויים בתפקודי הבנה (לבעלי תעודת הוראה או בעלי תואר אקדמי בחינוך או בפסיכולוגיה)
2. הסבה להוראה בביה״ס היסודי לבעלי תואר אקדמי.
3. מכינה לתלמידים עולים.
4. מורים לתפוצות.

ליד המוסד קיימת פנימיה.

לקבלת פרטים נא לפנות למזכירות בית המדרש בבית הכרם ירושלים ת. ד. 3578 בשעות 8־12 לפנה״צ טלפון 523151/2.
ההרשמה תסתיים ב־18.5.73

יהו יובל

ז'אן־פול סארטר בין פכחון לאשליה

וף ביתרבה של התרגומים ל־ ת פורש בדרך־כלל את כנפיו יצה סקיצת השמש של גיבור לפהות כך הדבר לגבי כתבים ב. כמעט מאה שנה היו קור־ בריות צריכים להמתין לתרגום כתביו של האיש, שחולל רעי־ וזה תרבותית במאה העשרים — פרידריך ניצשה. במקרהו ז'אן־פול סארטר (גם הוא כ־ ניצשה עשאם אפשריים) עב־ בי דור שלם מיום שעמד ב־ השפעתו ולכתי־יצירתו רצף ש־ ו בעברית מבחר מייצג של ו. הופעתו של המחבר הזה בה, לכן, טעם של יום־הולדת ביום־היובל; ואף־על־פי־כן

זהו הרבגוניות של סארטר עו־ ז מלאכתו של עורך אנתולוג־ לתי־אפשרית. כל הכרעה שלו צד חשוב ביצירתו. עצם ה־ להוציא אנתולוגיה כזאת אובדן־לב, ולאור המגבלות יות ראוי העורך (והמתרגם) כנחם ברינקר לשבחים על עבודתו. כמובן, קל לס־ בוטב להוציא יצירה מר־ נחה בשלמותה כאשר לחתוך האורגאני של „הישות וה־ או אף ב„ביקורת התבונה ה־ זית" (שהוא חיבור מגובש אך במקרה שלפנינו, גישה (פוריססית) כזאת עלולה את תבליתה ולהיפך למכ־ כי בהיזותה, למעשה, חסרת להתבצע, סופה למנוע בכלל כלשהו בתחום הנדון. מוטב, ללכת בדרכו של העורך, ש־ לפתות על היקף ברחוב ועל יצוגי הולם (שאפשר להת־ ל פרטיו), תוך מודעות ל־ ין של מבחר מעין זה. אגב, אלה קיימות בעיקר לגבי הפילוסופי המובהק; שכן, (אולי נגד עצמו) הוא הו־ שתי וקונסטרוקטיבי; ואילו המיוחדות, כגון המסות ה־ הספרות או בשאלת היהד־ ברות היותן כושרשות במע־ שגיו הפילוסופיים, גם עומ־ צי עצמן.

פול סארטר, אחד האינטלק־ האותנטיים והמייצגים ביור זמננו, הוא עם־זאת, ב־ דוע, גם איש שנולד לאחר יוח כשלו מתאימה היתה ל־ הרנסאנס, או לתור־המעבר, צמאות הזיה והי״ס. רק כוח־ גרם לו ש„יושלד" לתוך דיה במאה הפרואית ומוכת־ ות שלנו, מאה, שאה רוב רוחה קלט לתוכו, כמין צל־ של גאותה, וחזר וביטא ב־ של עיצוב־עצמי נפתל. פי־ שיכוני, מסאי, מחבר רו־ ומחזות, סוציולוג, ביוגראף, באליטיקן, פוליטיקאי מעשי. ניסט ספרותי ומדיני — כמה ורונו מצויים עדיין ברב־ מעין זו (ובעיקר בשילוב ק, אכנות ומעשה)? צדדים אישיותו של סארטר גם אי־ ירה מכאנית של אכריבוטים. זתו הוא בסינתזה, בטוטא־ — ומושגים אלו, שנעשו שיטתיים בכתביו, יש להם גם בהסבר אישיותו הויה. באנשי הרנסאנס, פנה סאר־ רק לחקור את ריבוי־הפנים יום האנושי, אלא גם להתנ־ רבים מהם בפועל; וכמותם סייר במחוזות רחוקים ונע־ — אבנם לא במובן גיאוגרא־

פי או קוסמי, אלא בתוך קיומו ה־ארצי והגופני של האדם, ובשכבות לא־מפורשות של תודעתו והווייתו. כאן, אמנם, קדמו לו אחרים: ניצשה, פרויד, היידגר; וכמו שני הראשונים — בעיקר כמו ניצשה — ביקש סארטר לעשות את המימד הקשה, האכזרי שבממצאיו בסיס להכרה עצמית חדשה ומורכבת (בשלב מסוים אף ניסה לעשותם יסוד להכרה מוסרית חדשה, הסובבת

תרבות וספרות

על מושג ה„אותנטיות", אך תהילה לא הצליח, ולאחר־מכן אף זנח את עצם המושג). יש לא מעט אירוניה בעובדה, שסארטר תואר בלי־הרף כאירראציונאליסט, וזאת בעודו חותר לצלילות תודעתית, לקריעת המסווה שבו עוטפת ישות האדם את עצמה, ל„שקיפות" כאכסיומאלית ולהתרחשותה של „רפלכסיה מטהרת", שעל־ידה יגיע האדם לראייה נכוחה גם של טיבו הפרטי, הסינגולארי, וגם — בתוך זה — של אופי קיומו של האדם בכלל. מטרה זו עומדת בעינה גם, ואפילו דווקא, כאשר מתברר כי אותה תודעה עשויה להתרחש רק במדווה של אימה או מצוקת־רוח (angoisse) וכאשר מה שמתגלה בתוכה היא מקריות הקיום והעובדתיות חסרת־השחר של חירות האדם בתוך עולם, שכל האטריבוטים האלוהיים אינם תופסים לגביו. האתיאיזם של סארטר, עם כל השלכותיו, הוא בכך המשך ישיר של הדרישה הפילוסופית הישנה: „דע את עצמך"; ובמובן זה יש לראות בשיטת „הישות והאין" שלו גירסה חדשה וחסרת־אופטימיות של אידיאל ה„נאורות".

ב

כאיש־הגות, כוחו העיקרי של סארטר הוא יותר ביצירת מתודות חדשות ותנועות מאשר בחידוש התכנים המתחדות המשמשים בתוכן. דוגמה לכך היא ספרו המאוחר, „ביקורת התבונה הדיאלקטית", שבו ניסה ליצור סינתזה בין תיאוריה מארכסיסטית ובין האכסיסטנציאליזם המוקדם של עצמו. אך גם בספרו המוקדם (ואולי החשוב ביותר) של סארטר „הישות והאין", מגלה מפעל גרנדיוזי של סינתזה. מלבד הגותם של דקארט, קאנט והאמפיריציסטים הבריטיים, משמשים בסינתזה זו ארבעה מקורות עיקריים וקרובים יותר: (א) פילוסופיית הרוח של הגל; (ב) ההגות האכסיסטנציאלית של היידגר; (ג) המיתודה הפינומנולוגית של הוסרל; (ד) המטא־פסיכולוגיה של פרויד. אלא שסארטר מקבל את הגל בלי היסטוריה, את היידגר בלי שאלת ה„הוויה", את הוסרל בלי אידיאליזם, ואת פרויד בלי נאטוראליזם.

הגל בלי היסטוריה

תורת הגל הגיעה אל סארטר דרך פרשנותו של אלכסנדר קוז'ב, שהרצאותיו, בשנות השלושים, השפיעו על דור שלם של אינטלקטואלים צרפתים. מהגל של קוז'ב קיבל סארטר את ניתוח מבנה התודעה, יחסה הדיאלקטי אל עצמה ועל זולתה, וכוח־השלילה לגבי הטבע הנתון. אולם הדיאלקטיקה שקיבל סארטר היתה ללא מיצוע, כלומר: הניגודים הפנימיים בין התודעה לבין עצמה ולבין העולם שמנגד אינם ניתנים לפיוס, והאדם נדון להיות תמיד בלא צידוק ראציונאלי ובלי זהות קבועה. בהמשך לכך דוחה סארטר את רעיונו של הגל על השיבתה העקרונית של ההיסטוריה, אשר היא, אצל הגל, המדיום של הפיוס האפשרי בין הניגודים. האופטימיזם „כבלות הכל" של הגל, זה האומר כי לאחר יגיעה חברתית ממושכת, וכתוצאתו של התהליך ההיסטורי כולו, יתכן שהאדם יגיע לידי חיי חירות בעלי תוכן, מתחלף אצל סארטר בפסימיזם של גורל. מצבו הטראגי של האדם הוא בשביל סארטר גזירה אונטולוגית, ולא עניין הנוצר בהיסטוריה ועשוי להתחסל על־ידיה. ככל שהאדם חופשי, הרי חירותו היא רק שורש של בדידות ואימה, בלי שתהיה פיתוח של תוכן מהותי כלשהו. ואשר לחברה, זו אינה אלא צירוף שהודבק מבחוץ, על־ידי „מבטה" הצוין של קבוצת אנשים מתחרה. יחסי אדם וזולתו, או יחסי קבוצה וזולתה, הם מאבק ללא פתרון, שבו כל צד מבטה לראות את עצמו כסובייקט חופשי ואת זולתו כחפץ או כאובייקט. או, להיפך — לראות את עצמו (בעיני זולתו) כאובייקט ורק את הזולת כסובייקט חופשי. יוצא, שיחסי הדידות במסגרת החופש אינם בגדר האפשר. וזאת לא בגלל קלקלתה של התקופה ההיסטורית, אלא כביטוי ל„מצבו" הנצחי של האדם.

היידגר בלי „הוויה"

סארטר מהרהר, אפוא, רק בניתוח האכסיסטנציה — משימה שקיבל מן ההגות האכסיסטנציאלית, ביחוד מזו של מארטין היידגר. סארטר שותף להפיסת־היסוד של היידגר, שתפקיד הפילוסופיה אינו לבסס את המדעים, או להיות בעצמה מדע מיוחד, אלא עניינה בהבנת הקיום האנושי ובנקיטת עמדה לגביו. נוסף לכך קיבל סארטר מהיידגר את תפיסת האכסיסטנציה האנושית כחסרת מהות תבניתית, כעומדת־בשאלה לגבי עצמה וכמגיעה לגילוי מובהק במצבים כמו אימה, בדידות, וגילוי סופיותה (אצל היידגר: „הליכתה לקראת המוות"). ספרו המוכר של היידגר, „ההוויה והזמן", ניכר לא רק בסוגיות מיוחדות אצל סארטר אלא ממש לאורך חלקי „הישות והאין", עד שלעתים יש רושם כי לפנינו ואריאציות על נושא. אמנם, סארטר חולק על היידגר בנקודות פרשיות חשובות, הוא מחליף את מתחיר ונמנע מן הסגנון האפל והנבואי לעתים, והנביב על קודמו. אך עדיין אפשר לראות את תורת היידגר כגורם הספציפי הקרוב ביותר בתוך הסינתזה שעורך סארטר ב„ישות והאין".

ובכל־זאת יש הבדל עקרוני בין השניים, שהיידגר היטיב לנסחו. סארטר הוא אכסיסטנציאליסט, עם דגש על הסיומת „איסט"; כלומר: הוא רואה בחקר קיום־האדם את חזות הכל, האלפא והאומגא של כל התפלספות. היידגר, לעומתו, רואה בחקר האדם רק הקדמה הכרחית להבנת משמעותה של ה„הוויה" בכלל. בכך מצטרף היידגר לתבנית אונטולוגית רחבה (ומסורתית) יותר, שסארטר דוחה אותה כחסרת־שחר, ולכן, כדי לנתק את עצמו מעמדתו של סארטר, שאינה מדה במטרה פילוסופית המונחת מעבר לאדם (ואולי גם כדי להתנער מן ה„תנועה" שניסה סארטר להקים בשנות הארבעים), קם היידגר והכריז על עצמו כי „אינו אכסיסטנציאליסט".

הוסרל בלי אידיאליזם

מתאים עוד פחות התואר „אכסיסטנציאליסט" לאיש שהשפיע עמוקות על סארטר והיידגר כאחד — אדמונד הוסרל, יוצר הפנומנולוגיה. אין דבר זר ומרוחק לרוחו של הוסרל מאשר ההרצאות שאליהן הגיעו שני תלמידיו המפורסמים הללו; אך נכון, כי המתודה הפנומנולוגית של הוסרל — ובמידה מסוימת, גם מושג התודעה ה„מתכוונת" שלו — עיצבו את דרך הגותם של היידגר וסארטר כאחד, אף־על־פי שתחום האינטרסים שלהם שונה בתכלית, והם שוב אינם מתכוונים

ז'אן־פול סארטר

(כמו הוסרל) בביסוס המדעים, אלא הם מציבים במרכז הפילוסופיה את השאלה האונטולוגית של האדם.

סארטר, ששמע את הוסרל אישית, נמשך אחרי המתודה הפנומנולוגית, בעיקר כפני שהדוגה את נסיונה של הראציונאליזם הספקולאטיבי לגזור את כל צורות הקיום מתוך מושגים, או לכפות אותן מראש לשיטות־מחשבה כתורות והגבקות־כל. במקום זה דורש הוסרל ללכת „אל התופעות עצמן" ולחקור את המבנה הטיפוסי שלהן על־ידי התבוננות משתקעת ומתארת. האולם הוסרל, בעשרתו כן, הציע להתעלם משאלה הישות (בלשונו: להכניס אותה „לתוך סוגריים"), ולחקור את מושאי התודעה בבחינת „משמעויות" כהררות בלבד; הוא גם הוציא את עולם התודעה אל מחוץ לעולם הממשי, וסופו שהגיע לעמדה של אידיאליזם מופלג, האומרת כי התודעה היא־היא המייסדת את המושאים שבמושג התכוונותה. ה„אני" הוא עצמה טהורה ומוחלטת, שמעבר לעולם הממשי (הוא „טראנסצנדנטלי"), ואילו העולם ומושאיו תלויים בו ומתייסדים על־ידיו.

סארטר חלק על הוסרל בכל הנקודות הללו. מאבקו עם רבו ניכר עוד בכתביו משנות השלושים [2]. גם בראיון מאוחר, המופיע במבחר העברי, מכריז סארטר כי תמיד ניסה לבסס את אפשרות הריאליזם [3]. ספק אם הצליח בכך; קרוב יותר לאמת, שנשאר באותה „דרך שלישית" בין אידיאליזם וריאליזם, שבגללה ביקרוהו בחריפות לוקאץ' ואחרים [4]. אך אין ספק כי שיטת „הישות והאין" שומרת בסימן של נסיון להתגבר על האידיאליזם החד־צדדי של הוסרל, ולחלץ את שאלת הישות מן הסוגריים שלתוכם נתקעה. עדות מילולית לכך יש בכותרת־המשנה של החיבור: „מסה באונטולוגיה (תורת־יש) פנומנולוגית". לצורך זה משתמש סארטר בעקרונו של הוסרל עצמו בדבר האופי ה„מתכוון" של התודעה. אם כל תודעה פונה או „מתכוונת" תמיד אל משהו זולתה, הרי, אומר סארטר, היא עומדת מול ישות אשר לא היא בראה אותה, והכפויה עליה כנתון מבחוץ. עם־זאת נכון, שישות זו היא, כשלעצמה, סתמית וחסרת־פרצוף; רק פעולת התודעה מקרינה עליה פירושים ומשמעויות, ומפוררת אותה למושאים מוגדרים. קיום האדם בעולם הוא בכך יחס־גומלין בין ה„ספונטאניות" של תודעתו וה„עובדתיות" הבאה מן היש הסתמי.

ספרות ופילוסופיה ארצית

היה עוד גורם בפנומנולוגיה של הוסרל, שסארטר עשה בו שימוש חדשני ופורה. אם תפקיד הפילוסופיה אינו להתמרן במושגי־שכל טהורים, אלא להשתקע בהתנסות הממשית ולחשוף את תבניות־היסוד המתגלות מבעדה, הרי נפתחת בזה הדרך לסארטר (בעקבות היידגר) לעסוק באופן פילוסופי בחוויות כמו אימה, בדידות, בחילה, מצוקת־הכרעה וכדומה, ואף לראות בהן מפתחות מיוחסים להבנת מבנהו של הקיום. בנקודה זו חברו יחד כשרונו הספרותי והפסיכולוגי של סארטר עם נסיונותיו האנאליטיים, ועשו להורדת הפילוסופיה ממרום־שבתה, כביכול, ולשיקועה בעניינים, שהמסורת הסהרנית או האידיאליסטית היתה דוחה כטריביאליים, או כבזויים ו„בלתי־ראויים" לעיונו של הפילוסוף. לא פחות מגיתה יכול סארטר לומר, כי שום דבר אנושי אינו זר לו — וזאת דווקא בבחינת פילוסוף. מי שיחפש, יוכל למצוא כאן אחד הקשרים השיטתיים בין כתיבתו העיונית של סארטר ובין יצירתו הספרותית; וכן גם תשובה לתלונתם של רבים, על שסיפוריו ומחזותיו של סארטר שואבים כוח מכבבים „סנסאציוניים" כביכול, כמו סאדיזם, מאזוכיזם, הומוסקסואליזם וגילוי־עריות. הללו, יאמר סארטר, אם יובנו ויפורענו כהלכה, הם מפתחות טובים יותר לבניין אונטולוגיה מאשר עולם־האידיאות האפלטוני.

פרויד בלי נאטוראליזם

לא קשה לשמוע בדברים האחרונים את הדיה של הפסיכואנאליזה. ואכנם, פרויד הוא גיבורו ויריבו המתמיד של סארטר, לא רק ב„ישות והאין" אלא גם בתקופתו הנוכחית. סארטר שותף לפרויד, ראשית, בנסיון לגלות את האמת על האדם, גם כשזו איננה נוחה למשמע וכשהיא מחייבת חדירה אל התנסויות אפלות, שאין אנו נוטים להכיר בקיומם, ולא כל שכן — במשקלם המכריע בתוך חיינו. נוסף לזה מקבל סארטר מן המטא־פסיכולוגיה של פרויד רבים ממושגיו המיוחדים, אך בו־בזמן הוא בא להפוך את הקשרים השיטתיים על פיו, וכאילו לחזור ולהעמיד את פרויד, הנאטוראליסט, על רגליו. ביתר פירוט, הבעיה של סארטר היא להצטרף אל פרויד במסעו לגילוי השכבות הלא־מפורשות של האישיות ומניעי ההתנהגות ועם־זאת לבטל לגמרי את מושג ה„לא־מודע" של פרויד, ולהימנע ממה שנראה לו כדטרמיניזם של פרויד ובנסיונו של הלה לדון בתודעה במונחים פיסיולוגיים ואפילו מיכאניים, כאילו היתה חפץ או אובייקט רגיל בטבע.

תוצאת האתגר הזה היא נסיונו של סארטר להקים פסיכואנאליזה מתחרה. (נסיון זה משתקף יפה בפרקי „הישות והאין" שתורגמו לעברית, בעיקר „הונאה עצמית", „העצמי וחוג־העצמיות", ו„פסיכואנאליזה אכסיסטנציאלית"). בפרק האחרון של ספרו מציע סארטר את הרעיון, שכל אדם יוצר לו, מתוך בחירה חופשית (אך לא מפורשת), כעין „הבניה" או „השלך יסודי" (Pfojet fondemental), שעל־פיו הוא נותן פירוש לעולמו ומנחה מראש את כיוון התנהגויותיו העתידות. מאחר שמקור ה„השלך" הוא בחופש ספונטאני, אין לו הסברים דטרמיניסטיים; ובאותו נימוק הוא גם „שביר" וצפוי עקרונית לתתמוטה. ואולם, עצם קיומו של ההשלך מאפשר להסביר את כלל פעולות האישיות כתהליך „טוטאלי", ולקבוע (כמו אצל פרויד) קשרי משמעות ביניהן, וזאת תוך שימוש במושגים תכליתיים בלבד, בלי לכפוף את התודעה לדגם של כוחות־טבע ובלי לדון בה בקטיגוריות־הסבר דטרמיניסטיות.

הפסיכואנאליזה האכסיסטנציאלית של סארטר השפיעה גם על פסיכיאטרים קליניים (כמו אלה מבית־מדרשו של ליינג); והיא הגורם העיקרי שסארטר רואה בו, גם היום, את התרומה המובהקת ובת־הקיימה של האכסיסטנציאליזם לתרבות הזמן. חיבוריו (מאז היה למארכסיסט), כמו „המלים" (נסיון לפסיכואנאליזה עצמית), „בעיית המתודה" (מופיע במבחר העברי), „הכללי היהודי" (גם הוא במבחר העברי), וכן כרכי הענק על גוסטב פלובר, המופיעים לאחרונה בצרפת, כולם סובבים על רעיון יסודי אחד: להבין את תהליך עיצובה של אכסיסטנציה יחידית — של איש זה־והוה — במוצר דיאלקטי של חופש ועובדתיות חברתית; אבל לא במטרה להכיר רק איש זה כשלעצמו, אלא במגמה לתפוס מבעדו את משמעותם ותהליך־עיצובם של מעמד חברתי שלם ושל תקופה ידועה בהיסטוריה. כך אמור היום האכסיסטנציאליזם להשלים את המארכסיזם, על־ידי הצעת הבסיס התיאורטי החסר לו. המארכסיזם מדבר על מין האדם בכלל, ועל קבוצות נתונות־מראש בתוכו, כמו „בורגנות" או „פרולטריון". חסרה לו אנתרופולוגיה קונקרטית יותר, שתצביע על שורשיה של הקבוצה בתוך פעולתם החופשית של היחידים ותעגן את ההיסטוריה בתוך האכסיסטנציה. דבר זה מוטל על האכסיסטנציאליזם, בגלגולו החדש כפסיכו־היסטוריה.

ג

הופיע, איפוא, על הבימה מפעל הסינתזה הגדול השני של סארטר: „ביקורת התבונה הדיאלקטית". הופעתו (1959) מציינת את הקרע של סארטר עם עברו האכסיסטנציאליסטי המובהק. מה אירע בינתיים?

שתי תופעות, פנימית וחיצונית, ראויות כאן לציון. מבחינה פנימית התחולל מהפך בתודעתו של סארטר האיש — כעין דיאלקטיקה של העמדה האכסיסטנציאליסטית עצמה, הנובעת מסתירותיה במישור האישי. שורש הדבר הוא, שוב, בדרישה לביטול כל אשליה, דרישה המחברת את הגותו ואישיותו של סארטר בכל תקופותיה. עדות על כך מצויה בספרו האוטוביוגראפי „המלים". סארטר טוען כאן נגד עצמו, כי הפך את תודעת האבדון לאפיק של גאולה מופרכת. מבחינה זו הקרע של סארטר עם עברו הוא, במובן ידוע, קרע עם דפוס ההתפלספות הניצשאני. ניצשה טוען לקריעת המסווה מעל לקיום וראייתו בכל הטראגי וחסר־השחר שבו, אבל לא כהקדמה לייאוש או לנסיגה מן החיים, אלא דווקא כאתגר לחיוב החיים ולהפקת עוצמה ושמחה מסוג חדש. סארטר, בסיום „המלים", מתאר את עצמו כמי שנהג בערך כך:

(הסוף בעמוד 20, טור 7)

2 עדות לכך ימצא הקורא בחיבור „הטראנסצנדנציה של האגו", המופיע במבחר העברי, וכן במסה שנתפרסמה לאחרונה בגבעון הפילוסופי בעברית, „עיון" (מיכאל סוקולה, „האני התודעה בפרספקטיבה מתורתו בין הוסרל וסארטר המוקדם", כרך כ"ב, חוברת 3, ירושלים, תשל"ב).

3 כרך ב', עמ' 204.

4 גיאורג לוקאץ': „אכסיסטנציאליזם או מארכסיזם?, הוצאת הקיבוץ המאוחד תל־אביב תשי"א.

הרוד שיטר

שלושה שירים

פרוזה

כמה חבל שלא התקימתי בתקופה ההרואית
של ארצנו! היום אני 777 עם עשן
סיגריות ורדיה. ששי הייתי ורמט
קרימיח עם עשן גדולה. שני
לא הלכתי לעבודה בגלל השלג. האוטובוס הראשון
עבר ב־10:20 ואני בתחנה לא עמדתי.
קמתי מדי מקדם. הבקר הלך
מרע לגרוע. בסוף הגיע בולדוזר
לסלק את מעט השלג. בסוף הרגשנו אשמים, שנינו.
בסוף היא עלתה לטלפן. בסוף הצטערנו.
בסוף אכלנו מחבילת הבקלה של תנובה
שנמדדה חדש בפריזר מתחת למה שפעם קראנו
צלופן והיום (ללא כל הצדקה) ניילון.
אפלו משלג לא נהנים כששדי קולק ראש העיר!

מסדר השכמה

"עם הרובה?" שואל
היינס (סמל
ממשך ילדותי)
"אין ברירה!" מסכם
בוגר ה"לאגר".

קבל כל אחד מוט
סבון. וכשהסבונים נגמרו
שמו להם אבן צלה ביד
אמרו: "זה סבון"
ואגרופיהם סגרו.

בטרם בקר
הוא מטיל לראש החלוקה
מסטינג ביד ופה
פרוע: "אכל סטנדרטי, חברה!
לחם מרגרינה זיתים קפה"

לבו במסבה — בכריסי
תפוחים ירקים, תפוזים
וצנצנות אשל.
כשהיהודים הלכו
ל"מקלחות" הוא מסביר

צה"ל

הצפרים מאמינות
בקו הרקיע ששברנו
עם הקמת המאהל
וחות

אהוד בן עזר

„העכביש השחור" לי. גוטהלף

ירמיהו גוטהלף הוא כינויו הספרותי של הכהן אלברט ביציוס (1797—1854). הוא נולד במורסאן שבמחוז בארן בשווייצריה. אביו היה הכהן המקומי. אלברט ביציוס למד תיאולוגיה באוניברסיטאות של בארן וגטינגן, ומ־1832 עד יום מותו שימש כוהן בכפר לידלפלי שבמחוז אמנטאל העליון. בהקדמה הקצרה למהדורה העברית הראשונה * אומר עליו מתרגמו, יעקב רבינוביץ: „בהיותו כוהן־כפר ועובד־אדמה בידיו מילדותו, ידע את חיי האיכרים במקום חוי אותם. כבן ארבעים התחיל להשתמש בעטו, ובסיפוריו כעין מילואים להטפתו מעל הבמה, למטרות חינוכיות. ציגו התהודה, חוג מבטו רחב העמיק, והאיש שגדל מן הקרקע נהיה תהילה לסופר־העם של שווייץ, ובהתפרסמו (שלושים שנה אחרי מותו) בגרמניה — להריאליסטן הראשון בזמן של ספרדבד (באלזאק הגרמני קראו לו) ולמספר כפר מופתי שלה... בניגוד לסופרי הכפר הגרמני, המשכילים הסנטימנטאליים, ראה הוא את הכפר כמו שהוא."

יצירתו הראשונה „ראי האיכרים" ראתה אור בשנת 1837. בספר זה סיפר את תולדותיו של ירמיהו גוטהלף, אשר מאוחר יותר אימצו לעצמו כשם ספרותי. האפוס שלו הם הסיפורים: „אולי העבד", „אולי החוכר", „וסבכם המרך סיפורים מצויירים... אותיים ואגדתיים, שבהם מתוארים חיי יום־יום של מולדתו, הטבע הנפלא שלה והמלחמה הקשה של האדם בו, תקופה של מהפכות ומלחמות, סכסוכים ומלחמות אזרחים, תוך שילוב של אגדות־עם בתוך מסגרת הסיפור הריאליסטי.

מעשה יפה עשה ישראל הר, עורך ספריית „תרמיל", שגאל את „העכביש השחור", הראשון בסיפורי הקובץ שהוצא לראשונה בעברית ב־1929, והגיש אותו במהדורת ספרון „תרמיל". ** זמן־רב החזקתי אצלי בספר הישן, שיצא בהוצאת „מצפה", כדי לכתוב עליו במדורי „ספרי דורות קודמים". עתה, שרובו הופיע במהדורה חדשה, אפשר לכתוב עליו שלא במסגרת הסידרה, הלוואי וגודל דומה יפקוד את רוב הספרים הישנים אשר עליהם אני כותב. דומה כי ראוי היה גם למשרד החינוך להמצא בספרייה כ„תרמיל" (וכי מדוע ידעו „לכך רק משרד הבטחון הצבאי?) טוב־טעמו של העורך מבטיח מבחר לא־יקר ובעל ערך ממיטב הספרים שאזלו.

כתיבתו של גוטהלף יש בה מיסוד מוסר־ההשכל של תודעה. שלושת הסיפורים שבקובץ באים לשדדד את המידות הטובות של אמונה והסתפקות במועט. את הערך הספרותי אין לחפש, כנראה, במוסר ההשכל אלא בסיפור עצמו, בכוח התיאור, באירוניה ובעצמתיות.

„העכביש השחור" הוא אגדה מחרידה. תחילת הסיפור פאסטוראלית, תיאור מסיבה של איכרים לרגל טבילת ילד בכפר שבמחוז אמנטאל. ואולם לתוך תיאור המסיבה מתגנב סיפור אגדי מן העבר, הסיפור על העכביש השחור. בתקופה עתיקה, שבה נהוגה היתה עדיין עבדות־אלילים בארץ, התעמר האציל האנס ביתו, שטולפן באיכרים ותבע מהם לבנות לו את ארמונו על גבעה שוממה; ובלי שים לב לעבודתם הנחוצה להם למחייתם, פקד עליהם לטעת מול ארמונו שדרות עצי הדהר, כגדולים במשך חודש ימים, ולהביאם ממרחק. אין לאיכרים אפשרות לבצע את העבודה לפי תנאי האציל, וכאן מתערב השטן ומציע להם את עזרתו תמורת תינוק אחד אשר עדיין לא נטבל. את ההסכם עם השטן עושה אשת אחד האיכרים. תחילה אין האיכרים מתכוונים למלא אחר ההסכם ומנסים להערים על השטן ולהטביל את התינוקות הנולדים בטרם ישים ידו עליהם. אבל אז צומח עכביש שחור בלחייה של האשה, במקום שבו נשקה השטן כאות לאישור ההסכם ביניהם. האשה נעשית אחוזת דיבוק שטני, העכביש השחור שבלחייה מקבל חיים משלו, מוליד עכבישים נוספים ומטיל ארגו וממית בהמה ואדם במגיפה נוראה. בתיאור המגיפה והמלחמת האיתנים שבין העכביש השחור ובין האיכרים בא לידי ביטוי עיקר כוחו של הסיפור. ההתגברות על העכביש, באמצעות מעשים של הקרבה עצמית הבאה מתוך אמונה שלמה, התגברות זו נראית כשייכת לצד הדידאקטי הדתי של הסיפור, ואילו השתוללותו של העכביש יונקת כאילו ממעמקים של דמיון זמוני. כוחו מתגבר על כל אימת שהמידות הטובות מתמעטות, ובצורה זו הוא נעשה סמל לצד האפל שבנפשו של אדם. ואין פלא שדווקא תיאורי השתוללותו של העכביש, כפי שהעלה על הכתב הכוהן השווייצרי אלברט ביציוס לפני כמאה ושלושים שנה — מושכים את הדמיון ומעוררים יותר מן הדרשה המעוררת למידות טובות שבה הוא מסיים את סיפורו.

„מעשה ישן ומוסר השכל חדש" הוא סיפור אירוני, שזמנו סוף המאה ה־18, ומתוארים בו יחסי צרפתים ושווייצרים בבורגדורף השווייצרית, הכבושה בידי הצרפתים. כאן מתגלה גוטהלף בצדו האחר, לא בסיפורי אגדה ולא במידות טובות, אלא בהומור קשה, שווייצרי, איכרי. נושא הסיפור הוא מעשה נקמה של בחור שווייצרי, עגלון, המוביל חבורה של חיילים צרפתיים, האיום בבעשה גמול מצד הצרפתים, וקניית השלום בכסף על־ידי אזרחי בורגדורף, כל זה מתרחש סמוך ליציאתם של הצרפתים למסעות־מלחמה נוספים, דוהה, במסעו של נפוליאון לרוסיה. וכך סיום הסיפור, ובו דוגמה לאירוניה של גוטהלף:

„כה בערך עבר הדבר בבורגדורף. שר־האלף הבין, כמה צר הדבר לציר, והפעם נכון הוא לסלוח, רק החיילים הנעלבים צריכים לקבל סיפוק. החיילים הולכו איפוא לבתים, ובני העיר הצטרכו לכבדם בבשר ובכלי כיאות. כל חייל צריך היה למצוא פרנק ליד קערתו בכל סעודה וסעודה; כה נקמו הוד־השלטון של העם הגדול ואהבת האחים הנעלבת, ובמשך שלושה שבועות. אהבת הצרפתים לבני בורגדורף גדלה בינתיים, עד שלא עצרו כוח להיפרד מהם. הם היו בחורים להישאר שישה שבועות ואפילו שנים־עשר, כן, הם היו ממשיכים לשבת שם עד היום, ואף התופים הגדולים לא ידעו אז רחם; הם תופפו בכל רגע וקראו לפרידה; ניתקו בעל מאשתו ואח מאחיו וצרפתי מבעל בורגדורפי, סערו את הצרפתים לתוך הקרב, גלגלום בסופה להתחתן בזווית הקר, סערו אלפים ורבבות לתוך קבר קר, וכל זה בתוקף האהבה לחופש ולשוויון; כי איפה ישווה אדם לאדם יותר מאשר בקבר הקר?" (עמ' קמ"ה).

הסיפור האחרון, „אוגד המטאטאים מריהוסוילי" הוא סיפור כפרי תמים עם מוסר־השכל בצדו: אין מלאכה בזויה. אוגד המטאטאים מקבל ירושה עשירה אך דעתו אינה מסתחררת עליו. ולילדיו הוא מציב מלכודת פיקחות כדי שלא תזוח דעתם עליהם: „ילדים, אל תתנפחו ואל תשנו את טעמכם, יהי במה שיהי. רק ירבצו כי מכם בני־אדם בזאת או באחרת, היו בטוחים כי יהי עליכם לשמוע מכל צד: לו כותר, הרי זה בן אוגד־המטאטאים, שהיה מושך עוד בקרון, לולא הירושה. גם אחרים היו עשירים לו יכלו לרשת, אין זו מלאכה קשה. כל ימי איני מתבייש, וכי שרוצה יוכל לקרוא לי אוגד־המטאטאים, אבל איני גם יהיר־לב; אך אם תהיו יהירים, אז תתביישו באביכם ובאמכם, והאנשים ישימו לנגד עיניכם את אוגד־המטאטאים כל ימי חייכם. היו בטוחים זי" (עמ' קע"ס).

* ירמיהו גוטהלף: „העכביש השחור וסיפורים אחרים" („מעשה ישן ומוסר השכל חדש", „אוגד המטאטאים מריהוסוילי"). מגרמנית יעקב רבינוביץ. הוצאת מצפה, ירושלים. ספרית מצפה, ספרי פרוזה, העורך אשר ברש. תרפ"ט, 1929, קיט עמ'.

** ירמיהו גוטהלף: העכביש השחור. תירגם יעקב רבינוביץ. ספרית תרמיל. בעריכת ישראל הר. פרסומי קצין חינוך ראשי / ענף השכלה. משרד הבטחון, ההוצאה לאור. תשל"ג, 1973. 122 עמ'.

רומאן זעיר

סיפור מאת יצחק בן־נר

— א —

ש אובד־דרך אני. בגשם הקר הזה אני יושב לי במכוניתי, ספוג תוכל במעיל הפרווה הספרדי שלי וצופה מן החלון, מבעד למגבים חרש, דרך הטיפות ופסי־האור הלבנים שמורחים בערפילים פנסי הלבנה. בריבוע של אור קטן וצהוב אני מתבונן, אל הקומה השנייה המגורים, בשיכון אשר בכביסה לרמת־השרון. מעשים נעשים באור הזה האשה מאחורי הוילון שם. בקומה השנייה, בחדר־הסטאנדארטי, מעניקה אולי את טובה אשר יעדתי לאיש אשר לו „בעלי". מכיר אני אותה. אשתי היא. כלומר. קורא אני לה „אשתי ההיא", ביני לבין עצמי, אף כי כבר שמונה שנים איני זה כבר שבע שנים אין היא אשה וחמש שנים אשת גבר אחר היא נשים רבות היו לי מאז עזבתיה, והלכו כלעומת שבאו. אוהב אשתי ההיא ולבי יוצא אליה.

שב האחורי של מכוניתי וחבקת אשתי השניה את ילדתה, בתנו, ואין שתיהן אומרות לי דבר. כבר עשר דקות עומדים אנו בגשם בי מתבונן באור הצהוב, שם. לא תירצתי להם מדוע עצרתי בפאה המכוניות עוברות על פנינו רצוא ושוב במים הבאים והבמים ש, הן לא שואלות. קשר־שבשתיקה נרקם כנגדי במושב האחורי של ג. שלושתנו שותקים ומרעידים מן הקור, אף כי המנוע מכובה החימום את חוכו פולס אלינו. אין הן יודעות מאומה, אני חושב. יודעות כאומה, אני חוזר ואומר אל עצמי. ואין הן שואלות מדוע צרה כאן, בדרך מנתניה אל ביתנו התם שברחוב בלפור, בתל־ אין הן יודעות כי גרה היא כאן את חייה החדשים וכי מנסה אני לצוור בגדה מלהתרחק כמבי עם הזמן והיתן ועם אשה ובתה כמעט כגיל בתי מן האשה ההיא. לא היתי רוצה כי תתרעבנה, ה, שתי הילדות. לו היו נפגשות ומתרעבנה, היה נחתם פרק האוה לתקופה אחרת, חדשה, שמשכיחה את קודמתה. בכך אינני רוצה.

בפעם הראשונה אני עוצר בשולי הכביש הראשי, מול ביתה. מגרים, בגשמי ברכה ובשמש טובה. אין אני צעיר עוד. במשרדי ני בפרך, כדי להשכיח מבני את הדבר. בן חמישים ואחת הייתי לפברואר. אשתקד, בהיותי בן חמישים, שבתי אל הבית אשר ברחוב הדרה אשתי הילדה צנת קידמוני בורות קטנים ובעוגה ממוסמת הצעבה, חסרת־הישע. כך חגותי את ראשית זיקנתי בבית שומם שבניתי לשתיהן ולי. בתוך רחוב נעצב־לבתבה, ואני צורג ה אחרת, ואני נכסף אל ימים אחרים. בתי בת החמש־עשרה, ההיא, שלחה לי מכתב קצר, כצוהר ומהודר, אל משרדי, ואני בנעירות שם. אחותה הבכירה לא שלחה דבר. בת עשרים ושלוש תנה זוכית לו ונוטרת לי, כבקום כושבה בירושלים, את עוני. חלה צעירה נבוכה היא, גווה דק וקוף, שערה קצר ואין בה יופיה הישן, המעודן והבתולי של אמה, אף לא כן הגברות שמצאו ה, אותן נשים שרצו למצאה. לפניה קפצות חקות וכבבה בהיר אינה יפה, אחותה הצעירה יפה ממנה, ובלבושה אינה מדקדקת. פ־יכן רוצים בה גברים צעירים רבים. אבה מניחה לה לנהוג ואני איני נדרש לעוץ או להצניע. את רבי־לימודיה — שפה רוסית יה — ואת שכר־הדירה משלם אני, ועוד אני מצרף לכך דמי־ י בהם לפרנסת זוג צעיר. אין בתי הבכורה כוסכת אותי עתה. חס בזכרוני כתבה המר, הביהגם, הצירשע, מאז והיא עוד לא עשרה. לא. אין היא שונאת אותי עתה — אך לא בשלהבות גבוהה שנאה, אלא שהצבים עבר הכאב הטוב של השנאה נתקבה בן־האתם, נפרש לעיניה. את שירותה הצבאי עשתה במודיעין של יר. אני היא שהסדרתי זאת, לאחר לבדה לי אבה, באחת מ דידות, את רצונה. כאותה יותר. ארבע שנים לאחר שסידרה לדבר עמי או להשיב על מכתבי, באה אלי כשחרי. דקה, כמעט הכליתית ודגנת; לכוונת חיים בגרם עז. כזורה אדיבה ומסויגת את רצונה במכונית קטנה, שתאפשר לה לידידה הקצין לצאת כשהי כבתיה קטנה הדרה אף לא יהעה על כך. אוהר, ניחמתי ה זה. איני צריך, לצואל, לרכוש את לבה אלי, אמרתי. איני כאוכה. נערה זרה, גאה ועקשנית היא וגם במתנות לא אוכל לה. ת עקשנותה וכוח אשכתי חוקים הם, כנראה, מכוח תגיוני. עוד יבויים שביקשה, ובטרם ביקשה, רכשתי למכונה. היתה בתי הכיל כמוזכבאלית, באותו סבר צונן, לא מחייב, כמו למדה ן משפחת הנעורים שלה במתגוננה לבתיור של הקיום. לא היותה ה נקבעות או נהבתנות־הרכיה לסבן. לא־איכפתיות — זה זן, ולבה של בתי זו לא שב אלי עד עצם היום הזה.

אני מפאת הכביש שאצל ביתה וזוסר בשתיקה, כלבדי, אל הציר, ב. אל הבית. אני תנה בזהירות בפוסכי הגבצל אוטומאטית ואנו בכליה אל הקובה הכליכית בהיכל הגדול, עץ האבן הזכוכית, של ביה נושן. כימיה הראשונים של תל־אביב. האורות בחדריו ל ביתי הומים, רבי צללים, כמו משמשים הם לנו להתחיר עצמנו, להו. עוצר אני בכסבות הרחוב. המבהיק, שבביתי לשתי הנבים הללו הכבין כריכים של גבינה וצנצנות ושתיהן מהלכות בעורפי לא כבחות, צלליהן נעים על הכותל. אחר, משכיב אני את הילדה, המיסתה. בת ארבע הדרה בקרוב וכבר אני קורא את התבונה הזאת, שבטרם עת, בעיניה התבולות. זוהי היא לי. בת אכה ף כל רצוני, רצוה ורצון האם. כורכה הילדה ידיים רכות וקטנות ורפי, נושקת לי על לחיי בביישנות, הבטיחה ברכת לילה טוב את עיניה. בעצמית סדורים לה על כרסה ואין היא נוקקה להם.

אני מכבה את האור הזה, השנוא הזה, ויוצא לאור צהוב אחר, לסאלון הגדול, שתקרתו קורות עץ, מרבדים שעירים לרצפתו וכורסאות־העור שלו רכות ומובבעות.

מחדר־העבודה שלי עולה אור דק, לבן וחד. הדרה יושבת שם, עקשנית, מרה, מוכת־חלום, ועטה רץ על הנייר. שיר נכתב. אני משתרע בכורסת־העור, הדום־עור רך לרגלי, נוטל אחד מעתוני השבת, אורות הטלביזיה מרצדים לנגדי בלא קול, ואני שומע איך חורק עטה, חרד, ללא סבלנות, האיך נקרעים הדפים שוב ושוב בזעם. איני יכול לשאת את כאבה. זר הוא לי. דאגתי. איני יכול להלקו עמה בסתיים, משום כך. מורשת הוא לה מאביה, אשר לא הכרתיו — ויודע אני, חסר־ישע, כי בתה תירש אותו ממנה. אשה קטנה היא, בת שלושים ושתיים, שערה בהיר, ארוך ורך וגופה רך ונרפה. עיניה תכולות וגדולות. נראית היא ואינה רואה. דברים אל הזולת בהיסוס ייאמרו, בהשפלת עיניים, במשהו מוסק, ואת ידיה היא פוכרת ברבות. אביה משורר אידי היה, עמנואל רזנבלאט, ובת בהיותה בת שבע, בווינה, כמה שנים לאחר שהוצאה ממחנה־המוות. תמונתו על כתלנו. צר פנים, מקריח, בעיניה עבה וכהה ובמשקפת גסה, משובצת, אין שמנה בבנה. ספרו האחד, בשפה האידית, שכמעט ואיני יודעה, באיצטבת הספרים שלנו. לפני שלש שנים ערכו רעיו ערב לזכרו ולשיריו, ושתקנים קשישים, שנראו כמותו, בעיבוית גסות ובכותנות־צווני, קראו משיריו. בקהל, דור זקן ואבל, הנידו השומעים ראשיהם, בכיסופים. בשבתי בקהל הדליל, הזקן, המתעצב הזה, בבית־הזכרון שבקרן הרחובות דב הוז וגורדון, דימיתי לפתע לשמוע קול נאקה מן הכתלים הלבנים. היזורון נח על פניה של הדרה. בשבתנה לצידי ואת ידיה פכרה, נרגשת.

שירה התחילה לכתוב בשנה השנייה לנישואינו, בחשאי. היתה כותבת וקורעת ומכבה את קריעה ושבה וכותבת. אט־אט הצטברו הדפים במגירתה שבחדר־השינה וכשלא היתה עזה לדבר הייתי קורא בהם. וזה היתה לי מצוקתה הנרדפת אותה ושירה, קצרים מאד, ארבע־חמש שורות האחד, לא נראו לי כלל. אך היה בהם אותו קסם אפל, שלא יכולתי לעמוד על טיבו. ואני הייתי, בלא רצון, באונס, בשירית, תמיד.

כאשר גילתה אותי, רכון על מגירתה, קורא בשירית, רחוב עיניה. אוהבת היא אותי עד מאוד, כנואשת; יודע אני. אך כאן, כאילו הצצתי בה בעת היאסרה לאיש, בבראותה לא גודעת לי, בוכיה, חטפה ממני את עלי הנייר. שעה ארוכה השתיקה, גבה אלי, במיטתה. אחר, יוכיח לא אמרה לי דבר, מטוב ועד רע והיתה חומקת ממני, כבדה מעט ותאותה הריונה לא תאם לה — ועיניה מושפלות. שבועות רבים לא שבה לכתוב את שירתה ומגירתה היתה נעולה, ללא מפתח. אחרי ימים רבים, לפתע, בעיניים אחרות, מסמיקה, הראתה לי שיר חדש. מאז הריהי כותבת ללא מוראי, אני חושב, ובכל שירה אני מוצא את עצמי. רעים שירית בעיני חורים לי, אך קסמם האפל בם ומחיד לי הותני, מסתוף הפנים. יום אחד נטלתי כמה מהם והבאתים לעתון „הארץ", שם מפרסם אני מאמרים בעיניני חברה, מעת לעת, כדי שיבחנום ויאמרו לי מה דעתם, וכעבור כמה שבועות הופיעו במוסף לספרות, והד היה להם. אך הדרה, חרדה בטרם ילדה לי את בתה, רק בקושי יכולה היתה להסתיר את אכזבתה כשראתה את שמה, „הדרה", בראש שלושת השירים. מעולם, עד עתה, לא ידעתי כה ישביעה שונג ומה לא. „מדוע מסרת לו את השירים?" שאלה. „הלא אין בהם כל ערך. אלו הן רק סקיצות שלא ישלמו לעולם. רק בגלל ידידותך עמם פירסמו אותם".

עד עתה, כתבסלת היא בעיני עצמה, אך אוהבי השירה רואים בה משוררת עזת ביטוי, שביצירתה יופי רב הגוגה. שוב ביקשו מוספי הספרות את שיריה ועד מהרה יצא ספרה הראשון, „קינות" יחזו לחג לכל התבוקרה. מבקרים עסקו בשירים וכמה מאמרים נכתבו על־פיהם. כבר שייכת לזרם וכבר היתה חבורה של עסקני תרבות כרוכה אחרי אשתי ונספחת אלינו בביתנו. גם אני הבינב עליהם, שכן חרף דעתי בעיניי מדינה וכמימשל, שלא הביוד נתקבלו על דעת הרוב שבהם, יצא שמי לטוב בין עושי ההערכות וההשוואות: „הוא עוד הטוב שבהם", אומרים הם עלי, במנוד ראש. אינני אוהב אותם. אני סבור, כי גם הדרה אינה חשה בנוח בחברתם — אך אולי מתנייסים הם, בסתר, לגאוותה.

כביה אני לשתות השבת ונוטל לידי מן האיצטבה אחד מספרי הדינים שלי ובמבה להעביר את הצמאון הצורב הזה שבמעי בחיפוש אחרי אסמכתא לעניינים של בני משפחת דהרן, המבקשים את נולחם שבידיים יהודיות. „האבו־עלים", קוראים להם בלצון עובדי משרדי. „האבו־עלים הגיעו. להכניס אותם אליך ד"י, שואלת מזכירתי במכשיר. הדקת על הכפתור, הם סובבים את דוכנה, מחייכים במבוכה, מעידים את פשטותם ומצאים לידידות. אריק, המתלמד, כבר סיכם בכתקים זעירים כמה מפסקי בית־המשפט בעניינים דומים, בשנת 1958 — אך בהכירי את דרך־מחשבתו, דומה שאצטרך לחפש בעצמי. זכרון עמום תוסס מתבט בראשי ואינו יוצא ומתחוור על פרטיו. מאז עזבה אותי אשתי ההיא בפעם השנייה, אין בי עוד כוח־הריכוז ומחשבה נקייה מסורדת, המרוכזת כקרן־אור חדה לנקודה אחת. מנסה אני להעלות אותו זכרון עמום בדבר תקדים משפטי־פליטי ואיני מצליח. יודע אני שהיו דברים מעולם. נזכר אני במחשבה, שחברי להנג הרעיונו אינם שבעי רצון מפיתוקי במשפט זה. מאכיל אני אותם במרורים, אני יודע.

אין אני מצליח להבהיר את הצעתם ואני מניח לספר הצבה וקם ממקומי למצוא מנוחה באי־המנוחה. בא אני לחדרה של הילדה, מניח לידה, על הכר, את הבובה ביזל, המדברת משפטי בסבא, שהבאתי לה מהביקור האחרון לארצות־הברית, ומיטיב את השמיכה לגופה הזק, בפידא־מה הפרחונית. אחר, שב אני לחדר־ההיסב, ואני יוצק מעט בראנדי לכוס עבה, שטוב לאחוז בה ולהניעה — אך אין סבלנותי מגעת כדי לשהות עמה בין לגימה ללגימה ואני לוגם באנות, גבוהה מעט ומניח לכוס. עד כה לא הרגלתי עצמי לנבאה שבשתיה, וכך לרבות מן ההנאות שמציפים לי מעמדי, פרסומי וממוני. רק המכונית מעניקה לי נחת רבה. איני מוצא לי מנוחה. כבאלק, חרש־חרש, אני בא אל חדר־עבודתי והזכן מעל לאשה הצעירה, המרעידה מעצמתו של הכחות הורים שבה. כובש אני כבער את פני בשערה הזק וידי החפות את שידה, בתום אפדתה. נפסק רצדה הגופה מתקשה למגעי, אף כי חיוך עייף, רפה, עולה על שפתיה. היא מניחה את עטה ואינה סבה אלי. על דפי הנייר שלפניה — לעולם אינה משתמשת בדפים המודפסים, הנושאים את שמי — רואה אני שורות קצרות רבות, מתוקות בזרון החוזרות שוב ושוב. „אתה רוצה שאפסיק ואבוא אליך ד"י, היא שואלת, כנרצה מעט. אני מושך את ידי. „לא. לא. כתבי. יותר טוב שתכתבי — ולי יש עבודה. כל מה שאריק בראון עשה אני צריך לעשות מחדש", אני אומר. שוב היא מחייכת ברפיון, נוטלת את עטה בידיה ומצצה בשבלנות, אטמה לחיושי, שאכיזוכה לנפשה.

חוזר אני לכורסתי ומאמץ את עיני ואת כל כוח הריכוז־שבשיגרה ופותח את הספר. בחדר־השינה של אשתי ההיא, בקומה השנייה, כבר כבה האור ובאה המנוחה ליגע. אני אוהב את אשתי ההיא והיא מתרחקת הולכת ממני, עם הזמן, אל מעבר להשגי־ידי. בן חמישים ואחת הייתי בפברואר ואני חרד.

— ב —

בן חמישים ואחת היתי בפברואר, שנה זו. האם היה עלי לעצור ולעשות את חשבון הנפש? עשה אני אותו, כמדומה, יום־יום ושעה־שעה ואיני עוצר. האם אפשר לעצור? הולך אני, איפוא, קדימה ואת פני לאחור אני מסב. כל השנה האחרונה וכל השנה שלפניה אני עושה כך. בניו־יורק, בנובמבר 1971, במסעי האחרון לשם, נקלעתי לימים של שביתה כלשהי בכולי התעופה. בחדרי שבמלון לאכסינגטון הייתי יושב באותם ימים מול מקלט הטלוויזיה וחוזה בתמונות ההמונים. נשיא מצריים מבקר אצל חייליו שעל הסואץ ואומר באוזניהם דברי מלחמה. האיסתאת־הסף עם ישראלים, בישראל. כל אחד מהם מוכר לי ואני מתפסו בכמצא את האפשריות בפניהם של הנשאלים. הגם חרדים הם כמוני או שמא מגדילים הצבעים הגסים את הסבכת הצפיות ומסייעת להם בעתה אי־הודאות שבי?

בלילה, אני יורד אל הרחוב המאנהטני ומחפש לי באר מאור להחם בבדידותו את שלי. ליד הדלפק, מול מזג אותם פנים וצונן, אומר צעיר מגודל שיער, בשפה העברית, כך: „מה אתה עושה כאן, ציוני? הרי העיבוד הבא כבר בשערי". אני מסב פני להיטיב ולראות את הדובר. באור הדל, לנתכו בקבוקי הזוכית המתנוצצים. האיש הצעיר מוכר לי. גילו כגיל בתי הבכורה, אולי מעט יותר. חורכה הכרותו. יונתן פרוח או יונתן פרח שמו. כן. איני יודע אם היה ידידה הקרוב של בתי או שרק נספח אל החבורה הירושלמית ההירות, שסבבה אותה תמיד. יום אחד הביאה אותו אצלי. „אתה מכרות לסדר את העניין הזה", אמרה בתוקף צונן, כדרכה. „הוא עול משוחוד", מסתבר, שהחבורה נטל חלק בהרבה מעשים פרועים — הסית להפגנות, התנגד לשוטרים שבאו עליו מהפגנה כלשהי בירושלים וביוצא באלה. מעבודתו בנעלי האזר בירושלים סולק, משום שהיה מעביר את זמנו שם בהרצאות פוליטיות לחבריו הבדרים הכיפות הללו שהתלוננו. מורדן זועם וקנטרן היה, עיקש שוטה והצוף, וכאשר בא אצלי כבר היו עניניו בכי רע. במשטרה גם נחקר על קשרים שבויים עם „נוקים המוניטינים", ועל אישים יהדי שם. ועם כל זאת, עוד היתה בו נאות־אולילים זה. במשרדי נהג כבבתו. הסב בנות והרהבה, מושך להיקו מאפיה כבדה, מעלה אחת מרגליו על המיסעד ושולח ידו, בחופש גבור, אל כתפיה ושיערה של בתי, לעיני. „אני מצפון החברה הדוטאת האוצי", אמר אלי, כמשעשע. הוא דרש שאגיש בשמו תביעה לבד־על־ידי בבית הדין הגבוה לצדק, כנגד ממשלת ישראל כולה, שתנמק מדוע לא יישב לעבודתו. לא לרצון היה לי העיסוק בעניינו: החד במבטו, ארסי בלגלוגו, מקשן, בטוח בעצמו להבהול חושד כולתו. לא פעם ולא פעמיים הרמתי את קולי בזעם כנגד, בעת שהיינו בוחנים יחד את האפשרויות הדרכים לסייע לו בצרותיו, והיה נתן בי את מבטו המשורש ושואל: „תגיד. אתה חושב שיהיה לכל זה אפקט ציבורי ד"י. אחר, היתה תמתי שוכבת, שכן אולי יקר האיש הצעיר הזה, אוזיל גאה האוזו באתגריו התלולים, האגבלתיים, לבדי. עד היום לא הצלחתי לעמוד על טיב קשריהם.

שנה ויותר עברו מאז. השערוריות שבהן נכרך שמו דעכו מעצמן. הנה הוא פה, בבאר קטן בשדרת לאכסינגטון, במאנהטן, בשעה 12.45 בלילה, מישיר אלי אותו מבט זהר, מלגלג, שפקחותו של שוטים ניכרת בו. „הגם אתה בבורחים ד"י, הוא שואל. „מה אני צריך לברוח ד"י, אני שואל אותו. הוא מושך בכתפיו: „אני צריך לדעת?! מן המלחמה, מן הכלכלה — אני יודע?! תוך כמה, גם הטל שלך, מהרה־הזהר, בכוח מלא הארא, לא ד"י. לרגע, כשאני מתבונן בו, עולה בי החשש שנפורשות. אולי מבקש הוא להתגרות בי, לקרוע בפני, עם חבורתו, דגל כלשהו, במובגן? חיש מהר אני נרגע. אני יודע. אין הוא אלא זאב בודד, נשכן מר שאינו מניח גם לקרובים אליו. לעולם לא יוכל להתחבר לאחרים. לעולם לא ייבנחו בו האחרים. באלו, שכמותי, היו עסקיו עם אותה חבורה שמאלנית־קיצונית בארץ, וחבריו שם מיהרו לסלקו משורותיהם.

„מה מעשיך כאן ד"י, שאלתי. מניד ראשו, מתבונן בי למישרין, כמבקש להבהיבי, ענה: „למה? אינפורמאציה לשירות, או מה ד"י. צוחק לעצמו ומשיך, מבלי להמתין לתשובתי: „מסתובב. גרעגע קצת מהארץ המטומטמת שלך. מנסה לנער קצת את העולם המזויין הזה. לקרוע קצת דגלים, אתה יודע", והוא תופף בידו על הדלפק, „תרשה לפרולטאריון להזמין אותך לכוסית ד"י. הצבעתי על שלי: „אני כבר מסודר", אמרתי, „תוך כמה, ממתי שותה הפרולטאריון בכוסית ד"י. הוא המשיך להניד את ראשו, במעין ביטול, ועיניו בי. „מה שלום הבת שלך ההיא? לומדת? מתעסקת עוד בפוליטיקה הסטודנטיאלית? תגיד לה שראית אותי, אוקיי?". הוא הזמין לעצמו פחית בירה, עקר את המיכסה ולגם בצמאון. „האמא שלה, גרושתך, דווקא בסדר" — שוב ניצוץ מתגרה, ממזרה, במבטו. „הילדה שלך הביאה אותי קצת אליהם. בעלה, ככה, קצת מסכן. אתה יודע. אבל בן־אדם שאפשר לדבר אתו קצת. היא היתה מביאה אותי לשם — הם לא היו שואלים כלום. אוכל. מיטה לישון. יש אנשים כאלה. שבועיים הייתי אצלם. דווקא בתקופה מחורבנת לאלהים". לגמתי מכוסי. „מדוע אתה מספר לי את זה ד"י, שאלתי. שוב משך בכתפיו: „אני יודע?! על מה יכולים שנינו כבר לדבר קצת?! מה משותף בכלל לשנינו?! שניים־שלושה אנשים שידענו פעמיים.

לראשונה, חשתי בקולו איזו כמיהה, איזה כיסוף לכשהו רחוק, נחלם, שקט. עד אז לא הרביתי לשוב ולהרהר באשתי ההיא. באותו לילה, לילה אחרון למסעותי, באה אשתי הטובה אל הרהורי, לפתע. לפתע היא עמי ואיני מניח לה ללכת. אין היא תובעת דבר; אין היא מבקשת דבר; אין היא מסתירה דבר ואינה מבכה דבר. כך. מאז איני מניח לה. „תסלח לי קצת שאני מתערב", הוא אומר לי והבריח כהר מקדים לכיסופי שיבואו. — „אבל אשתך ההיא, באמת... לא. מה שאני לא מבין, זה איך אפשר, אתה, כל כך הרבה שנים, לעזוב אותה כזאת... ועוד אותה, אדוני מורה הורה. את הכפות הכוסר המסביבות שלך אנו קוראים גם כאן. כן. ביחוד אותה. הוא מקשקש באצבעותיו על פחית הבירה. „מה יש לך עכשיו? אולי אני תמים, אבל זייגבית המשפחה האנשית שלך" — הוא: הרי זה קצת...". אני מכלה בהחדרות את כוסי ומבקש לצאת, אך הוא עוצר אותי ואחזו בשרוולי. „אתה כבר הולך? דווקא היה —" — הוא מחפש מלים — „בסדר, ככה, לפגוש בך. אולי יש לך איזה חמישה דולאר? מחר אני מביא לך למלון. שכחתי את הארנק במלון שלי. איפוא אתה נמצא, בלאכסינגטון ד"י.

בשעתיים אחרי חצות עוד הלכתי לי ברחובות מאנהטן הקרים. בחלונות הראווה התקינו כבר את הצורות השפע לכבוד חג המולד הקרב. אנשים מעטים סבבו ברחובות ואני, מתכנס במעיל הפרווה שקניתי באותו היום, הולך ומהרהר באשתי הישנה ומנסה להעלות לנגד עיני את דמותה. הרי קשה לבי להעלות קלסתר שאהבנו, ממרחק, על כל פרטיו. אין הזכרון מדייק המראות מתהבבים במחשבה. הנה, כשאני עוצם, לרגע, בשבתי במשרדי, את עיני ומנסה לברוא מחדש פניו של לקוח או ידיד ואפילו את דמותה של הדרה, כרפתן שבין מחשבה למחשבה — מצטיירות הפנים לנגדי במטושטש, במפורפל ומתפרקות אל תוך הערפל. והנה, זמן רב לאחר שהגיתי בה, היה דיוקן אשתי ההיא לטולי על כל תגין, כמצטייר כאליך באוויר השייט והאפר של מאנהטן, ובו כל קוי הכאב הכבון שבההבלגה, שקיוויתי כי נשכחו ממני. הנה הפה, הצוד החלק, הבשר הרך הזהשה הזו שבקפנות אצבעותי, הכאב הזק וחלא נהיר של הכיסופים לגעת השנים. למראה עיני, לא הרעו לה. מעט תווים של גברות הוסיפו לפניה, כמו את אותות הבפרידים, אך התחיד את הגם ההוא. דברים של אקראי, איני יודע עד היום למה, ומפיה של נער אובד דרך, השיבו אותי אליה. דיוקנה מול עיני ומבוכה גדולה. גם לעצמי לא יכול הייתי להסביר דבר.

כסתורי, בלכתי אז בלילה, כמעט והושטתי לך את ידי, להלך יד ביד, באתהה נפלאה, כמו באותם לילות יפים של תום וחיוג, בתרשה ג. — עצי העורך כתוריסים הם בשדרה כאזיסון — באבק הפיח, הורחוק עולה אלינו צוחות הגופר של מכוניות המשטרה הרצות רצוא ושוב ברחובות אי הקסם האפל תובבות הגלגלים במיכסאות הברזל ככות בני האדם עולים מן האדמה הריקה כקרית ואין כל אלה מצליחים לעקור אותנו מן החלום הישן שלנו, מחלום הכסף שלנו. הרחק משם, על מצע עבה של מוסים בשורות אנו משתעשעים ובאיים זה לזה ושרות שבעבק קידמנו הלילה בריה ההבל — ביתאוז הציר.

— ג —

בלילה ההוא, בשארית הלילה ההוא, אני חולם בשנתי חלום, אשר מאז שב ומבעתני, לעתים תכופות. וכך כבר שנה וחצי. איני יודע היכן

(המשך בעמוד 20, טור 1)

העורך: אברהם יבין

هكذا من الأصل

רומאן זעיר

(המשך מעמוד 19)

אני, בחלום זה, ומדוע הגעתי לאותו מקום ובאיזו דרך. שני צעירים מגודלי שער בגופיות צבעוניות, ארוכות שרוולים, עיניהם אדומות, אוחזים בי במלוא כוחם ואני מתפתל. ידי ברזל ידיהם. אני, שנודעתי בימים ההם בכוחי בין האחרים, איני מצליח להיחלץ. אוחזים הם בי הצוחקים והברים, שער ראשו ארוך, גלים־גלים, בהיר ומסמא עיניים, ושער זקנו כחוטי משי וגלימה לבנה לו, הרקומה זהב וארגמן, גרעין מחום והזה בורדעי והדק במורק. על כרחי חש אני בלחש הקסם הרע, השתלטני, המחליק בעורקי ובא אל דמי, לשהוי, הלב הדבש ואדי כסף. ביעותי אימה ויופי חולפים בי בשנתי. באותם, חסר־אונים, משתק בזוועה, אני חש איך הגיון של פלדה כחולה שבי, שהיה בי תמיד, רפה והולך עם כוחו של הרצון ועם יכולת השיפוט הצלול ועם הרצון והעקשנות התבונה וכהותו כלים. קשת של מראות ואורות וצבעים רבים מתחבטים בלא קול בפני ומתנפצים ארצה, למבטע בן מיליוני זיקי אור ותכלת, בין הארגמן. אלהים, בוכה לו אז בחלומו איש שעוד מעט בן חמישים הוא, אלהים. מנע אותי מכך! איני רוצה לחזות בחלום לא־לי, שאין רגלי ומחוי מוליכים אותי הדכו. לאן מוביל אותי הנער בגלימה הלבנה? לאן אני מובל? איני רוצה שיובילו לפני. אני מבקש לנעוץ את עקבי בשולות הזהב, במסדרונות האינסוף הללו — אך אין רגלי נשמעות לי. אני נזרק אל ענגים רכים כספוג, אל ענגים של השמל ורוד וממעשע הם פוקעים כבועות ומן הבועות בוקעים ענבים חדשים, בתכלת ובצבע הלימון, ואיני מוצא מנוחה בכל הרוך הזה, בכל היפעה הזאת.

מתעורר אני וכל גופי רועד מחמת הצלבון המפוד וראשי הלום כאב. מציץ אני בשעוני. השעה שש עשרים ושבע בבוקר וצחוקותיהן של מכוניות המשטרה, תשע קומות למטה ממני, עם תבטותיהן במיכבאות הברזל שבכביש ועם אדי הקיטור השורקים מעלה. מאז שב אני וחוזה חלום נורא זה ואין פרטיו משתנים הרבה. כך או אחרת גוברים עלי, תמיד, הנערים, ומביאים את גופי אל הסם הלבן, העשן, שבמזורקם, וצוחקים מול פרפורי. כל לילה ירא אני פן אחלמנו שוב. לא סחתי אותו לאיש, אלא לאשתי ההיא, בהיפגשנו. ליועץ פסיכיאטריה הרי לא אלך; לא אני. שב אני וחולם את החלום, מפעם לפעם, לא כצפוי ומבלי שהורגלתי בו — וכשנעור אני מן הזוועות ודעתי שבה אלי, מציץ אני בשעוני שעל שולחן הלילה, בראש הלום כאב. תמיד השעה היא שש ועשרים ושבע בבוקר. כאז. תמיד.

מה קרה לי? בשבתי הלילה הזה בחדר־האורחים הגדול שבביתי, באור הצהוב, אין כוחי עומד לי לקרוא את ספרי העתק, בעוד ימי שבים אלי פרעים, והאשה הדרה, השייכת אל חיי ואיננה בהם עד הנה, מתייסרת לבדה בשירה, בחדר השני. אשתי ההיא לא ידעה יסורים עד אשר יסרתה מעשי באחרת. ואולי אני טועה? אולי לא הכול היה גלוי בינינו, מאז אותם ימים בקיבוץ ג., שבהם התוודענו? לא. איני טועה. לא. מעולם לא הסתירה מפני דבר. אפילו היתה רוצה בכך. סקרנות, אושר, תשוקה, כעס, אכזבה, געגועים וכאב יכולתי לקרוא בפניה, בעוד חולפים הם את גופה פנימה, בהיווצרם. רק אני יכולתי לקרוא בה הכול. את העובר בה לא העבירה בספר, לחלוק עם ההוגן.

הטלפון מצלצל בחדר־עבודתי. הדרה נטרדת בעבודתה בעסיו וכבר זדמה נאש והמעות בעיניה ודבריה מתגמגמים. ממהר אני לעקור את הטלפון משלוותו, מעלים עיני מעיניה הלוחות ונועץ את התקע בשקע שבקיר חדר־האורחים. „האלו", מתריס הקול שבצד השני, כמי שכשליד איננו מורגל בהמתנה ממושכת מעבר לשני טירטורים. אני עונה. „ערב טוב", אומר לי הקול שמעבר לקו, „אליסט רוצה לדבר אתך". אוליסט קצר נשימה הוא והאקנת קוטעות את דבריו, בצד השני. „שמע, יקירי", הוא אומר לי, בלי הקדמות מיותרות. „אתה חייב לי תשובה בעניין המשפט הזה. אתה יודע, בני הכפר הערבי הזה. איך זה והמסגרת הרעיונית שלנו מתיישבים אצלך ביחד?".

אני שומע את חריקת נשימתו כשאני שותק, לפני מתן תשובתי. אני נשאל על כך, בבירורים ובעקיפין, לעתים תכופות, ותשובתי עמי — אלא שעתה עקר אותי האיש מתוך דברים אחרים לגמרי. כמעט והנחתי באוזניו „מה לזה ולאשתי ההיא?" אני כמתיישב על אזן כרסת העוד. „אתה מתכוון למשפט ההוא? במה זה סותר את המחשבה הפוליטית שלי? הרי זה עניין עקרוני של צדק שעומד", אני אומר. „דעותי על זכויותינו בארץ זו אינן מחייבות אכיפת הכוונות על הגולה בשרירות ובל..." אוליסט קוטע את דברי. אני רואה אותו בלשכתו שבבנית המפלגה, וחיוך־פיו לחות, צוארונו כמוך האפודה מרובבת פירורי ביסקוויט: „לא, לא. באמת. אל תתחיל לי עם הדיאלקטיקה המשפטית שלך — כי לא אצא מזה. אף אותך לא רוצה לכפות עליך דבר, יקירי. פשוט. יש אומרים אצלנו, ולא בלי צדק, שאתה גם ליבראל נאור וגם ריאליסט קפוח", הוא מתנשם. „לאנשי הקבוצות גם יחד, הסכים אתי, הרי זו פריבילגיה מיוחדת במינה, לא?" הוא צוחק מעבר לקו, בלשכתו. כיון שאיני מוצא טעם להשיב, ממשיך האיש ואומר: „תבטיח ברצינות, יקירי — יש בכך שירות־דוב לעניננו. אמור אלכס כאן שאתה תצטרך להסתמך על אי־אילו פרשיות ישנות בתיק בית־המשפט. ובזה לא תוכל להימנע מלהזכיר גם את עניין בית־ירכית ובכוזמה, לא?" אני שותק, אך אותו זכרון עצום שכתובים בי נשב, הערב, שולח בי הבוקים עתה. הנה. בית־ירכית. „נו, למה?! איך זה יכול ללכת יותר?" שואל האיש. „הרי זה בדיוק הפוכה על הגישה שלנו. אף אתה אינך רוצה לגרום עוולות — אך בתהליך הזה כ... שעובר עלינו... של הגיבוש, נו, אינך יכול לבנות יסוד איתן בלי ל... ל... לעשות עוול למישהו, לא?! עכשיו, ותפסו לגמרי, אתה צריך פעם ולתמיד להחליט, יקירי, איפה אתה עומד, לא?" שעה ארוכה הוא משתנק בשיעולו האחר, נחנק, הוא מסיים בחטף: „אם שאני אצלצל לך יותר מאוחר ונגמור עניין? צריך למסור לחברים כאן מה הולך איתך. בסדר?".

לאחר־מכן, בהימלטו של הערב הזה, אני נתקע שוב אל דבריו של האיש וחוזה את דברי האוילות הספציגים, המרעילים, אין בהם כעצם מן האמת. לפני שנים, הייתי צועק כבוד ומשותק. השנים שעברו לימדו אותי להיסוס. יודע אני כי אתמהק מן הבית הערב וצלצול הטלפון כן הלשכה לא יכבשוני. אני מתאמם מהמרוצה. אני יודע. יודע אני גם כי רבים מחברי כועסים עלי בשל עיסוקי המקצועיים המתמקדים, לעתים, באנשים זרים להם. דעות שלי בעניינים הללו של זכות הארץ ואוכלוסיה וגבולותיה השלום הבהיר לה, ברורות להם מדברים שהשמעתי פעמים רבות להכרזי ה„מעגותי" — אלא שאיני נבגע מלפקפק בשופטי בפרסים, וכשראמה אני צורך בכך, מתנגד אני גם לחברים. נדמה לי כי עיקרי אני בראייתי את התבונה: גבולות רחוקים ככל היוונן, שביניהם פחות אוכלוסים ערביים ככל הניתן, מבלי שנבעה בכוח נדידתם ועקירתם של ערביים מגבולותינו ולא נוהרנו מן החוקים היסודיים. מבקש אני שהוקצה מחשבה ניכסת לענייני של הפלשתינאים, כדרך פתרון אנושית־מדינית לבעיות הגיאור — המקביל, איני מתנגד להקמת נקודות־ישוב בסיני, כבר עתה, אך לא על חשבון עקירתם של גוש אוכלוסיה קיומיים. את עיקרי דעותי אני מביא כאן — אך איני יודע, אם לא אתראה בכך כמי שרעיונותיו סותרים אלה את אלה, כבעיני חברי ל„מעגותי". אפשר שכך הדבר. אלא שהדברים מורכבים כל־כך. אולי בעת כזאת מוטב לפשט דברים, שכל שאלה תוכה למעבה חד־משמעי, לכן או ללאו. איני יודע. באמת איני יודע.

כעולה אני את המהם של חברים רבים, באותו חוג, עלי. לאו דווקא ברעיונות שאני מציג בפניהם. ה„מעגותי", אותם כאותם הוגים רבים הנמסחים לכתותי הקו השולט, מלאה צבעים וגווני־ביניים, המתמתחים על כל האפשרויות הפוליטיות שבקשת. האם לא הכול גבוהים ביכים אלה? דעותי לא לקיצוניות ייחשבו. מתקרבות הן יותר אל גבול ההתינות. אך הפתחים שאני מותיר לעצמי — דרך גיבודה, לדעתם; כמה מן המשפטים עיגולה, כמה כן הענינים שבהם נקשר שמי, כאמור, צמצמות שצירפתי להן את תחיותי — מכעיסים אותם כזוב ושוב. שם יצא לי של ליבראל, מיוצאי־הזמן ומבעלי השראה, עליך הצלטון. העובנים מחזרים אחרי מאמרי בעיתוני חבויה ומדינה ומשפט, יותר משמסוגל עטי להצלות. המכונות, שאיני נעתר להן כבעם (מחמת עיסוקי ואוכלת ציבור זר) מביעות אותי כל הזמן: ראיונות בראדיו, ויכוחים באוניברסיטאות, בתי־משפט רציניים וכיוצא באלה. אני כביה כי כשפטם של עורכי ההפגנה כל בית ראש הממשלה ופריצת אהבות לאהרן והבניין הבר יתהא השמאלני שבאוניברסיטה חיפה, שבכולם עסקתי כמשפטן, בצד ההגנה או כתובע לצדק, עם דעותי שאינן בהירות הבוד, עם מאמרי הנושים זו לעצמם, עם רמת־דיוקי המופיעה מפעם לפעם בעתונות, עם התילה שנצטרה לראש אשתי השניה — כל אלה היו לצנינים לחברי בחוג הרעיוני. כל אלה גם העלו את כבודי בעיני האחרים. נחשב אני לאדם אהוד, פופולארי. כאשר, לעתים רחוקות כשבאות אני ליטול חלק בפאנל של סטודנטים, אני חש בהמייה הנפלאה הזאת אשר נופלת בקול הצופים הצעיר, בעת שאני פותח את דברי — האין אני גאה כזב כלל. עתה, כשכתב ובנהדור אני בדברים אלה והכבריו של אוליסט זה, איננה נופלת עלי. איני בטוח אם אני עצמי עומד היטב במבחן האחרות הכבדה לרעיונותי. הבגיד כבגים אני רעיונות מעין אלה ממחשבותי הנחוף הלאה. עתה איני יכול להם. איני בטוח.

לא שאין לי שונאים. גם בין חברי ה„מעגותי" הגם מתנצה לה. היו מחברי שם שחרשו להנציאני והנצה. דומניק. קרן. „הכרח להעליס על אחת משתי דרכים נוגדות הבאו אנו סכנת הנאטסיפיאנטה שתתפורר כלפי המתליסיפי", אמר דומניק בויכוח ההוא, כשכל דבריו כלפי. „אתה אינך יכול ליטול עליך סיכון שכזה. לפיכך, אני חוזר ואומר כי התנהגותך, כעריכת המגבלות שאתה מביע הקקודים שאתה יוצר לעצמך הם חלק מתמונה כוללת של צביעות כבעה או של הסנות. חבר נכבד. עליך לבחור באיזה משני השלכות אתה מבקש להיות. האם אינך מאכל לאקט של בחירה, הוכר ושב בביתך, שכן אינך יכול לעזור כאן בבניית אידיאולוגיה ולדרוש מאחרים שיבחרו בה". לא נדרשתי אז להשיב לו, כי הסידי קמצו כבוד ואלה שידעו את הבק הצפוי בהסתלקותי מן הציבור ההוא קמצו כבגד הכול צעקו יחדיו.

היו גם אחרים, מתוך להתג זה. קולות לא עזים. „מה הוא רוצה?", שאל אחד משתו הסטודנטים וכעט, כי כיון שאינו מאמין שבורוזי אני על־ידי שאיפות קידום פוליטיות ולא על־ידי חוש עז של צדק, כפמירה אותו „המסאותיות האפלהי שבדמותי כאיש־ציבור. אחר, ב„ידיעות אחרונות", בתגובה של מאמרי משלי, קבע כי אני האיש „המבקש לעשות את אי הצדק הגדול ביותר בעזרת הצדק" — התכוון לריבון שהעליתי בכתב כנגד מיגי רשמי לפליטים מן הרצונה לעקור, במספרים גדולים, אל הגדה המערבית, כצעד ראשון לריכוז האוכלוסין. אני כאחין לבאמר עלי ולבכתב אלי ואני מוצא את עצמי מהסס לסתור חד וחלק את הדברים. אני בוחן את רעיונותי ומוצא צידוק להם. אני נבוך.

אלא שהכל נבוכים ורק השוטים וגוזרי המוסר האחרויות ממהרים לפסוק חד וחלק ולהחליט, לכאן או לכאן. פעמיים ביקשתי מבני הארץ להעביר את עינינם לאחר, שליבר יהיה שלם במלחמה זו — ופעמיים חזרתי בי, מול התקיה חסרת־האונים שבעיניהם. לקיצונים שבנו נראה העבר עלים הללו כעקשנים סורדים, שפרשת מולחם משמשת עילה בידיהם לנגח בשם כל האידיאולוגיות האנטי־ציוניות את ההתנחלות הציונית כולה. אלה לא ידעו עד כמה רחוקים הם מן האמת: עקשנות אומללת היתה עקשנותם של בני דהרן ולא ביקשו אלא את שלהם בלבד. אני, שיודע להרחיק מהם ולראות את ההשלכות הכלליות של המקרה, מהסס. איני מסכים לעוול שנעשה להם, אך אני יודע שאין צדק מוחלט שלם, וצדק כן ההכרח שיקום על עוולות קטנות מגבו בשיעור־משקלו. מכאן באו ספקותי בעניינם. איני יכול לעשות להם צדק במסתם, מרחמי; איני קטן מבלי שאפגע בצדק הגדול יותר; באשיות שאליהן אני נסמך. חשבתי שאוכל לפטור בסכום גדול של פיצויים. — אך הפיצוי הוצע להם כמה וכמה פעמים והם לא רצו בו.

ד

אני מחפש תשובות ואיני מוצא. איני יכול לעשות חשבון בנפשי. אין המשוואה מסתדרת, כמשוואת היגון והכאב שיוצרת עתה אשתי הדרה, כה מרוחקת, כה בוטחת וגאיונה, כבוחנת היסורים.

בצלה של אשתי ההיא, שאותה שבתי לאהוב כאז ויותר מאז, איש טוב הוא. אלא שבכך אין היו מסתיימים. הרבה לא ידעתי עליו לפני שבישרה בי אהבתי הגבויה אל האשה, החולקת עמו את ימיו ולילותיו. איש קיבוץ ע. הוא, אך את רוב שנותיו עשה לקצין בדרגה בינונית, בצבא הקבע. לא צלחה דרכו, כנראה, בשורות הצבא. פרש בהגיעו ימיו ולא שב. צולע הוא על ירכו ונזקק, מפעם לפעם, לבתי־חולים. אולי זו הסיבה שמאז פרישתו מן הצבא נתחלפו לו כמה וכמה מקומות עבודה. בנותי שבבד דות אותו ומרחמות אותו, יודע אני משיחותי המעטות עמן. איש מבוגר סבר הוא וחזותו כשל פקיד לא קטן ולא גדול. בוגר הוא מאשתי בכמה שנים. מעט השיער שעוטר בראשו כסוף וגזוז בקפדנות. דומה הוא, בגובה, כשנותן אני עתה את הדעת על כך, לאבי אשתי הדרה, שהמתתו על כולנו. וכשהוא מטייל עם בתו הפעוטה ברחוב, נדמה הוא כסבה, אף כי אני צעיר ממנו רק בשנים מעטות. כמה פעמים נזדמנו זה לזה, כשעות העבודה והוא ידע כי אני ואני ידעתי מי הוא. היה מחייך אלי בנעימות, גלוי וללא טינה או קטנה ומניע לעברי בראשו. לא היתה גם תנועה בברכתו, אני יודע.

כאשר שבתי לפני שנה ויותר מארצות־הברית, אמרה לי בתי הבכורה, בדרך אגב (בשיחה בטלפון. צילצלה מירושלים למשרדי להסדיר עניין כספי כל שהוא. הרהבתי עוז ושאלתי: „מה שלום אמא?" והיה שוב לעג קר בקולה: „מה, אתה באמת מתעניין?"), כי קודם, הוא בעל אמה, סובב כבר כמה חודשים ללא עבודה. מאז צאתו מבית־החולים, בפעם האחרונה, ממתין הוא לתשובה בדבר תפקיד כלשהו במשרד העבודה ברמת־גן. כסגנו של מנהל אגף ההכוונה המקצועית שם, אם איני טועה. איני חייב דבר לאיש זה, אך אולי ידעתי כי בכך אמצא עילה לחדש את הקשר עם האשה ששבתי לאהוב. כך או כך, עוד באותו היום, בכמה שיחות טלפון, הסדרתי שיזכה לתשובה ועל הצד החיובי. אחר־כך היה משהו מוכן לזחוק בתוכי, צובט, מכאיב, ולא נותן מנוחה. המתנתי בלא סבלנות עד שיצא אחרון העובדים במשרדי להפסקת הצהריים שלו ואז, לבדי, חייגתי את מספרה של אשתי ההיא.

ארבע שנים, כמעט לא דיברנו עד אז וכל שידעתי עליה מפי בנותינו ידעתי. ביום נישואיה לאיש האחר הסבתי המחאה בסך שלושת אלפים לירות על שמה. סתם כך. מעולם לא היו עינינו ממון עומדים בינינו. בעת הגירושין לא דרשה מאומה ואני נתתי ככל אשר יכולתי ויותר מכך. אותה, האשה אשר לפגונה עזבתי את אשתי ההיא, דחקה בי להסדיר את כל מחסורי הנעזבת, אף כי מרצוני המלא עשיתי זאת. אולי היה לה ולי בכך משום ריצוי העוון. איני יודע. מחסורה של אשתי, הרבה יותר מכך, נתמלא כל העת, עד לנישואיה בשנית. את המחאה השי לא שלחתי מעולם. אולי חששתי שמא לא תנא לה לרצון ותשלחנה בחזרה.

עתה מעלה אני שוב את דמותה לפני. לפני כחודשיים ראיתיה בפעם האחרונה. מאז לא נפגשנו עוד. נכסף אני אליה כאסיר. לא ארגנה עוד ואני רוצה בה יותר משרציתיה אי־פעם, לידי; להיות בה, בשלוותה, בכוח השלמה שלה, ביכולתה להמשיך, בהבנתה; בהתמסרותה שלא מן הייאוש ולא מן הטקס ולא מן הכניעה. אותו כאב דוחק בתוכי בכוכות השאל ועירות ואני מעסה את חיי. עד כאב אני רוצה בה ואינה. אני קם והולך שוב להודיה של אשתי הזאת. כאבי וגעגועי מובילים אותי על־כורחי אליה. לפחות, אליה. מוכן אני עתה אפילו לקבל את אומללותה ולצרפה אל אומללותי שלי. אם אותו בה עתה ואובילנה — תלך אחרי ללא מילה, אף שאעקרנה מעבודת היסורים שלה, ותדבק בי, כתמיד, במלוא עוצמתה, כנרדפת, וזה בוה שכך לרגעים את כאבינו. אחר, כתמיד, תבואנה דמעותיה, דמעות התודה שלה, וידיה התבוקבה בייאוש את גופי. מוכן אני להסתכן גם בכך. מוקין אני הולך בין זרועות אשה צעירה; שוויתרה על נעוריה למעני. בלילות נספג בכיה בגופי, בבשרי, אך אהבתי אליה פחותת הולכת. איני רוצה להוקין בין זרועותיה, בחיקה הרך, בבשר־הקטיפה ובבשר־הגמשי אשר לה, מול פניה החיוורות. זוהי טעות, לעזאזל. איך נקלעתי אני האיש לכך? איך השתנה והתהפך סדר הדברים?

אני עוצר חרש בפתח חדר־העבודה שלי האין היא חשה בי מנגד. את עטה הניחה על דפי הנייר ועתה היא יושבת זקופה, ראשה מורם ועיניה עצומות, ידיה על ירכיה הדוקות והיא מכוונת לעצמה, למתת היסוריה הבאה. לא בה, עתה, אחפש בצמאון את שאני רוצה כל־כך. בחשאי אני חומק מביתי, מעל הפרוזה הכבד שלי עמי. נקישת הדלת במנעולה אפשר שהעירה אותה משיבתה; אפשר שלא. מסתלק אני ממנה, מאהבתה, מתחושות־האשמה שלי, מהריקנות שבי, מתשובות שחייב אני לתת. אני יורד במעלית אל הרחוב הישן, הריק. אנשים צעירים אינם גרים כאן עוד. בוקר־בוקר מוליכה אשתי הדרה את בתנו עונה אל גן־הילדים, מרחק של עשרים דקות, אל מרכזה של העיר. אני מתכנס במעילי ומהלך לי במדרכה הרטובה, השחורה, עד לאולם „אהל שם". נהג של מונית בחדרות, הממתין לתום ההצגה המוסיקאלית בשפה הרומאנית, שולח אלי את ראשו ושואל אם נזקק אני למונית. סב אני לאחור, נבער מתוך הריקנות המוליכה אותי, ועושה את דרכי בחזרה לביתי, בין בתי־האבן הישנים, הקודרים. אני מגיע ועדיין איני רוצה לעלות אל האור הדל. נכנס אני אל המעלית ויורד אל מוסכי המבהיק. במכוניתי אני פורץ אל הרחוב הקר, באור לבן. כבר פולט מיתקן החימום את חומו אלי, אך עדיין מצטמרר אני מן הקור ומן הזוחת מעסה את חיי, בשל הכאב.

מוקין אני הולך. כבר עוממת כמיתותי לאשה תחת אשתי ההיא. פרצי התשוקה ההיא, הגדולה, הנגולה, שפרחה ובאתה אז, בימים שתבדה אלי אורה, אינם מכים בי עוד אלא במתינות, לעתים רחוקות יותר. כמעט איני מצטער על כך. גם מיני מרזוזים אני מגלה מפעם לפעם בעצמי, עם השיער המכסיף והולך ועם הקמטים המעוטים את הבשר ואת העור. לעתים, הודכ בתוכי הדם, בעורק הלב, במהירות יתר — ואני נפחד. גם עסקי היכיכל אינם כשהיו ואת רואה אני מבקר לעתים קרובות את הרופא. אני מקלל את הזיקנה הבאה עלי, כשאני מטפס במדרגות ומגיע חסר־נשימה אל הדלתות, דמי מכה בי. היה גם יותר מכך. ופעם, גלפה בכאב פתאומי עצום בחזי, במיטתי, אשתי הדרה צופה בי בבעתה נוראה, פניה גמלות דם והיא נסוגה בכתונתה אל פינת המיטה, אני מקרטע לבדי אל הטלפון של תחנת־הלילה, פולט שברי מלים, נחנק בין יבבות בכיה ובשארית הכוח מזעיק את הרופא. „נו, טוב. חמישים זה כבר לא צעיר", אומר לי ד"ר מרכוס ובקולו מעין נזיפה. „שיהיה לך בחור התראה מקדמת, כן?" אני מגיע בסרעי, אימתי שוכבת, ובגוות עיני אני רואה את אשתי, חסרת־ישע, מוכת־פחד ומתפלצת ועדיין יראה לקרב אלי, אף שהכול עבר. איך אוכל להוקין לצידה בכבוד ובבתת?

אני נוהג במכוניתי בכביש בוחץ בגשם. אני מגביר מהירות בלחיצה של דוושת הדלק. ברחוב אבן־גבירול, בין רמזור לרמזור, המכונית שהילוכיה אוטומטיים נעתרת לי ברצון ומחליקה בדרך. באותו מעבר־הצעיה, באיחור, בהידלק מולי האור הירוק, מנסים שלושה צעירים לחצות את הרחוב. מבקש אני לבלום אך נגלות לי פניהם ועיניהם המאמצות הגומיות והצבעוניות שמתחת למעיליהם המגולפים ואני שב ולוחץ בעוף על הדוושה. נמתעים הם מצליחים לקפוץ לצדדים ורק מטח של מי גשמים מגלגלי המכונית מכפיש אותם. ההולך בראשם, שער ראשו וזקנו כמשי בהיר, מביט בי בעיניים בזולות והאנשים ברחוב מניפים עלי בכעס את ידיהם. הכול ראו, אני לומד מן המראה שמול עיני.

שם אני חולף על פני בית־הקפה שבו חידשנו את ימינו, את ואני. עובר את העיר ונפלט ממנה אל הכביש הגדול, הגוזר את האיזור ממערב למזרח. מהר יותר ויותר אני נע. קל, עשיר, מכובד, מגון, נאהב, נבון, הגיוני ובאותו אני נע; קורע את פס הזפת השחור והחלק. כאן, בחורשת, האורן שעל שולי הכביש, מתי היה זה, נאבקתי כנער אוויל, שטוף תאוות, עם אשה זו, אורה, למושכה עמי אל הדשא. איך בכל השנים האחרונות לא שבה אלי דמותה של זו, שהיתה כה מרכזית בימי, אז — אלא באקראי, פה ושם. איך נתרחקה אשה צעירה זו, שלא כאופייה, אל שולי הזכרון; היא, שאך לפני כמה שנים חשתי אותה בכל מאודי, בכל רגע, בכל צעד? לפתע, היותה כלא היותה. ללא חשיבות הייתי מעלה אותה. לעתים רחוקות. בציבה. משועשע. בכלם מעט. ללא כל אותה התרגשות של אז.

פה, על הדשא. חצאית הטוויד שלה צמודה לירכיה עד בריכה וחולצת הצמר שלה עוספת, כמו ברומאנים הקטנים שמהם יצאה מבושמת, את חמוקי גווה; שפתה העליונה משורבבת בפינוק נעלב והיא לוחמת כמנגורה מן הפרוצים. „בחייך, בזנים? לא כאן. באמת! באמת!!!" אני שומע את נימת הכעס והעלבון המפנק המתחלחלת בקולה, אותה נימה שהדיכה אותי, אז. היתה צעירה. יכולה היתה להיות בתי, כמעט. „למה שלא נלך הביתה?" שאלה. הביתה היתה דירתה, רחוב הירקון פינת הלפרין. כן. שם אנו שוקעים בעבני הצמר, בקצף התודה, הלא־קיים, של מיטתה, ולאורן של כל מנורות־סין האופנתיות בוחנים אותנו כל אלילי כוש, פסלי־העץ שהובאו אליה מן המסעות, וכל ציורי הארץ של חברותיה מטילים עלינו את צבעי האספל הרכים והים, קרוב, רוחש עלינו מימינו.

עתה, בחלפי בחגורת הכביש המקיפה את העיר ואת מלואה, בתחילת לילה של סוף חורף, 1973, אני צוחק אל עצמי במראה הרחבה התלויה למולי. אורה, אורה. כבר אין בשמך מאומה. ומי היה מאמין שכך יהיה? כל דבר הקשור בך, המשווה לפני את דמותך, המבדיר אותך, בא אלי עתה כמתוך סדר המלים שמן הרומאנים־למשרתות ומן הסרטים המתקתקים: „אני אשה בשלה, לא כן, יקירי?" לכל הרוחות, אני צוחק בקול. ה„יקירי", ה„בשלה". והתשוקה הזאת. התשוקות הללו, בבגעים הטבעיים. סצינות הרגש הללו. „אני משיבה לך את בצורך. לא כן, יקירי?"; „האם אתה חושק בי, אהובי, עכשיו־עכשיו?"; „מה יהיה עלינו, אהוב שלי?"; „כל מה שרוצה נערה חלשה כמוני זה כתף של גבר כדי לבכות עליה, להישען עליה, כבבדויך"; „אני מרגישה את עצמי מפלצת. מפ־לצת. בחיי. מה עוללתי לה, לאשתך? מה עוללתי לה ולבנותיך?" איזה הרא. אני נבהל מזכרונותי.

שלושה חודשים נוראים. 1965 היתה זו, אם איני טועה. איני חושב שאני יכול לגעת ולשחזר אותם לעצמי, לך. אני נרעד עתה, בשובתי במבוכה ההתלבת ברוח. כל פרצי האשמה שאינם מניחים לי גוברים וגוברים; כל הנסיונות לתפש שיכחה. תחילה במחשבה שהכול מתמי, חסר ערך וחולף. אחר־כך, בהכרח הנפשי לתרץ הכול לעצמי ביחסים שבינינו, אהבתי, להיוולות בפריבות הקסמת, המכוונת, שעלו בינינו. אני קורא שוב את התפתיה בעיניך מול המודים המעוטים שהגעתי לכל דבר־כחולקה זעיר. אני שומע שוב את הקול הכבוש שבו את אומרת את דבריך אלי, כדי ש„הילדות" לא ישמעו. אני זוכר את הלילות המרים, ללא שינה, ללא דברים, ללא קשר. אחר, היו גם לילות אלה מעטים יותר ויותר הכול נעשה קשה יותר ואני מחפש באהבה אחת את שכחת האחרת. עתה אני יודע שלא מצאתי. באף אחת מהן לא מצאתי את גדולתה של האהבה ההיא, את השקט שלה, את העצב ואת ימי החול הטובים שלה. כשפגשתי בך, לא יכולתי לשאול אותך ברוך, מעבר לשנים, „ואת? מה עבר עליך אז?" הנורא מכול, בודאי? אני יכול לשער. איני מעז לדעת בבירור. כל נסיון לדעת, להגדיר או לשאול יהיה כטופש חסר־כוח מול עוצמת כאבה של אשה זנוחה, שבשלה בשתסה בשל אי־מנוחה שתקפה את איבריה. מתהדר אני בצערה של אשתי ואיני אלא מרחם על עצמי. איש אינו מרחם עלי. אני זקוק, אבן, לרחמים.

אני חולף במכוניתי, מבקש מנוחה במנוסה, על פני בתי גבעת־גן. לא הרחק משם, בדירת שיכון, במיטה זוגית, את נמה לצידו של גבר אחר, מקריח וצולע, שחולק עמך את סודך. את חולמת אתך. אותך. בסתר. אני יודע. מן החלומות לא תוכלי לנוס, כי הם מערות המסתור לתקוות, לזכרונות. בקצה השני של העיר אולי נטרדת אשתי השניה משירתה להפשי, אי שאת דמותי היא טובעת בשורות של שיר. ואורה זו, היכן נמה היא את שנתה? לפני שנתיים, שמעתי, נישאה. כתבותיה בעתון־הערב מופיעות לעתים רחוקות יותר, כמזומות, והן משלוחות מעבר לים. כשאני מציץ בהן, לעתים — לעולם אין סבלנותי מגעת לקראן בשלמותן — אני נוכח בלוליזה בה, כי נוסף להן ברק חיצוני זעום של אשת העולם, המכרת כלאחר־יד שמות מקומות, מובאים באנגלית או בצרפתית, או שמותיהם הפרטיים של אישים קהודי־שם. תמיד ידעה דרכים להגיה. אך גם היא, אני יודע בבטחון מלא, אותו בטחון שעובני לפני שנים, לא תוכל לשכוח אותי. בשעות החסד שבין הסדינים, את כל דברי האוילות הקטנים הנוראים הללו, את כל סודות עולמה הזעיר, המבוהק, החסד, סוזה לי. לא, לא את ולא אשתי הדרה ולא אהבתי אורה ולא כל שאר אותן נשים, אלה שאיני זוכר הרבה מצוארן ומעלה ומבריכהן ומטה, לא תוכלו לשכוח אותי. לא אמוש מזכרונכן לעולם ועד; עד כלות ימיכן אהיה עמכן. הנה אני משמר לעצמי את מקומי בנצח, בין ירכי הנשים; בחלומותיהן הנסתרים. רק אני איני מוצא לי מנוחה בשינה, מאז שבתי לאהוב את אשתי ההיא, מפחד הסיומים הצפויים, הקבועים.

אחרי שלושה חודשים נגלה מריבה גדולה בינינו. אני ידע שלא עצרת עוד כוחות. השדות שניזונו מחוסר־המנוחה שלי, מהתרוריות, מתירוצי, ממבטי שחמקו מלפגוש במבטיך, מפותיהן של הילדות, מאוזי־האוזנים שבבך, מעלבונו־בעיניך, מן השפלה השחשת, מן השנים שקפצו עלייך באחת, מן השמועות והטפטופי הידירות ומן הרמיזות שבעתוני הרכילות, מאימת ההשתכות, מן המאבק עם עצמך, מן הלילות ללא שינה והבקרים הקרים, מן הגורד שלא ידעת עד אז, כמעט, להעמיד פנים, מן ההכרח לבדך; מן האור הנוגע מעליך, לאט־לאט. עברתי אז להתגורר באותה דירה של צרהך, מול הים, עם פסלי כוש ומנורות סין וציורי הארגז ועני השמיכות הקצפה בכוסיות והצירות הליתוגראפיות הארוטיות וגלימות המשי הדוקות והמיטה הרחבה מהכל. באותם ימים הגיע לידי מכתב מבתנו הגדולה. האם ידעת שהיא כתבה לי; לא. לבטח לא ידעת. שהרי אילו ידעת — היית עושה הכול כדי שלא ישלח ולא ייכתב.

גם עתה, קשה להאמין שנערה בגילה כתבה אותו. בת 16 היתה כמעט. ילדה. עד היום איני מוצא מנוחה ממנו. עד היום הוא צורב בזכרונותי. יודע אני אותו מלה במלה. „אבא יקר שלי", כתבה שם. „תודה לך על ששיחררת אותי בגיל צעיר ממוסכמות מיותרות ולימדת אותי שהחשד והספק קודמים לכל. תודה לך על כך, שיותר לא יהיה לדמות האב כל ערך בעיני ועל כך שלא אאמין יותר בבגרות ובנסיון. הכל איוולת..." לא. אני מפסיק כאן. איני יכול לשוב אליו. עלי להזיל להרהר בו. דבריה צורבים כרוח בפור. בת 16 היתה, כמעט, ואת כעסה למדה לכסות, בציננת, במלים של רגש בלעג. „אני קוראת את שמך, מדי פעם, בטורי הרכילות — האני גאה בך... והאשה הזאת, כה יפה והגדרת והצעירה. אני בטוחה שהיטבת לבחור, אבא יקר." לא. לא. לא אוכל למלים אלה. עד היום לא הסכבתי לזה. מי אתה בעצם? למי היו הרגע והשיבאה שהגבילו את ידה? והרי בהיותה ילדה קטנה היתה מתרפקת בבכי על דברים פעוטים הרבה מה, בין זרועותי, ואיך היתה מתבגנת בי אז הגדולתי בעיניה, אין לה תחליף. „אז לך בדרכך, אבא יקר", כתבה אלי, „לך בדרכך והצלח בה. גם אני אלך בדרכי. ללא געגועים. ללא זכרונות. ללא תמימות. לאורך בהשראתך...". עוד לא היתה בת 16 אז.

אותה אשה, אורה, היא שפתחה ראשונה את מכתבה של בתי („הלא אין בינינו סודות, בוביק"), ועיניה הצפו מיד בדמעות. כה תאם הכתוב בו את אורת־מחשבתה, הבנויה משורה של אמיתות אשר נשאלו מאלפי רומאנים לנשים ומאמרים פופולאריים של פסיכולוגים־בפרוטה („הו, אהובי. היא כל־כך מבינה ונבונה, הילדה שלך. כה מבוגרת במחשבתה... איזה טוהר מלאכי. מי היה מאמין שכבר בגיל זה יכולה נערה להבין ולסלוח את הנורא ביותר?! ואיזה כושר ביטוי מעולה..."). להבין ולסלוח. אני שתקתי אז וניסיתי לשכך את איוולתה שלה ואת עלבוני שלי בבשרה, בזרועותיה, בין רגליה. ולא נשתכח דבר עד היום הזה.

אחר נוגע הכול. לאט. ללא דמעות וזעקות. ענין הגירושין וכל אותו טקס עתיק ומרושע אצל הרבנים. אשתי הראשונה, את, אינך מתבוננת בי כדי שלא להביכני, סומך על להיה הזיוורות והיא נושכת בסתר את שפתה. האשה האחרת המתמיבה לי בקפה סמוך חוטפת לבוש־אש־עצמה עלי („יקירי, אני יודעת עד כמה היה הדבר קשה לך. אני יודעת"). בעוד שבזוית־העין, מרחוק, בשדרה, נתפסת אשתי ההיא, את, ידיה משחקות אין־אונים במיפתח ארנקה הכבד והיא שולחת עיניה — לבדה! לבדה! — לראות, מבלי לדעת לאן היא פונה ומה תעשה. ואז הניתוק הזה מכל שהיה, הנסיונות החוזרים לשכוח, במשרדי, בעבודת־הפרך המצטחצטת, בקסם הראשוני של דברי המתפרסמים בעתון ובהדים להם, בנשפי הלילה, כשאני מרגיל עצמי לאחוז בכוס המשקה ולשוחח בנעימות עם אנשים זרים, המחייכים אלי ללא סיבה וכשהאשה אורה מרופפת בין הכול כעינה קסומה בעיני עצמה. המשבר הראשון (איני זוכר אפילו מה היה) והאדישות המשתלטת עלי בעקבותיו עם הדאגה המוסתרת (האם הפכתי קהה לרגשות? האם אני אוהב בכלל מישהו או משהו?). הנסיונות להחיות הכול: חודש באותו קוטג' לבנים של סטיב שאגאן בגולדרס־גרין, עם מיטת נחושת תורקת, אש כחולה באח הבאו שולג על דפנות האבן של האכסדרה (מה היה אותו שאגאן לה? ידיד? מאהב? אחד ממעריציה הרבים? למי איכפת עתה?); ההליכה בחורף וספינות הנוסעים הישנות, העבות בסמך הגשם ודק בין הלידו לעיר העתיקה. המראה המשורעל, האפור, מתלגותיו של מלון „ריבייירה" שבנמל הזעיר („תראה איזו. איכות של מוות, יקירי" — איכות. מבת החדש שצירפה לאוצרותיה). „בוונציה, בחורף, מתחיל המוות לשרך את דרכו", פתחה את כתבתה הנלהבת, הלירית־מתפנקת, ששיגרה אל עתון הנשים שלה. מייד לאחר מתקפת אהבה במיטה, בין מצעי הפנג, לאחר שנרגע גופה, ישבה בעירומה אל שולחן הכתיבה. „אהבתך הביאה לי השראה, בוביק. אתה רואה?", היא מחייכת אלי בחצי מבט (גבה מתקשת אל דפי הנייר).

כבר אז ידעתי שהכול נגמר, אלא שהדברים נמשכו עוד חודשים או שלושה. איש מאתנו לא דיבר על נישואים. אף פעם. לאחר שעזבנו את הארץ היינו מרבים להתגבל זה לפני זה שעיסוקינו מפרידים בינינו ובוהרים שלא להבטיח דבר זה לזה. לעתים הייתי מוליך ללילה או שניים את דירתה שברחוב הירקון, במלון סמוך, לבד או עם אחרת. גם היא. מעבר לגבי דבר קצין צעיר ועל שקן על כך שהוא. איני יודע מי וכבר אז כששתי על עצמי שאין הדבר חשוב לי ואיני מקנא, כדרך הטבע. השממון היה גדול והדברים יגעים היו עד שנתפרדנו לגמרי. אותו שממון לא נתמלא גם כשנשאתי לי לאשה את זו שהיא רעייתי היום, הדרה. איני מאשים איש. גם לא את עצמי. הדברים נעים בהגיון שכזה. אולי מבעל נקבעים הדברים. איני יודע. אני יודע.

ה

השעה היא אחת ושמונה־עשרה דקות בלילה. בדיוק. אני עוצר בשלוליות מים מול תחנת־דלק שליד כביש נתה. מסעדה קטנה וכתופעת. אורותיה הלקוחות. משאית טעונה ארגזי ירקות, מקרטעת בדרכה אל השוק; מבית קפה. אני נכנס פנימה. ליד שולחנות של פורמאיקה כתומה יושבים אנשים מעטים. אני מבחין בהם, בשבתי אל הדלפק. אשה שמנה יוצקת לי קפה חם, מתוק עד בחילה. נער ונערה, בבגדיהם ספוגי מים, מתייחדים בפינה, ליד שולחן. ראשו סמוך לראשה ורק שערו השחור, הארוך, נראה מעטו. היא מצונפת בעת שינה, ללא בושה, ונודדת בין רגליה ופיו, מן הסתם, מלחש לה דברים. רעד חולף בגופה, ויהיה ספק מקרבה, ספק הדהוד את גופו. האשה השמנה שאצל הדוכן מציתה לעצמה סיגריה ומתבוננת בנעשה באדישות. כבר היו דברים מעולם. נדמה לי ששומע עלה בגדי מסב עיני מהם. נהג המונית כשיח בפינה עם נהג המשאית. „בכת שנה לא משתלם", אומר נהג המונית, חברו נוטל את נתח הבשר שבצלחתו בשתי אצבעות, טובלו בצלוחת הטחינה ומובילו אל פיו. „רק אני שומק ממשיך לנסוע מונית. מיכאל ובן־עזר קנו גם כן ביותר משאיות. מובילים כל יום פועלים מעזה לפתח־תקוה ולרמת־גן. אתה יודע כמה שהם עושים ביום? לא תאמין".

הנער והנערה, צמודים זה לזו, קמים ויוצאים אל הגשם לשלם את. אף אני מסיים את הקפה, מרוקן ממחשבה, משלם ופונה לצאת. ליד השולחן עוצר אותי נהג המשאית, בלובדי מגדל, זיפים אלמים בלחייו וטבעת עבה של זהב ואבן שחורה, על אצבעו. „בוא הנה", הוא אומר ואוחז בזרועי רד ידידות. „אתה לא מכיר לי מאיפשהו?". אני מתבונן בו. „לא היית בחמישים ושתיים מפקד קורס מכ־נפים בבינערה?"; הוא מגיע. כמעט. „בוזי?" אני מניע בראשי הוא מלא התלהבות וזוכה אין קץ. „אתה לא זוכר?! אני עמי. עמי חוספק. אתה לא זוכר?! ופספוסקי. זה שעשה לכם צרות... מחזור שני... אתה לא זוכר?! אתה שמעת־אותי עשרים יום בלא שש, ..."

(הסוף בעמוד 21, טור 1)

ז'אן־פול סארטר

(סוף מעמוד 19)

„בגיל שלושים עלה בידי מפעל באה זה: לכתוב בתוך „הבחילה" — ויאמן לי: בכנות רבה — על הקיום חסר הצידוק ונטר־הטעם (saumâtre) של בני מיני, ובתוך כך להוציא את קיומי־אני מכלל שאלה. הייתי רוקנטן (גיבור הסיפור), ובתוכו הראיתי, בלי רצון לשאת חן, את מהלך חיי; אך באותו זמן גם הייתי אני, הנבחר, האנאליסט של הגיהנום. מאוחר יותר הראיתי ב־הדוה כי האדם הוא בלתי־אפשרי; ובעוד אני בלתי־אפשרי, לא נבדלתי מן האחרים אלא בשל המנדאט שהיה לי להציג בגלוי את אי־האפשרות הזאת, אשר, מכוח זה, הפכה את פניה ונעשתה האפשרות האינטימית ביותר שלי, המושא של ייעודי, קרש־קפיצתי אל התהילה... כאיש שמודד עד־העצם ונתפס למיסטיפיקאציה, כתבתי בשמחה על מצבנו האומלל. כדוגמאטיקן, הטלתי ספק בכל דבר, חוץ מן העובדה שהנני הנבחר של הספק; בידי האחת הורתי ובאחרת את אשר הרסתי באחרת, וראיתי בחוסר־הביטחה את הערובה לבטחוני; הייתי מאושר".

במיון זה, למצוא שמחה בעצם האימה, הרגשת הבחירה והאצולה הרוחנית הכרוכה בה, כמוהו היום בעיני סארטר כיצירת אליל חדש במקום אלוהים שמת. תודעת השלילה, הדאמוני, איננה יכולה לרשת את מקום האלוהי, בלי לשוב ולהכות את האדם בסנוורים. סארטר כותב את „הבחילה" והוא אחת הדוגמה; הוא מתאר את חוסר־הצידוק לקיומו של האדם, ומוצא לו, באמצעות זה, אשליה של צידוק. יוצא, כי מה שהיה אמור להיות הכרה צלולה לשמה נעשה אמצעי להיפוכו, כלומר, להסתת־ידעת חדשה. אושרו של האיש הנבחר, שהגיע לראיית הדברים כהוויתם בתוך הוויה של אימה ובדידות, עומד בסתירה לתוכן תודעתו ובמבטל אותה מעיקרה. יש כאן טעימה בגניבה מן הפרי האסור — עוד מיסטיפיקאציה.

אחד ממושגי־היסוד בפסיכואנאליזה האכסיסטנציאלית של סארטר הוא מושג הקתרזיס, כלומר, ההופכה הטוטאלית העשויה להתרחש בתפיסתו העצמית ובפירוש־עולמו של אדם, כתוצאה של „בחירה" ספונטאנית חדשה. נראה כי קתרזיס מעין זו התרחשה גם בחייו של סארטר, כפי שנובע מהמשך הדברים:

„זה עשר שנים (הכוונה לראשית שנות החמישים) הנני אדם המתעורר, כשהוא רפוי משגעון ארוך, מר ומתוק, שאליו לא יחזור; אדם שלא יכול להיזכר בלא צחוק בשערוריו לשעבר, ושאינו יודע עוד מה יעשה בחייו. חזרתי ונעשיתי שוב הנוסע־בלי־כרטיס, שהייתי בגיל שבע..."

הילד שנסע בלי כרטיס נתפס על־ידי המבקר. הלה נועץ בו עיניים ומצפה כי הילד ימציא לו תירוץ — תירוץ כלשהו — שבו יוכל המבקר מוכן להסתפק. אך הילד אינו מצליח למצוא שום צידוק, וגם אין לו חשק לעשות כן. וכך יישארו הנער והמבקר פנים־אל־פנים, בהרגשת מועקה, עד לתחנה דיזיון, שבה יטהיים הממש, ו„בה ידע לי היטב כי איש אינו מחכה לי" (שם).

שינוי זה בתודעתו של סארטר לא נבע מביקורת חיצונית כלשהי, אלא מהיפוך פנימי בהכרתו. עתה הוא מוכן לומר על עצמו, כי הביא את האתאיזם עד לקצה ביטויו האכזרי. אך לבד מן השאלות הקשורות בתודעתו ובגורלו של יחיד, היה גם מקור שני, אולי חשוב יותר, להתרנית שחלה בהגותו של סארטר וציינה את התקופה השנייה ביצירתו העיונית. מקור זה הוא הביקורת שהושמעה נגדו בסוף שנות הארבעים, לאחר שיצא לאור „הישות והאין", לא רק ע"י יריבים מובהקים — כמו אנשי הכנסייה ואנשי המארכסיזם — אלא בראש־וראשונה ע"י חבריו שלו, דוגמת מוריס מרלו־פונטי (שייסד וערך יחד עמו את כתב־העת „זמנים מודרניים").

מיד לאחר מלחמת־העולם טבע מרלו־פונטי, מחשובי הפילוסופים הצרפתים בדור האחרון, את הסיסמה של „מארכסיזם בהמתנה". פירושה היה ההתעניינות אהדת בפוליטיקה הקומוניסטית בלי השתתפות פעילה. המתנה זו נסתיימה בראשית שנות החמישים באכזבה: דווקא באותו זמן יצא סארטר במסמו הידוע על „הקומוניסטים והשלום", שבו הסביר את עמדתו, המצדדת בפראכסיס הקומוניסטי בלי לקבל את צידוקו התיאורטי. מרלו־פונטי הראה, כי יש כאן הכרעה שרירותית לחלוטין (שאותה הציג כ„אולטרא־בולשביזם")5). בתור אכסיסטנציאליסט, אין לו לסארטר שום אפשרות עיונית לקבוע, כי תנועה פוליטית או היסטורית זו או אחרת היא צדקת. עמדתו הוא סובייקטיביסטית בהכרח, ללא אחיזה אובייקטיבית; ההיסטוריה חייבת להישאר בשבילו חסרת משמעות פנימית, ולכן כל בחירה בזרם היסטורי כזה או אחר תהיה, בבחינתו, בחירה שרירותית וריקה מתוכן. סארטר ניסה להתגונן, ועוד יותר מזה עשתה כן סימון דה־בובואר, באחת ממסותיה הזולשות התוסידיות ביותר. אך כשוך המהומה, התברר, כי סארטר הפנים היטב את עיקרי הביקורת עליו, ובעיקר את טענת התכחשותו למשקלה האובייקטיבי של ההיסטוריה. מכאן ולהבא היה עיקר עניינו מכוון למציאת אפשרות תיאורטית לבניינה של פילוסופיה היסטורית, הדבר זה, כפי שהתברר, חייב את נטישת רבות מן התיות האכסיסטנציאליסטיות הקודמות. בעיקר לא יכול עוד סארטר לקבל את השקפתו הישנה, כי יחסי יחיד עם הזולת (או יחסי הקבוצה) הם תמיד רק קונפליקט חיצוני הנדגים בהכרח לכשלון. וכן נטש את תפיסתו הקודמת, כאילו מצב הניכור של אדם מעצמו ומזולתו הוא גורל אונטולוגי. מעתה הוא מקבל כי זהו מצב היסטורי, הניתן להתגברות באמצעות ההיסטוריה עצמה. יתר על כן: עצם השקפתו „האונטולוגית" לשעבר היא היום בעיניו סימן של התנכרות, כלומר, פרי השפעתם של הסביבה: סרסים הבורגניים שבמסגר האשר הטעוהו לראות מצב כאילו הוא מצב־עניינים ו

יש אירוניה עצובה בגי גילויי ההיסטוריה כתבנית כנציאלית הוליך את סאר השאר, לקרע התמור ביחסי בר קאמי (הדים לכך, יש ב עברי). התקפתו החריפה ש על קאמי, האשמותיו על ע ההיסטוריה וההתחמקות מפ מפות כבו מעשה של בי ביית. סארטר הפנים את בי אחרים עליו (ביניהם גם ו המארכסיסט גיאורג לוקא שיבו־צוה־זה חוזר ופרק קאמי. למקרא דבריו, קשה רר מן הרושם, כי בדמותו מצא לו סארטר תוליך ל, עצמו, כמושא של היטח ברסיה.

כלום גם זה סימן של הז לותי? וכלום אין למצוא סף של „הוצאה עצמית" סארטר מסרב להחזית בח הסתירות בין שיטתו הכו המאוחרת, ומדבר על אפ כותן? סארטר התוקף בכ „נפתוליד" ו„פלפוליד" הרז עיקר בהקשר פוליטי ופ בגדיר המודיניים. כאיש ש רה המתגוששת השוכפת תפק בבתר של אמן הוגו ההכרות היה שסארטר י התוקפה אישיים־שינים מכבן, כי רבות מתהבכו בהן יוסף של תירוץ וזה אולם — אולי שוב באופ — זה המחיר שחייב המגנה להגשים אידיאל קיצוניה תוך פלישה לתח היומיומי, הרווי צרכים ותצבולה; ביחוד אם ז חייו הם „מלים", והם ענ של צורך־כתיבה כתמיד כמעט כפייתי). עם כל ובצבם ההתהפכות שיד הוא אולי, מעל לכל, סלקטואלים הטיפוסיים ביותר הבצויים בדור הז

ד

מבחר הכתבים, שערך חם ברינקר, יש בו כדי יצירתו העיונית של סאר אי עברית. חבל, אמנם, לא הקפידה די הצורך הביטויים הלועזיים מש ושהעורך לא הקדים למ כמה שורות, הנסבירות בתוך הקונטכסט הכל מסוימת יצאה במבט הכייה לטובת שאלות מ אסתטיות על חשבון ה לתוספי הבסיסי. גם מסו כתב מנחם ברינקר, אי בדיוק למטרות, מפני עצמאי (מבציק ובאוד לעצמו) של האסתטיקה הבצגתה כ„מבוא" גורמו יותר של צד זה דווקא סארטר, על חשבון דב שראוי היה להקדימם. ה יים אלה הם משניים, א לגרוע מחשיבות של הרגומו של ספר בשני ו על כך ראוים העורך הרה ביותר.

5) M. Merleau-Ponty: Sartre et L'Ultra-Bolchevisme in: Les Aventures de la Dialectique, Paris, Gallimard, 1955.

ארבעתן (ב')

הערמה לפנינו השאלה, אם ראוי להקפיד. בהבחנות „בע צבר לנקבה גם בבכנון צורות „הכיבמם": ארבעת האנשים — ארבעתם / ארבע הנשים ——? כבר ציינו, שהצורות בדירות ושמראש צריך לקבל שיש דין שונה למספרים: שנים/שתים.

טור הלשון

לאמר: אנו מבחינים בהקפדה: שניהם/שתיהם. אבל מכאן אין ללמוד ליתר המספרים. השאלה העומדת לפנינו ביחוד לפיתרון רק על סמך היעוד: כלום הקפידו מקורותינו להבחין — ואז חייבים גם אנו — או שמא אין כאן הבחנה כלל.

המקום המכריע לעניננו הוא דווקא במשנה מרכבה: כך אנו קוראים (יחז' א, י): „ודמות פניהם פני אדם ופני אריה אל הימין לארבעתם, ופני שור מהשמאל לארבעתן ופני נשר לארבעתן". ועוד חוזרות צורות אלו שם בהמשך. כמה דברים נלמד משם. האחד, כי לא ייתכן ליחס בטקסט שלפנינו צורת —ם' לזכר דווקא וצורת —ן' לנקבה. אם נבקש בהמשך שם את השמות שאליהם מתיחסים הכינויים נמצא, כי אין הבחנה במין השמות שהיו מחייבים שינוי בכינוי. במלים אחרות: לגבי הטקסט שלפנינו אין ביטוי צורני בין הכינויים — אם אם תרצה האמר: המצב הטקסטואלי אינו מאפשר לקבוע שיש הבחנה. אבל לצרכינו לא נוכל להסתפק בכך. המקום שלנו הוא המקרא. שמכאן ניתן ו ולכן צריך להמשיך. לע בלימן חייב לנהוג לפי „פלגינן דיבורא". היינו מקבלים עדות לעניין אחד לים אותה לעניין אחר. נפלג כאן? פשוט: הר פורמלי לצורה „ארבעתן" היה, אילו היתה צורה ו מצד התיפקוד לנקבה. צורה אחרת במקרא, על מה מבנה: הצורה היא ולא: ארבעתן.

למזלנו אין אנו אנוס בתיפוד זל זה שבלשון: הה צורה תוזרת בחוז־ הקדמנו ואמרנו, כי אין בדיקה מספיקים כדי לב־ הצורות שבכל התלמוד שים. כך אנו לומדים מ של מנחות: „ארבע ציצי זו את זו שארבעתן מצוה לך שיבוש ברור של „אר־ בה.

אלא למען הסדר הטוב הזהיר. אמת נכון: לפ בנקבה לפי הבחנים מצד לשון חז"ל אפשר את הצורה „ארבעתן" גם זכר, שהרי הל ניכרל צ יד של הבחנה בכינויים הנ נהתרה. וראיה לכך: אם המקרים הרבים כל של משנה (ר' בקונקורדנציה הצורות בזיקה כלל לני המצב דומה אפוא למצ בפסוקים ביחזקאל. בין ו וזוהר הכלל: מבחינה צור לא מצאנו, שבאיזה מי „ארבעי ולא „ארבעתן. שהניכרול בכינויים עשה: צריך העבודה אינה זהו הערנו בראשית דברינו מילים לבעבה כגויים „שלושה ו„ארבעה". עם ז כמבנן לבצא ביטוש ג־ אחר — ואם יצמדו לר־ בדיקה מדלמים יותר מן צא צורות נפסות. הכוח ואיני יודע מה פירושו יבי (מנחות יג ב).

במקרה זה אין ספק ב צורות המספרים לפי זכר ו בולה כשהמספר נינבד ? לשון ימינו אנו בקפידים שבין כינויים — בניגוד לם נו במקורות. אנו מבחינ בין „ארבעתם" לבין „ארב התיחסות למין השם. אבל לדקדק דקדוקי יתר ואו אינו אלא מטבע.

משה גושן־ג

צורך המדור פונה ש קוראים בבעיות לשון שיש לכלל. את השאלות יש ל מהדור „טור הלשון", בעריכת ת. ד. 233, תל־אביב.

יורם ברונובסקי

נחיריים

לפני כארבע־עשרה שנים שכבתי כמה לבנות בבית־חולים. מתוך לובן הנוח, לובן הסדינים, לובן האחיות גולדה איזו אהבה לצבעים. עד לפני־כן אהבתי בדיר כתובות, כמה שאפשר ללמוד, וצרפתית, שבה ידעתי שירים רבים של פרלוג בעל־פה, מבלי להבין את כל המלים. אמי הביאה לי את האבינות המאמתות: אלבום פיקאסו בהוצאת אלבר סקירא. האלבום אבד לי ברבות השנים. אני זוכר מתוכו בעיקר את הציור של הרצגוי הצבעוני כמו סוסט ואת המלים בציור אחר: Ma Jolie.

עוד לפני שראיתי בכן אשה עירומה ביותי בבה מנעיין מתוך ציורי השנוים האגכים את הנשים הפרחים, קוליפטור־גרפיה, האבר החושני ביותר — הנחיריים. הבבר נוא הביד שור, האשה היא לפעמים פרה, לפעמים פרה וכמקרה המצלח ביותר: גם נגה. אהבתי אחר־כך שירה ספרדית, הבנתי יותר את פיקאסו, ראיתי איורים שלו לשירי גונגורה. הם איורים ל„אמנות ההגהבה" של אובידיוס ושירי אפולינר.

האגוס הצאנים מאותבים
שב. פיו צמוד אל פיה;
לנוכח הום אותם נופים.
שם השושן עלים הצמיח
עירומים רוקדים אלים יפים.

מכור לחלוקין למלים, נתפסתי רק ל„ציור ספרותי". ביקתו וסביר לי שלפיכך איני יודע בכלל מה זה ציור. כלל לא התכוונתי. פיקאסו הוא הספרותי בציירים. כמה מהיום כשהגחים המותפים את הספרותיות (או בבלה יותר מקובלת: הבכשמעות) של ציורי הרנאסנס (בוטיצ'לי המכביא לתוך הבבוה אותה כוני ברכים של מיתולוגיה יוונית) כך יפגשו בעוד זמן־כה את פיקאסו. אפולינר אמר: „הציור הוא כלים הנובבגים בצורת אור" והתבויל אמר שאפולינר מעולם לא הבין דבר בציור.

פיקאסו, על־כל־פנים, היה מצייר את אפולינר באבור קי נמיש שבו צייר את הנחיריים של השורים. לכבוד היה ראש של שור, כאשר כבר ניגלותי כבעם בקום עיריו, צד יוצרו שאהבו־יד אהב אתנו ואת הידידות שלו עם פיקאסו.

האשה הזאת היתה כה יפה
שהיא הפחידה אותי

איך הן היו, הנשים הללו בשנת 1909, באמת? — לא, זה לא יאמן.

לבני אירופה המסכנים יש אסמביה: שנות העשרה כל הבעדה הזאת. פיקאסו ומאקס ז'אקוב גרו ב„באטו לאבואר". ז'אקוב היה כל־כך רעב עד שהתך אכילה לחם ברוטב ואם ראו, בידמה היה לו שהוא אוכל את לבו. הוא היה ארכי־יהודי ופיקאסו היה ארכי־ספרדי — וגם להיפך.

גלויה של פיקאסו לאפולינר: „לכבוד מסיה סביור דון ביום אפולינאר..." במקום מלים, ציור: קוראת של רוסיבבנה, פניו פני פיקאסו.

האיש אינו יודע מי
מי הסוס ומי רוכבו.

ציור אחר (אני מחזיק לפני „אלבום מיסמכים" של אפולינר, רוצה להכיר רק את „חיים, מטה־הגבעת, פולחני חיות...") אפולינאר, פולני מגושם, מנחת לורד כנמבא כמאקס ז'אקוב קסנטן, כאהרון, יושבת־בחור מרופט, פיקאסו בצד, בין הצגים הירקים.

סקיצה: דון גייארמו (Guillermo) ספרדי־פולני־צרפתי־יהודי־איטלקי עם נחיריים גסוים. ומני אפולינאר כמני ספל־קפה. עצוב. אני קורא לסקיצה זו: השומר הפלאבכול. או גם: הבלור־אהוב.

ואני שרגתי את השיר
בשנת תרסיב מבלי לדעת
אהבתי היא עוף־חול מוהיר
ואם בערב היא גוועת
הבוקר תחייתה יכיר.

כלומר: La matin voit sa renaissance — השורה האחרונה יוצאת כושלת, ביחוד עניין הרנאסנס.

זה מביא אותי ללונדון (Un soir de demi-brume á Londres) כפם קניתי את הליתוגראפיה הראשונה שלי משל פיקאסו, מסידרת „הצייר והדגם שלו". הצייר הוא צייר, מזוין במכחול. יש לו גם מגן: קו הצבעים. שיר פולני אחד ורומאנסה ספרדית, אחת, כשפרות על צייר השבוי בקסמה של האיילה. ולאיקה ענה למיכאל: „אני כותב שירים, כי אני רוצה שאנשים יאהבו אותי". צדודות פשוטות כאלה ביחס ליצירה ולגבול אמנם אינן מובנות לי, אך אני יודע שבסופו־של־דבר הן נכונות.

פיקאסו צייר בשביל להשיג נשים? כמו גיטא, סימפליפיקאציה, כאיתך גיטא: ראה את הנחיריים של הכוחרים שלו. אין אפילו צורך לקרוא את הספר הזה „חיי עם פיקאסו" (פיקאסו מעז שאין הוא יכול להיות ידיד הבן של לואי ארגאון כי ארגאון הוא סוג של גבר שאי אפשר לשכב אתו. וארגאון הושיב יותר את מאמיה. כבעס עוד סיבה).

האגדות הללו על כוול־הוקו קסן־הקומה עשו את שלהן. מכל הנשים שלו אהובה עלי במיוחד — מבחינה ציורית־ספרותית — פרננדה אוליבייה מן התקופה הפאריזית הראשונה: היא היתה אשה עצובה. פיקאסו היה צריך לכפס!... וכשמבמבים הנחיריים מתרובבים...

אסתקד בבולבאר סאן ז'רמאן עוד ליתוגראפיה (כה שידי מבנה). כמעט אין ציור, יש בעיקר מלים. Hommage á Braque. כהכבבם בסבאי־ידי הבעור של פיקאסו אני מצליח לפענח את המלים:

„בראק אתה זוכר את היום לפני הרבה שנים כשנפגשנו במונמארטר היתה אינך נערה, סיפיה היה בסיפס קלאסי כמו שאוהבים... אמרת, אהבה... מאהב...".

(כמעט בלי פיסוק, כמו השירים של אפולינר).

לבטח, אשה שוכבת. שמנה פשוקות רגליים. מאבר־המין שלה מיתפרים קוים הכצטורים לקוי האותיות. ברור שאין זאת הבבודה בגלות הדפי הקלאסי כמו שאוהבים, כתוך הזיכרון הכתוב. זאת, בפסם האלף־אלפים, האשה הגדולה, האלילה הלבנה, הנשיות בצוויה פשוקת רגלייה הבריבה אותנו.

ג'ון ברגר, ב„הצלחתו וכישלונו של פיקאסו" שיבנע אותי שהאיש הוא, בכלות הכול, רמאי. הייתי מרוצה מבנו כפליים. כבוד להלוסין למלים ולאותיות ראיתי בקו שלו את האות הכסתתרות־הסיכודה — אולי מריתות (אפולינאר: „אני שיכור בלהיות שיכור גניני").

בלוקה, הערביסק הגדול בבאה התשע־עשרה, אמר שהוא מוכר את כל הציור המערבי תמורת „אליף" אחד הכתוב ביד קאליגראף בגדדי. פיקאסו, הספרדי הערבי, נתן לציור את הוהר הערבי הוכיתי, הרבה קוים שלו הנכים מאליהם לאותיות, במיוחד ל„אליפים". אפילו הקו הבדי של הקובזים הוא שיטת־פיתוי, הטעמה של הערבי במדבר, כמו שכתב מיכה יוסף לויכון.

ברור שהכותבה שלו, הצורה הפיוטית, הנשות, אלה דברים איומים. ניסיתי לקרוא את הדראמה „התשוקה הנתפסת בזנב", אך הבהתי אחרי כמה עמודים. איזה הבדל לעמת המחוות הנפלאים, המשפשפים עד עוקר, כמעט כמו הציורים — של אבבי רוזו!

פיקאסו — הספרדי, הערבי, הצרפתי וכו' — בסוף הרי לא היתה לרשותו שום שפה אנושית, הקוסמופוליטיות המנצחת עשתה אותו כגבכם בעשרים שפות. שפת האור, שפת השור.

כשהנחיריים הללו לאבוס את הצימפות והאוורירות הן סוחד בבתולה פהד גוש. אחר־כך ראו שהנחיריים המבבסים פורטים על כהונתם כמו מלאכים עלי נבל. הנוף הפך למנגינה, הנימפות שכבו שקשות במעגנ. הנחיריים המבכסוסים יכולים היו להמשיך בשלום. המנגינה קשאה לציור — חזור הלילה.

אמבויות מאוחרות, היות כאוחרות. אפולינאר קרא לפיקאסו (בסיפור שבכרך „המשורר נרצח"): ציפור רבת־הוחר. ציפור־שור. השור הכבונה, בבירבע וממסים את „הגיבור", מבטיח שכל הידידים יתראו עוד בגן־עדן. —

תערוכת האב במוזיאון הא

התערוכה האביב במוזיא תל־אביב נפתחה זה עת אין הזכוכית, במוזיאון ה ובמוזיאון קדמן למטבעות. „תערוכת האביב" היא ב רות המבוגנות שנערכה אי „מוזיאון הארץ".

נושאי התערוכה: במוזיא רוכה — זכוכית אירופית כי מאמצע המאה הי"9; הקראמיקה — ציפוי, ציור קדרות — עבודות של אב ראלי; במוזיאון קדמן למט מטבעות יהודיים ביהודה אירופה.

רומאן זעיר

(סוף מעמוד 20)

סריפה במבכת של הגדוד, זוכר עכשיו ? !", והוא מושך אותי אל באהבה רבה. „בוא, בוא, לא חשוב. אל תפחד. בוא נשתה משהו. זה היה בז'ראנו, בעצם, ששרך שמה. לא חשוב. בוא. יש זמר. ההפחות, זיפי זקנו האדומים התחיך הנעדר שלו, שעל סף הזיקנה, ו את עצמי שמח בפגישה זו, אך אינני מצליח להעלות דבר בזכרוני. יוערה. חמישים ושתיים. ג'יפרה. חמישים ושתיים. „נכון, עמי נכון", אני אומר. „עזוב אותו, ג'ינג'י. אתה לא מכיר את הערא אומר נהג המונית ותווי־פניו מתקשחים בעוינות, משחירים אלי. יד אותו, יעני. כהסלחייה. מהעיתון. זה השמוק הזה מהמשפט וות של הערבים. זה ששומר להם על האינטרסים, התרא הוא". : של פיקוד־בעבר כתוחלף בתמהון. „וולא. זה אתה ? ! בחיי. לא אבין", אומר האיש. „כולנו הרי בבוץ אחד, או מה אתה צריך אנ־בראות עם הערבים האלה ? ! באמת שלא הייתי מאמין". הוא ע ואני נשמט מאחיזתו בזרועי, קמה להסביר ולהתרצות. „עבוד ם שנה אולי", אומר האיש, „וכבר דברים כאלה. בשביל מה זה חברו, נהג המונית, מנגב את אצבעותיו במפית הנייר, עיניו בי : ה מדבר אתו בכלל ?" הוא אומר במשטמה. „אלה, הייתי מוריד הראש, אלה. צבועים, כולם. תלך מכאן, אדוני, לפני שאני מתרגז."

יוצא כילד נזוף מן המסעדה אל שלוליות המים והאפלה שבחוץ. זרים לי ואני זר להם. מדוע לא הרכתי ידי להכות בפנים הכהות, . הלוו ? מה הפכני לפחדן, לאחר שנים רבות כל־כך ? ואולי . ידוע להתלים בין הצדק שלי, המורכב, המחושב, המהוסס, שאינו לם — ובין זה שלהם, הפשוט, חסר־הפניות, הבטוח בעצמו כל־כך ? עומד ? לאן אני הולך ? במכוניתי החמה אני פותח את כפתורי סיבתי כבדה. משהו כמניקני. שוב צובטת בי יד גדולה ונסתרת. ה את חזי. אני מתניע את מכוניתי ומעלה אור בפנסיה. קולות ; והצם חותכים בי הנער שנצמד אל הנערה לקיר המסעדה ובא : בגשם הדק. מהעצות, ששוף אור. פני הנערה לעיני ואני נסלד ן המורא ההפוגג התחיתיים שבן. אך הנה, מקלל הנער ומזנק ניה כן הנערה חובט בשנאה על חלוני. אני משחרר את ידית־ ופורץ קדימה, מבועת. מעולם קודם־לכן לא הייתי מפוחד כל־ . הביתה. כהר, לעזאזל. הביתה. הביתה.

יצוני אני עושה הלילה חשבון לעצמי. איני יכול לעצור בזכרו־ דפים אותי ; איני יכול שלא לנוס מפניהם. מהו הבית ? בית רחוב החלוץ בחיפה ? בית נישואי ברחוב המעגל ברמת־גן, אחרים ? בית אשתי ההיא ברמת־השרון ? ביתי שלי שברחוב תל־אביב, שבו אשתי האחרת ובתי ? אף לא אחד מהם בית של בו. באחרון שבהם השקעתי כסף רב. אשתי הדרה ביקשה לדור יק נעוב וישן של העיר ואני יצאתי לחפש בית מתאים. לא היה יצאו. בבוא של אבן אפורה ומספס ירוק משתרג עליו ; חדר־ ישן ואותיה של אבן הבשורות כי הוקם הבית בשנת תרפ"ס. ן שבע שנים הוקם. שתי קומות היו לו וחדרים ריקים וגדולים. בוהה כתקרת הכבסיות ותריסי העץ שלהם נושנים ומצועצעים. זי בן 45 בבואי לאשה את הנערה הדרה ; שנה לאחר שגירשתי אשתי ההיא נשאתיה. חודשיים לאחר שפגשתיה בפעם הראשונה. אתה בבואה בפעם הראשונה אל כמדרי, בחולצת־מלחים ובסרטים ש־עירה, משפילה עיניים וסומק על עור פניה הלבן. היא נספחה מה, אשה פולניה כבדה, צהובת שיער, תפוחת פנים. עמה היה ג, באגודת הסופרים, ובקשתן היתה שאסדיר עניין כלשהו של ופרים של הבעל והאב המנוח. כמה משיריו הופיעו בארץ צברי ובסכת מכלו אף הועלתה על אחת הבימות. גם בקהילות דרום־אמריקה היו נדפסות, לעתים, שורות נשכחות משל עמנואל . האם שבה למחרת היום לצרפת ואני, כבר בסוף אותו שבוע, מקרה בבתה, ליבבת פנים, בשמלת־ערב שחורה, נושנה משהו, ה חתרים, בבסיבה כלשהי. בתחילה לא ידענו דברים לומר זה ' באו הדברים. איני יודע מאין. עוד באותו הלילה, ואני מסחרר היין, נאותה בשתיקה, בהגד ראש, בפני שעוה לבנים, לעלות במלון ולבוא אל מיטתי. איני סבור שידעה איש לפני. בבוקר, גל שעשיתי. אני יודע. משהו היה בה שטרד אותי באותם ימים מן, אולי היעדר הנעורים ממנה, צעירה עדיין, או מתת הסבל ירושה מאביה המת, בדידותה, הדרך שבה נאחזה בי, חסרת־ישע דמעותיה. איני יודע, לעזאזל.

, עצות, שנולדה לנו בסוף השנה השנייה לנישואינו, כאמה היא. ה, ללא חיות, בהירה, זרה, עגומה. לא באו לי נעורים בבואה 47 ובנה יפה, משופע בכול, הכבתי לאמה ולה, למשפחתי החדשה. לי נעורים עמה ועם אמה והמבוכה באה לי : „אתה יודע. יש אירוה של אשתך. משהו כן, היוצר קשר ישיר כזה". אמרה לי הבכורה, מאשתי ההיא, ברגע קצר וביריד של שיחה גלויה, לאחר ; קשרינו. היה מעט רוך לפתע בקולה היבש, המתנכר — ואני ן גם משהו תמהון, כמו ביקשה לשאול כיצד זה, אם כן, נתחברה שאם אותה מיבנת את הוצאת הספר זי שאלה. לא. למידב השליאה. בר היטב. רבים מאלה האלמונים המתייחרים עם גילוי ליבו של והו ובשורותיה הרועדות, הנטרפות, של אשתי מצאו אמת, כבתי . אני לא מצאתי.

אשתי ההיא, הראשונה, חזרתי במחשבותי, בסוף 1971, עם שובי הברית. הנער אובד הדרך, הקנטרן, יונתן צמח — או פרח — ' בי אלא את מה שכסס בי מוכן, אולי. אלא שלא הפגתי ליותר זבות עד שהוסידתי לבעלה, קורט שמו, את עניין העבודה שרצה הרפתי טלפון וחייגתי את מספרה. איש לא היה במשרד ואני צד אולי מפני הדם. קול בעלה ענה לי ואני הבתתי בלא אומר יפורה רשעה ארוכה לא יכולתי לשוב ולעיין בעבודתי. דקות אחדות ו הפסקת הצהרים, לפני ששמעתי את קול רגליהם של עובדי. עולים במדרגות, הרהבתי עוז וחייגתי בשנית את מספרה. קולה מאה, צרוד שמיגית שבשמינית, ענה לי. כל מה שחינגתי לומר, חד, לא נזכר עוד. „שלום", אמרתי לאשתי הנעלמת, ההיא, ואת ולום". שאלתי „מה שלומך ?" ואת עניה „בסדר. מה שלומך ?". יעת משנים, כי ביום זה ובשעה זו אשוב אליך ; כאילו לא עברו הזמן עמד וכל הקולות האורים ששמעת מאז הלכתי באלמו. לא אפילו לשאול זו להנוע של זה. כמו המשכנו בשיחה שלפתית לרגע.

י היא. רציתי לראותה עוד באותו ערב. לא. עוד באותה שעה. היא, בקסם שפעל על שנינו, נעתרה מיד. „אבל אולי יותר טוב זכור לי קולה הרך, המם. „הילדה צריכה ללכת לרופא". באותו יתי אחות התרגשות. בעתי בבית ללא מנוחה. „אתה רוצה משהו אתה רוצה שאכין לך משהו ?" שאלה אשתי הדרה, שכל אי־ בכי מפחידה אותה, כנרמיות של האסון הקרב ובא. לא היותה להכין כריך מבלי שתפצע את אצבעותיה או שתתפורר פת הלחם ;. „אתה רוצה שנצא לאכול במסעדה ?" במסעדות כבאולמות־ ן או במסיבות, היותה מצטנפת בתוך עצמה, עיניה התבולות, דוק ות קרבות ובאות מצעפף בהן, משקפות היו אותו פחד אכזם בחרת, בשעת הפסקת הצהריים, בתוך החדר האפור של בית־קפה יצית השעה בטרם באה כבר הסגתני לה, לאהובתי הנשכחת ואותה יד תופעת את תוך חזי, בכוח, עד לכאב.

באה, לבסוף. כמעט ולא עשה בה הזמן דברים. מעט רזתה. מעט רים מפניה. מעט יבש שערה השחור, הקצר, ומשהו בעיניה כבה. קלה בוה על להיות. חצאית קצרצרה כשל נערה, במגפיים צמר קל באה אלי, ארנקה הגדול, כאז, בידיה. מעט מאוד . היא אומרת „שלום", נבוכה הרבה, חיוך דל על שפתיה ואני ; עיניים, כאויל, מניד ראשי. ידיה משחקות באבזם העור של עדיין אינה יושבת. „ובכן, הזדקנתי. מה ?" היא פולטת, משפילה עיניה. אני מתעשת, קם, מושך למענה את כסאה ומבקשה לשבת. ות הזרות שבינינו. „אתה נראה דוקא במדי", אומרת אהובתי ושבה, כושכת את קצות חצאיתה במבוכה, מרכיבה רגל על רגל. ות כאז. לבי יוצא אליה. „גם את", אני פולט. „לא השתנית". קת צחוק קצר, ללא מרירות. „לא, באמת ! ב א מ ת ?", אני מר. אחר־כך אנו שותקים מעוצמת הפגישה הראשונה. אני מביט את עיניה מורידה. עדיין לא הסתגלת אלי, אז. אחר היא מציצה „אני מוכרחה להיות בארבע בבית. קורט עם הילדה והוא את בארבע", היא אומרת. „מה שלום הילדה ?" אני שואל. , היא אומרת, „מה שלום הילדה שלך ?" „תודה, מתוקה". אני נו שותים קפה ואני מספר לה את שפעלתי בעניין בעלה הזוקר כך את פניה. אני לומד את סבלך מעבר למבט שמסתירים ריסיך , מעבר לסומק החיוור שעל פניך. „זה יפה", היא אומרת לבסוף. . לא בטוחה כל־כך שקורט יסכים. הוא בחור גאה, אתה יודע. ע לו שבעל־לשעבר הסדיר את העבודה בשבילו — יסרב לקחת ' את התפקיד". אני מניע בראשי : „מדוע הוא צריך לדעת את ור ?" אני שואל, נאחז בסוד חדש שיהא משותף לשנינו. ורי לו בכלל". היא מושכת בכתפיה : „ואם לא אספר, אתה חושב ות הכול כמובן־מאליו ? הוא קצת חשדן, כמו, באופיו — ובאחד וכול יכול להתגלות לדי". אני מצית לעצמי סיגאר קטן. האם אנ את האיש הצלית, העושה־כרוחו וטוב לו ? „האם איש קשה אני שואל לפתע, בהצפיות, בקול עבה. אשתי ההיא נרעדת מן מביטה בי כנעלבת : „לא. מה פתאום ? ! הוא אדם נהדר. הוא יין ובעל טוב ו..." — וכאן היא עוצרת בעצמה. מה הטעם. יודע ו חושבת. כבר קפדה היא מעט וכתגברת החשדנית, ואני מעביר תה על בנותינו. נוגה מתרכך מקשיחותו ושב בא אור לעיניה, ביב אני לקרוא בהן. אנו משוחחים בקולות נמכים, מופרקים ב.

וש חצי בדיוק היא קופצת ממקומה. אני מבקש להסיעה לביתה רבת בתוקף. אני אוחז בזרועה, לראשונה מזה שנים רבות וחש עובר בגופה חורם לתוכי כמנו. „אני רוצה מאוד... אני מבקש... דוז... תגידי... האם נוכל להיפגש שוב ?". לקולי, מבלי שרציתי מה של תחינה, כמעט. היא מושכת בכתפיה. היותה יכולה לומר אום ?" או „תשמע, מה שהיה — היה", או „אני אשה נשואה או „יש לי חיים חדשים", או כל דבר אחר — אבל היא מביטה , משפילה את עיניה ונושכת את קצה שפתה : „זה לא כל־כך... היה נוח כל־כך", היא אומרת בבלבדות. „גם לי לא", אני אומר. נו קבים ונפגשים בבית־קפה אחר, זנוח, בצפון העיר, בשעות כבבור שבוע. איני יכול להרהר בכל דבר אחר, במשך אותו יבין פגישותינו. היא מגיעה בבגדי ג'ינס הדוקים. בנגדרונה היא סחה לי, שאלו של בתנו הבכורה. בעלה קיבל בשמחה את שהסדרתי לו. להפתעתה, לא חקר ושאל. הוא עובד כבר יומיים וצה מאוד. „אני מקווה רק שלא יגלה", היא אומרת, אורה בעיניה, הי רוצה שבאותו תיפגע". אנחנו יושבים שעתיים בבית־הקפה צתים אנו מדברים בשטף. לעתים, עוצרים לשתיקות ארוכות. כל אני מבקש לקרב אליה, לגעת בידה או בזרועה, או כשאני מבטה זה הדברים לשאלות חקרניות כדי, שבה היא ומתקפדת בחשד, ריה נבלם ועלי לחזור אל השיחה בדברים המקובלים עליה כדי ו החשד הזה שבינינו.

רשוב אנו נפגשים באותו בית־קפה קטן שבצפון העיר. פעמיים ז בשבוע, במשך שבועות רבים. אני חש כי מביא אני בכך עונג יה וגם לי בפניק הסוד שבינינו, כחוד בכל שוהנו, מין חירות איני מהרהר באחריותם של הדברים. איני רוצה להרהר בכך. איני רוצה אלא לשבת מולה ולהתבונן בה, לאחוז מפעם לפעם ידבר אליה, לשמוע את דבריה. אני מיטיב לשוחח עמה יותר ביטיב לשוחח עם כל אדם אחר בעולם. „תגידי, את לא מפחדת אוהבו ביחהו ?" אני בעו ושואל אותה פעם. היא מציצה בראשה : באה. באמת". היא אוכרת וניכה קלה ומוכרת של שובבות, בקולה. עתה מלטף אני את ידה ביתר חירות וגוה ניתנת. „אז מדוע את מסכימה להמשיך ולפגוש בי ?" אני מקשה, במתכון שבכך צלול הקץ לבוא בחטף לפגישות־סתר אלה, הממלאות את עולמי. אשתי ההיא מסירה את עיניה מעיני. אין כל זיוף ושקר בתגובותיה. אני יודע. „האמת היא שאינני יודעת ואינני רוצה בכלל לחשוב מדוע אני מסכימה", היא אומרת ברוך. „בחייך, אל תשאל אותי שאלות כאלו יותר, אחרת אצטרך לחשוב על כך, באמת". היא צוחקת. איש לא יוכל כמוני לקרוא את האושר שבשיכחה, בצחוקה. כך אנו בורחים, יחדיו.

אנו משוחחים על הכול, כמעט, בפגישותינו : ימי העבר, בנותינו, בעלה, אשתי, סיוטי הלילה שלי. ללא טינה, ללא קנטרנות. בבין הבנה, שרק במדריכי האושר למשפחה ניתן למוצאה. אשתי לשעבר — ואני, בעלה לשעבר. כעבור כמה שבועות היא מסכימה שאובילה עד למרחק־מה מביתה. פעם אחרת היא קופצת במושב מכוניתי, כשבקצה המדרכה נראים בעלה וילדתה, במסעם מן הגן אל הבית. היא חומקת בהסתר ממכוניתי. אני חולף לידם כשהיא נוהגת אל ילדתה, ילדה אדמדמת וחקורת חוטם, בסרבל של קורדרוי חום. איני נותן את דעתי למה שעלול להיות ובלילות אני נכסף אליה ואיני יכול, כמעט, ליקרב עוד לאשתי. כרה של הדרה רטוב, בבקרים. אין היא אומרת דבר. מקווה אני שאינה יודעת.

לא מכבר, בערב של השבעה־עשר בפברואר, ערכנו את פגישתנו האחרונה. „מדוע, מדוע ?" תבעתי לדעת כנער שנדחה. אשתי־כאז השפילה את עיניה. היא סחה, בחוסאי, על פגישותינו לבתנו הבכורה. „הייתי בטוחה שהיא תשמח על כך. באמת", היא אומרת, כמתנצלת. לא כך היה. הנערה הגיבה בפרץ נורא של זעם : צווחה בדמעות, אובדת חושים, על אמה — כמו היתה האם בת הבת אמה : „אני לא רוצה שתיפגשי אתו. את שומעת ? מה את — ילדה קטנה ומאוהבת ? ! אינך מבינה שהכול שקר ! לאן אתם רוצים להגיע ? לאן ? ! ומה יהיה על אשתו. על קורט ועל הילדות הקטנות שלכם ? ! אתם מתעלמים מן הכול באנוכיות של ילדים קטנים". כך, אני משער, היו דבריה, ללא אותה ציגה מפוכחת שסיגלה לעצמה. בתי. בתה.

אנו יושבים בבית־הקפה, כזוג נאהבים אווילי בסרט ישן, והיא מניחה את ידה הטובה, המוכרת, על כפות־ידי, להשקיט את רעדן. נפחד הייתי מהימים בלעדיה. „באמת", אמרה, לוחשת כמעט, „בהתפנו יותר מדי. מה כבר היה יוצא מכל זה ?" מבטה בסימטא הצרה, בנערים שהיו פורקים בחשיכה ארגזים כתלת־אופן ומובילים אותם למסעדה שמסמל. „לכל היותר, היינו עולים לבית־מלון, לבלות יחד כמה שעות. הרי לא היית עוזב את אשתך ובתך, למעני". אני רוצה לצעוק וקולי אינו נשמע לי. כן. כן. כן. הייתי עוזב. הייתי עוזב לכרות הכול. הייתי עוזב. איני עושה זאת והיא מניעה בראשה בהשלמה : „ואפילו היית רוצה לעשות זאת, לא הייתי מסכימה לכך. לא הייתי מוכנה שתתקן טוב ב... בעוול אחד, שניאה או עוול קודם. לא הייתי יכולה לעשות זאת לקורט ולילדה. לא הייתי יכולה". אני נועץ בחשאי את ציפורני בידה. אני אוהב אותה יותר מאז. אני מוכן לכול. „מאז עבר זמן", היא אומרת לי, מביטה בעיני. „זה לא מה שהיה פעם. כל הדברים השתנו. אני לא יודעת. אני מפחדת שוב לקוות מתוך פחד. הרי כבר איני ילדה. ואתה, אסור לך לחפש לך תקוות חדשות. אתה יודע. זה לא מה שהיה. קשה לי. וקשה לי גם להסביר את זה. איני יודעת איך. אתה בטח תדע". אני מניע בראשי בעקשנות. „עוד נשארו לנו עשר או עשרים או שלושים שנות חיים", אני אומר. „איך רוצה לחיות אותן ללא תקוה ? אני לא יכול הייתי להמשיך אפילו שנה אחת, אם היו אוסרים עלי את התקוה". היא שוב נושכת את קצה שפתה : „אנחנו זקנים מדי לתקוה גדולה", היא ממלמלת כלעצמה. „די לנו בשמחות הקטנות, בציפיות הזעירות. אתה יודע...".

לא. לא. איני מוכן להסתפק באלה ולהיסטות עימן בבוא יומי. איני מוכן לצפות בערב אל הבוקר הבא רק בשל היותו מחר. לא. אני מניע בראשי. ייאושי צורב, בכאב, את עיני. איני מוצא את הכליתי בהסכת אושר השלמות המדומה לזולת. „רק לך הייתי מוכן להביא זאת". אני אומר בזעם אין־אונים. „אינך מבינה, שתכליתו וייעודו של האדם הם בהשגת השלמות לעצמו ואושרו של האחד פירושו סבל האחר. לא ייתכן אחרת. אינך מבינה ? צריך לעצום את העיניים ולנוע בעקשנות, מבלי להיעצר, אל ה... אל היעד... אל התכלית הזאת". אך היא עוצמת את עיניה בהשיבה לי : „היא צודקת. היא צודקת. נסתפנו. ככה, כמו ילדים. זה... זה מוכרח להיגמר. זה מוכרח להיגמר ?". שתיקה נופלת בינינו לרגע ואחר, ליבבת פנים, אומרת אשתי מאז : „היא איימה שתספר זאת לקורט, בעלי. לאשתך". עדיין אני תופס ולא איכפת לי. איני נבהל. „אל תקראי לו בעלי", אני מתקומם כילד. היא נפתעת : „אבל הוא בעלי. קורט הוא בעלי. הוא זה". הדרה היא אשתי.

אשתי ההיא מסבה אלי את גבה, קמה ומיישרת את חצאיתה. דקה גו. לא משתנית, היא מחליקה על שערה, מנסה לכלוא כל הפת את רגשותיה. אין דמעות בעיניה. אנו נפרדים שלמות, אני חושב ביאוש. מבקש אני לנשק לה, אך היא מסמיקה ומתלצת מידי. בכל פגישותינו לא הרחקתי מלאחוז בידיה. היא מסבה אלי את גבה ואני רואה אותה בלכתה אל פינת הרחוב. „שלום... אני... אני אחשוב עליך. אני אזכור. השתדל שלא לחשוב עלי, כי נדמה לי שלא תוכל. אנא, השתדל ל... לשכוח. שלום", אמרה בטרם פנתה ממני. אחר, לפני שנעלמה מעבר לפינה, היא ניצבת עוד רגע קט, במבוכה הסרת־אונים, ידיה משחקות באבזם ארנקה. רגע — וכבר איננה. אהובתי. אהובתי.

אני פורץ בלילה זה אל העיר, בשלוליות המים, כמו אז. בבואי מן הפגישה האחרונה, אז, איני יכול למצוא לי את הזמן שבו אבכה לבדי את אהובתי האובדת. אני מוצא את הדרה כשפרקי־ידיה מחותכים ודם ניגר מהם. דם על הסדינים. דם על המרצפות. דם בכול. היא בוכה בראותה אותי ותנסה מפני. בתה הקטנה, עצות, אימה בעיניה מן האדם וממראה אמה הנטרפת ביאושה, צווחת כשמסמה אני לשול אותה על זרועותי וחומקת אל ידיה הקרועות של אמה ואל הדם הנוגר וטומנת פניה בכותנתה המכתמת. אשתי חובקת את בתה ובכיה המר מתקטע. שוקע. אני מחייג את מספרו של הדוקטור מרכוס. איש־סוד הוא לנו. הוא מהר הוא מגיע והייכז הסגב מביא מעט שקט ומרגוע לבית זה. הוא חובש בלבן את ידי אשתי. „שבבה", הוא נוזף בה. אין החתכים שעשתה בבכורה קשים. בשוהא בבעמת. אולו בי חשע נורא ואני שואל אם בתי הבכורה דיברה עמה. היא מכחישה בקול, בשפה. במורה. אני לבדה. אני שותק, מסומר מן האימה. לאחר מכן, אין אנו ישנים במשך כל אותו הלילה וסיוטי באים בהקיץ, כמעט. אל הבוקר שבה היא ונצמדת אלי, ניחמת בבכי. הרי אשתי היא ואני בעלה. אני חובק אותה ומבכה את אשתי ההיא ומגדף את עצמי, על שאין אני יכול לשאת בי גם את כאבה של האשה הזאת.

איש משוש אני. גיבורו של רומאן קטן הזל למשרתות. עתה אין לי הרבה בעולם זה, שבו אני סובב בין אנשים חכמים כל־כך. איני רוצה להיחשב לאחד מהם. איני רוצה לאבד את המאוח. חייב אני להמשיך הלאה, גם ללא תקוה גדולה. יד בנפשי הרי לא אשלח, כי צר ונלעג יהא הדבר. בימים שלאחר פרידתי מאשתי ההיא, האהובה, שבתי ונסיתי לקרוא לה, בטלפון ולא העליתי דבר. נראה, כי תם העניין — אך עדיין אוהב אני אותה כל־כך. כגיבורו הנואש של רומאן אווילי. אני נוהג אל רחוב בלפור השקט, החשוך והנעזב ואני עושה את חשבון־נפשי ומהרהר לעצמי, שרק הדעתו של הרופא כי נותרו לי כך וכך חודשי חיים, חסרה במעשיה הקטנה של ימי, כדי להפכה מרתקת יותר. אני הולך עם חיי ואיני מוליכם. אני נסחף עם השינויים ואיני משנה דבר. איני מעז, איני נסוג, איני פורץ. אני ממשיך. באמצע. באמצע. פעם, הכול היה אחרת.

בין טיפות הגשם אני מתנה את מכוניתי במוסכה, הנגעל אוטומאטית. ריק ממחשבות אני עולה אל ביתי המהודר, המואר באור דל, צהוב, רב צללים ; היכל חדש של אבן וזכוכית ועץ. שבתי ממסעותי. אשתי הדרה נושאת אלי עיניים שליטורהן באה גאולה עם הכתובה : „גמרתי אותו, יקירי", היא אומרת ושמחתה גדולה הרבה. „השתחררתי ממנו. הוא רבץ לי כאן, כאן", היא מורה על בית־חזה, בין שדיה. „ואתה, שוב דהרת בכבישים ? האם המירוצים הללו באמת מביאים לך מרגוע, יקירי ?"

אני נוטל את התרופות המתוצות לראשית וקנותי ואנו פונים יחד לחדר־השינה של בתנו, להביט בה. שמיכתה נשרה מעליה ואת הבובה בזולי, המדברת מבטנה, השליכה בזעם על הרצפה. אחר אנו הולכים לישון. מקץ שעה ארוכה אני מסיר מעלי את ידה, שוכב על גבי וחולם בלא שינה. את אשתי ההיא. אחר, אט אט, באים אלי סיוטי הקברים לנפעני ולייסרני בחומת זעם. איני יכול לעשות דבר. הצעירים בגופיות הצבעוניות אחוזים בי בכוח וצוחקים בטירוף הסם נמסך בגופי, שאינו יכול לעמוד בו. חלב ודבש ואדי עופרת ; ייפעה רבה וייסורים אין קץ. בבוקר אני מתעורר יגע מאוד, קהה ממחשבות ומתקוה וראשי הלום כאב. אני מציץ בשעון שעל שולחן־הלילה שלי. השעה היא שש עשרים ושבע. השעה היא שש עשרים ושבע. השעה היא שש עשרים ושבע. השעה היא שש עשרים ושבע. השעה היא שש עשרים ושבע. בוקר אביב חדש.

הצעה
מיוחדת לבעלי תמונות
אנו מעונינים
לקנות
או לקבל בקומיסיון למכירה
תמונות
מאת ציירים ישראליים, אירופאים או
ÉCOLE-DE-PARIS
נא להתקשר בהקדם
רוז גלריה לאמנות
Rooz
סמטת בית השואבה 1
(פינת אלנבי 94)
תל־אביב, טל. 613924
שעות עבודה : 9.30—13.00 ; 16.30—19.00

שי לקרוביך ומכריך
סדרת ספרים להעמקת הידע ביהדות
(בשפה האנגלית)
POPULAR JUDAICA LIBRARY
בעריכת הרב ד"ר ר. פוזנר
שהראשונים בהם בנושאים
PASSOVER
MARRIAGE
THE SYNAGOGUE
המכילים עשרות איורים גם בצבעים
ניתן להשיג במחיר 12.50 ל"י בחנויות הספרים
בית הוצאת כתר בע"מ
ת.ד. 7145 ירושלים, טל. 523261

מירי
מירי קרמר — ניו־יורק
תחריטים
14.4.73 — 3.5.73
בגלריה לאמנות הגרפיקה
רח' גורדון 24, תל־אביב, טל. 239155
שעות הביקור : 10—13, 17—20

אוניברסיטת בר־אילן
מודיעה בזה על פתיחת ההרשמה לשנה"ל תשל"ד
למגמות החדשות הבאות :
א. המגמה ללימודים ביבליוגרפיים וספרנות
לקראת תואר אקדמי ראשון, וכן ללימודי תעודה לתלמידים בעלי תואר אקדמי ראשון. למסיימי המגמה תוענק תעודת הסמכה לספרנות.
ב. המגמה ללימודי ארץ־ישראל
לקראת תואר אקדמי ראשון.
מספר המקומות מוגבל
טפסים ופרטי הרשמה ישלחו לכל דורש לפי פניה בכתב למשרד לקבלת תלמידים, אוניברסיטה בר־אילן, רמת־גן.
ההרשמה תסתיים ביום שלישי, י"ג באייר תשל"ג (15.5.73).

יד יצחק בן צבי
המחלקה לפעולה הנוך והדרכה
בתולדות הישוב היהודי בארץ ישראל
עיריית ירושלים
המחלקה לתרבות
ירושלים לתקופותיה - עיון וסיור
מתנהלת הרשמה לסמינריון על ירושלים מהתקופה העותמאנית ועד ימינו.
בהקימות שתי הרצאות כדי שבוע והשלמה להן סיורים.
פרק א': ירושלים בתקופה העותמאנית
כ"ג ניסן תשל"ג — 25.4.73
1. עליתם של תלמידי הגר"א וגדולו של הישוב היהודי בירושלים — בנימין ריבלין.
2. הנהגת הישוב הישן בירושלים — משה שפירא.
ל' ניסן תשל"ג — 2.5.73
1. היחסים בין העדה הספרדית והאשכנזית בקרב הישוב הישן — יהושע קניאל
2. חברה ומשטר בישוב הישן — פרופ' מרדכי אליאב
ז' אייר תשל"ג — 9.5.73
לחימתו ונפילתו של הרובע היהודי בעיר העתיקה — רב שיח
י"ד אייר תשל"ג — 16.5.73
1. פעלותיו של סר משה מונטיפיורי — ד"ר משה מאוס
2. פולמוס החנוך בישוב הישן בירושלים — פרופ' נתנאל קצבורג
כ"א אייר תשל"ג — 23.5.73
1. מגמות ופעולות של בונים בירושלים במאה הי"ט — ד"ר שמואל אביצור
2. התפתחות ירושלים מחוץ לחומות עד מלה"ע הראשונה — פרופ' יהושע בן אריה
כ"ח אייר תשל"ג — 30.5.73 — יום שחרור ירושלים
שחרור ירושלים במלחמת ששת הימים — רב שיח
ד' סיון תשל"ג — 7.6.73
1. השכונות הראשונות של התימנים בירושלים — יוסף טובי
2. ראשיתה של התנועה העברית בארץ־ישראל — שושנה הלוי
פרק ב': ירושלים מתקופת המנדט ועד ימינו
התכנית תפורסם
הנשלום : 25 ל"י, לסטודנט : 15 ל"י (עבור שני הפרקים).
גזור ושלח
לכבוד יד יצחק בן צבי
ת.ד. 7660 ירושלים
נא לרשום אותי כמשתתף בסמינר „ירושלים לתקופותיה — עיון וסיור"
רצ"ב צ'ק/המחאת דואר ע"ס *) 15 ל"י / 25 ל"י (מחק את המיותר)
נא להעביר אלי כרטיס משתתף לפי הכתובת :
השם : ______ המשפחה ______
______
______ החתימה : ______ התאריך : ______
*) נא לצרף אישור סטודנט.

אוניברסיטת חיפה
מודיעה
על פתיחת הרשמה לחוג ללימודי ארץ־ישראל
מטרת החוג להעמיק את ידע ארץ ישראל ולהכליל תחום זה כנושא לימודי העוסק בפני עצמו.
בשלב זה יתנהלו הלימודים במתכונת דו־חוגית, ויקנו תואר ראשון (ב"א).
פרטים נוספים ניתן לקבל במזכירות ההרשמה.
ההרשמה לחוג זה תסתיים ב־30.4.1973
חוברות הסברה וטפסי הרשמה ניתן להשיג בנקודות המכירה הבאות :
1. מפעל השיכפול של אגודת הסטודנטים באוניברסיטת חיפה, בימים א'—ה' בשעות 09.30—17.30.
2. חיפה — זוהר, רחוב החלוץ 22.
3. קרית מוצקין — פינת הנוער — ויצמן 10.
4. צפת — גרינבאום זאב, בנין מלון מאיר, רחוב ירושלים 59.
סטודנטים המעונינים לרכוש את החוברות בדואר, מתבקשים לצרף המחאת דואר ע"ס 3.25 ל"י לפקודת אגודת הסטודנטים באוניברסיטת חיפה והחוברות תשלח להם לביתם. חיילי צה"ל הפונים באמצעות הדואר הצבאי, יקבלו חוברות ללא תשלום.

כיכר קדומים 3
יפו העתיקה
טל' 821833
אמני יפו העתיקה
מציירים את יפו
התערוכה נפתחה
ממוצאי חג הפסח 17.4.73
גלרית אמני יפו

Deutsche Botschaft Kulturzentrum
גריגור לאשן
Gregor Laschen
ירצה פעמיים על
ליריקה
גרמנית
בת זמננו
ביום רביעי 25.4
בשעה 8.30 בערב על
ליריקה בגרמניה
המזרחית
ובמוצ"ש 28.4
בשעה 8.30 בערב על
ליריקה
ברפובליקה
הפדראלית
הגרמנית
ההרצאה תיערך
בשפה הגרמנית
הזמנת מקומות
(ללא תשלום)
בטלפון : 23 13 70
19 Kikar Malchei Israel
TEL AVIV

באו משתתפים בתיכנון הספקלי!

הוצאת ברונפמן
בפעם הראשונה ברוסית
מבחר ספורים מאת
אפרים קישון
ИЗБРАННЫЕ РАССКАЗЫ
להשיג בחנויות במחיר של 7.— ל"י

התיאטרון העירוני חיפה
יום שישי, 27 באפריל 1973 בשעה 3.00 אחה"צ
מנחה לבלט
לכל המשפחה
חנות הקסמים
בלט באורך מלא למוסיקה של רוסיני—רספיגי
כוריאוגרפיה : ליה שוברט
קטעים מתוך הבלטים
„סילפידים"
„היפהפיה הנמה"
הדגמות של מחול מודרני וג'ז
הנהלה אומנותית : ליה שוברט, קאי רוזמן
כרטיסים במחיר 4.— ל"י, 6.— ל"י להשיג במשרד המכון לאמנות המחול, בית רוטשילד, שד' הנשיא 142 ובקופה „גובה" רחוב נורדוי 15.

אוניברסיטת בר־אילן
המרכז ללימודי יסוד ביהדות
אוניברסיטה בר־אילן תקיים גם השנה
קורסי קיץ בלימודי יסוד ביהדות
במקצועות:
תנ"ך, תלמוד, פילוסופיה יהודית והיסטוריה ישראלית.
ההרשמה לקורסים השונים תערך איה"ב
כ"ג בניסן תשל"ג (25.4.73) — א' באייר תשל"ג (3.5.73) בשעות 8.30—12.30.
פרטים בעניני הקורסים, תנאי השתתפות וההרשמה אפשר לקבל במרכז ללימודי יסוד ביהדות (בנין המתימטיקה) או בטל. 752113.

אוניברסיטת חיפה
מודיעה על פתיחת
קורס קדם אקדמי
הקורס מיועד לבוגרי בתי־ספר תיכוניים ששפת ההוראה בהם עברית ואשר במסגרתם אין התלמיד נגש לבחינות הבגרות (כגון מוסדות חנוכיים של התנועה הקבוצית, בתי־ספר מקצועיים, חקלאיים וכד').
המסיימים בהצלחה את הקורס יהיו זכאים להגיש מועמדותם ללימודים סדירים באוניברסיטה ויידרשו לעמוד בתנאי הקבלה הרגילים לאוניברסיטה כגון, בחינת מיון כלל־אוניברסיטאית, בחינות קבלה לחוגים וכו'.
משך הקורס : 1.7.73—30.5.74
הלימודים יתקיימו : ארבע פעמים בשבוע, בשעות אחה"צ וערב. טפסי הרשמה ופרטים נוספים ניתן לקבל ע"י פניה בכתב למזכירות ההרשמה וכן בשעות הקבלה כדלקמן :
ימים א'—ה' בשעות 11.00—13.00
ובימים ב' ו־ד' בשעות 17.00—19.00
ההרשמה לקורס הקדם־אקדמי תסתיים ביום שישי ט"ו בניסן תשל"ג (18.5.73).

משרד החנוך
היחידה לטיפול בנוער שוחר מדע
הטכניון
מכון טכנולוגי לישראל
המרכז ללמודי חוץ
מודיעים על פתיחת ההרשמה
בבחינות הכניסה לחוגי המדע בטכניון - תשל"ד
לתלמידים מוכשרים במיוחד בגיל 9—13
הבחינות תתקיימנה בחודש מאי
הורים המעונינים לרשום את ילדיהם לבחינות הכניסה, עליהם לפנות למדור ללימודי חוץ חיפה, טלפון 667818, 661151, ת. ד. 4959 לשם קביעת ראיון

ב"ה
משרד החינוך והתרבות
המחלקה להכשרת עובדי הוראה
בית המדרש ממ"ד למורים ולגננות
כפר הנוער הדתי
כפר חסידים
נמשכת ההרשמה
לשנה"ל תשל"ד
למסלולים הבאים :
גננות — משך הלימוד שנתיים.
מורים/מורות — לבי"ס יסודי (כיתות ג'—ח') משך הלימוד — שנתיים.
מורים לחטיבת הביניים — משך הלימוד 3 שנים.
למסלול הגננות מתקבלות מסיימות כיתות י"ב, הנגשות לבחינות בגרות או לבחינות גמר מבשלתיות.
למסלול מורים מתקבלים בוגרי י"ב כיתות הנגשים לבחינות בגרות. לחיילי צה"ל העומדים לסיים שרותם תנאי קבלה מיוחדים. ליד המוסד קיימת פנימיה.
למועמדים, שקבלתם האושר, יעניק משרד החינוך והתרבות הלוואות מותנות.
תלמידים נזקקים יקבלו גם עזרה כספית מכספי המוסד.
פרטים וההרשמה במזכירות הסמינר, כפר הנוער הדתי, דאר כפר חסידים. טלפון : 04־952022 בשעות 8.30—13.00.

مكتبة الأصل

هكذا من الأصل

הכפול
מלון פאן אמריקן ים המלח
להזמנות באלון טל. 1625955
"ארדי" שד' רוטשילד 3
או לפנות ישירות למלון
057-97822 סדום

חמימות בלונדון

יד השבוע: מחלק, דרום. הכל פגיעים.

צפון
♠ 2
♡ J 10 6 3
◇ K 9 7 2
♣ A Q 6 5

מערב
♠ J 9 7 4 3
♡ 8 4
◇ Q 10 3
♣ K 10 4

מזרח
♠ A Q 8 5
♡ K 9 7 2
◇ 8 6 4
♣ 8 7

דרום
♠ K 10 6
♡ A Q 5
◇ A J 5
♣ J 9 3 2

בברידג'

אלופי ישראל בברידג' משה כץ וד"ר ניסן רנד נתקבלו בסבר פנים יפות עם הגיעם ללונדון, לייצג את ישראל בתחרות הברידג' לזוגות ב־חסות הגארדיאן. התחרות זו מתחילה היום ומתקיימת במלון „אירופה" ב־מרכז לונדון, שבו גם משתכנים זה אלופים מישראל כאורחי גארדיאן ופדרצית הברידג' הבריטית.

בתחרות זו מתמודדים אמני ברידג' בין־לאומיים מכל רחבי אירופה ו־ארה"ב. בין האירופאים בולטים ה־צרפתים טינטר־ילה (שביקרו ב־ארץ בפברואר) ואלוף גרמניה דייק שרודר שלו מוקדש מדורנו היום. שרודר ובן זוגו הגיעו לחוזה סופי של „3 בלי שליט", לאחר שדרום פתח בקריאה של „1 בלי שליט" ו־צפון השתמש בשיטת „סטיימן" ב־הכריזו „2 קלאב". כאשר שרודר (דרום) ענה עם „2 דיאמונד", סיים צפון את מהלך ההכרזה בקריאה של „3 בלי שליט".

מערב התחיל את ההגנה עם ה־4 ספייד שנלקח עם ה־A ספייד ביד מזרח. זה חזר בספייד נמוך ושרודר החליט לעלות מיד עם ה־K ספייד, בשומרו על ה־10 ספייד כקלף יצי־אה. הכרוז שיחק קלאב נמוך מידו ועקף בהצלחה עם ה־Q קלאב מה־דומם. הוא המשיך עם ה־10 הארט מהדומם.

מזרח שם הארט נמוך וה־10 הארט הורשה לזכות בלקיחה. המשך ב־הארט מהדומם איפשר לכרוז לזכות בלקיחה עם ה־Q הארט בעקיפה מוצלחת. עתה משך שרודר את ה־A הארט בתקוה להפיל את ה־K הארט. אך זה לא נפל מיד מזרח.

לעומת זה נלחץ מערב כאשר היה צריך להשליך קלף על ה־A הארט. הוא נאלץ לשמור על כל קלפי המי־נר ובחר להשליך ספייד נמוך. שרודר חש בקשיים של מערב, וב־שלב זה בחר לצאת מידו עם ה־10 ספייד שנלקח עם ה־J ספייד של מערב. זה המשיך בספייד האחרון שלו שנלכד עם ה־Q ספייד של מז־רח. להגנה היו שלוש לקיחות ב־ספייד ומזרח יכול היה למשוך לקי־חה רביעית עם ה־K הארט. אך הוא חשש (בצדק) להפעיל לחץ על מע־רב. והתקשה להחליט במה לחזור. בשלב זה נראו הידיים כדלהלן:

דומם
♠ —
♡
◇ K 9 7
♣ A 6

מערב
♠ —
♡
◇ Q 10 3
♣ K 10

מזרח
♠
♡ K
◇ 8 6 4
♣ 8

כרוז
♠ —
♡ —
◇ A J 5
♣ J 9

מערב החליט לחזור עם ה־8 קלאב. הכרוז זכה עם ה־A קלאב בדומם והמשיך בקלאב שנלקח על ידי ה־K קלאב של מערב. זה נא־לץ לשחק מתחת ל־10, Q בדיאמונד ואיפשר לכרוז לזכות בשלוש לקי־חות אחרונות בסדרת הדיאמונד.

הכרוז ביצע, איפוא, את החוזה באמצעות לקיחה בספייד, שתי לקי־חות קלאב, שלוש לקיחות הארט ושלוש לקיחות דיאמונד. כמובן ש־גם אם מזרח היה חוזר בדיאמונד (במקום בקלאב), הוא לא היה מו־נע ביצוע החוזה באמצעות הטכני־קה של „משחק סופי". (End Play).

נצחון משכנע

שחמט

לבן: מרוביץ
שחור: גרום
תחרות האוניברסיטה 1973.

[illegible]

שחמט בעולם

ידיעות בקצרה

● בתחרות הבינלאומית בליוב־ליאנה לזכר ד"ר וידמר מוביל פור־טיש עם 4½ מ־5 אחריו גליגוריץ' ו־סמייקל 4.

● בלס־פלמס שבספרד אחרי 7 סיבובים מובילים שטיין (בריה"מ) ורידבלי (הונגריה) עם 5 נקודות כ"א אחריהם הורט וטיגראניאן 4½. לאלוף העולם לשעבר פטרוסיאן 4 נקודות.

● בתחרות בינלאומית שנתקיי־מה בטורמולינוס שבספרד נצחו במ־שותף בנקו (ארה"ב) וקינטרוס (אר־גנטינה) עם 8½ נקודות מ־13. אחר־ריהם ביאורציו 8, פיליפ, מטנוביץ' וטורה 7½.

● באליפות מזרח־גרמניה ניצח מאליך 13½ מ־19, אחריו אספינג ו־מריגב 13.

● בעיר סרטה בארגנטינה נערכה תחרות פתוחה בה השתתפו 50 שח־מטאים, ביניהם: ניידורף, פלנסקי, רוסאטו, רובינאטי, שחבר ועוד. ניי־דורף ורובינאטי חילקו את המקום הראשון עם 7 נקודות כל־אחד.

בעיה מס' 722
ז. קובלנקו, 1963

הלבן מתחיל וכופה תיקו

שחמט בישראל

ידיעות בקצרה

● נמשכת תחרות האמנים באוניברסיטת תל־אביב. לאחר הסיבוב השישי, הוביל לדרמן עם 5 נקודות. אחריו: מארוביץ 4½, לוי 4, רדשקוביץ, בלשה, עגור, ססקע ובוך עם 3½ נקודות כ"א.

● הושלמה רשימת האורחים שישתתפו בתחרות הבין־לאומית בנתניה. ישתתפו רבי־האמנים: רשבסקי, קבאלק (ארה"ב), דמיאנוביץ' (יוגוסלביה), פכמן (לשעבר צ'כוסלובקיה), יגובסקי (קנדה), רובאך (אוסטריה) וכן האמנים הבינ־לאומיים: סיקיי (ארה"ב) ודרימר (רומניה).

● בשבת נערך הסיבוב השביעי בליגה. בשל תחרות האוניברסיטה התקיים בליגה הארצית סיבוב מקו־צר ונערכו רק שלושה מפגשים. „לסקר" ת"א—„לסקר" חיפה 2:4 (קריידמן גבר על רום), טכניון חי־פה—בית"ר ת"א 1½:4½ (בליימן גבר על נחתי), הפועל בת־ים—הפועל ירושלים 2½:3½ (בוביס נוצח ע"י בר־ניר). הדירוג בצמרת הטבלה: ה־פועל בת־ים 25½, טכניון 24, אוני־ברסיטת ת"א 23½ (6). ליגה א' דרום: מרכז־הנוער, ת"א—רטי ת"א 2½:3½, אס"א ירושלים—רשבסקי ת"א 2½:3½, הפועל ראשון־לציון—לסקר ב' ת"א 1(1):4(1), הפ. חולון פתח־תקוה 1½(1):3½(1). מובילה מרכז הנוער ת"א 30(1) נקודות ואחריה אס"א ירושלים 25½, „רשבסקי" 24½. ליגה א' צפון: טכניון ב'—נצרת עילית 5½:(1), הפועל חיפה—הפועל חפר 3:3. מוביל הטכניון עם 27(1) ואחריו הפועל חיפה 22½.

● תחרויות רבע־הגמר אליפות הארץ קרבות לסיומן: „לסקר חיפה" הדרי 10 מ־12, קלאוזנר 8½ ריצ'צקי 8. מרכז־הנוער ת"א (10 סיבובים) אופנהיים 8, לדצוב 7½, א. בורשטיין 6(1). גליל עליון (7 סיבובים) זכאי 4/7 פירס 3½(1).

● בחדר המחשב באוניברסיטת תל־אביב, נערכה הדגמה לפיתוחאים של תכנית שחמט למחשב, שזכתה במקום הראשון באליפות העולם ל־מחשבים שנערכה בארה"ב.

בערכו משחקים בין המחשב לבין מספר שחמטאים, ביניהם כמה שח־קנים חזקים בקצב של עשר דקות כל משחק.

המחשב זכה בכמה מן המשחקים, ביניהם נגד האמן הבין־לאומי לוי מסקוטלנד.

● בחצי גמר אליפות הנוער, ב־גבעת חביבה ניצח א. גולדנברג עם 8 נק', אחריו א. פרידמן 7. השתתפו 22 נערים.

● רוברט הרשקו זכה באליפות דימונה עם 9 נק' מ־9 משחקים.

פיתוח כלים עדיף

לבן: פאנו
שחור: צימין
תחרות אזורית, סן־פאולו 1972

[illegible]

מסע טוב, אם כי משום־מה כיום מקובל יותר 6. ה3.

[illegible]

פשוט וטוב. לא ברור לטובת מי ההמשך [illegible]; עם התקפה בעד כלי; רב־האמן הארגנטינאי פאנו אינו חסיד של דברים לא ברורים.

[illegible]

אפשר גם להמשיך [illegible] הלבן.

[illegible]

השחור מנסה להשתחרר בטרם השלים את פיתוח כליו. מוטב 11... 0—0.

[illegible]

זוכה ברגלי ומשאיר את המלך השחור חשוף ומטאים.

[illegible]

נסיון נואש שרק מחיש את סופו של המשחק.

[illegible] השחור נכנע.

אין הגנה מפני צ—ד7+.

[32] פענח את הצופן

להלן אימרה של מחזאי ממוצא אירי. מתחת לאימרה רשום שם המחזאי. האימרה ושם אומרה רשומים בספרות ומספרים שכל אחד מהם מייצג אות מסויימת. למטה נתונים כמה שווי־נים חשבוניים באותיות, שכל אות מהן מייצגת סיפרה מסויימת מאלה המופיעות באימרה ובשם. השוויונים האלה, אם תפענחם נכונה, על דרך ההגיון, יעניקו לך מפתח ספרות לגבי חמש אותיות. רשום את חמש האותיות מעל לספרות המתאימות. את האותיות המתאימות ליתר הספרות והמספרים עליך למצוא בדרך ההגיון והניסוי.

האימרה

16 18 6 11 3 20 18 6 20 1 2 8 4 6 10 16 20 4 3 7 3 8
.16 20 6 10 16 14 3 8 13 20 2 9 8 ,17 20 3 18 13 20
1 3 14 7 16 3 16 15 3 ,17 3 14 9 6 5 20 17 3 14 8 13
.18 13 10 18 11 19 12 18 14 3 13 16

(3 13 4 9 19 14 19 12)

השוויונים

$$\sqrt{\frac{\text{שמש}}{\text{ע}-}} = \sqrt{\text{כעכ}}$$

$$\sqrt{\text{ש+מ+ש}} = \text{כ+ע+כ} = \sqrt{\text{פכ}}$$

הפתרון בשבוע הבא

פיתרון פענח את הצופן (31)

„לעולם אל היועץ לאדם לצאת למלחמה או להתחתן".

אליפות העולם בטניס שולחן

האליפות ה־32 בטניס שולחן ש־נפתחה השבוע בסאראייבו שביוגוס־לביה ושממנה פרשה בשבוע ש־עבר משלחת ישראל מחשש התק־פה טירוריסטית, זכתה בבול זי־כרון מיוחד במינו.

הדואר של יוגוסלביה הנפיק ל־קראת יום פתיחת האליפות — בול זיכרון בודד המצטיין בביצועו ה־גראפי. בבול, שתבניתו מלבנית אופקית וערכו הנקוב 2 דינר, מ־תואר כדור פינג־פונג לבן על רקע 3 מחבטים מסוגננים ובצבעי ה־לאום של יוגוסלביה: אדום כחול ולבן עם הרקע ירוק כהה. לכבוד ההופעה הנפיק הדואר היוגוסלבי חותמת זיכרון מיוחדת שהוכנסה לשימוש בבלגרד ב־5 באפריל יום פתיחת התחרות.

הבולים, בגודל 29×36 מ"מ, נד־פסו בשיטת דפוס שטח (אופסט) אצל המדפיס הממשלתי של גר־מניה המזרחית בלייפציג.

הענקת פרס לאשר קלדרון

במשאל על הבול הישראלי ה־יפה ביותר לשנת 1972 בקרב אס־פני בולים שערך ידיעות אחרונות זכה הבול שהוקדש לתנועת הקשר־רת לזיינים שהוקמה בעמק האלה שצוייר בידי אשר קלדרון.

הפרס הוענק לא מכבר בטכס ש־נערך בעמק האלה, בהשתתפות מנכ"ל משרד התקשורת.

כ"ה שנים לחוזה ידידות פיני—רוסי

פינלנד, שנסתבכה במלחמת ד־מים נגד בריה"מ, כרתה בתום ה־מלחמה חוזה שלום וידידות, שזה עתה מלאו לו 25 שנים.

לציון המאורע הנ"ל הנפיק ה־דואר הפיני בול זכרון בודד בו מ־גלים ענין אספנים רבים באירופה המזרחית והמערבית כאחד.

אליפות העולם בכדורסל לנכים

זה כמה שנים מעודדים שלטו־נות ישראל פעילות ספורטיבית ב־קרב נכי צה"ל. הכדורסל הוא אחד מענפי הספורט הנפוצים בקרב נכי ישראל, ובעבר הם הגיעו להשגים מרשימים במשחקים הבינלאומיים, והוגד לישראל עטורי מדליות זהב.

בשנת 1968 נתקיימו מישחקים בינלאומיים למשותקים בישראל, ד־הדואר הנפיק בנובמבר, אותה ה־שנה, בול זכרון בודד בערך נקוב של 0.40 ל"י שצוייר בידי צבי נרקיס ובו שני נכים מרותקים ל־כיסאות גלגלים, משחקים בכדור־סל.

בראשית חודש זה הנפיק הדואר הבלגי בול זכרון בודד עם ערך מוסף (5+10 פרנקים בלגיים) ל־כבוד האליפות העולמית הראשונה לנכים בכדור־סל.

הבול שתבניתו מלבנית אופקית, וגודלו 24,5×35 מ"מ, צוייר בידי מ.ל. בינסנס, והוא מתאר את ידים אוחזות בכדור. בפינה הימנית ה־עליונה רשום סמל האליפות ל־נכים בכדורסל: כדור הארץ וכסא גלגלים מסוגנן.

באוסטריה קונגרס צילום כל־אירופי

וינה בירת אוסטריה הארח ה־שנה קונגרס כל־אירופי לצילום. לכ־בוד המאורע יצא הדואר האוס־טרי בספטמבר בול־זכרון בודד ב־ערך נקוב 2.50 שילינג.

במרכז הבול בתבנית מלבנית־אופקית, צילום של עדשה, סביבה

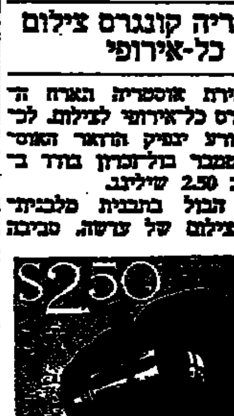

כתובת: אירו־פוטו־קונגרס וינה 1973. עם המדינה אוסטריה רשום בחלקו התחתון של הבול. ערכו הנקוב רשום בפינה השמאלית העליונה.

חרסינה

כיצד להניח שטח כפול ביום עבודה?

אדוני הקבלן
השלד עומד, הטיח בוצע, עתה הגיע הזמן לסיים את הבניין במהירות. דבק חרסינה PECORA A־155 הינו תומר יחיד במינו, אשר מאפשר להניח את החרסינה במהירות כפולה וברמת דיוק גבוהה ביותר: סיים את הבנין מהר יותר עם דבק PECORA A־155

אדוני הרצף
דבק חרסינה זה מאפשר לך להכפיל את התפוקה שלך ע"י הנחת שטח כפול במחצית הזמן. העבודה ב־PECORA A־155 כרוכה בפחות מאמץ ובפחות הוצאות. אנו מוכנים להוכיח לך זאת, אצלך בבנין, ללא כל התחייבות מצידך.

אדוני הדייר
בבדיקה שנערכה במעבדות הטכניון הוכח כי דבק חרסינה PECORA A־155 מפתח כח הדבקה העולה ב־100% על הטיט. אטימותו של הדבק עולה ב־1000% על כל תערובת בטונית מקובלת. אין לך יותר חשש מקיר רטוב מעבר לאמבטיה.

אחד מתוך 38 חמרי אטימה מעולים המשווקים ע"י כמאדיר בע"מ

PECORA
Chemical Corporation
Philadelphia (1862)

כמאדיר
תל־אביב, רחוב הנציב 36 א', טלפון 25 47 60

אנחנו רוצים אותך!

אם אתה צעיר (וזה ענין להרגשה), בעל־משפחה או רווק, בעל־מקצוע או נכון ללמוד מקצוע חדש; מוכן לעמוד בקשיים כדי למצוא עניין וסיפוק בחיים -

בוא והצטרף למרום־גולן

אצלנו אין וותיקים שיודעים הכל טוב יותר. אצלנו לא תבוא אל המוכן, אלא תשתתף בעיצוב המקום, לפי רוחך.
מה הוא קיבוץ מרום גולן? מה עושים בו ומה המכניות? נשמח לענות על כל שאלותיך. שלח מכתב לקיבוץ מרום־גולן, דואר קוניטרה.
או לועדת הקליטה של הקיבוץ המאוחד, רח' סוטין 27 ת"א, טל. 245271
בתשובה תקבל חוברת אשר בה תמצא תשובות לכל שאלותיך ולאחר מכן נבוא אתך בדברים.
מודעה זו היא הזמנה אישית לך לבוא, לבדוק ולנסות.
אנו מציעים לך חיים במשק של צעירים, המחפשים להם ולילדיהם עתיד עם אתגר.

להתראות,
החברות והחברים
במרום־גולן

משרד החינוך והתרבות
לשכת מחוז ירושלים

ביום שלישי, כ"ב בניסן תשל"ג (24.4.73)

תעבור לשכת מחוז ירושלים

ממשרדיה ברח' קרן היסוד 15 וברח' לינקולן 11
לבנין משרד הבריאות לשעבר
ברח' דוד המלך 18, ירושלים

מספר הטלפון החדש: 225471

בימים שלישי, רביעי וחמישי, 24—26 באפריל, לא תתקיים קבלת קהל בלשכה

בולים
בולים (כעכפה) יקנים חדשים גלויות וכרטיסי דואר, מסמכים אוסף (ישראל, פלסטינה, מה־קה דואר הארצות) קונה תמיד
במחירים גבוהים
מרפין מרקו תל־אביב, רח' אלנבי 32, טלפון 59688

פסנתר
Grotrian-Steinweg
גרוטריאן־שטיינווג
הפסנתר הטוב ביותר אך לא היקר ביותר —
להשיג באחריות המתאים נוחים עם שרות מקצועי אצל הסוכן הראשי

גורן
ירושלים
טל. 226544
רח' שמאי 12

הודעה לצבור

המקדשים וגני בני הדת הבהאים
יהיו סגורים. לצבור המבקרים בימים דלקמן:

המקדשים והגנים בחיפה ועכו

החל ב־25 באפריל עד 3 במאי 1973 כולל

סגורים כל היום

החל ב־4 במאי ועד 18 במאי כולל

סגורים משעה 1 אחה"צ ואילך

פתוחים בבקרים בתאריכים אלה

למכירה בהזדמנות

3½ חדרי משרד

עם מיזוג אויר וטלפון
(בכביש הראשי לפתח־תקוה
ז'בוטינסקי 140 בני־ברק)

* * *

לפנות לטלפון 781259, 785058, 799133

למכירה בפתח־תקוה
שטח של כ־60 דונם
אפשר גם שני שליש או חצי
לטלפון 286365

כולם משתתפים בתחרות הספקנים!
בכל יום ו'
במוסף השבועי
של הארץ

בבית המשפט המחוזי בתל־אביב—יפו

המרצת פתיחה 389/73

המבקש: שמעון בן־יהודה (איי־גמבץ) מרח' גדעון 37, רמת־גן ע"י ב"כ עוה"ד יגאל יהלומי מרח' גרד־הנבוג 13, תל־אביב.

נגד

המשיבים: 1. ג'ינפין מואל, מ־רח' כוהליבר 13, תל־אביב. 2. רד־כם הקרקעות ת"א, מרח' אילת תל אביב. 3. הנרי ז'ווה (יוסף) מואל

הודעה

אל: הנרי ז'ווה (יוסף) מואל

הריני מודיע לך בזה כי המבקש הגיש בקשה להצהיר כי הנכס ה־רשום בשם דוד בן יוסף מואל במשרד ספרי האחוזה בתל־אביב, בפנקס מס' 58 בדף 148 והידוע כ־יום כחלקה מס' 87 בגוש לצרכי מיסים מס' 6922, בשטח של 228 מ"ר, שייך ליורשי דובה ויהודה איזנבמן.

כן יתבקש כב' בהמ"ש להורות למשיב מס' 2 למחוק את נכס בשם דוד ב"י בן י[illegible] ולתקן את הרישום בהתא[illegible]

תצהיר נגדי עליך להגיש [illegible] יום מיום פרסום הודעה [illegible]

הדיון בבקשה נקבע [illegible] הנשיא התורן בביון ליום [illegible] בשעה 8.30.

[illegible]

העתק הבקשה הוכל [illegible] משרד הרשום של ביה הכ[illegible]

דרוש(ה)

עץ לבוד בע״מ ETZ-LAVUD LTD

פקיד(ה) ייצור

אחר שרות צבאי

המעונינים יפנו בציון השכלתם ונסיונם למח׳ כוח אדם, ת. ד. 38, פתח תקוה או יתקשרו טלפונית: 914931—03.

דרושות לנו

מוכרות מנוסות

לעבודת משמרות בשדה התעופה לוד

נא לפנות בכתב יד בלבד לת. ד. 6136 תל־אביב

דרושה מנהלת משק בית

בגיל 35—58

בידיעת היטב לבשל ועבודות בית קלות המשך ישנה עוזרת לעבודות הקשות.

שעות העבודה: 8.30—18.00

רק מעומדות מתאימות בעלות המלצות.

בא לפנות: טפרסון — בשעות 9.00—16.00; טלפון 937681 בשעות הערב. 932718.

CONTROL DATA ISRAEL LTD.

דרושים

טכנאי אלקטרוניקה

לאזור חיפה

לאחזקת:

* מערכות מחשבים גדולים
* מסופי תקשורת למחשבים

כישורים:

— השכלה מקצועית מוכרת באלקטרוניקה
— נסיון מעשי של שנתיים לפחות
— יועדפו בעלי נסיון במערכות דומות עם רקע אלקטרומכני
— ידיעת השפה האנגלית הכרחית

לפנות בצירוף קורות חיים והנסיון לת. ד 39023 תל־אביב

סודיות מובטחת

למשרד תכנון ובצוע הנדסי

דרושים

* **בוגר מדעי הטבע**
עם נסיון במערכות מדע אוטומטיות.

* **בוגר מדעי הטבע**
חוקר בצועים עם נסיון באופטימיזציה, סימולציה בעזרת מחשבים וניתוחים סטטיסטיים.

● תשובות בכתב יד, תוך ציון שטחי ההתמחות ונסיון קודם נא להפנות לת.ד. 504 ת״א. עבור ת.ג.

דרוש

...ש מכירות

לתקליטים קלאסיים

...הושב תל־אביב או הסביבה

...הוצעה להיות בוגר בי״ס תיכון

ידיעה טובה באנגלית

עד גיל 25

רשיון נהיגה לפחות שנה

תנאים טובים לאדם המתאים

...רטים נא לפנות בכתב־יד ברור אל: ...סי בי אס (ישראל) בע״מ ת. ד. ...ל־אביב.

פניות בטלפון לא תיענינה.

למפעל גדול בדרום דרוש

סגן למנהל מחלקת בטיחות אש

תאור התפקיד:

— עוזר למנהל המחלקה בפעולה היחידה ומפקח על צוות העובדים.
— מוציא הוראות המנהל לביצוע ויוזם עיונים ושיפורים באמצעים ובשיטות הכיבוי במפעל.
— אחראי להכשרת כח־אדם ולהשתלמות בנושאי כיבוי אש.

הכישורים הדרושים:

— השכלה תיכונית מלאה.
— בוגרי קורס קציני כיבוי.
— נסיון פיקודי־מבצעי של 5 שנים לפחות.
— כושר בריאותי תקין.
— גיל עד 35.

● פרטים יש לפנות לת. ד. 387 באר־שבע (מיקוד 84—100) בציון קורות חיים. סודיות מובטחת.

EXCHANGE NATIONAL BANK OF CHICAGO

Requires

Executive Secretary

QUALIFICATIONS:
Fluent knowledge of English and Hebrew
English shorthand-typing.

Please address applications in English, stating qualifications and experience, to the General Manager, Exchange National Bank of Chicago, P.O.B. 29033 Tel-Aviv,

All applications will be treated in strictest confidence.

לחברת בנין ארצית

דרושים עבור סניפה בירושלים

1) **מהנדס בנין**
בעל נסיון בעבודות בצוע — 3 שנים לפחות

2) **טכנאי בנין**
בעל נסיון בעבודה — 3 שנים לפחות

3) **פקידה-מרכזנית**
ידיעת הדפסה טובה בעברית הכרחית, לאחר שרות צבאי

המעונינים יפנו בכתב בציון קורות חיים לת. ד. 1016 ירושלים עבור מספר 632, או לפנות טלפונית לגבי גולדברג, טל. 225906, ירושלים, לקביעת ראיון עם מנהל הסניף.

לחברת בנין ארצית

דרושים

1. מפעיל עגורן (צריח) בעל רשיון לעבודה באילת.
2. מועמדים (הגרים באילה) לאחר שרות צבאי להכשרה כמפעיל עגורן.

המועמדים שייבחרו יוכשרו ויוסמכו כעגורנאים לעבודה באילת.

תנאים טובים (גם בתקופת ההכשרה) למתאימים.

נא לפנות לת. ד. 16091 תל־אביב 160 61.

לבית ספר תיכון בעמק

דרושים

לרגל הרחבה,

לשנה״ל השלי״ד במקצועות ובהיקף הבאים:

...קה — משרה
... — ״
...ה — ״
... — ״
... — ״
... — ״

הצי משרה—משרה

...יה — ½ משרה

... — ¾ משרה

רעיון מדיני, פילוסופיה ½ משרה

...ופני בנות — משרה

...גמה מקצועית הנדסאי—מהנדס — משרה

...וניקה — משרה

...ם יפנו בכתב ת. ד. 33159 תל־אביב, לבתי ספר.

למוסד צבורי ברמת־אביב

דרוש

עוזר לאחראי למסירת עבודות חוץ

לעבודה קבועה

רצוי על קטנוע

השכר יקבע לפי הכישורים

המעוניינים יפנו לת.ד. 17168, ת״א

לסניף מרכזי של בנק בחיפה

דרוש

סגן מנהל מחלקת ניירות ערך

הכשורים הדרושים:

1. נסיון בנקאי או נסיון פיננסי אחר.
2. רצוי בוגר בכלכלה או במינהל עסקים.
3. ידיעת שפות.

שעות עבודה רצופות

בהצעות נא לפנות לת. ד. 375 חיפה, עבור „ניירות ערך״ תוך פירוט קורות חיים בצירוף המלצות

— סודיות מובטחת —

...מפעל בחיפה

דרוש

...וזר אישי מנהל הכללי

...י ארגון ופקוח בלשכת המנהל ...בשימות מעניינות ולא־שגרתיות

...ישות:

...יון רחב בניהול לשכה, חליפת ...תבים ועבודות משרדיות מגוונות.

...יעת השפות עברית ואנגלית על ...רין; ידיעת אנגלית — רצויה.

...שכלה אקדמאית במדעי החברה ...בבמדעי הרוח, רצויה.

...מבוגים לבעל כישורים מתאימים.

סודיות מובטחת

...ות לת. ד. 4997 חיפה עבור „עוזר ...בצרוף קורות חיים בכתב־יד ופר...לאים על נסיון מעשי.

לקונצרן בתל-אביב

דרושה

כתבנית

אנגלית עברית

מעולה לעבודה קבועה

מקום העבודה בקרבת התחנה המרכזית

שעות העבודה רצופות מ־8.00—16.00

השכר המוצע — 1,100.— ל״י ובן משכורת 13

תנאים סוציאליים טובים

נא לפנות לת. ד. 1101, תל־אביב.

למוסד מחקר

דרוש

מסגר קונסטרוקציות

הכישורים הדרושים: בוגר בי״ס מקצועי, אחרי שירות בצה״ל, רצוי בעל רשיון נהיגה מסוג ג׳.

● המעונינים יפנו בצרוף תולדות חיים לת.ד. 7057 עבור א. ש. רצוי לצרף מספר טלפון.

מדינת ישראל
שירות התעסוקה
המרכז לתעסוקת אקדמאים

אקדמאים מארה״ב מחפשים תעסוקה בארץ

ב־26.4.73 תגיע לישראל קבוצת אקדמאים מארה״ב במסגרת „תור ועלה״, המעונינים לעלות ארצה בחודשים הקרובים. הקבוצה תשהה בישראל עד ה־8.5.73. מטרת ביקורם היא למצוא תעסוקה ההולמת כישוריהם.

להלן רשימת המבקרים:

I. EDUCATIONAL ADMINISTRATION

1. Ph.D. (NYU) Assistant to college president, responsible for publicity, publications, community relations, alumni affairs and fundraising. Previous experience — lecturer in English (University level). Fluent in Hebrew, English and Franch.

II. INFORMATION SCIENCES

2. SENIOR MANAGEMENT ANALYST
M.Sc. Computer Science, Responsible for the supervision, guidance and coordination for professional staff members, for the application of computer and management services to facilitate the delivery of social services.
3. SYSTEMS ANALYST
4 years experience. Knowledge of COBOL JCF—OS, RPG II.
4. SENIOR COMPUTER PROGRAMER
10 years experience. M.Sc. Civil Engineering. Work related to structural, civil and mechanical engineering application programs. Has also developed business programs and programs for use in hospitals.
5. PROJECT ENGINEER
B.A., graduate courses in Mathematics. Honeywell Management Training Program. 10 years experience. Responsible for the management of 24 programmers and the operation of 2 DDP 516 computing facilities utilized for software development, data reduction and program tape production and verification.
6. M.S. Computer Science, M.S. Operations Research, M.A. Mathematics.
Supervision of data processing department. Plans the execution of data processing tasks, to allocate and schedule these within the machine and programming staff resources available. Prepares associated budgets.
7. DATA PROCESSING CONSULTANT
On Hardware and Software IBM and Honeywell. Experience in payroll, manufacturing order billing, retail inventory, stock transfer, direct mail, merchandise and sales, accounts receivable, sales analysis manufacturing shop work order, and donation fulfillment systems. Feasability studies.
8. SENIOR SYSTEMS ANALYST
Management of data processing department for state medical services. Present position — Fiscal Control Manager. Experience in micro-film systems.
9. M.B.A. Statistica. 20 years experience in statistics and data processing in insurance including medical, fire and casualty.
10. Systems analysis and design, programming. B.A.Sc. Industrial Engineering. Presently employed in large telephone company. Coordinates implementation of a computerized system to simulate and plan the interurban telephone network.
11. M.Sc. Management, M.Sc. Mechanical Engineering. Consultant specializing in the design and implementation of automated hospital information systems. Consultant in the study and implementation of large data systems. Consultant in the area of information science, accoustic and noise control.

III. CHEMISTS – CHEMICAL ENGINEERS

12. PHYSICAL CHEMIST
Ph.D. (Princeton University). Post Doctoral Fellow Harvard University. Experience ir purification of liquid or gaseous streams by use of solid sorbents applied to reduce water pollution and upgrade purity. Also extensively experienced in spectroscopy kinetics and thermodynamics.
13. SENIOR CHEMICAL ENGINEER (PROJECTS)
B.S. Chemical Engineering, B.S. Business Management, 12 years experience. Background chiefly in design, maintenance, specifications and installation of process instrumentation. Greater part of experience in plants producing synthetic fibres.
14. PHYSICAL CHEMIST
Ph.D. (Harvard). Worked on Zeeman effect theory and gas solid reaction kinetics. Taught courses on thermodynamics, chemical bonding and high temperature chemistry. Research on high temperature chemistry and surface thermodynamics. Consultant on high temperature chemical problems related to atmospheric recentry, high altitude chemical releases and MHD power generation. Has 30 publications in these fields.
15. ELECTRO-CHEMICAL SPECIALIST
20 years experience plating processes including electroless and electrolytic plating of semiconductor devices and packaging.
16. CHEMIST/METALLURGIST
Ph.D. Experienced in (a) Plastic deformation in metals, radiation damage in metal and its effects upon mechanical properties; (b) development of thin film capacitors for employment in thin film integrated circuits. 10 years experience.
17. B. Engineering (Mechanical) Graduate courses in Mathematics and Electrical Engineering. Automatic control. 20 years experience R and D propulsion, machine design, control instruments and circuitry.
18. B.S.EE., M.S.EE., Engineering Management, Navigation systems, radar, computer designs, circuit design. 20 years experience.
19. B.S.EE., M.S.EE. Logic circuits, active and digital filters, custom integrated circuit design. 7 years experience.
20. SENIOR TECHNICIAN
Computer switching circuit design — large scale integration circuits, production systems development. 10 years experience in this field.
21. B.S., M.S. (Physics). AMA (Supervisory Management). Specialities include acoustics propagation, boundary and biological scattering, systems analysis, computer modelling and simulation, experience in anti-submarine warfare systems.
22. ENGINEERING-TECHNICAL WRITER
Writes operational and maintenance data for electronic and mechanical equipment, intepretes data from drawings, manuals and memoranda. 7 years writing experience, before experience as engineer-technician.

מעסיק המעונין לראיין מועמדים מבין משתתפי הביקור נא להתקשר עם המרכז לתעסוקת אקדמאים, מדור חו״ל

טלפון 61141—02 קו פנימי 315, 30997—02

למפעל תעשייתי בדרום דרושים:

מכשירנים

— בוגרי בי״ס מקצועי במגמת מכשירנות מכניות ו/או בי״ס טכני של חיל האויר במגמת המ״ע.
— דרוש נסיון מקצועי מתקופת השירות הצבאי, לפחות.

שרטטי חשמל ואלקטרוניקה

— בוגרי בי״ס מקצועי במגמת שרטוט.
— דרוש נסיון מקצועי של שנתיים לפחות כשרטט חשמל.

למועמדים המתאימים יוצעו:

— אפשרויות נרחבות לקידום מקצועי.
— עזרה בדיור לבאים מחוץ לאזור.
— שכר בהתאם לכישורים האישיים.

המעונינים יפנו תוך פירוט השכלה ונסיון מקצועי לת.ד. 6125 תל־אביב, ויוזמנו לראיון אישי.

— סודיות מובטחת —

למוסד למחקר

דרוש

טכנאי אלקטרוניקה

הכישורים הדרושים: ידע ונסיון בתחום מיקרוגל. רצוי ידע במכשירי אלחוט U.H.F ו־V.H.F

המעוניינים משוחררי צה״ל יפנו לת.ד. 7057, ת״א בצירוף קורות חיים עבור א.ש.

דרושה

מזכירה

לעבודה במזכירות מערכת המשתנן לצורך נהול משרד

הכרחית שליטה מושלמת בעברית ואנגלית כולל הדפסה.

● המעוניינות מתבקשות לפנות לת.ד. 25057 ולציין קורות חיים, כתובת ומס. טלפון.

סודיות מובטחת

LON

...בדות ביו־ביבוניות ...ואוחדות בע״מ ...כריזה על פתיחת

קורס ועצות יופי

...בנות ובמועדים הבאים:

...ביב — ב־24.4.73 וביום 8.5.73.
...לים — ב־13.5.73.
... — ב־8.5.73.
...־שבע — לאחר חג הפסח.

...מדות שתתקבלנה לקורס יוכשרו ...ות יופי למוצרי „לון״.
...יות שתסיימנה את הקורס בהצ... תתקבלנה כיועצות יופי במשרה ...ת או מלאה, באזור מגוריהן.
...לשם קביעת ראיון לת.ד. 4748 או למשרדי „בניר״ חב׳ לשווק,
...ביב — רח׳ גאולה 34, טל. 58171
...ים — רח׳ יפו 33, טל. 228743
... — רח׳ ירושלים 17, טל. 527283
...שבע — שרה ראש האי, רחוב ...6, טלפון 4682

מנועי בית־שמש בע״מ

מפעל טורבינות (מנועי סילון)

דרוש:

מנהל ייצור

כשורים: מהנדס מכונות, נסיון בתכנון ובשיטות ייצור, אחריות לתכנון ולביצוע תוכניות הייצור של המפעל. התפקיד מחייב כושר נהולי מעולה.

סודיות מובטחת

מועמד מתאים מתבקש לפנות אל: מנהל כח אדם, מנועי בית־שמש בע״מ, ד. נ. האלה בית־שמש — 99000 בצירוף קורות חיים בכתב־יד.

הנדסת התפלה לישראל (תהליך זרחין) בע״מ

דרושים

1. **מסגרים-רתכים**
בוגרי בית ספר מקצועי.

2. **מחסנאי טכני**
עם ידיעה באנגלית.

● לפנות לת. ד. 18041, תל־אביב, בציון פרטים אישיים, או להתקשר טלפונית: 411332.

לחברת השקעות בינלאומית בענף הבניה

דרושים לעבודה בתל־אביב

★ **מהנדס בנין**
לעבודות תיאום, פיקוח ובקורת כמויות בעל נסיון של 3 שנים לפחות

★ **טכנאי-הנדסאי בנין**
לעבודה פיקוח ובדיקת כמויות והשבכות בעל נסיון של 3 שנים לפחות

נא לפנות בכתב ולציין:

1. תולדות חיים, 2. נסיון קודם בעבודה,
3. המלצות, 4. פרטי המשכורת המבוקשת.

ת. ד. 16516, תל־אביב

עבור „מהנדס״ או „טכנאי״

סודיות מובטחת

אם אתה מהנדס אלקטרוניקה

בעל ניסיון מעשי של 3 שנים לפחות, בתכנון ופיקוח של מערכות אלקטרוניות —

והנך מעונין בעבודה מענינת ובעלת ספוק רב, במפעל מתפתח.

נא פנה לת.ד. 25034 ת״א 61250 בפירוט תולדות חייך, כתובת ומס׳ טלפון.

★ עדיפות לקציני צה״ל משוחררים.

סודיות מובטחת

דרוש

מהנדס / הנדסאי חשמל (זרם חזק)

* לתכנון מתקני חשמל ומערכות פקוד ובקרה לתעשיה.
* בדיקת תכניות ותאום עם גורמי בנוי ותכנון.
* פקוח על ביצוע עבודות.

● תשובות בכתב יד, תוך ציון שטחי ההתמחות והנסיון הקודם נא להפנות לת.ד. 504 ת״א עבור ת. ד

...על טקסטיל בת״א (עבר הירקון)

דרוש

...סיק דוודים ...בודה במשמרות

...לפונית 771189 או אישית למפעל רח׳ הברזל 21 רמת־החייל

مكتبة الأصل

مكذا من الأمل

ויהי בימי ברז'נייב

— שלח את עמי... ללא כופר!

מכתבים למערכת הארץ

גזל מדומה

„הארץ" מכתיר את המכתבים ל־מערכת בנושא חוק חלוקת עודפי ה־קולות לבחירות לכנסת בכותרת „חוק גזלני" (11.4.73). ברם, זהו גזל מדו־מה ובדוי. החוק בא לעשות צדק, ו־להלן העובדות:

בבחירות לכנסת הראשונה חולקו עודפי הקולות לפי השיטה שאושרה מחדש בכנסת ב־3.4.73 (כהצעת בדר־עופר). הנה הדגמה משמעותית מתוך התוצאות:

שם הרשימה	מספר הקולות	באחוזים	מספר המנדטים	באחוזים מכלל המנדטים
הציונים הכלליים	22,661	5,2	7	5,8
המפלגה הפרוגרסיבית	17,786	4,1	5	4,18
המפלגה הקומוניסטית	15,148	3,5	4	3,33
הרשימה הדמוקרטית של נצרת	7,387	1,7	2	1,7

זה היה הנסיון המוחשי שהתנסינו בו לגבי השימוש בשיטת ד'הונט ו־הגנבך־בישוף.

„טענות הפרופסורים למתמטיקה שייצגו גישה אחרת, התבססו על חיזון של 10,000 מקרים היפותטיים שאפשר לתכנת אותם תוך תקופה של 40,000 שנה" (כהנמקת תשובת ח"כ י. ה. קלינגהופר בדיון בחוק לגבי התנגדויות הסיעות הקטנות).

לעומת זאת בבחירות לכנסת ה־שביעית לפי השיטה הקיימת נגרמו קפח ואי־צדק לרשימות הגדולות, והנה דוגמה לתוצאות הבחירות ב־1969:

רשימת העולם הזה קיבלה מנדט אחד ב־11,278 קולות ומנדט אחד ב־5,119 קולות. לוא זה היה צודק ו־לפי עקרון השוויון, הרי סיעת גח"ל היתה כשלמה, לפי אותו קנה־מידה, בעד 50% מהמנדטים שלה 146,562 קולות ובעד 50% 72,527 קולות. כלו־מר ש־26 המנדטים שלה לא היו צריכים לעלות לה יותר מאשר 219,089 קולות. אולם היא קיבלה 77,205 קולות נוספים, שלא הקנו אף מנדט אחד נוסף. הלזה ייקרא שוויון וצדק?!

11 מדינות אירופאיות, וכן אוסט־רליה, שהן אלופות הדמוקרטיות ה־מערביות, נוהגות לחלק את עודפי הקולות לפי השיטה שהתקבלה ב־כנסת ב־3.4.73.

הסיעות הקטנות איבדו יתרון ש־היה להן. על כך צעקתן, והן מנצ־לות את אי הבהירות כדי לרכוש הון פוליטי, בלי כל קשר עם ההגיון בחלוקת המנדטים.

ח"כ יוסף תמיר

הכנסת, ירושלים

*

מפלגת המערך מנסה בימים ה־אחרונים להפריך נתונים עובדתיים בדוקים באמצעות מודעות ענק דמגו־גיות כדי למעט את הבוז הציבורי המוצדק שנגרם לה בעקבות קבלת חוק גזילת הקולות (בדר־עופר) ב־כנסת.

כל התרגילים החשבונאיים המופר־כים שמנסים ראשי המערך למכור לציבור לא עומדים במבחן הביקורת המתמטית. חזקה על הציבור כי ידע להבחין בין מימצאיהם של גדולי הפרופסורים במתמטיקה — אשר קבעו פה אחד כי השיטה החדשה של בדר־עופר היא מגמתית ועתידה להקנות יתרון בלתי הוגן לסיעת ה־מערך, ובמידת־מה אף לגח"ל ולפגוע בסיעות הקטנות — ובין סיסמאות סרק של המערך, הסבור כי מותר לו לגזול את קולותיהן של מפלגות אחרות וגם להעמיד פנים מתחסדות של שומר הצדק.

עובדה היא כי היה זה דווקא ד"ר בדר אשר לפני 20 שנה יזם את שיטת חלוקת העודפים במתכונת ה־קודמת, שיטה שלה הסכים המערך 20 שנה ואשר מעולם לא נחשבה כבלתי צודקת וכמעוותת את רצון ציבור הבוחרים. אגב, הטענה המגו־חכת כי דווקא המפלגות הקטנות הן שנהנו משיטת העודפים הקודמת אי־נה עומדת במבחן העובדות באשר גם בבחירות האחרונות וגם בבחירות קודמות זכו סיעות גדולות לרבות המערך (מפא"י) וגח"ל (חרות) ב־מנדטים כתוצאה מעודפי קולות.

מה שהשתנה עתה, הוא לא הצדק היחסי בשיטה זו או אחרת, אלא ה־מציאות המפלגתית בישראל. סיעת המרכז החופשי בכנסת במאבקה ה־אופוזיציוני חסר הפשרות והעקרו־ני נגד התאבנות המימסד השלטוני ו־שותפיו בגח"ל, בחשיפת שחיתויות ועיוותים בחברות ענק ממשלתיות ו־במדיניות השיכון, היוותה כה טור־דני ומעיק מדי, אשר טובת המימסד הביתתי של המערך־גח"ל חייבה הת־גייסות כוללת לחיסולו.

זוהי ההצדקה היחידה של החוק החדש וזוהי הסיבה לשותפות הבלתי קדושה בין בדר לעופר. לוא זו היתה ההנמקה של יוזמי החוק, היה על מה להתווכח אתם. אך, שעה שהם מס־תתרים מאחורי נימוקים מזויפים של תרגילים בחשבון, הם נראים מגו־חכים נוכח הממצאים האובייקטי־ביים של סוללת הפרופסורים למת־מטיקה, אשר אינם צד מעונין וכמו מאות אלפי אזרחים בישראל, אינם מוכנים להשלים עם עיוותים קונסטי־טוציוניים ופגיעות בדמוקרטיה בגלל חשבונות מפלגתיים.

לא כל הצועק — הוא גם צודק. אך, בוודאי שלא כל הגדול יותר — הוא גם הצודק יותר.

אהוד אולמרט

יועץ סיעת המרכז החופשי בכנסת

משפט למחבלים

לוא שלושת מנהיגי המחבלים ש־הורגו בלבנון במבצע האחרון של צה"ל היו מתגלים בארץ — האם גם אז היה מופיע צה"ל בביתם, יורה בהם במפתיע והורגם? או היה עוצר אותם ומביאם למשפט, כפי ש־נעשה לאייכמן בזמנו?

אני מבינה שאחזקתם של מחבלים בקליבר כזה היתה גוררת אחריה לבטח פעולות סחיטה נוספות מצד המחבלים. ואין ספק שמעולם לא יחוש עצמו שום מחבל בטוח אף בבית־הזה — יש לאפשר הוצאתם להורג, אך רק לאחר משפט.

גם אני הייתי מלאה גאווה על ה־ביצוע הנפלא של חיילי צה"ל ולא עלה בדעתי לגנות את הפעולה, אך ברגע של חשבון נפש הבינותי לפתע את מלוא המשמעות של המעשה ש־עשינו.

האם העובדה שהמחבלים היו על שטח לבנון מתירה לנו להרוג מה־חוק הנהוג אצלנו? האם אין ברירה אלא לרדת לרמתם האנושית של אלה שבהם אנו נלחמים?

מינה איגר

סביון

*

למקרא הידיעה כי מחבל רצח צעיר לעיני אמו למורת התנוגיה, ואשה לעיני בנה בתוך דירתה („הארץ" 11.4) נדהמתי על שיש עדיין התנגדות לחידוש עונש המוות במדינת ישראל לרוצחים שפלים ו־חייתיים.

הרי ידוע כי מאסר עולם הוא, ל־מעשה, מאסר של מקסימום 20 שנה (אפילו בלי עבודת פרך) וגם מאסר זה עלול להתקצר בהרבה, בשל הת־נהגות טובה או חנינה. אפילו בברי־טניה הגדולה, ארץ שאינה נמצאת בתנאי מלחמה ומצור ממושכים כמו ארצנו, דנים עתה בחידוש עונש המוות; קל וחומר שהעונש המירבי דרוש בארצנו, השורצת קוויזלינגים יהודיים וערביים מכל הסוגים.

אבא בן־אפריים

תל־אביב

אטימות השלטון

קיבלתי בקורת רוח ומתוך הז־דהות את הידיעה שמר יצחק בן־אהרון, מזכיר ההסתדרות החזיר את כרטיס ההזמנה למצעד צה"ל ביום העצמאות. אין לי ספק שבמעשהו זה הוא ביטא רגשותיהם של רבים מאזרחי המדינה.

נראה לי שיהיה זה ביטוי הולם למורת רוחם של אזרחי המדינה, הסולדים מקיומו של המצעד הצב־אי, אם יימנעו באופן הפגנתי מל־חזות בו ובמקום זאת יערכו טיו־לים ופיקניקים במקומות המתאימים לכך בירושלים או מחוצה לה. בצעד כזה יפגינו את התנגדותם למצעד, המיותר, הבזבזני. תהיה זו גם מח־אה על אטימותם של חוגי השלטון להלכי הרוח בציבור הישראלי ועל התעלמותו מהצרכים הדוחקים של החברה הישראלית.

יעקב פיזי

ירושלים

מנת חלקנו

מה לעשות כדי להשפיע על אנשי הטלוויזיה שיביאו לנו בליל שבת כמה פעמים אפשר לראות ולשמוע את אילנית, גאון ועוד למיניהם ב־לווי גיטרה, כמובן, כשבפיהם השי־רים הטפלים?

האם אין אנו זכאים למשהו טוב באמת? האם לא נספוג ולא נבין קטעים של אומנות אם יביאו אותם לפנינו? האם צפייה בלהקות צבאיות מקפצות היא מנת חלקנו?

ד. גורדון

תל־אביב

ראיתי שמעתי

הישראלי המזוהם

כ־3,000 צועדים בני כל הגילים השתתפו השבת בצעדת נתיב הל"ה, בין גוש עציון לקיבוץ נתיב הל"ה בעמק האלה. למשתתפים ניתנו תעודה בחתימת ראשי מרכז מכבי בישראל, מר מנחם סבידור ומר יצחק בראו"ן.

כל צועד קיבל בתום הצעדה שקיק פלאסטיק ובו משקה מרענן — קוקה־קולה. עשרות אוטובוסים המתינו לצועדים והחזירו את המשתתפים לבתיהם. אלה הותירו אחריהם אלפי שקיקי פלאסטיק, פיסות נייר וזוהמה אחרת בכביש ליד נקודת הסיום ובחורשה הסמוכה. מרכז מכבי שתיכנן וארגן את הצעדה, לא טרח להציב בנקודת הסיום כמה פחים לאיסוף האשפה. המקום דמה — לאחר עזיבת האוטובוסים ויותר כל הרכב — ל„שוק הכרמל" מאולתר בעמק האלה.

פרס לספר על השואה

רפאל רוזנשטיין כותב לי מניו־יורק:

פרס הספר הלאומי 1973, הפרס הספרותי האמריקאי רב־היוקרה ביותר אחרי פרס פוליצר, הוענק ל„יודנראט" מאת ישע־יהו טראנק — מחקר על המועצה היהודית בגיטאות במזרח־אירופה תחת שלטון הנאצים.

חיבורו של טראנק, פרי מחקר של שנים אחדות שפורסם בהוצאת מקמילאן, הוא קטלוג מדוקדק של מועצות היהודים ב־405 ערים יהודיות, הדיון בלחצים ובמציאות הפוליטית שהשר־פיעו על התנהגותם של חברי המועצות ואנשי משטרת הגיטו. בביטו זאלאחוב, למשל, קיבלה המועצה כסף מן העשירים ושלחה את העניים לעבודת כפייה. בכמה גיטאות גדולים התמהו היהו־דים עד כדי כך ב„יישוב מחדש", שהגרמנים שלחו אותם לגיט־אות סמוכים כדי לעזור ב„אקציה". לעומת זה היו מספר חברי מועצות שהעדיפו להתאבד ולא לשתף פעולה עם הנאצים. טראנק, חבר מחקר במכון ייוו"א למחקר יהודי, נזהר שלא לשפוט ומעדיף להבהיר את זוועות תקופת השואה. לדבריו, צריך לדון בכל אחת מהמועצות לפי התנאים והאישים המקומיים.

הספר זכה בפרס בתחום ספרי ההיסטוריה. כמה משקיפים יהודיים סבורים שהענקת הפרס משקפת עניין מחודש בתקופת הנאצים מצד מו"לים, מבקרים וקוראים באמריקה.

רז"ן

ספורט

בעריכת יחיאל ארזי

שמשון — בית"ר י־ם במאבק הצלה גורלי

נצחון ביתי של הכח (על כפ"ס) ואבדן נקודה של הפועל ת"א (נגד מכבי חיפה) יתרוץ מחר את גורל האליפות שבוע לפני העימות הישיר בבלומפילד

ליגה לאומית

מאת סופר „ספורט הארץ"

בשעה שהמאבק על כתר האליפות הלאומית עדיין מצוי בעיצומו, יגה־רו מחר שתי רבבות צופי כדורגל לאיצטדיון בלומפילד ב־יפו, כדי לחזות בשתי הצגות תח־רות לבכורה באיצטדיון בלומפילד. המאבק היפה של השבת עשוי ל־התפתח דווקא בקטמון, בו יארח ה־פועל ירושלים (מדורג 3) את אלוף אשתקד, מכבי תל־אביב (מדורג 4). רק 2 נקודות מפרידות בין שני ה־יריבים, המשתוררים להולסין מכל מתח, מלבד זה הקשור בקרב על הדירוג. ומאחר שכך, יהיה זה אולי המיפגש שיקבע מי יקדים את מי (בסיבוב הקודם — 0:2 לירושלים).

יחזקאל חזום (נראה הלקיה ב־מרכז התמונה) בבקיעת את השער השני במשחק הגביע שלשום בלילה, בו הכניע הפועל תל־אביב 3:0, לפני שהפועל כפר־סבא הישווה ל־3:3. התל־אביבים עלו לרבע הגמר בזכות נצחונם (1:2) במיבחן הראשון.

(צילום: אריה קנפר)

מכבי יפו ינסה במגרשו למסס חזרה לצמרת הגבוהה, כאשר יארח את הפועל חיפה (0:2 לחיפה במיפ־גש הקודם). מכבי פתח־תקוה, ש־פתח את העונה בתנופה ונסוג ב־אחרונה, ודאי ירצה להתאושש הד־קא על חשבונו של הפועל באר־שבע (0:2 לפ"ת בסיבוב הקודם).

בית מרתקות, בסיומן עשוי להיחרץ לאחר 180 דקות גורל היורדת ה־שנייה מהליגה העליונה.

זהו מצב אופייני מובן לליגה, ש־בה אין האלוף זוכה בכלום, מלבד יוקרה שאיבדה את הדרה, לעומת ההפסד הכבד של מי שמאבד את מקומו בין 16 הגדולות.

קרב ללא רחמים

אין ספק, שמבין שני מאבקי ה־תחתית, המרתק והמתוח יותר הוא זה שיפגיש בבלומפילד בשעה הרא־שית (3.30 אחה"צ) את שמשון, ה־מדורג 15, עם בית"ר ירושלים המק־דימו בשלב אחד וב־2 נקודות (כ־אשר לשני היריבים, אגב, הפרש שערים שלילי שווה). שמשון חייב לנצח כדי להשאיר לעצמו פתח הצ־לה בשני המחזורים האחרונים, ו־אילו בית"ר ירושלים יוכל לנשום מעט לרווחה — אם לא יפסיד. מ־בחינה זו יהיה זה קרב חסר פשרות בין שני היריבים, שבשתי העונות האחרונות תפסו בזה אחר זה את כתר סגנות האלוף, ויש רק לקוות שתישמר בו האווירה הספור־טיבית ולא יפגעו כללי המשחק (ב־מיפגש הקודם: 0:1 לבית"ר ירוש־לים).

שעתיים קודם לכן (ב־1.30) יארח בית"ר תל־אביב, הנושא עיניו כל־פי מעלה, את הפועל פתח־תקוה — המדורג 12, המרוחק ב־3 נקודות משלב הירידה, והחייב לשמור על מעמדו זה כדי להינצל. ספק אם בית"ר יניח להפועל פ"ת לעשות זאת בנקל, ולא רק מתוך רצון ל־סייע לבית"ר ירושלים (במיפגש ה־קודם — 0:2 לפ"ת).

מכבי נתניה (מדורג 13), הנמצא גם הוא באיזור הסכנה, יהנה לפ־חות מן העובדה שיארח במגרשו את מי שכבר איבד כל עניין בליגה: הפועל מרמורק. תיאורטית אין שום סיבה שנתניה לא תנצח, אבל מר־מורק כבר הוכיחה לא אחת העו־נה, כי היא יודעת להקשות על יריבותיה (במיפגש הקודם — 2:2).

סיכוי להכתרה

הקרב הממשי על הכתר הלאומי יתנהל מחר ברמת־גן, בו יארח הכח את הפועל כפר־סבא (0:1 להכח ב־מיפגש הקודם) ובחיפה, שם יתארח הפועל תל־אביב אצל מכבי (במיפ־גש הקודם — 1:5 להפועל). יתרון 4 הנקודות ממנו נהנה הכח נותן לו סיכוי סביר לערוך כבר מחר את סיבוב ההכתרה במגרשו — אבל לשם כך עליו לנצח ולצפות, ש־הפועל תל־אביב יפסיד לפחות נקו־דה בחיפה. בכל מקרה בו יקטן יתרון הנקודות של הכח, או אפילו אם ישמר ללא שינוי, יוכרע המאבק הגדול על הכתר הלאומי בשבת של הסיבוב ה־29, בו ייפגשו שני הסו־

טבלת הליגה הלאומית

1.	הכח ר"ג	27	16–35	38
2.	הפועל ת"א	27	30–42	34
3.	הפועל י־ם	27	17–26	32
4.	מכבי ת"א	27	21–30	30
5.	הפועל כ"ס	27	23–30	30
6.	מכבי יפו	27	21–30	29
7.	בית"ר ת"א	27	23–24	28
8.	מכבי פ"ת	27	37–36	28
9.	מכבי חיפה	27	28–26	28
10.	הפועל ב"ש	27	31–33	27
11.	הפועל חיפה	27	27–26	25
12.	הפועל פ"ת	27	26–21	23
13.	מכבי נתניה	27	35–24	23
14.	בית"ר י־ם	27	32–19	22
15.	שמשון ת"א	27	42–29	20
16.	הפ. מרמורק	27	42–20	15

שמילוביץ יוצא היום לפאריז

יבחן את שפיגלר לפני החזרתו לנבחרת

מאת סופר „ספורט הארץ"

ארמונד שמילוביץ, מאמן נבחרת הכדורגל הלאומית של ישראל, עומד לצאת הבוקר לצרפת כדי לחזות ב־מוצאי־שבת במשחק הליגה בין קבוצ־ת פ.ס. פאריז בה מופיע מרדכי שפיגלר לקבוצת הצמרת הצרפתית ניס. שמילוביץ יחליט לאחר המש־חק על הזמנתו של שפיגלר לסגל הנבחרת המשלים הכנותיו למשחקי הגביע העולמי בחודש הבא בסי־אול.

המאמן שמילוביץ יחזור ביום א' לישראל ויצטרף לשחקני הנבחרת שקיימו מחנה אימונים בנת"ים.

קליעה

שתי תחרויות קליעה יהיו מחר: במטווח רמת־גן תהיה התחרות הדו־צדדית באקדח בין ישראל לצה"ב. ב־מטווח ברעננה תהיה התחרות לזכרו של מ. רנדל ז"ל, ברובה אוויר. תחילת התחרויות בשעה 9 בבוקר.

מחר באנגליה: דרבי במנצ'סטר

לונדון, 19 (ע"י). — המשחק ה־בכותרת בשבת בליגה האנגלית יהיה ב„אולד־טרפורד", שם תארח מנצ'ס־טר־יונייטד את בת־עירה מנצ'סטר סיטי. שתיהן ניצחו ביום ד' ב־ערב.

ליברפול, שהגדילה באמצע ה־שבוע את יתרונה בראש הטבלה ל־ארבע נקודות כשהארחה אצל אברטון, שוקפה לזכותה שתי נקודות כש־ניצחה באמצע השבוע את צ'לסי 0:1.

השלישית בטבלה לידס, שאיבדה למעשה כל סיכוי באליפות, תארח את קבוצת התחתית קריסטל־פא־לאס, הנושאת מאבקים להימלט מ־נשירה, כשהמבורותיה לנרה, ומסד־ ברוביץ ונוריץ, יאבקו בירידה על מנוסה כל הראשונה. בליל־שבת תארח קריסטל־פאלאס במשחקי הג־ביע את לסטר, המשחק השני ב־אותו ערב בלידס, יהיה בין הא־ ... לראות המבחן.

יתר המשחקים: בירמינגהאם — סטוק, בילי — סאות'המפטון, דר־בי — וסטהאם, איפסוויץ' — וולבס, ספילד־יונייטד — קובנטרי, טוטנ־האם — לסטר.

קפטן ליברפול הישגה

קפטן קבוצת ליברפול, הומי סמית, הוכתר לשחקן משחקי ליגה ולמשחק הגביע בגמר־גביע אופ"א נגד טוטנהאם ביום ד' הקרוב, לאחר כדורת הבשמשת דוחה את פרעורו. סכית הורוק במשחק נגד מנצ'סטר סיטי.

צרפת ישראל 0:3

באמילי, 19 (יו.פי.). נבחרת ה־כדורעף של צרפת ניצחה כאן ביום השני של „טורניר האביב", את נב־חרת ישראל 0:3. המערכות: 3:15, 12:15, 7:15.

צרפת תפסה את המקום הראשון בבית ד' עם 4 נקודות, לפני יש־ראל (2) וספרד (0). יתר התוצ־אות: יוון — שבדיה 1:3 — הו־לנד — שוויץ 0:3, בלגיה — תור־כיה 1:3.

מיפגש מחנה יהודה — עכו עשוי לפתור את כל התשבץ

לגבי האלוף ואולי גם היורד השני ממחוז הצפון

✶ בדרום: משחקי בית למצויים בסכנה

ליגה א'

מאת סופר „ספורט הארץ"

בעוד שבני־יהודה כבר הבטיחו את שובם לליגה הלאומית כעבור עונה, יעביר מחר הפועל חדרה — שירד עם בני־יהודה — את מאמציו כדי להבטיח שובו לליגה הבכירה, 180 דקות לפני סיום המירוץ הגדול.

מבחינת החדרתים יכול מחר להת־פתח הכל בצורה שתבטיח את הזכות, בעיקר משום שבאותו תיאורטי צפוי להם מאבק ביתי־קל עם הפועל מג־דל־העמק, המדורג 9 הנזקק רק לנ־קודה נוספת, מתוך 6 אפשרויות, כדי להבטיח השארותו בליגה א'. לעו־מת זאת, צפוי להפועל עכו, המדורג שני והמנסה להבטיח לעצמו את העליה, מאבק־חוץ קשה ביותר נגד הפועל מחנה־יהודה: קבוצה זו מדו־רגת באיזור הירידה (15), כשלזכותה 22 נקודות; כמו לשתי הקבוצות ה־מקדימות אותה. שחקני מחנה־יהודה חייבים להצליח עתה בצורה מאכסי־מלית ברכישת הנקודות, כדי להב־טיח השארותם בליגה.

יתכן, איפוא, שמאבקי הבית ו־החוץ של חדרה ומחנה־יהודה יפתרו כבר השבת את חלקו השני של הש־בץ העליה לליגה הלאומית.

צמרת ליגה א' — צפון

1.	הפועל חדרה	27	17–50	41
2.	הפועל עכו	27	23–39	39
3.	טירת הכרמל	27	29–38	31

יתר משחקי מחוז הצפון: מכבי הרצליה — הפועל קרית־שמונה, ה־פועל גבעת־חיים — הפועל נחליאל, הפועל בני־נצרת — הפועל טירת־הכרמל, בית"ר נתניה — הפועל טבריה, הפועל רמת־גן — הפועל צפת, הפועל נהריה — הפועל הר־צליה.

עם הכרעת המאבק במחוז הדרום, תתמקד מחר תשומת הלב במחוז זה במאבק ההיחלצות מהירידה, כאשר המעורבות בהתמודדות זו יהיו מ־משחקים ביתיים: הפועל בית־שמש יארח את הפועל דימונה; הפועל לוד יארח את הפועל רמלה; הפועל אילת יארח את הפועל אשדוד.

תחתית ליגה א' — דרום

13.	בית־שמש	27	40–34	23
14.	הפועל לוד	27	45–36	21
15.	הפועל אילת	27	39–28	20
16.	קרית־אונו	27	46–20	13

יתר משחקי מחוז הדרום: הפועל באר־יעקב — בני־יהודה, הפועל ראשון־לציון — הפועל בנ"ים, הפו־על קרית־אונו — מכבי שעריים, הפועל חולון — מכבי רמת־עמידר, בית"ר רמלה — הפועל יהוד.

כדורסל

מבחן אחרון לפני וינה

מחר בחולון נגד נבחרת ירושלים

נבחרת ישראל בכדורסל תקיים מחר בערב, בחולון, משחק־מבחן נו־סף נגד נבחרת ירושלים. שלשום בערב ניצחה הנבחרת הירושלמית את נבחרת ישראל 102:105.

המשחק מחר ישמש מבחן אחרון לנבחרת הלאומית, לפני צאתה בסוף החודש לטורניר הקדם־אירופי שיחל ב־5 במאי בוינה. לאחר המשחק מחר יחליט המאמן, אברהם חמו, על גיפוי שלושה שחקנים ויקבע בכך את 12 השחקנים שיצאו לוינה.

ב"ה

המועצה הדתית לתל־אביב־יפו

חגיגות „שירת־הים" בליל שביעי של פסח

תתקיימנה במקומות דלהלן:

* **ליד שפת הים,** ברחבת הרברט סמואל, בשעה 9.30 בערב

* **ליד שפת הירקון,** גשר „בר יהודה", סוף רחוב אבן גבירול, 10.00 בערב

ישתתפו רבנים וראשי הציבור

חזנים ומקהלות ינעימו בפרקי שירה והלל

הציבור מוזמן להשתתף!

בואו לראות להנות ולקנו

ב־ **לונדון מיני־סטור**

ואולי גם לזכות

✶ בפרסים בספיים

✶ בכרטיסי טיסה

במבצע אפיקומן

שייערך החל מ־15.4 ועד 23.4

✶ בואו להנות מאווירת קניות חגיגית, של היצע וממחירים נוחים

✶ קנו באחת מחנויות המיני־סטור וגשו לאחר מכן אל

„תיבת האפיקומן"

משכו את המעטפה הנכונה ואולי מצפה שם הפתעה.

לונדון מיני־סטור

מרכז הקניות מתחת לקורת גג אחת

אבן גבירול 30 תל־אביב

„מייטאג"

מכונת הכביסה הטובה בעו[לם]

שרות תדיראן תוך 24 שעות

להשיג: שניצר יעקב, רח' ספטמבר 27 פ"ת

ביוק זאב, רח' סירקין 15א גבעתיים

כלון שמוא, כצנלסון 145 גבעתיים

פלוריש - הפלוריאדה הישראלית

גן עדן ביום — אגדה בלילה

פתוחה יום יום מ־9 בבוקר עד חצות

בגן האם ובגני רוטשילד שעל הכרמל בחיפה

תושבי ת"א־יפו

נותרו 7 עוד ימים

לזכות בהנחה של 7½% עבור

תשלום מסים מראש!

50 אלף איש שילמו אשתקד את מסיהם מראש באפריל.- כי התשלום מראש הוא:

* חסכוני
* נוח
* מונע טרדות במשך כל השנה.

הצטרף גם אתה לאלה המשלמים מסיהם מראש לכל השנה באפריל ותווכח כי כדאי הדבר.

אנא מסור תוכן מודעה זו למכריך וגם הם יזכו בהנחה של 7½%

זכור. הנחה זו בתוקף בחודש אפריל בלבד.

תשלומים מתקבלים בכל הבנקים ובבית העיריה, ככר מלכי ישראל. לנוחות הקהל תהיינה הקופות בבית העיריה פתוחות עד שעה 6.00 בערב ללא הפסקה בכל ימי השבוע. בימי שישי וערב חג עד שעה 2.00.

אם מסיבה כלשהי, לא הגיעה לביתך ההודעה לתשלום מס ל־1973/74, פנה למשרדי העיריה ותוכל לשלם את המס במקום ולזכות בהנחה של 7½%.

עיריית תל־אביב־יפו

AUDI 100
מכונית למופת

[...]בחירתך
[...]רת דגמי האיכות:

AUDI 100 GL — AUDI 100
AUDI 100 GL אוטומטית — AUDI 100 LS
AUDI 100 COUPE'S — AUDI 100 LS אוטומטית
AUDI 100 COUPE'S [...]וטמטית

AUDI NSU
עדיפות באמצעות הטכניקה

עמית: קל להסית פועלים לעלות על בריקדות, אך קשה מאד להורידם מהן

* ההסתדרות חייבת להיות גורם מאזן ומייצב
* הממשלה צריכה לתת יותר אמון בתעשיינים
* משקיעים יותר אנרגיה בעקיפת חוק מאשר בייצור

מאת אריה נשר
סופר „הארץ"

„יחסי עבודה מעורערים יכולים למוטט את המשק ואנו עדים לתוצאות ההרסניות של תהליך כזה במדינה תעשייתית מתקדמת כמו איטליה" — אמר אתמול, בכינוס השישי של האגודה הישראלית להנדסה כימית, מנכ"ל כור תעשיות מר מאיר עמית. מר עמית, שהופיע בבית צ'רצ'יל בקרית הטכניון, עמד על תפקידי הממשלה, ההסתדרות והפועלים וכן המנהלים-הבעלים בפיתוח התעשיה.

ההסתדרות

לדעתו חייבת ההסתדרות להיות גורם מאזן ומייצב ביחסי העבודה. „קל מאד להסית פועלים וקל מאד לגרום המונים לעלות על הבריקאדות, אך קשה מאד להוריד אותם מהן", ציין. כן חייבת ההסתדרות לשתף פעולה לגבי ניידות עובדים מפני שאי-אפשר לפתח תעשיה מודרנית לפי מושגים, ערכים והלכי רוח של 1920 או 1930.

בדברו על פריון העבודה וגידול התפוקה כאמצעי לבלימת אינפלציה אמר מר עמית: „ידידי בן אהרן מדבר, ובצדק, על תוספת יוקר אך לא נאם באותו להט על הצורך להעלות את פריון הייצור והתפוקה היה יכול לתרום לייצוב המצב".

מר עמית רמז כי, ההסתדרות יכולה לתרום גם לשיפור מוסר העבודה הירוד. לדבריו אין אצלנו מוסר יצרנים ולא מוסר מוכרים. „זו בזיה לאומית ואינני רואה את המנהיגות שמנסה לתפוס את השור בקרניו".

תפקיד הממשלה

בדברו על תפקיד הממשלה ציין מר עמית בין השאר כי יש הכרח לפשט את הליכי הבירוקרטיה הממלכתית כי מנסיונו הוא יודע שמרגע שמתחיל מגע עם משרד ממשלתי ועד שמגיעים להסכם, חולפת שנה וחצי ובקצב כזה אי אפשר להתקדם. הוא סבור כי הממשלה צריכה לתת יותר אימון בתעשיינים ולקבוע ערכים נכונים לדולר. לדבריו המדריך אינו חייב להיות פיצוי מינימאלי על התייקרות אלא — כשמו כן הוא — המדריך של ממש שיעודד אנשים לבצע יצוא תוך תחרות עם מדינות בעלות שוק פנימי גדול בהן הייצוא מבוסס על התחשיב השולי.

בדברו על המנהלים במשק טען מר עמית כי הוא מכיר הרבה תעשיינים המשקיעים יותר אנרגיה בדרכים לעקוף את החוק ובמגיעור לציות שונות מאשר בייצור ויש לשנות התנהגות זו. מר עמית התלונן על חוסר קומוניקציה בין אגרי הידע במערכת הבטחון ובין התעשיה האזרחית ואמר כי מאמציו האישיים בענין זה לא נשאו פרי. אין מנצלים את הידע שהצטבר במערכת הבטחון לתועלת לאומית רחבה יותר, אמר.

אחרי המיברק היוגוסלבי על „נוכחות לא רצויה"

דורש להעתיק הסימפוזיון למבקרי תיאטרון לארץ אחרת

(ע). דרישה להעתיק את הסימפוזיון הבין-לאומי של מבקרי התיאטרון ביוגוסלביה לארץ אחרת, העלה בציגה המיועד של ישראל לסימפוזיון זה, מר כבדל קוהנסקי, עקב ביטול הזמנתו ליוגוסלביה.

מר קוהנסקי, שעמד לצאת ביום ו' לנובי סאד שליד בלגראד, קיבל 48 שעות לפני כן מיברק-ביטול מ-מארגני הסימפוזיון. במברק נאמר כי „נוכח האירועים הפוליטיים האחרונים ותוצאותיהם אין נוכחותו בסימפוזיון רצויה".

במסיבת עתונאים שנערכה אתמול בלשכת העתונות הממשלתית בתל-אביב הסביר מר קוהנסקי כי הסימפוזיון נערך בשיתוף עם אונסק"ו, כן כשותף בו האיגוד הבין-לאומי של מבקרי תיאטרון שמושבו בפאריס. ביומים אלה נערכה ישיבת הועד הפועל של האיגוד ומר קוהנסקי שלח את דרישתו במיברק אל האיגוד.

במסיבת העתונאים גולל מר קוהנסקי את השתלשלות העניינים מאז הוזמן להשתתף בסימפוזיון. הוא אמר כי מאז ההזמנה הבקורית, שהגיעה אליו בדרך הרגילה כמו אל יתר המשתתפים, הודיעוהו בינואר השנה כי הוא מוזמן גם לשאת דברים בסימפוזיון. לפני עשרה ימים הגיעו אליו מכתב ושני שאלונים שנתבקש למלאם, והוא החזירם ממולאים למארגני הסימפוזיון. שלשום, כאשר יצא לסידורים האחרונים שלפני הנסיעה, הגיע מיברק בחתימת הנהלת הסימפוזיון המודיע לו כי אין השתתפותו רצויה בשל האירועים הפוליטיים האחרונים.

מר קוהנסקי אמר כי החליט לפנות אל הגופים הבין-לאומיים הקשורים בעריכת הסימפוזיון ולא אל הנהלת הסימפוזיון ביוגוסלביה. הוא ביטל כיד את צאתו ועתה הוא מצפה לתשובת המוסדות לדרישתו להעתיק את מושב הסימפוזיון למדינה אחרת.

בתשובה לשאלה מסר מר קוהנסקי, כי בידיו אשרת כניסה ליוגוסלביה.

5 הח"כים הבולטים בתרומתם לכנסת

בסקר השוקף האחרון של „גאלופ ישראל" נתבקשו המרואיינים לציין (ללא כל עזרה מצד המראיינים) את שמותיהם של שלושת החכים אשר לדעתם הם הבולטים ביותר בתרומתם החיובית לפעולת הכנסת.

בהכרעת המקומות הראשונים הופיעו: משה דיין (41%), גולדה מאיר (31%), מנחם בגין (23%), שמואל תמיר (16%) ופנחס ספיר (15%).

אחרים שהופיעו ברשימה בדירוג נמוך יותר בתרומתם לכנסת היו: יגאל אלון (14%), אבא אבן (14%), שמעון פרס (5%), ישראל ישעיהו (4%), ישראל גלילי (2%), יצחק בן-אהרון (1%), ד"ר יוסף בורג (1%).

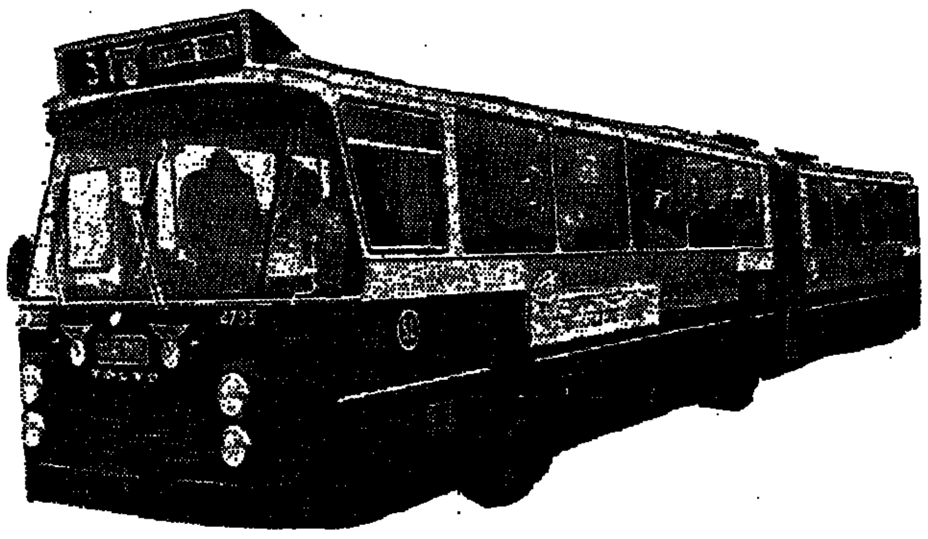

האוטובוס החדש, ל־170 איש, שמפעילה לנסיון חברת דן, בקו 51

נקבעו נציגי לשכת התיאום לוועדת העשרה

לשכת התיאום של הארגונים הכלכליים מינתה את היה-ברוך בר, יוסף אלשייך ויוסף האוזמן כנציגיה בוועדת העשרה לבלימת האינפלציה. מ"מ נשיא התאחדות התעשיינים, מר א. שביט, הודיע על כך במכתב לשר האוצר. במכתבו מביע מר שביט ספק רב באפשרות להגיע לפתרון מוסכם במסגרת ועדת העשרים לאחר הצהרתו של מזכיר ההסתדרות שתשלום תוספת היוקר ביולי אינו נתון כלל לויכוח.

טבעה בחבית מים

סמירה אבו-אל-היג'ה בת שנתיים משפרעם נפלה ביום רביעי בערב ממרפסת בית הוריה בשפרעם לתוך חבית מים וטבעה.

אלפים עלו לירושלים

(ע). — „נחה על הזכות שניתנה לנו לעלות לרגל לירושלים, ולבוא בהמונינו עד הכותל המערבי וללכת בדרכים שבהם צעדו אבותינו עולי הרגל אלפיים שנה" — בדברים אלה קיבל שר הדתות ד"ר זרח ורהפטיג את אלפי האנשים שהגיעו אתמול לירושלים בעליה לרגל המסורתית של פסח.

לפני הצהרים נערכו ברחבת הכותל מעמדים של ברכת כהנים, בהם השתתפו מאות כהנים מכל הארץ.

* מר אריה ל. דולצין, נשיא האיגוד העולמי של הציונים הכלליים, שלח, בשובו משליחות בחו"ל, מיברק ברכה לנשיא הנבחר פרופ' אפרים קצלסקי-קציר.

אוטובוס ל־170 נוסעים מופעל לנסיון בת"א

אוטובוס מסיוני נחנך אתמול בשרות דן, אורכו 18 מטר ומסוגל להסלוט עד 170 נוסעים ברווחה. האוטובוס הפועל החל מהיום, בקו 51, מחולק לכעין שני קרונות, המחוברים זה לזה על-ידי חיבור דמוי אקורדיון.

כך יכול האוטובוס להסתובב בקלות בפניות.

באוטובוס דלת אחורית הנפתחת מעצמה באמצעות קרן-אור, תאורה פלורסצנטית, אוורור, מיקרופון ורמקול ופעמון נוח.

היוזמה להבאת האוטובוס לניסוי יצאה ממשרד התחבורה, אשר גם מימן את הבאתו. האוטובוס הוא מתוצרת וולבו ופועל באורח סדיר בכמה ערים בשוודיה ובאירופה.

אם יעלה הניסוי יפה, יובאו עוד 200 אוטובוסים מסוג שישולבו בעיקר בקווים העמוסים.

האנפאן טריבל בהנהגת מפ"ם התפטר מתפקיד מזכיר המרכז

בן משה: לא הייתי מוכן להשאר אף יום אחד בלי אישור המרכז

מאת חביב כנען, סופר „הארץ"

בהתפטרו אתמול מתפקיד מזכיר המרכז של מפ"ם הגיש מר נפתלי בן-משה מתנת חג חשובה להנהגת מפלגתו שבקשיי הסתירה מדה רוחה מהתמצאות תפקיד מפתח זה בידיו של אדם שנחשב על-ידי רבים ל„בן אהרן של מפ"ם". בנוסף להתחלקות אחד מראשי המתנגדים להמשך המערך והתומכים קו תקיף להבטחת מעמדו של העובד, תנבה ההנהגה החדשה של מפ"ם בראשות מר מאיר יערי תלמי באפשרות לאייש תפקיד מזכיר המרכז על-ידי איש הקיבוץ הארצי. דבר אליו נשא הקיבוץ הארצי עיניו מזמן בטענה שהוא מגיע לו אחרי שכהונת המזכיר המדיני של המפלגה (המאויש על-ידי מר נפתלי פדר) נתון בידי פעיל עירוני.

מר בן-משה שמילא תפקיד מזכיר המרכז מ-1970, נימק התפטרותו בסירוב ההנהגה להעמיד את בחירתו מחדש על-ידי מרכז המפלגה תוך דחיית איוש שני התפקידים עד לאחר הבחירות לכנסת ולהסתדרות; ההנהגה היתה מוכנה להסתפק בהארכת כהונתו של שניים „באופן זמני" עד אחרי הבחירות. לכך התנגד מר בן-משה שטען כי עם כינון המוסדות החדשים אחרי הועידה הארצית האחרונה, על המרכז לבחור גם במזכיר המרכז ובמזכיר המדיני. נראה שההנהגת המפלגה חששה כי מר בן-משה שהפתיע לפני שלוש שנים את המפלגה כאשר המרכז בחר בו בהצבעה חשאית בניגוד להמלצת ההנהגה להפקיד משרה זו בידי מר חיים שפיר, מקיבוץ עין השופט — עשוי להיבחר שוב לקדנציה שלמה בעוד ההנהגה שאפה לבאות בתפקיד זה את איש מנאמניה.

מר בן-משה שאישר אתמול את דבר התפטרותו בנימוק „לא הייתי מוכן להשאר אף יום אחד בלי אישור המרכז בהתאם לתקנון המפלגה", היה האנפאן טריבל בהנהגה בה הפר את שלוות „הקו הגנראלי", תבע שמפ"ם תצביע בעד חוק הארנונה ונד בעניין הנישואים האזרחיים, תקף את צוו הריתוק שעליהם חתם נציג מפ"ם בממשלה מר ויקטור שם-טוב בשעת שביתת עובדי בתי-חולים, וגרם כאבי ראש לא מעטים להנהגה בראשות מר מאיר יערי. אולם נראה שלמרות התפטרותו, ימשיך מר בן-משה להימנות עם תשעה חברי המרכז כידות המרכזות של המפלגה העומדת להיבחר בשבוע הבא.

נפתלי בן-משה

אלעזר

(סוף מעמוד 1)

כי אלה נועדו לחיזוק חיל-האויר המצרי לקראת מלחמה אפשרית. הדבר מלמדנו, כי האמברגו הצרפתי במזרח-התיכון היה ונשאר חד-צדדי. מבחינה מיבצעית מוסיפים מטוסים אלה תרומה מסוימת לכוח המצרי ועלינו לקחת זאת בחשבון, אף כי אינני חושב שיש בהם כדי לשנות באורח רציני את יחסי הכוחות.

רב-אלוף אלעזר אמר, כי לפני מספר חדשים התרינו שלקראת האביב צפויה התפתחות שתחייב את ישראל לכוננות מוגברת. האכן, נשיא מצרים חזר לאיומי המלחמה ואף מדבר על עימות כולל, בניגוד לדיבורים על מלחמה מוגבלת לתפישת השטחים עליה דיברו הערבים לאחר מלחמת ששת הימים.

„אנו סבורים, שיש לקרוא איומים אלה בכוננות גבוהה. ברצוני להזהיר ולהדגיש, כי איש לא יכתיב לנו את כללי המשחק או הגבלות במלחמה. אם יפתחו עלינו באש, נמצה את כל האפשרויות המיבצעיות", הדגיש הרמטכ"ל.

בתשובה לשאלה אם בין האפשרויות הללו מובאת בחשבון גם אפשרות שצה"ל יוצא את התפלה במקרה שהמצרים יפתחו באש, או שאפשרות זו אינה נלקחת כלל בחשבון אמר הרמטכ"ל: איני רוצה לדון בתכניות אופרטיביות ואין זה הגיוני שנאמר לאויב מה והיכן נעשה ובאיזו מידה.

„אנו נעשה הכל כדי שההיכן והמה יהיו מפתיעים, והכמה יהיה הרבה".

על המשך הלחימה במחבלים והשפעת השיטות האחרונות על אירגוניהם, אמר הרמטכ"ל: המדיניות ההתקפית היזומה שנקטה ישראל בשנה האחרונה, נתנה תוצאות חיוביות. הן התבטאו בפגיעות משמעותיות באירגוני החבלה. כתוצאה מכך חלה ירידה בכושר פעולתם. הצלחותיהם קטנו וכישלונותיהם רבו. זו מדיניות שהוכיחה עצמה ומן הדין להמשיך בה. „אני סבור שיש ביכולתנו להתמיד במדיניות זו באורח אפקטיבי. אין זאת אומרת שנחזור על אותן שיטות פעולה. נדאג תמיד להתאים האמצעים לנסיבות".

בתשובה לשאלה מה היתה תגובת צה"ל על כך שמזכיר ההסתדרות, יצחק בן-אהרון, החזיר את ההזמנות שנשלחו לו למיצעד צה"ל, אמר רב-אלוף אלעזר: צה"ל לא שלח כל הזמנות למר בן-אהרון או לאחרים. לכן גם לא קיבלנו שום הזמנה חזרה. הממשלה החליטה על קיום המיצעד וצה"ל ידאג שיהיה זה מיצעד יפה.

שביתת האזהרה של העובדים הסוציאליים תסתיים היום

(ע). — כ־900 עובדים סוציאליים, מחצית מכלל העובדים הסוציאליים בארץ משתתפים בשביתת האזהרה שתסתיים היום, אשר הוכרזה במחאה על אי-מילוי תביעותיהם לסולם דירוג חדש ולקידום מהיר יותר בעבודה.

משתתפים בשביתה רק עובדים סוציאליים „כשירים" שסיימו את בית הספר לעבודה סוציאלית באוניברסיטה העברית, ומאוגדים באיגוד מקצועי בהסתדרות.

תגובת משרד הסעד

(ל.ע.מ.). בתגובה לשביתת האזהרה אמר אתמול מר אברהם הופמן, דובר משרד הסעד:

המשרד ראה ורואה עצמו שותף לעובדים הסוציאליים ברצון לשפר את מעמדם ואת מעמד מקצוע העבודה הסוציאלית, כולל תמיכה בתביעותיהם להעלאת שכר. בתמיכתו הובטחה העלאה כוללת של 35 אחוז של השכר כן הוחלט על הקמת ועדה מקצועית שתעסוק בתיפקוד מחודש בלשכות הסעד ובשרותים השונים. ואשר תסיים את עבודתה תוך ארבעה חדשים. אין המשרד רואה, איפוא, מקום לשביתת האזהרה וקורא לעובדים לחזור לעבודה ולפתרון בעיותיהם ליד שולחן הדיונים.

דינשטיין ידון עם נשיא גאבון בפיתוח בתי זיקוק ותעשיות פטרוכימיות

העמקת שיתוף הפעולה הכלכלי בין ישראל לגאבון — ידון בין שר האוצר ד"ר צבי דינשטיין ובין נשיא גאבון ושר החוץ שלה.

ד"ר דינשטיין יצא אתמול בשליחות הממשלה לביקור בן שבוע בגאבון. הוא נשא עמו איגרת לנשיא מאת ראש הממשלה גב' גולדה מאיר.

עיקר שיחותיו בגאבון יהיו בתחום פיתוח בתי-זיקוק ותעשיות פטרוכימיות — כהבטחת ישראל בעת ביקור שר החוץ של גאבון בארץ בפברואר השנה.

נשיא הטכניון:

[...]ירד — קטסטרופה

[...]נכ"ל התשלובת: הכשלונות בגלל שותף לא מתאים

[...]ת סופר „הארץ" בחיפה

[...]ת ערד היא קטסטרופה ה[...]גמה מובהקת של התער[...]ית בתכנון מפעלים כי[...]די אנשים פוליטיים שאין [...]ע על הדרכים הנכונות [...]תעשיה. מה שנותר לעשות [...] לקחת בולדוזר ולהרוס [...]תקנים שאינם כלכליים ו[...] את המיתקנים הכדאיים" [...]א הטכניון, מר אלכסנדר [...] באומו אתמול בפיתוח [...]השישי של האגודה היש[...]הנדסה כימית שנערך ב[...]טכניון. מר גולדברג הזכיר [...]מומחים הציע בשעתו הכ[...]ה מבחינה כלכלית לייצור [...]יחתית אולם בגלל אינטר[...]יסיות דחו את ההצעה. [...]זה ליצור תעשיה קונבנצ[...]ערד שיכלה לשמש בסיס [...]ל תעשיית הנגב, אולם ב[...]ת קיבלו אנשים לא נכונים [...]הרות אסון", אמר.

[...]נכ"ל: תהליך נכון

[...]ערד, המהנדס שמעון פריד[...] על דברי מר גולדברג. ל[...]תהליך שנבחר, הנשען על [...]מצת מלח המיוצרת מתמ[...] מפעלי ים המלח, נכון ב[...] הוא נשען על אוצרות [...]א על יבוא גפרית. לדעתו [...]כלונות בעיקר בהשותפה כי [...]אמריקאי, חברת אליקו, לא [...]נסיון בהקמת מפעלים כי[...] לא היה לו הידע הדרוש [...]יה של מיתקן המפעל המר[...] המליק. האמריקאים נכשלו [...]דה באמצע. רק אז החלו [...]הישראלים, שגישו באפ[...]ד הכל מחדש ואמנם לאחר [...]חקר וניסויים הצליחו ל[...]חות אחת על הבעיות ה[...]ת וכיום אף נעשו למומחים [...]רחוי. כך למשל פתרו סו[...]יסוד מחקר, את בעיית האבנית שסתמה את מעברי הצינורות. הם מתקדמים ותוך שנה יוחל בייצור.

מר פרידמן אמר עוד שהלקח הגדול מכל הפרשה הוא שיש לבחור שותפים נכונים בעלי ידע, ועוד יותר חשוב הוא שנלמד לסמוך על עצמנו. „בישראל יש מהנדסים, טכנולוגים ואנשי מדע מצויינים שאין נותנים להם אפשרות לבטא את עצמם. אולם אם הם מקבלים שאנסה הם מוכיחים מה הם מסוגלים לעשות. בשעתו פתרו מהנדסים ישראליים את בעיות מפעלי ים המלח בעת שרצו להביא מומחים מחו"ל", אמר מר פרידמן.

מסו"ת מבקש מסוכני הסוכר לבטל שביתתם

מאת סופר „הארץ" לענייני כלכלה

מנהל חטיבת המסחר והתעשיה הזעירה במשרד המסחר והתעשיה, מר דוד זהבי, ביקש אתמול מסוכני מחלקי הסוכר, האורז והקמח לדחות את שביתתם שנועדה ליום ב' הבא כמחאה על מתח השיווק הנמוך („הארץ", מאתמול). מר זהבי הבטיח כי הועדה בראשות מר בן יוסף מהמרכז לפריון העבודה, שהוטל עליה לבחון את יחסי בתי האריזה, תבחן גם את יחסי המחלקים. ותשמע את טענותיהם בימים הקרובים. מר זהבי הבטיח כי מסקנות הועדה לגבי רווחי המחלקים יופעלו רטרואקטיבית מ־1 באפריל.

ועד המחלקים כינס אמש בשעה מאוחרת אסיפה כללית של שלושים המחלקים כדי לדון בבקשתו של מר זהבי. עוד נמסר כי הושג הסדר עם סוגנת לפיו הוצאות ההובלה של סוכר ארוז מקרית גת לתל-אביב, כאגורה לקילו, לא יהיו על חשבון המחלקים.

הסמען שאתה שולח על פני ימים רבים הוא יקר ואתה חרד לגורלו. כמובן שתבטח אותו.
השאלה היא, איך ? ואצל מי ? ל"סלע". חברה לבטוח בע"מ, יידע וסיון עשיר בביטוח סמענים. ולמעשה חלק נכבד של הסמענים המועברים בנמלי ישראל מבוטחים ב"סלע".)
בטח את סמענך ב"סלע". חברת הבטוח האיתנה
שלקוחותיה המרוצים מעידים עליה יותר מכל. חברה המיישבת תביעות במהירות וביעילות.
הסשרד הראשי: תל-אביב, רחוב אחוזת בית 6. טלפון 51381 (10 קוים).
סלע
חברה לבטוח בע"מ

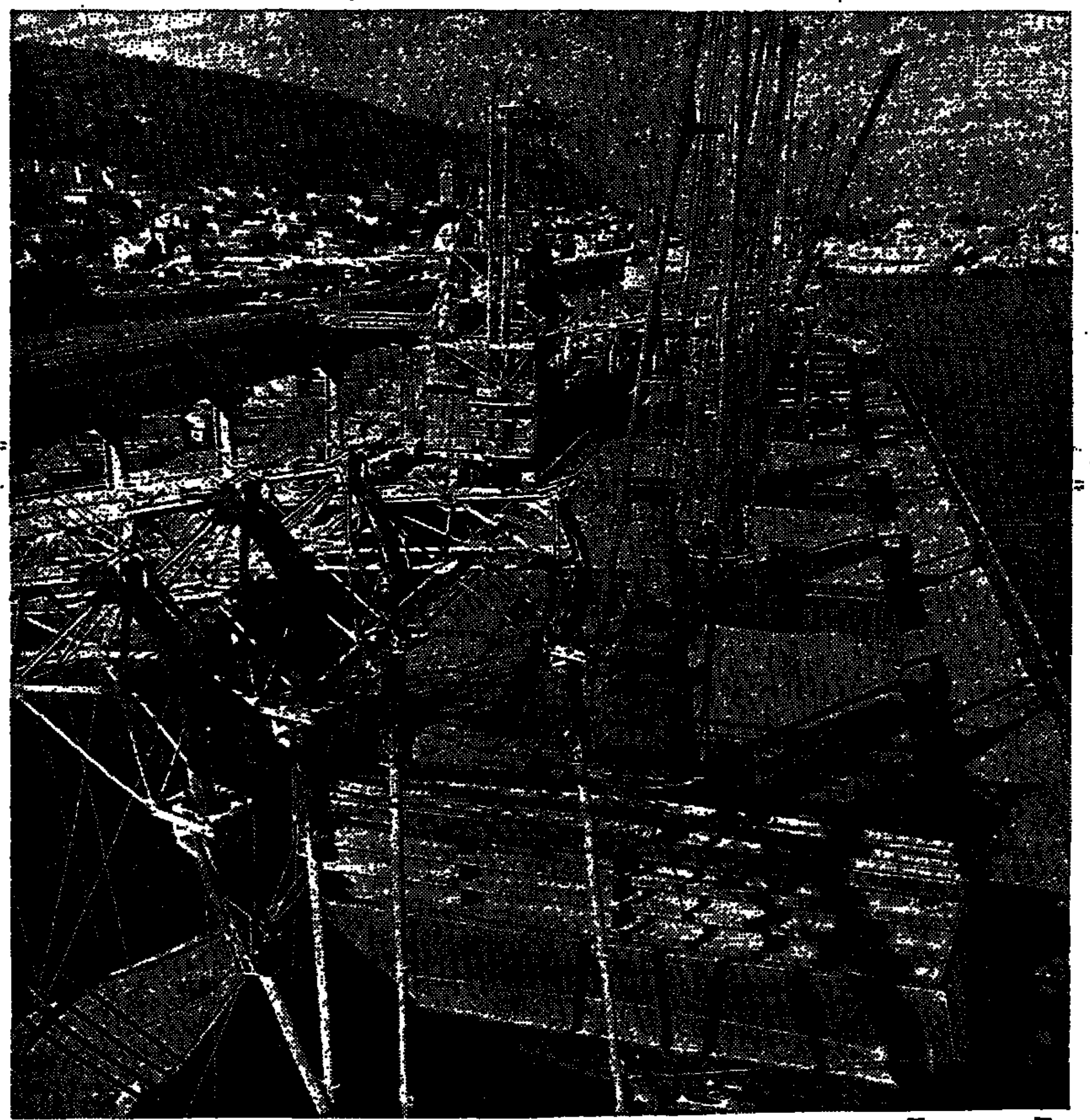

לך על ביטוח! ...בטח ב"סלע"

פרסום ד"ר יעקבסון

גן עדן ביום
חלום ואגדה בלילה
זו הפלוריאדה 73
הפלוריש הראשונה בישראל

פלאי הטבע ומלאכת מחשבת ב„גן האם" וב„גני רוטשילד" שעל הכרמל בחיפה.

הצטרפו לרבבות הנוהרים להתבשם ולהנות מהאביב הפורח בתערוכה זו.

פתוחה יום יום מ־9 בבוקר עד חצות.
מכירת הכרטיסים מסתיימת בשעה 23.00.

مكذا من الأمل

אבד בדניה (חיפה)

כלב מסוג קולי

העונה לשם לאקי

לצלצל טלפון 04—253081

המוצא הישר יבוא על שכרו

הסוכך HASSOCHECH

רח' הרצל 89 תל־אביב

טל. 823473

* העשית כוכבים — וילונות
* לכריסטה והגויות
* שמשיות לגינות
* מבחר כרים בשלל צבעים

עבודה מקצועית מעולה

אזרח

בדוק מספרי אגרות החוב שברשותך

בנק ישראל, מינהל מילוות המדינה, הוציא לאור חוברת מספרי איגרות החוב של מילוות המדינה אשר זכו בפרסים ולא נפדו עד 31 בדצמבר 1972.

אפשר לעיין בחוברת בכל מוכר בנקאי וסניפי הדואר בארץ, וכן ניתן לקנותה בחנויות הבוחרה פרסומי הממשלה.

בכפר סבא למכירה

שטח של 16,683 ממ"ר

לבניה מידית

(מגורים ומסחרי)

חלקה 61, בגוש 6435

על יד התחנה המרכזית

לטלפון 289417

הספר שרבים ציפו לו

Planning Jerusalem

תכנית האב העירונית של העיר העתיקה וסביבותיה.

המדיניות המפורטת של תכנית המיתאר בצירוף אוסף מרהיב עין של 71 מפות צבעוניות, 175 צילומי שחור־לבן, 27 תכניות ו־28 העתקי מפות, תרשימים וציורים, המתווים קוי התפתחות לעתיד תוך זיקה לעברה המפואר של העיר.

זכה במדלית כסף בתחרות הבינלאומית הדו־שנתית של מוזיאון ישראל לספר האמנותי 1971/72

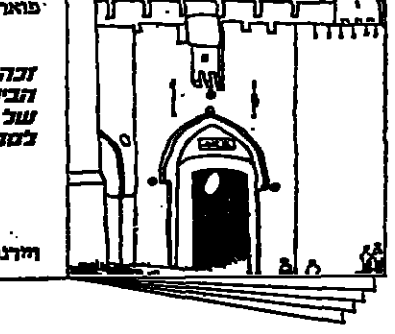

וידנפלד וניקולסון ירושלים

האוניברסיטה העברית בירושלים

הפקולטה למשפטים

מודיעה על הרצאת אורח (בצרפתית)

שתינתן על־ידי פרופסור ב. גולדמן

מאוניברסיטת פריס, על הנושא:

"L'APPROCHE ANGLO-AMERICAINE ET L'APPROCHE FRANCAISE DU DROIT INTERNATIONAL PRIVE" (en Francais)

ההרצאה תתקיים ביום רביעי, 25 באפריל 1973, בשעה 18.15, באולם 310, בבנין הפקולטה למשפטים, הר הצופים ירושלים.

שמן תעשיות בע"מ

ביום ראשון, 22.4.73, ערב החג,

מחסני המפעל בחיפה והסניפים יהיו סגורים

לא תהיה הוצאת סחורה

החברה לניהול קרנות בנאמנות בע"מ

	מחיר יחידה	מחיר פידיון	מחיר שוק
צבר	294.5	280.6	287.6
ארז	141.9	135.2	138.6
איתן	121.01	—	118.06

הנאמן: בנק הפועלים בע"מ

שערי ניירות ערך בבורסה התל־אביבית

19.4.1973

מניות			
בנקים מסחריים			
חוברות לאחזקות בנקאיות			
איהיה' (מ)	351	+1	351.5
אי.די.בי. בכ'	279	—0.5	278
אי.די.בי. ר"ג (ש)	276	—0.5	274
אי.די.בי. ב (ש)	350		
אגוד (ש)	347.5	+1	348
אי' בריט' ר"מ (מ)	327		328
אי' בריט' (מ)	322		
דיסקונט א' (ש)	592	+12	600
מזרחי (מ)	171.5		169.5
פועלים ר"מ (מ)	368		
פועלים (מ)	348		346
בל"ל (ש)	322.5		323
בנקים למשכנתאות			
אפותיקאי (מ)	256.5		256
כרמל (מ)	155		
משכנת' בנין	263		
פת' משכנת' (מ)	245		245
שכון בכ'	194.5	—1	
ספנות מב'	250	—2	250
ספנות ר"ג	247	—1	246
שכון ר"ג	208.5	+1	
מוסדות מימון ענפיים			
שלמן	130		132
אוצר לתעשיה	263		263
חקלאות	88	—1	
פת' תעשיה מב'	75.5	+1.5	
ביטוח			
הסנה	268.5	+0.5	267
סהר	240.5	+3.5	
צור	156		
מסחר ושרותים			
בית הרכב	79.5	—0.5	
דלק (ש)	238		235
דלק (מ)	254.5	—2.5	
קרור 1	406		
קרור 10	404	—2	398
חשמל	60.5		60.5
ספנות	217.5	+2.5	218
צים	391		
מקרקעין, בינוי, פתוח הדרים			
אזורים	240.5		240
אפריקה 1	334	—3	
אפריקה 10	294		295
הכשר הישוב ש'	222.5		222.5
הכשר הישוב מ'	224.5		223
סולל בונה מ'	150	+0.5	
נכסים	269		269
ישרס	188.5	—2	
מהדרין	175		
מטעי הדר	107	—2.5	108
משקיעים	128	—2	128
נאות אביב	89.5		88.5
פרי אור	166		
ריאלקו			אין מסחר
רסקו מב'	117	—1	117.5
רסקו רג'	96		94
ישפרו	113		114
תעשיה			
אליאנס	531	+1	530
אלקו 1	120		
אלקו 2.5	111		110.5
אלקטרה 1	314		
אלקטרה 5	308	—2	307
ארגמן מב'	363	—2	360
ארגמן (מ)	336		340
אתא ב'	158		
אתא ג'	157	—1	157
דובק	448.5	—1	449
כבלים	211	—3	211
סבע (כ)	994	—1	
כימיקלים	56.5	—1.5	57
לי אפשטיין	79.5		
מולר	229		
פניציה (מ)	125.5	+0.5	125
פניציה 10	128	+3.5	
ביר חרוה	362		366
עסים	270		270
נחושתן	504	+19	513.5
ערד	127.5		
שמן	129.5		128
תעל	302	—2.5	300
חב' להשקעות			
אלגר (מ)	107	—1	106
אלרן (מ)	259.5	+4.5	258
מרכזית	330		330
פועלים השקי'	295		
פז	109	—0.5	108
וולפסון 1	185		189
וולפסון 10 (מ)	128.5	+0.5	128.5
אמפא	144		144
דיסקונט השקי' (מ)	272.5		269.5
מזרחי השק.	120		118
בל"ל השק.	233	—3	233
פריזן	129.5		129.5
חסותה	118.5	+3	117
יצהז השק.	84.5		84.5
כור	183	—1	
כלל השק.	216.5	+0.5	217
כלל תעשיות	224	—4	225
עוז	189.5		
סמיה	68		
זכויות בל"ל	53	—1	53
נפט			
נפטא	60.5		60
לפידות (ש)	126	—2	126
לפידות (מ)	161.5	+8	
אגרות חוב להמרה			
שטרי הון בל"ל	162.5		162.5
שטרי הון בל"ל	129		128
פת' משכנת'	122	—0.5	122
הכשר הישוב	105	+0.5	
אלקטרה	211.5	—2.5	
אתא	106	+0.5	106
דיסקונט השק.	133.5	+1	
מזרחי השק.	104		104
אי.די.בי.	105.5		105.5
ישפרו	103	—1	104
השקעות כלל	101	—1	101.5
מניות הנקובות במטבע חוץ			
אוניקו א' (מ)	80	+2	
8% אוניקו (מ)	96	+2	
7% פ' התעשיה (ש)	205		
6% פ' התעשיה ג' (ש)	171		
6% פ' תעשיה גג (ש)	104		
6% פ' תעשיה גג 1 (ש)	103	—1	
בזית (ש)	79		
אגרות חוב		שינוי	
צמודות לדולר			
5% זוטא ים המלח (ש)	203		
5% אג"ח ים המלח (מ)	118.5	—1.5	
6% השמל הסיבה ב' (ש)	125	—0.6	
וולפסון קלור מאיר 6.5% אג"ח (ש)	82.3	—0.2	
הלליס 5	132.6		
הלליס 6	135		
הלליס 7	134.2	—0.1	
הלליס 8	98.7	—0.1	
הלליס 9	100	—0.3	
הלליס 10	102.4	—0.1	
הלליס 11	100.5		
הלליס 13	101.4		
הלליס 14	101.2		
הלליס 15	98.9	—0.1	
הלליס 16	99.1	—0.4	
הלליס 17	102		
הלליס 18	100	—1.1	
הלליס 19	104.9	—0.6	
הלליס 6 פדיון	132		
צמודות למדד קרן וריבית			
מלוה בטחון 1968			
סדרה א	174.2	+0.2	
סדרה ה	172.2		
סדרה בא	170.1	+0.2	
מלוה בטחון 1969			
סדרה א	166	+0.5	
סדרה ס	159.3	—0.3	
סדרה סא	161.5		
מלוה קליטה 1962 אינדקס	132.6		171
מלוה קליטה 1963 אינדקס	132.6	—0.1	250.9
מלוה קליטה 1964 אינדקס	138.5	+0.5	228
מלוה קליטה 1965 אינדקס	110.1	+1	207.5
מלוה קליטה 1966 אינדקס	118.7	—1	170.2
מלוה קליטה 1967 אינדקס	118.9		161.6

שערי מטבע חוץ בין בנקאיים (Interbank)

אתמול (19.4.73) באירופה

מסירה מיידית (Spot)

$ ארה"ב	2.4830/2.4853	ל"י 1 £ שטרלינג
מרקים גרמניים	2.8240/2.8260	ל"י 1 $ ארה"ב
פלורינים הולנדיים	2.9535/2.9555	"
פרנקים שוויצריים	3.2375/3.2395	"
פרנקים בלגיים	40.22/40.26	"
פרנקים צרפתיים	4.5600/4.5630	"
לירות איטלקיות	587.50/588.50	"
ינים יפניים	265/266	"

מסירה מאוחרת (Forward)

	£/$	פריש/$	מר"ג/$
חודש:	2.4790/2.4799	3.2240/3.2270	2.8150/2.8190
חודשיים:	2.4741/2.4751	3.2098/3.2128	2.8075/2.8115
3 חד':	2.4705/2.4715	3.1995/3.2025	2.7975/2.8015
6 חד':	2.4560/2.4570	3.1715/3.1755	2.7690/2.7750

הנתונים נמסרו על־ידי בנק דיסקונט לישראל בע"מ

בסיס איתן למניות

בשוקי ההון והכספים

מאת מרדכי צבי

אנשי הבורסה התפזרו אתמול לפגרה ארוכה מן הרגיל (המסחר יתחדש רק ביום ג' הבא) בהרגשה טובה. השבוע שחלף, אם כי לא הביא למיפנה חד משמעי, תרם לחיזוק שוק המניות בצורה ברורה ויצר בסיס איתן לקראת הפעילות השוטפת של־אחר חג פסח.

המחזורים בשלושת ימי המסחר היו בינוניים בהיקפם, בסדר גודל של כ־2 מיליון ל"י ליום. אתמול חל צמצום בולט והמחזור הסתכם ב־1.65 מיליון ל"י בלבד. הורגש כי חלק ניכר של אלה הפעילים בבורסה יצאו לחופשה. המסחר התנהל בעצלתיים ובלי כיוון ברור.

אנשי הבורסה מצפים לשינוי בולט לקראת סוף חודש זה. המפתח לכך עדיין טמון במצב הנזילות של המשק. נראה כי משהו זז בכיוון זה על אף שאין עדיין סיכומים מוסמכים מצד הרשויות המרכזיות. עם זאת ברור כי השינויים במצב הנזילות כבר הגיעו לשלב האופרטיבי: אפריל הביא לפדיון מילוות בסך 200 מיליון ל"י. מאי יביא לציבור השכירים את ההקלות במס הכנסה. תשלום תוספת היוקר ביולי היא כבר בבחינת עובדה ונותר רק לצפות להיקפה הסופי, אם כי כבר עתה ברור שהיא תנוע בין 8% ל־10%, כאשר הסיכויים מורים יותר לגבי הסיפרה הגבוהה יותר.

הציפיות להמשך העליות במדד הזינו גם בשבוע שעבר את שוק אגרות החוב ובמיוחד את ענף צמודי המדד. עם זאת פוחתה הלהיטות של השבועות האחרונים והעסקים חוזרים לרמה נורמלית.

הדולר נתיד נעלם מנוף הבורסה. בשוק השחור נסחר הדולר לפי רמה של 4.44 ל"י. הזהב מוסיף לעורר עניין וספסרי ליליגבלום סבורים כי מחירו יעלה מעל לרמה הנוכחית של 13,000 ל"י הק"ג.

מדד שערי המניות בבורסה התל־אביבית

100 — 31.3.67

	18.4.73	19.4.73
כל המניות	301.11	300.84
כספים וביטוח	254.66	255.14
בנקים מסחריים	284.73	284.82
בנקים למשכנ'	244.02	244.65
מוסדות מימון ענפיים	246.73	247.20
חברות להשקעה	254.72	253.34
העשייה	449.96	450.46
מקרקעין בינוי ופיתוח (פרט להדרים)	263.81	262.57

דובר נשר:

אניות מסרבות לעגון בנמל עזה

נמל עזה אינו עובד במלוא תפוקתו בגלל היותו נמל פתוח. עובדה זו אינה מאפשרת לחזות מראש את הימים בהם ניתן לפרוק — וכתוצאה מכך נגרמת שהות רבה של אניות בנמל וחלקן הגדול מסרב לחזור אליו שנית — אמר אתמול, מר יחזקאל שלח, מהנהלת נשר בתגובה („הארץ" מאתמול) על דברי מנהל אגף הספנות והנמלים, רב החובל יוחנן כהן, שהאשים את נשר בתפוקתו הבלתי מלאה של הנמל.

הסיבה העיקרית לקשיים בנמל עזה, אמר מר שלח, נעוצה בכך שהנמל פתוח ומושפע מכל רוח, הגורמת שיתוק העבודה בו. בפברואר ומארס מהווים דוגמא אופיינית — בכל חודש מהם היה הנמל משותק 13 יום. בתקופה האחרונה נמשכה פריקה ממוצעת של אניה כ־60 יום.

כמו כן, אמר, אין שום אפשרות לחזות מראש את הימים בהם אפשר יהיה לפרוק ולכן אי אפשר לתכנן את הפריקה או להעריך הערכה כלשהי את משך שהות האוניות בנמל. כתוצאה מכך, אמר מר שלח, מסרבים בעלי האוניות לבוא לפרוק בעזה; גם צוותי האוניות „אינם מאושרים" מהעגינה בנמל ובשנה האחרונה בראו מעוה צוותות של שלוש אניות ונבעלי האוניות נאלצו לגייס בחו"ל צוותות חדשים ולהעבירם לנמל.

אנשי נטורי קרתא הפגינו נגד המדינה

(ע). — כ־200 אנשי נטורי קרתא בירושלים קיימו אתמול עצרת במחאה על 25 שנות קיום מדינת ישראל. הנאספים שמעו דברים מפי ראשי העדה והגישו שלטים בגנות המדינה ובעד שלטון התורה.

המפגינים ניסו לצאת מתחומי השכונה בראשותו של הרב עמרם בלוי, אך נתקלו בכוח משטרתי, שהפזרו בקבוצות הלכו על המדרכות עד בית הכנסת זכרון משה והתפזרו.

במלאת שלוש שנים לנפול בננו יקירנו

אברהם ישראלוביץ הי"ד

נעלה לקברו ביום א' כ' ניסן תשל"ג 22.4.73 ב־1.30 לבית העלמין באשדוד האלקה הצבאית

ידידיו ומוקירי זכרו, מתבקשים לחלוק לו את הכבוד

בתום האזכרה מתאספים בבית המשפחה השכולה אלפרין

המשפחה השכולה
אלפרין ישראלוביץ

יד יצחק בן צבי

יום השנה העשירי לפטירתו של

יצחק בן־צבי ז"ל

הנשיא השני של מדינת ישראל

יום שני כ"ח בניסן תשל"ג (30.4.73)

8.00 — תפילת שחרית ביד יצחק בן צבי — הצריף ברחוב אברבנאל, רחביה, ירושלים.

16.00 — עליה לקבר הנשיא המנוח בהר המנוחות בגבעת שאול בירושלים. טקס האזכרה ינוהל ע"י הרב הראשי לצה"ל תת־אלוף מ. פירון.

אוטובוסים ייצאו מכבר מועדון „מנורה", רח' בצלאל בשעה 15.30 וימתינו בהר המנוחות, עד לסיום טקס האזכרה לשם הסעת הקהל חזרה לעיר.

17.30 — עצרת הזכרון ביד יצחק בן צבי — הצריף (לשעבר בית הנשיא) הכניסה מרחוב אברבנאל, במעמד נשיא המדינה, מר זלמן שזר, יושב־ראש הכנסת, ח"כ ישראל ישעיהו.

ישאו דברים —

ראש הממשלה הגב' גולדה מאיר

פרופ' מיכאל זנד

הכניסה לעצרת הזכרון רק לפי כרטיסים שנשלחו לבעלי ההזמנות שאישרו השתתפותם.

בצער רב אנו מודיעים על פטירת אבינו, אחינו וסבנו היקר

שרל ב"ר יוסף שליק ז"ל

ההלויה תצא היום, יום שישי, י"ח בניסן תשל"ג (20.4.73) בשעה 12.00 בצהרים מבית ההלויות העירוני רח' דפנה 5, ת"א. לבית העלמין בחולון.

המשפחה המתאבלת

אזכרה

במלאת עשר שנים לפטירת

יוסף יצחק דיבלין ז"ל

בן רבי שלמה זלמן ז"ל

בני משפחתו ומוקירי זכרו יפגשו ליד קברו בהר המנוחות ביום שלישי כ"ב ניסן תשל"ג (24.4.73) בשעה 12.00 בצהרים.

המשפחה

ביום השלושים לפטירת יקירנו

ראש משפחתנו

מוריס א. רפאל ז"ל

נעלה לקברו לגלוי המצבה

בבית העלמין הישן בחוף הכרמל, בחיפה ביום השלישי כ"ב ניסן תשל"ג (24.4.73) בשעה 3 אחה"צ (נפגשים ליד השער הראשי) תפלת אזכרה בו ביום בשעה 6 בדירתנו בשושנת הכרמל 58

תודתנו נתונה לכל אלה שהשתתפו עמנו באבלנו

המשפחה

אוניברסיטת תל־אביב

הפקולטה למדעי החברה

החוג למתמטיקה החוג לסטטיסטיקה

משתתפים באבלו של

ד"ר חיים סטרנין

על מות

אמו ז"ל

למר משה גרצברג

תנחומים באבלך הכבד בנפול בנך

סרן עירא להט ז"ל

בעת מילוי תפקידו

אינג' ישעיהו אקשטין ורעייתו

עם ידידנו

חיים קאופמן וב"ב

אנו אבלים על פטירתו הפתאומית של אחיכם היקר

משה (מוריץ) קאופמן ז"ל

בית אלכסנדר ול. ברנר בע"מ

ליוסף גנון

אתך באבלך במות

אחותך ז"ל

ההנהלה והעובדים

נגב קרמיקה, ירוחם

אנו מודיעים בצער עמוק על מותו ללא עת של יקירנו

פרופסור

מנפרדו ליברנומה

שנפטר באורח פתאומי בפירנצה ביום א' בחול המועד 18.4.1973

האבלים: רעיתו: חולדה (לבית ברוור)
ילדיו: אודליה ודניאל
אמו: ארסילינה
אחיו ומשפחות ליברנומה ובר...

לחולדה ליברנומה

משתתפים באבלך

במות **בעלך**

תודה

לכל שהשתתפו עמנו באבלנו על יקירנו

ע"ד דוד שלקובסק...

המש...

לעוזי נרקיס ולמשפחתו

תנחומינו במותם הטרגי של

גיטה וזאב נרקיס ז"ל

שנספו בתאונת דרכים

הסוכנות היהודית לא"י
הנהלת המחלקה לעליה ולקל...

למשפחת סמו

אתכם באבלכם במות יקירכם

מנהלנו, חברנו וידידנו

אהרן סמו ז"ל

ההנהלה וחבר עובדי
„פרי אור" בע"מ
בתי האריזה אשקלון, נתניה וג...

להבריינו

נימרודי יחזקאל ובני משפחת...

תנחומים במות

האם ז"ל

הנהלת קואופרטיב
החברים והעובדים

למשה גרצברג ולמשפחתו

תנחומים בנפול הבן

סרן עירא ז"ל

שרותים חשמליים מכניים
חברת בת של מקורות חברת מים ב...

בצער רב אנו מודיעים
על פטירתו של עובדנו

שוורץ דוד ז"ל

ומשתתפים בצערה של המשפחה

הסוכנות היהודית לא"י
המחלקה לעליה ולקלי...

למר אליעזר בודנקין ומשפחתו

אתכם באבלכם במות

אחותכם היקרה

שיכון ופיתוח לישראל בע...

אגד מוביל בכל הדרכים

כל הדרכים מובילות לאגד

המחלקה ליחסי ציבור

C.D. (6)	דירון (5)	אגד דירות ברחובות (4)	SHEAFFER מלאכת מחשבת (3)	(2)	(1)
FIAT 132 (12)	(11)	(10)	Bouquet LIMOR Beauty Soap (9)	(8)	קריסטל (7)
(18)	(17)	PROGRESS (16)	(15)	MORRIS (14)	S.B.B (13)
רכבות חסכון „יתרון לכל” (24)	WonderBra (23)	חיפה מועדון התיאטרון (22)	SUB RU (21)	ROYAL (20)	ארקיע arkia (19)
(30)	אגד תעשיה (29)	VOLVO (28)	כדית (27)	OPEL (26)	מ ט רולה (25)
ביונס (36)	...מי שיש לו שעון „לונג'ין”... (35)	דפי • כל (34)	Royal (33)	(32)	נס (31)
טרופי (42)	CHEVROLET (41)	אמבר (40)	(39)	ITC (38)	קנמולייט (37)
קודוט (48)	HANOMAG HENSCHEL (47)	Dimplex (46)	ממי (45)	(44)	סוליפס (43)
(54)	חבנק (53)	(52)	Toshiba TOSHIBA (51)	אגור (50)	(49)

פרס ראשון:
המכונית החדישה
פיג'ו 304 דגם 1973 (כולל מסים)

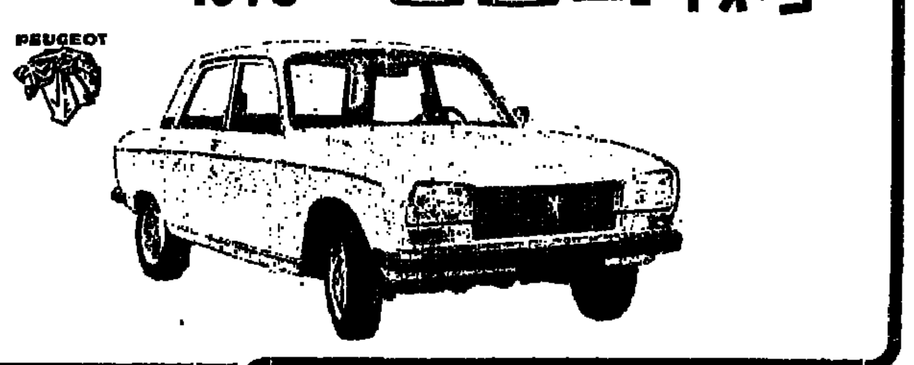

PEUGEOT

23 שעוני TIMEX מתנת נציגים בע״מ מפיצים בלעדיים	מגוז אוויר MEP "100" מתנת חברת „אלקטרה”	מערכת ריהוט לסלון ספה סלונית, שולחן סלוני, 2 כורסאות מתנת רהיטי טיבולי
פריג'ידר 10 ענק מתנת „פרידמן”	תנור חימום — קמין אמקור	מקלט טלוויזיה פיליפס BLACK CORAL 24"
תנור אפיה ובישול מתנת חברת שביט	מגירת כלים „מגיץ”	תנור חימום ווליס (דגם 75) מתנת חברת „אויקל”
תנור חימום „דימפלקס” עם התרמוסטט האלקטרוני הבלעדי מתנת מ. ס. קולטון בע״מ	קולט־אדים אל־כן • זופל עם מסנן פחם כפול קל להרכבה ולתפעול	מכונת כביסה SINGER (דגם 561) מתנת „סרוודינמיקס” בע״מ
מבחר פרסים מתנת „זינוק” את מיכלון בע״מ PETRI מצלמת (בשווי 550 ל״י) מתנת דיוג, 2 מזרוני אויר, 3 תנורות מותן, 2 טרורי־סל	הובר שואב אבק מגהץ אדים	מכונת תפירה SINGER (דגם 259) מתנת סרוודינמיקס בע״מ
3 מטבעות עתיקות עם יהלומים מתנת חנויות „קאשי”	מערכת לבני מיטה תוצרת „גלינה” מתנת בימ״ס „גאנז”	
	מתנת הארד ● ת״א — צריף — ת״א	2 כרטיסי טיסה (לא כולל מסים) ב„אל על”: ● ת״א — אדים אבבה — ת״א

פרס שני:
מערכת סטריאו
מקצועית
מהטובות בעולם
TANDBERG+ ELAC

מתנת „אלקטרון צילג” בע״מ נציגים בלעדיים

✱ 1 מצלמת „פולארויד” ✱ מערכת עטי „שפרי” ✱ כסא נת דגם 550 מתנת „ענבי” ✱ שולחן ו־4 כסאות מאלומיניום מתנת „פריכות” ✱ 3 פומפרים לפיצה ו־3 מנחצי סלון מתנת „אמקא” ✱ מערכת ציוד־נז לפיקניק מתנת „פופרבז” ✱ ניטרה ריקרדו מתנת „חליליות” ✱ 3 מכונות גילוח חשמליות „רמינגטון 100” ✱ 25 חבילות שי של „עץ הזית” ✱ 25 חבילות שי של „שטוק” ✱ 20 חבילות שי (10 לגבר ו־10 לאשה) של „הלנה רובינשטיין” ✱ 15 חבילות שי של „תלמה”
✱ ועוד שפע פרסי תנחומים.

חידון סמלים*
חידון מס' 16-20 באפריל 1973

לכבוד
ת. ד. 14090 תל־אביב
עבור „חידון סמלים” — מוסף „הארץ”

שם ______
רחוב ______ מס' ______
עיר ______ טלפון ______

לחלן טופס התשובות לחידון הסמלים. מלא אותו בהתאם לתשובות, ציין את שמך וכתובתך ושלח בהקדם. בהצלחה.

גזור כאן

מספר הגדרה	מתאים סמל מס.	מספר הגדרה	מתאים סמל מס.	מספר הגדרה	מתאים סמל מס.
1		19		37	
2		20		38	
3		21		39	
4		22		40	
5		23		41	
6		24		42	
7		25		43	
8		26		44	
9		27		45	
10		28		46	
11		29		47	
12		30		48	
13		31		49	
14		32		50	
15		33		51	
16		34		52	
17		35		53	
18		36		54	

גזור כאן

הוראות לפתרון:

בעמודים אלו מתפרסם חידון הסמלים השבועי של „הארץ” אינך חייב לפתור גם את החידונים הבאים — די בפתרון חידון אחד. מאידך, ככל שתרבה במשלוח פתרונות לחידון אחד או לכל החידונים — יגדלו סיכוייך לזכות בפרס אחד או בכמה פרסים.

שלח כל פתרון במעטפה נפרדת; כל מעטפה תשתתף בהגרלה.

מה עליך לעשות כדי לפתור את החידון? בעמודים אלו מופיעים סמלים — והגדרות, כשהם מפוזרים ללא קשר וללא סדר. הסמלים וההגדרות מלווים במספרים סידוריים, גם הם ללא קשר ביניהם. עליך למצוא את הסדר הנכון, להתאים כל סמל להגדרה שלו ולציין את המספר הנכון על טופס התשובות.

חשוב מאד!
1. בחלק מן ההגדרות מופיעים מספרי טלפון של החברות המפרסמות. אם לא זיהית את הסמלים השייכים להגדרות אלו — התקשר טלפונית ושאל.
2. על מועד ההגרלה ותוצאותיה — יפורסמו פרטים מלאים במוסף השבועי של „הארץ”.
3. עובדי „הארץ” ובני משפחותיהם וכל הקשורים בארגון חידון זה אינם רשאים להשתתף בהגרלה.

בכל יום שלישי מופיע בעתון „הארץ” טופס פתרון נוסף. מלא ושלח גם אותו והגבר את סיכוייך בהגרלה!

הגדרות:

1. היכן תמצא אותי? בחנות...
2. הבו... לגבר. סדרת מוצרים לגבר נתוצרת ביח״ר „יצהר”.
3. המדריך המסווג המודרני ביותר אשר נותן לך הרבה יותר...
4. אדי לוי, חברה לתכנון מדעי ומסחרי העוסקת במתן שרותי הנה״ח, מלאי שכר, תמחיר ושיווק באמצעות מחשב, טל. 4—3—622292.
5. הקנית הטובה ביותר בסטריאו. החנות המיוחדת לסטריאו המציעה לך את מערכת הסטריאו הטובה ביותר בהתאם לתקציבך ודרישותיך. ת״א, שד' רוטשילד 31 (פינת אלנבי).
6. מערכות אזעקה אלקטרוניות, נגד פריצות ושריפות — גילת מערכות בע״מ, דרך פ״ת 44 ת״א, טל. 30260.
7. ישראלים ובני 100 מדינות ויותר בעולם נהנים משטוק 84, הברנדי הנמכר ביותר בעולם מאז 1884.
8. השמפו לכל סוגי השיער מיוצר ב־4 סוגים: אדום, כחול, ירוק וצהוב — בתוספת לימון. שמפו רויאל של „עץ הזית”.
9. זה נחדר — זה יצהר. יצהר — חרושת שמנים ישראלית בע״מ.
10. משקה, טעים להפלא — [illegible]
11. [illegible]
12. [illegible]
13. מועדון לילה [illegible] ... אלי צביאלי, המגיש מדי ערב תכנית אמנותית עשירה. חיפה, [illegible] סף 47.
14. חברת התעופה הגדולה בישראל.
15. שטיח מלכותי, מתוצרת שטיחי כרמל „רויאל”, שטיח מעולה הנושא את תג הפרס הבינלאומי.
16. מכונית עצומת שמחירה 16,600 ל״י והוצאות אחזקתה הן הנמוכות ביותר בארץ. המיני־סובארו מלאת עוצמה עקב שכלולים טכניים בלעדיים ופאר רב. סעו... סעו... סובארו.
17. הויות האיכות והאופנה התואמות נערת ונבגרת, ללא תיקון. מוצר בעל מוניטין בינלאומי מעכשיו גם בישראל.
18. גלרית היוקרה לעבודות קרמיקה, דיזנגוף 138.
19. לא לכל אחד יש שעון „לונג'ין”, אבל מי שיש לו שעון „לונג'ין” הוא לא כל אחד.
20. המשקה הקל הנמכר ביותר בעולם. למעלה ממאה מליון בקבוקים ליום, טעם החיים.
21. הורד הלבן, סמל האיכות החדש של רים. ערובה לאיכות ולאחריות לכל מוצרי רים. תצוגה בת״א: רח' בן יהודה 108, טל. 232546, 238011.
22. הנקודה הלבנה על עטי שפר, היא סמל למלאכת מחשבת ולדרגת האיכות העליונה של סדרת העטים הטובים והיקרים בעולם.
23. בטוח בפניקס הוא בטחון, בטוח בפניקס הוא גם חסכון, זוהי טיסמת הפניקס הישראלי [illegible]
24. [illegible] Moon Valley Hotel [illegible]
25. [illegible] ... 39, טל. 622311.
26. [illegible]
27. [illegible]
28. [illegible]
29. „יתרון לכל”, התוכנית הפופולרית של בנק דיסקונט המתאימה לכל חוסך ולכל מטרה.
30. בית האופנה לריהוט מודרני (1,200 מ״ר של תצוגה) — אבן גבירול 30 ת״א.
31. מכונית היוקרה מפאר תוצרת ארה״ב.
32. „תמר”, קופת התגמולים לעצמאי ולשכיר ליד בנק דיסקונט לישראל.
33. יבואני נורות כספית, נתרן, קוורץ־יוד, פלואורסצנטים, רפלקטורים, פטריות, נוריות סימון וכו'. מפיצים בלעדיים בישראל של נורות ג'נרל אלקטריק.
34. המכונית השוודית הנחשבת לבטוחה ביותר בעולם. סיסמת היבואנים: פעם... תמיד... הסוכנים בישראל: „מאיר”, חברה למכוניות ומשאיות בע״מ, קרליבך 23 ת״א.
35. השמן המשובח לבישול, טיגון ואפיה מתוצרת „עץ הזית”.
36. בית החרושת מהגדולים והותיקים בארץ למוצרי גלידה ושלגונים. הנהלתו החדשה וצוות מומחים מהארץ ומחו״ל שיפרו את טעם הגלידה וטיבה.
41. מכונית היוקרה הגדולה והחדשה של „פיאט” בדגמים 1,600 סמ״ק ו־1,800 סמ״ק, שיא השלמות.
42. גדול יצרני האלקטרוניקה ביפאן. „טושיבה” — מקדימה את המחר.
43. מרכיבים בישראל הטנדרים והמשאיות הידועים של דודג'.
44. הסלון המלכותי לכלות, המעניק שמלות חופה נפלאות, תסרוקות, מניקור, איפור וסטודיו לצילום, וסיסמתו „אצלנו כל כלה מלכה”, ת״א, בן יהודה 64.
45. חברת התעופה הפנים ארצית הגדולה.
46. הטנדרים המעולים לכל מטרה (הנומג הנשל) עם אחריות למנוע 50,000 ק״מ. היבואנים הבלעדיים: רכב ניר בע״מ, ת״א, רח' נירים 6.
47. שים פס עם... משחת שיניים עם הפסים הכפולים, מטהרת הנשימה ושומרת על בריאות השיניים.
48. הנרי ה־8 (ישראל) מפעלים לאופנה אינטימית. המלת האחרונה באופנת הזיות ותחתונים. המכירה בסלונים המובחרים ברחבי הארץ.

مكتوا من الأمل

למפעל גדול באזור עכו
דרוש
מנהל משמרת
נסיון של לפחות 5 שנים בניהול צוות עובדים הכרחי.
תנאי שכר טובים
לפנות לת. ד. 128 עכו.

לחברה גדולה בחיפה
דרושה
פקידה כללית
לעבודת 8 שעות.
לפנות לת. ד. 9721 חיפה.

למפעל באזור חיפה
דרוש
מהנדס כימאי
עם נסיון של לפחות 5 שנים בתכנון הקמה והרצה של מתקנים כימיים
ידיעת אנגלית הכרחית
★
המעונינים יפנו בכתב בצרוף תמונה לת.ד. 4353 חיפה, עבור מספר 395 (מיקוד 31040)

למפעל תעשייתי גדול בשטח האלקטרוניקה בסביבות תל־אביב
דרושים
1. עוזר למבלטן
בוגר בי"ס מקצועי במגמות חרושת כלים או מבלטנות עם נסיון של שנתיים לפחות.
2. חרט כרסם
למחלקת כלים. בעל נסיון מעשי בחרטות של 2 עד 3 שנים.
3. מנהל עבודה למסגריה
בעל מקצוע במסגרות כללית רצוי בעבר דות לוחות חשמל. עם נסיון של מספר שנים בניהול עבודה והוצאה לפועל בהתאם לשרטוטים.
4. מסגרים רתכים
בוגרי בתי־ספר מקצועיים במגמת מסגרות כלליות לעבודות הרכבת לוחות חשמל.
5. חשמלאים מעולים
בעלי נסיון בהרכבה וחיווט לעבודה במחלקת לוחות חשמל.
6. הנדסאי מתכנן חשמל
בעל נסיון בתכנון לוחות חלוקה ופקוד.
המעונינים יפנו בכתב, בציון קורות חיים תוך הרגשת נסיונם הקודם והכשרתם המקצועית לת.ד. 2644 רמת־גן, מיקוד 52100.
סודיות מובטחת

גבור — מפעלי טקסטיל בע"מ
למפעל הסריגה בכפר־סבא
דרושים
1. **משתלמים למכונאות סריגה**
בעלי הכשרה טכנית (ביה"ס מקצועי מלא או חלקי).
2. **מפעילי מכונות סריגה**
גברים עד גיל 40.
ההשתלמות היא בזמן העבודה ובשכר מלא. תושבי כפר־סבא וסביבתה יפנו למחלקת כח־אדם, גבור מפעל הסריגה, אזור התעשיה ב כפר־סבא, בשעות 7.00—15.00.

למחלקה למחקר כלכלי של בנק גדול
דרוש
כלכלן
לעבודות מחקר באנגלית בתחום המאקרו — כלכלה
אם הנך עונה לכישורים הבאים: —
1. השכלה אקדמאית בכלכלה;
2. כושר ניתוח כלכלי;
3. ידיעה מעולה של השפה האנגלית (רצוי שתהא זו שפת אם, או מי שלמד תקופה ממושכת בארץ דוברת אנגלית);
4. ידיעה סבירה בשפה העברית;
5. כושר ביטוי ועריכה בכתב — באנגלית;
6. ידיעה טובה בכלכלה הישראלית וידיעה בנושאי המשק העולמי;
אנא פנה בכתב לת.ד. 1736 ת"א 61000 עבור מס. 97 בציון תולדות חיים ונסיון קודם בעבודה.
סודיות מובטחת

דרושים
מורה לחשמל
מדריך לחשמל
מדריך למסגרות מכנית
מועמדים מתאימים יוכלו לשמש כמרכזי־מקצועות לחשמל ומסגרות.
המעונינים יפנו לביה"ס מקצועי דתי „אורט" — שדה חמד ת. ד. 85 ראשון לציון.

עירית אשקלון
דרושים מורים
לביה"ס התיכון העירוני ע"ש א. תגר, לקראת שנת הלימודים תשל"ד, במשרות מלאות וחלקיות, במקצועות דלקמן:
עברית, תנ"ך, ביולוגיה, כימיה, מתמטיקה, פיזיקה, שרטוט ומוסיקה.
מועמדים בעלי השכלה אקדמאית ופדגוגית יפנו בכתב, כולל פרטים על השכלתם ונסיונם בהוראה או בהדרכה אל: ביה"ס התיכון העירוני ע"ש א. תגר, אשקלון. טל. 051—3434.

למפעל תעשית מתכת
דרוש
מבקר איכות
ידיעת עברית ואנגלית הכרחית.
נא לפנות טלפון 498360 למר יעקב.

למפעל מתפתח
דרושות
עובדות ייצור באלקטרוניקה
לעבודות חיוט הרכב והלחמה
● המעוניינות מתבקשות לפנות לת.ד. 25099 ת"א. ולציין קורות חיים, כתובת ומס. טלפון.
סודיות מובטחת

לעבודה מענינת במפעל תעשייתי גדול במפרץ חיפה
דרושה
מזכירה בכירה
התנאים: נסיון במזכירות, שליטה בשפות עברית ואנגלית. רצוי שפה נוספת, הדפסה במכונת כתיבה עברית ואנגלית.
נא לפנות בכתב יד לת. ד. 4868 חיפה עבור מס' 210.

לענף תעשייתי בענף המשקאות הקלים בסביבות תל־אביב
דרוש
חשמלאי תעשייתי
בעל ידע ונסיון באוטומטיקה תעשייתית
לפנות טלפון 864111, ת"א.

לבית חנוך עוורים בירושלים ת.ד. 925
דרוש
סגן מנהל כללי
דרישות המשרה:
השכלה: בעל השכלה חינוכית, רצויה השכלה אקדמאית
גיל: בין 30 ל־45 שנה
נסיון: בעל נסיון בתפקיד מיוחד, בניהול חינוכי ו/או בניהול פנימיה
שפות: שליטה בשפות זרות הכרחית.
הדרגה: תקבע לפי כישורי המועמד
למעונינים נמציא פרטים נוספים.

באם הנך מנהל עבודה
מנוסה בעבודות בנין גדולות עם נסיון של 5 שנים לפחות
נא לפנות אלינו
בקשר לעבודה מענינת בנצרת.
אודויניר בע"מ טל: 235608 ת"א.

למפעל תעשיתי בענף המתכת בשרון
דרוש
חשמלאי תעשיתי
(לזרם חזק)
לעבודות אחזקה, הרכבות ופיתוח פרויקטים, נסיון של לפחות 3 שנים בתעשיה.
נא לפנות לת. ד. 1549 תל־אביב.

לבית ספר יסודי בקיבוץ
דרוש(ה) מורה־מחנך
בעל נסיון.
לכתה מצורפת ד—ה
(עבודה בקבוצות)
נא לפנות: בי"ס ממלכתי, נאות מרדכי 12120 ד. נ. גליל עליון.

דרוש
תועמלן רפואי
בעל רקע רפואי או רוקחות.
ידיעת השפה האנגלית הכרחית. בעל רשיון נהיגה.
על המעוניינים לשלוח נתונים על נסיון בצירוף קורות חיים ל־ניסן פרמינגר בע"מ, ת.ד. 29001, תל־אביב.

לקונצרן חימי
דרוש
מהנדס מפעל ופרויקטים
התפקיד:
1. הכנה, נהול ופקוח על הבצוע של פרוייקטים להרחבה של מפעלים חימיים קיימים.
2. שיפור תהליכים וציוד במפעלים חימיים קיימים.
מקומות עבודה: תל־אביב וחיפה.
הכשורים:
מהנדס מכונאי בעל נסיון רב בתעשיה החימית או מהנדס חימאי בעל ידיעות רחבות בהנדסת מכונות אורחות. באים בחשבון רק מהנדסים בעלי נסיון רב.
למועמד המתאים יוצעו תנאים טובים.
נא לפנות בצירוף תולדות חיים ופירוט מלא על נסיון קודם לת.ד. 21016 תל־אביב.
— סודיות מובטחת —

לחברה דינמית ומתפתחת בשטח האלקטרוניקה
דרוש
איש מכירות בכיר
בתפקיד אחראי לקידום מכירות ולארגון רשת שווק.
הכישורים הדרושים:
3—4 שנות נסיון לפחות בתפקיד בכיר דומה; רקע טכני בשטח האלקטרוניקה; יכולת לארגן רשת סוכנים עצמאיים; קשרים טובים בשטח המסחר.
תנאים מצוינים למועמד המתאים.
נא לפנות בכתב בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם לת. ד. 1736 תל־אביב 61000, עבור מס' 98.

לחברת פרסום צעירה, דינאמית ומבוססת
דרושים
1. **פרסומאי**
בעל נסיון של 5 שנים לפחות בענף, המעונין להשתלב באוירה צעירה ויוצרת.
2. **עוזר פרסומאי**
המוכן ללמוד מקצוע גדוש אתגרים עם אפשרויות קידום מענינות.
אם אתה חושב, שאתה מסוגל למלא אחד מהתפקידים האלה, פנה בכתב־יד, בציון קורות חיים ונסיון קודם לת. ד. 1696, ת"א, עבור „פרסומאי".
סודיות מובטחת

לחברת משמר (MISHMAR)
דרושים:
1. **מפקח אזורי**
לסניף תל־אביב
✶ בעל ניסיון בניהול צוות עובדים
✶ גיל 25—40 ✶ בעל רכב ✶ בעל טלפון
לפנות בפרטי קורות חיים ונסיון קודם לת. ד. 1465 תל־אביב.
2. **שומרים**
לסניף חיפה
לשמירה במחזוית מעניינת
✶ יוצאי צבא ✶ גיל 21—45
✶ יודעי עברית על בוריה
תנאים טובים
לפנות אישית לסניף חיפה, רחוב גורדון 30.

דרוש
מהנדס בנין מנוסה
בעבודות ניהול ביצוע לפרויקט גדול בצפון הארץ.
לפנות טל: 235608 ת"א או בכתב אודויניר בע"מ רח' מצדה 8 ת"א.

לחברת השמירה
דרושים
מפקח צוות עובדים
באזור יבנה
בעל רכב קל וטלפון
להפקיד מעניין ובעל אמצעי
✶
לפנות בכתב למרכז־א, בנק־מרכזים אכזוד
✶
סניפים בכל רחבי הארץ
שמירה • אבטחה • חקירות
מערכות אזעקה

„מופרגז" —
חברה ישראלית להפצת גז בע"מ
לסניף ירושלים
דרוש/ה מוכר/ת ראשי/ת
לניהול ותפעול החנות.
כישורים: אחרי צבא, שפות, ידע כללי בחשבונות, הופעה נאה, כשרון למכירות.
פרטים: „מופרגז", רחוב בן־הלל 13, קומה ב', טלפון: 233547, יהונן.

למפעל בשומרון
דרוש
עובד בכיר
בנושא כח־אדם.
תושבי חדרה — נתניה יועדפו.
תנאים מיוחדים והוצאות נסיעה מובטחות.
✶
פניות עם קורות חיים לכלוה לת. ד. 2122 נתניה ולציין על המעטפה עבור „כח־אדם"

לחב' מ.ב. מור־כרמי בע"מ
תכנון, יעוץ ופקוח באלקטרוניקה, תקשורת, אוטומציה, בקרה, מחשבים, עבוד נתונים וכלכלה.
דרושים
1) **מהנדס אלקטרוניקה**
2) **הנדסאי / טכנאי אלקטרוניקה**
למטרות תכנון ואחזקה של ציוד סיפרתי
3) **חמש מסוסים**
לכתיבת הוראות טכניות
4) **שרטט חשמל / אלקטרוניקה**
5) **כתבנית בעברית**
אנו מבטיחים: אתגר, עבודה מעניינת ותנאי עבודה טובים למועמדים המתאימים
★ ★ ★
נא לפנות לטלפון 8־7־623266 או בכתב, רח' סיומקין 13, תל־אביב
אנו מבטיחים סודיות מוחלטת לפונים.

אלקו ELCO
תעשות אלקטרוניקה ישראלית בע"מ רמת־גן
דרושים
1) **תמחירן תעשייתי או פקיד טכני**
בעל נסיון בעריכת תחשיבים לעבודות בענף המתכת ו/או החשמל.
2) **טכנאי ייצור**
בעל נסיון בחקר זמנים.
3) **פקיד טכני**
לעריכה ומעקב אחר תחשיבים לעבודות קבלניות בתחום החשמל.
✶
המעוניינים יפנו אישית למפעל, דרך ז'בוטינסקי 23 ר"ג או טלפונית 727131 למזכירות המהנדס.
— סודיות מובטחת —

הסתדרות מדיצינית הדסה
מודיעה על המשרות הפנויות הבאות:
1) **מזכירות רפואיות** (73/18)
דרושות מזכירות בוגרות קורס למזכירות רפואיות עבור המחלקה לרשומות רפואיות, עם הדפסה טובה בעברית ומגיעות את השפה האנגלית.
הדרגה הנה לפי 24 נקודות עם אפשרות קידום.
2) **חניכות וחניכים** (73/14)
דרושים חניכות וחניכים בגילאי 16—17, לעבודות פקידות ושליחות.
✶
מועמדים העונים על הדרישות הנ"ל מתבקשים להפנות בקשותיהם תוך פירוט השכלה ונסיון, אל אגף כח אדם, הדסה, ת.ד. 499, ירושלים, 91000.

למדור שכר עבודה
של חברה ארצית גדולה
דרוש/ה עובד/ת
1. בעל/ת נסיון
2. מתחיל/ה
—◆—
הצעות בכתב יד להפנות לת. ד. 3101 ת"א 61030 עבור „שכר עבודה".

למפעל גדול בענף המזון בתל־אביב
דרושים
מסגרים מכניים
לעבודה ב־3 משמרות, בתור מפעילים
תנאים טובים לאדם המתאים
סודיות מובטחת
לפנות לת. ד. 3471 תל־אביב

למפעל גדול בתל־אביב
דרוש
מפעיל למכונת ניפוח פלסטיק
תנאים טובים לאדם המתאים
סודיות מובטחת.
לפנות לת. ד. 3471 ת"א.

דרושים עובדי...
למתכת והרכבה
אחרי שרות צבאי, לליטוש מקצ...
התקדמות בעבודה מובטחת
רצוי רשיון נהיגה
לפנות טלפונים: 855992, 4695...

דרושים
מכונאים מעולים
● תנאים טובים למתאימים
למוסך רכב הצומת ב...
רח' בר־כוכבא 16 בני־ב...
(מאחורי ביח"ר ויסה) לפנו...

לחברה מסחרית בענף חקלאי... למכוניות דרושים:
1. **מחסנאי**
בעל רשיון נהיגה, רצוי עם נסיון קודם.
2. **פקידה**
במשרה מלאה
המעונינים מתבקשים לפנות בכתב ב... לת.ד. 19 רחובות.

קריירה
האם אתה מחפש קריירה חדשה??
סוכנות בטוח דינאמית מחפשת 5... בתל־אביב והסביבה.
אנו מציעים הכנסה מהגבוהות... סיוע כספי הולם, הדרכה מעמיקה... עית, העמקת ידע והדרכה מעשית בעבודה, סיוע בהשגת לקוחות... של חברת הבטוח האהודה ביותר...
אנו דורשים גיל מעל 25, ה... תיכונית לפחות, יוזמה לשרת אחרים. ידע מוקדם... חיים אינו הכרחי.
נא לפנות בכתב לת. ד. 39048 ת... מיקוד 61390 עבור טלמור.

למוסכינו בחולון ובחיפ...
דרושים
מכונאי...
מכל הסוגים
על המעוניינים לפנות:
חולון, איזור תעשיה חדש, רח'... טל. 856125
חיפה, מפרץ חיפה, שדרות ה... טל. 729161

אוניברסיטת תל־...
דרושים/ות
1. **מרכז מחנה באר...**
למכון לארכיאולוגיה.
לריכוז ענינים שוטפים כגון: סדר היום, אחריות על משמעת במ... בענינים טכניים וכו'.
הכישורים הדרושים: ידיעת השפ... הכרחית וידיעת אנגלית מדוברת; בעבודה דומה.
העובד יועסק לפי חוזה מיוחד לתק... ידת בין 28.6.73—20.8.73.
העובד יידרש לשהות במחנה במ... החפירה.
2. **שרטט/ת**
למחלקה למדעי הסביבה.
רצוי נסיון של שנה אחת לפחות.
משך ההעסקה לשלושה חודשים לפי ...
✶
פניות בכתב בצירוף קורות חיים, פרטים בעבודה ומספר המודעה, יש להגיש לענ... מחלקה המנבגת, אוניברסיטת תל־אביב, ... עד יום 27.4.73
מועמדים שיימצאו ראויים, יוזמנו לראיו...

עץ לבוד בע"מ ETZ-LAVUD LTD
מציע
לצעירים בני 22-35
הכשרה מקצועית חינם והתקדמות בחיי...
בחרו באחד משני המקצועות הבאים:
● **מפעילים לציוד תעשייתי חדי...**
● **בוחני איכות**
ההכשרה תינתן ע"י המפעל תוך כדי עבודה
✶ העבודה במשמרות
לשם אינפורמציה נוספת התקשרו עם מנהל מח' כ... אדם, טלפון 03־914931 או תפנו בכתב לת. ד. 38, פ"... בציון קורות חיים.

לוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל־אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 614808, 614955, 612495
המחיר: יום חול: 1.00 ל״י למלה / יום ו׳: 1.20 למלה

למלון גדול בנתניה
דרוש
פקיד קבלה מנוסה
בוגר בי״ס „תדמור״.
ידיעת שפות הכרחית.
נא לפנות בכתב לת.ד. 1129, נתניה.

לעבודה האום ופקוח בצפון הארץ
דרושים
1. מהנדס בנין / אזרחי
2. מהנדס חקלאי (בנין ומים)
3. הנדסאי / טכנאי בנין
4. פקיד טכני בוגר ביה״ס מקצועי —

קום מגורים צפת או הסביבה
תנאים בהתאם לכישורי המועמד
פנות בכתב יד עם פרוט השכלה ונסיון לת.ד. 2108, ת״א

חברה לעיבוד נתונים בחיפה
עבור מחשב 370/135
דרושים
אחראי הפעלה
מפעילים בכירים
אחראי משמרת
להתקשר טל. 04—668315.

מפעל תעשייתי באזור חיפה
מחפש
1. מהנדס אזרחי
2. הנדסאי בנין
3. טכנאי יצור

לעבודות תכנון ופקוח לפרויקט פתוח של המפעל.
סיון של 3 שנים יפנו לת.ד. 1708 חיפה 31000 למשרה מס׳ ג.
דרוש נסיון של שנה אחת לפחות.

כל בו אחוקה
דרוש
חשמלאי
לתפקיד מנהל עבודה
עבודות חשמל בנין ותעשיה,
רצוי בעל רשיון נהיגה.
נים יתקשרו לטלפון 055—96829 לכל בו אחוקה מרכז מסחרי קרית מלאכי.

דרוש מחלק להפצת גלידה
בעל רכב מתאים,
2—2½ טון
עם ערבות בנקאית הניסיון בעבודה.
לפנות:
שטראוס שיווק
רח׳ תוצרת הארץ 13
(ע״י גיבורי ישראל 118), טל. 250411

לחברה עתירת ידע בנס-ציונה
דרושה
אלקטרונאית
לעבודת פיתוח ויצור
עצמאית ובעלת נסיון
למועמדת המתאימה תנאים מצויינים
נא לפנות טלפונית 958894 או בכתב לת.ד. 160, נס־ציונה למר הברמן חיים עבור אלקטרונאית.

לחברה מסחרית גדולה בת״א
דרושה
פקידה-כתבנית
בעלת ניסיון בעבודה
המועמדות תפנינה בכתב בצירוף קורות חיים וניסיון קודם לת. ד. 7172 730־64 תל־אביב.

לחברת „סמדר" בע״מ
דרושות
נקבניות
מנוסות
לעבודה בתל-אביב
ובבאר-שבע
העבודה במשמרות
למתאימות יוענקו תנאים טובים
מועמדות מתבקשות לפנות: תל־אביב רח׳ ברדיצ׳בסקי 27, טל. 224598
באר־שבע, בית „רסקו" טל. 057—71565.

למשרד בירושלים
דרושים
* **מזכירה כתבנית**
עם נסיון בעבודות משרד שונות, הכרחי הדפסה במכונת כתיבה, שליטה מוחלטת בעברית.
רצויה גם ידיעה באנגלית.
* משרה מלאה, שעות עבודה מפוצלות.
* **נער-שליח**
עם קטנוע לפני שירות צבאי
לפנות בכתב לת.ד. 2160 ירושלים, עבור מס׳ 39

לחברה ברמת-גן
דרושה
פקידה כתבנית
לעבודה שלמה 8.30—16.30
נדרשת שליטה בשפה עברית ואנגלית
הדפסה בשתי השפות.
נא לפנות טלפונית: 03־726181 לקביעת ראיון.

לחברה תעשייתית גדולה בת״א
דרוש
יועץ משפטים
ומזכיר החברה
הכישורים: עו״ד צעיר (עד 35); בעל ותק של 5 שנות נסיון במשפט מסחרי ודיני חברות; בעל ידע ארגוני.
השכר יקבע בהתאם לכישורים
נא לפנות למחלקת כח־אדם, טל. 824186, תל־אביב

הסתדרות מדיצינית הדסה
מודיעה על המשרה הפנויה הבאה:
פקידה-כתבנית
בעברית ובאנגלית
לחצי משרה (73/19)
דרושה פקידה־כתבנית בשפה האנגלית והעברית. עדיפות לאלה אשר שפת האם היא אנגלית. דרוש נסיון בפקידות.
המועמדות העונות על הדרישות הנ״ל, מתבקשות להפנות בקשותיהן תוך פירוט השכלה ונסיון, אל אגף כח אדם, הדסה, ת. ד. 499, ירושלים, 91000

ל.„אסיא"
מעבדות כימיות בע״מ
דרושים
1. מזכירה למשרה מלאה, עם נסיון של שלוש שנים לפחות. ידיעת השפות עברית ואנגלית על בוריין, כולל הדפסה.
2. פקידה כללית (לאחר שרות צבאי) למשרה מלאה. דרושה ידיעה בהדפסה על מכונה עברית, אנגלית רצויה.
3. פקידה מתחילה (לאחר שרות צבאי) להנהלת־חשבונות ומחלקת משכורות, למשרה מלאה. הדפסה במכונה עברית דרושה.
4. טכנאי ייצור בוגר קורס מתאים — למחלקת הנדסת ייצור של המפעל, להפעלה ופקוח על שיטות שכר עדוד.
5. עובדים להפעלת מתקנים כימיים. יועדפו בעלי נסיון קודם — העבודה בשלוש משמרות.

נא לפנות טלפונית 915021, או בכתב בצרוף קורות חיים ופרוט נסיון קודם אל ת. ד. 1423 תל־אביב, אל מנהל המנגנון.

EXCHANGE NATIONAL BANK OF CHICAGO
REQUIRES:
ENGLISH - HEBREW TYPIST
Please call Mr. RAZ
Tel. 03—56287 Ext. 26
for appointment

באם הנך בגיל 25-55,
בעל/ת השכלה תיכונית או מקצועית מתאימה,
בעל/ה כריז וכשרון מכירה
נהיה מוכנים להכשיר אותך כסוכן ביטוח
*
מועמדים מתאימים יפנו בכתב אל ת. ד. 805, תל־אביב, תוך ציון נתוניהם האישיים, בשביל „סוכן ביטוח"

מוסד הטכניון למחקר ופתוח
מודיע על המשרות הפנויות הבאות:
בתחנה לחקר הבניה
1. **פקידה-כתבנית עברית**
הכשירויות הדרושות: ידיעת הדפסה טובה בשפה העברית ונסיון של כשנתיים בעבודות משרד.
מכרז מס׳ 50/73.
2. **מסגר-מכשירן**
לעבודות החזקה ובניה של ציוד מעבדתי
הכשירויות הדרושות: בוגר בי״ס מקצועי בעל נסיון של שנתיים לפחות.
מכרז מס׳ 53/73.

מועמדים מתאימים מתבקשים לפנות בכתב, בצרוף קורות חיים, פירוט ההשכלה והנסיון המעשי ליחידת המנגנון, מוסד הטכניון למחקר ופתוח בע״מ, בית הסנט, קרית הטכניון חיפה עד יום ו׳ 27 באפריל 1973 בציון מס׳ המכרז המתאים.

למפעל גדול בנצרת עילית
דרושות
2 פקידות
למחלקת הנהלת-חשבונות
רצויה ידיעת הדפסה במכונת־כתיבה
נא לפנות ישירות
ל„תעשיות שטיחי נצרת בע״מ"
או טלפונית למס׳ 065—54752/3 למחלקת כח־אדם

לקריה למחקר גרעיני-נגב

דרושים

הנדסאי בימיה
לעבודה במשמרות [לאחר השתלמות].
רצויה ידיעה במחשבים.

מפעילים [בוגרי תיכון]
לעבודה במשמרות [לאחר קורס שיקנה להם נקודות זכות לתואר "טכנאי גרעיני"].

לבורנטים
בעלי הסמכה כטכנאי כימיה.

הנדסאי/ת או טכנאי/ת בנין
לתכנון ופקוח או ניהול של עבודות הנדסה אזרחית.
[העבודה כוללת תכנון ופקוח על ביצוע של קונסטרוקציות מבטון מזוין ופלדה ומבנים שונים].

למועמדים המתאימים מובטחים:
- השתלמות מקצועית.
- עבודה מעניינת במערכות חדישות.
- תנאי שכר טובים ואפשרויות קידום.
- עזרה בדיור.

סודיות מובטחת

בפרטים: לפנות למדור קבלת עובדים
ת.ד. 9001 — באר־שבע

הועדה לאנרגיה אטומית
קריה למחקר גרעיני-נגב

גרפיקה א׳דרורי

א. סיניבר ושות׳, מהנדסים בע״מ
דרושה מזכירה
לניהול משרד
עברית ואנגלית
טלפון 741175 — 748117

למפעל טקסטיל גדול באיזור חדרה
דרוש
מנהל חשבונות ראשי
מועמדים בעלי השכלה בראיית חשבון, בעלי נסיון מתאים יפנו בצרוף קורות חיים לת״ד 675 נצרת עילית

לסניף של בנק גדול
באזור הרצליה
דרוש/ה
פקיד/ה
לעבודה עם קהל,
*
ידיעת השפות עברית, אנגלית וצרפתית הכרחית
*
בקשות בכתב בציון השכלה, גיל, מצב משפחתי ונסיון קודם, נא להפנות אל ת. ד. 1836, תל־אביב, עבור „פקיד/ה"

למפעל באזור חדרה
דרוש:
תמחירן/ית
הכישורים: השכלה תיכונית חלקית לפחות קורס יסודי בתמחיר או בהנהלת חשבונות רצוי נסיון של 2—1 שנים בעבודה.
● המעוניינים יפנו תוך פירוט השכלה ונסיון לת.ד. 339 חדרה.
קיימת אפשרות הסעה מחיפה ומתל־אביב.
סודיות מובטחת

דרוש מפעיל למחפר
ויטלוק
להתקשר טלפון:
907966, 911017

דרושה
לבורנטית כימית
תעשיתית
מוסמכת בלבד
לפנות טל. 55715

דרושים
בוגרי צבא
לעבודה עם נוער
בכל חלקי הארץ.
המעוניינים יעברו תקופת הכשרה להוראה:
מדריך מוסמך וישובצו להדרכה במשרות מלאות. בתקופת הסמינר תינתן אפשרות להשלים את בחינות הבגרות.
שכר הלימוד והכלכלה ימומנו ע״י המוסד תמורת התחייבות לשנתיים עבודה בשכר מלא.
קבלת מועמדים בכל יום, בין השעות 8 בבוקר עד 1 בצהריים, במרכז הנוער העובד והלומד, רח׳ החשמונאים 91, תל־אביב, טל: 267246, 267241.

לסוכנות בטוח בתל-אביב
דרושה
פקידה כללית
הכישורים הדרושים:
השכלה תיכונית, אחרי צבא.
הדפסה במכונת כתיבה עברית.
● עדיפות לבעלת ידיעת הדפסה באנגלית.
● נא לפנות בכתב בציון פרטים מלאים לת. ד. 4333 תל־אביב 61040 למספר 984.

אוניברסיטת תל-אביב
מכרז מס׳ 14/73
מזכיר/ת ביה״ס למדעי-היהדות
בפקולטה למדעי הרוח
לריכוז ואחריות לענייני המינהל של כל יחידות ביה״ס, כולל פיקוח על צוות העובדים המינהליים; מעקב מינהלי של לימודי התואר השני והשלישי של ביה״ס והמחקרים המתבצעים במסגרתו; עזרה בהכנת התקציב ומעקב אחרי ניצול תקציב השנה השוטפת; ריכוז, הכנה והבאה לדפוס של פרסומי ביה״ס.
הדרגה: י״ד—ט״ו בדירוג האחיד.
הכישורים הדרושים: נסיון בטפול ומעקב של תקציב; רצוי נסיון במינהל אקדמי; כושר ארגון ופיקוח על העובדים; כושר ניהול מו״מ עם אנשים; רצויה התמצאות ונסיון בתהליכי דפוס והבאה לדפוס; רצויה השכלה אקדמית, עדיף בתחום מדעי היהדות; שליטה בשפות עברית ואנגלית, ויכולת תכתובת עצמאית בשפות אלה.
פניה בכתב, בצירוף קורות חיים, פרטים על נסיון בעבודה ומספר הטלפון, יש להגיש לאגף כח־אדם, מחלקת המנגנון, אוניברסיטת תל־אביב, רמת אביב, עד יום 27.4.73
מועמדים שיימצאו ראויים, יוזמנו לראיון אישי.

אוניברסיטת תל-אביב
דרושים לביה״ס להנדסאים לשנת הלימודים תשל״ד
1. **מהנדס כימיה**
לריכוז מגמת הכימיה.
2. **מורה לפיסיקה**
לכתות תיכוניות, בעל השכלה אקדמאית ונסיון בהוראה.
3. **מורה לכימיה**
לכתות תיכוניות, בעל השכלה אקדמאית ונסיון בהוראה.
4. **מורים לעברית, תנ״ך, הסטוריה**
לכתות תיכוניות, בעלי השכלה אקדמאית ונסיון בהוראה.
5. **הנדסאי או טכנאי אלקטרוניקה**
להדרכה במעבדות.
6. **מחסנאי**
לאלקטרוניקה ומתכת.

נא לפנות בכתב, בצירוף קורות חיים ופירוט ההכשרה והנסיון, למזכירות ביה״ס להנדסאים, רח׳ האוניברסיטה 30, רמת־אביב, תל־אביב.

טלרד
תעשיות טלקומוניקציה ואלקטרוניקה בע״מ
דרושים:
1. **מהנדסי וטכנאי אלקטרוניקה**
לפיתוח מערכות ומעגלי תקשורת ספרתיים. דרוש נסיון של שלש שנים לפחות בעבודות פתוח של מערכות תקשורת ספרתיות ואנלוגיות.
2. **מהנדס מכונות**
לתכנון מכשירים, מדידים ומפרטים לבדיקות מיכניות. דרוש נסיון בתכנון מכשירי בדיקה והכנת הוראות בחינה.
*
המעונינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים, לטלרד, מח׳ כח אדם ת.ד. 50 לוד מיקוד 71100.

חברות בנות- ציוד-חולון
קרן אלקטרוניקה - אשקלון

רשות הנמלים בישראל
הודעה על משרות פנויות

1. תואר המשרה: **עוזר א׳ / כלכלן**
מכרז מס׳: 7
הדרגה: ג׳—א׳ בדירוג מוסמכים במדעים שונים
היחידה: המשרד הראשי
מקום העבודה: * תל אביב
תאור התפקיד: בדיקות כלכליות לתכנון לטווח ארוך, הקשורות לציוד שיטות ניטול ושווק מסחרי.

2. תואר המשרה: **עוזר א׳ / כלכלן**
מכרז מס׳: 8
הדרגה: ג׳—א׳ בדירוג מוסמכים במדעים שונים
היחידה: המשרד הראשי
מקום העבודה: * תל אביב
תאור התפקיד: איסוף נתונים ודריכות בנושאי תקציב ותמחיר, סיוע בהכנת תקציב ופיקוח על ביצועו.

הערות: משכורת יסוד תחילית בדרגה ג׳ ממ״ש — 708 ל״י
בדרגה א׳ ממ״ש — 940 ל״י
בקשות לכשורות אלו יש להגיש למשרד הראשי של רשות הנמלים בתל־אביב לא יאוחר מיום 29.4.73.
בירור פרטים נוספים ולצורך קבלת טפסי בקשה יש לפנות בע״פ או בכתב, למודיעין רשות הנמלים, דרך פתח תקוה 74 ת.ד. 20121 תל־אביב.

דרוש
מחסנאי טכני -
למחסן חלקים אלקטרוניים
לעבודה במפעל בטחוני.
●
● המעונינים מתבקשים לפנות לת. ד. 25034 עבור י. ר. בצירוף קורות חיים, כתובת ומספר טלפון.
סודיות מובטחת

مكان الأصل

مكذا من الأمل

לחברה קבלנית לבנין בחיפה
דרוש
מנהל עבודה
לעבודות חשמל
בעל רשיון מוסמך
נא לפנות ת.ד. 828, חיפה (עבור ישראל, עם פרוט קורות חיים וניסיון קודם)

המכון לחקר הבנייה והתעשיה
מחפש
נערה חניכה
אינטליגנטית
לעבודה בשעות 8—1.
נא לפנות טלפונית לגב' הרצלין 220122/3, 243302/3 ת"א או דיזנגוף 200, ת"א בית המהנדס, קומה ב'.

דרושה
מוכרת מנוסה
לגלריה לאומנות וחנות מזכרות
במלון
- ידיעת השפות עברית ואנגלית הכרחית
- העבודה במשמרות

להתקשר בימי חול 876111 קו פנימי 339 בשבת 13—9, טל. 861603.

A SUBSIDIARY OF CONTROL DATA CORPORATION
אלביט מחשבים בע"מ
דרושים
הנדסאי/ טכנאי אלקטרוניקה
(משרה מספר 3/3) נסיון כל שנתיים לפחות בחומרים רצוי במפעל לאלקטרוניקה
הנדסאי / טכנאי ייצור
(משרה מספר 3/4) נסיון בהכנת תיקי ייצור באלקטרוניקה
טכנאי בקורת איכות
(משרה מספר 3/5) נסיון כל שנתיים בבדיקות סופיות במפעל לאלקטרוניקה
מהנדס חומרים ורכיבים
(משרה מספר 3/9) נסיון של שנתיים לפחות בחומרים רצוי במפעל לאלקטרוניקה.
לפנות בצרוף קורות חיים מפורטים: ת.ד. 5390 חיפה, מחלקת כח אדם. סודיות מובטחת.

קולסו בע"מ
A SUBSIDIARY OF KULICKE AND SOFFA U.S.A.
ייצור מכשירים אולטרה מדוייקים
חיפה, קרית המדע, ת.ד. 7206, טל. 520071
דרושים
מזכירה קצינת ניהול או שליכות לשעבר הדפסה עברית — אנגלית
מכשירנים
עובדות ביקורת בעלות השכלה של 10 שנות לימוד
לפנות בכתב בלבד (מיקוד 31070)
קדום מקצועי · קדום כלכלי · עתיד בטוח

---

digital
FIELD SERVICE ENGINEERS
DECSYS COMPUTERS LTD. REPRESENTING DIGITAL EQUIPMENT CORPORATION IS SEEKING FIELD SERVICE ENGINEERS TO INSTALL AND MAINTAIN DEC SYSTEMS IN ISRAEL.

Our rapid growth necessitates hiring additional service engineers to install and maintain our complete line of computers. Applicants must have a good technical background and should have experience in computer maintenance.

ONLY EXPERIENCED APPLICANTS WILL BE CONSIDERED.

A comprehensive training programme will take place abroad.

Please send curriculum vitae to:

DECSYS COMPUTERS LTD.
Post Office Box 6329
Tel Aviv
Attention: Harry Fleury

אקלימט
דרוש הנדסאי בנין
המומחה בשרטוט צנרת, בעל יוזמה.
נא לפנות לאקלימט שדרות המגינים 39 חיפה טלפון 532102.

למפעל תעשייתי בחיפה
דרושים
1. מסגר מעולה
בעל נסיון באחזקת ותיקון מכונות תעשייתיות.
2. עוזר למנהל עבודה
בעל רקע טכני
רצוי בוגר בי"ס מקצועי
בהצעות נא לפנות לת. ד. 1509 חיפה.

חברה להשקעות מחפשת
עובדת
לתפקיד
עוזרת למנהל חשבונות
לבעלות נסיון וכתבניות היתנן עדיפות.
שעות העבודה מ־8.00—15.00
תנאים טובים.
נא לכתוב לת.ד. 29115 ת"א, בציון פרטים אישיים ונסיון קודם.

דור כימיקלים בע"מ
מפעל המתנול
דרושים
חשמלאי תעשייתי
בעל רשיון מוסמך
טכנאי חשמל
שנה נסיון בשרטוט ועדכון תכניות.
נא לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים ופרוט הנסיון הקודם לת. ד. 10036 חיפה.

למפעל רהיטי עץ בקולומביה (בוגוטה)
דרוש
מהנדס כימיה
עם נסיון בהכנה ובתהליך צביעה של עץ, תהליך צביעה בצבעי פוליאסטר ובחומרי הדבקה.
המועמד יהיה אחראי על מעבדת בית החרושת ויעסוק גם במחקר הנוגע לתהליכי צביעה הדבקה חדשים.
על המועמד להיות רווק ולדעת ספרדית או אנגלית.
על המועמדים לשלוח קורות חיים עם פרוט נסיונם ותמונה למשרד עוזיאל כספי רשות' שמריהו לוין 6, חיפה טלפון 640980—04.

SCITEX **סאי-טקס בע"מ**
מזכירה למנכ"ל
בסאי־טקס בע"מ, חברת אלקטרוניקה העוסקת בייצור ציוד אלקטרוני מתוחכם מתפנית משרה למזכירה מעולה למנכ"ל בעלת הכישורים הבאים: הדפסה מושלמת בעברית / ידיעת השפה העברית על בוריה, הדפסה באנגלית רצויה / נסיון בהפעלת טלקס / שליטה בשפה האנגלית / נסיון בתיאום לוח זמנים וסידורים אדמיניסטרטיביים למנכ"ל.
מקום עבודה מודרני ונעים בהרצליה פתוח; סגל צעיר. משרה מלאה, 5 ימים בשבוע, שעות העבודה 8.00—17.15 יום ראשון עד יום חמישי.
• תנאים מצויינים למועמדת המתאימה •
נא כתבי בצרוף פרוט קורות חיים ונסיון לסאי־טקס בע"מ, ת.ד. 330 הרצליה ב'. סודיות מובטחת

האוניברסיטה העברית בירושלים
מודיעה על משרות פנויות של:
תכניתן בכיר במחלקת ארגון ושיטות
מכרז מס' 115/73
תיאור התפקיד — תכנון ותכנות במערכת הנהלת חשבונות ממוכנת, גדולה ומורכבת; ריכוז ופקוח על צוות תכניתנים.
דרישות התפקיד — ידיעת השפות עברית ואנגלית; השכלה תיכונית, רצוי אקדמאית במדעי החברה או מתימטיקה; 3 שנות נסיון בתכנות מערכות ענ"א גדולות בשפת קובול. רצויה התמצאות בנושאי כספים והנה"ח.
הדרגה — ב"א בדירוג מיכון, או דרגה מקבילה בהתאם לכישורי המועמד.

חשמלאי במינהל הר-הצופים
מכרז מס' 183/73
תיאור התפקיד — ביצוע עבודות חשמל במסגרת אחזקה והתקנות; טיפול במערכות פיקוד למתקני מיזוג אויר, קירור וחימום.
דרישות התפקיד — ידיעת השפה העברית, רצוי גם אנגלית טכנית; בוגר בי"ס מקצועי; נסיון של שנה אחת לפחות.
הדרגה — יא—יג בדירוג האחיד.

על המעוניינים לפנות בכתב בצרוף תולדות חיים תאריך 30.4.73 אל: — מחלקת כח אדם, קרית האוניברסיטה העברית, ירושלים ולציין על המעטפה „מועמד למשרה מס'..." (בהתאם למספר המצויין בראש המכרז המבוקש).

בגד עור (1968) בע"מ
דרושה
מנהלת מכירות
אחראית על שיווק מקומית.
נסיון קודם במכירות יתרון.
על המועמדות לפנות בכתב יד לת. ד. 16, מגדל העמק

דרושה
פקידה
לעבודות משרד הדפסה בעברית ואנגלית
ת.ד. 296, ת"א

לחברה להפקה והפצת סרטים
דרושה **מזכירה/פקידה**
בעלת ידע בהדפסת עברית/אנגלית
עבודה רבת ענין למתאימה
נא לפנות טל. 55635

למשרד לתכנון כבישים — ל' זיסמן
רח' סוטין 26, ת"א, טל. 234082
דרושים:
* **מהנדס/הנדסאי**
לעבודה עצמאית
* **שרטט/ת מנוסה**

למפעל תעשייתי במפרץ חיפה
דרושים:
1. **מכונאי ציוד מכני כבד**
2. **חניך ציוד מכני**
3. **שרברב תעשייתי**
4. **רתך לחץ**

תנאים טובים למועמדים המתאימים.
סודיות מובטחת
על המעוניינים לפנות בצרוף קורות חיים לת.ד. 4353 חיפה עבור מס. 421 (מיקוד 31040)

החברה להגנת הטבע
רח' השפלה 4, ת"א
דרושים
* **מנהלים חינוכיים ואדמיניסטרטיביים**
לבתי ספר שדה בדרום ובצפון הארץ
הכישורים הדרושים: השכלה בנושאי טבע וידיעת הארץ ונסיון בארגון.
* **אחראי לניהול וגיוס כח אדם**
הכישורים הדרושים: נסיון קודם בניהול כח אדם (מקום העבודה ת"א)
המעוניינים יפנו בכתב בציון קורות חיים, גיל ונסיון קודם למשרדי החברה.

Pilot
דרוש לנו **מנהל כספים ואדמיניסטרציה**
הכישורים הדרושים:
* נסיון של כ־10 שנים בעבודה פרקטית בניהול כספים בחברה יצרנית, מסחרית וכן תמחיר יבוא ויצוא.
* ידיעה יסודית ומעמיקה בהנהלת חשבונות, נתוח מאזנים וחוקי מס הכנסה.
* ניהול מו"מ בדרג בכיר.
* ידיעת השפה העברית ואנגלית על בוריין.
* נסיון בניהול חבר עובדים.

נא לפנות בהצעות מפורטות בכתב יד, תוך ציון קורות חיים ומקומות עבודה ל: פילוט רדיו (ישראל) בע"מ רח' הצפירה 19, ת"א.
סודיות מובטחת!

דרושות
עובדות ייצור באלקטרוניקה
שעות העבודה 07.30—16.30
אולם ממוזג, עבודה נקיה ונוחה. לפנות בי שעות העבודה למזכירות המפעל פילוט רדיו (ישראל) בע"מ רח' הצפירה 19, ת"א. (ע"י התחנה המרכזית)

לרואה חשבון בת"א
דרושה עוזרת למנהל חשבונות
הדפסה עברית
ת.ד. 2142, רמת־גן

דרוש
נהג סמי־טרלר
לחודש ימים
לפנות בר־רב בע"מ טלפון 824666

דרוש
שליח עם וספה
(רצוי מסביבות פ"ת) בתנאים טובים
לפנות: אבנים מאוחדים בע"מ, רח' אלנבי 111, ת"א (מול קולנוע תמר).

לכפר הנוער מאיר שפיה
דרושים מדריכים
* **לרפת**
* **לגן הנוי**

נא לפנות בכתב לכפר הנוער מאיר שפיה דאר מאיר שפיה.

דרושה
מזכירה כתבנית עברית אנגלית
השולטת בקורספונדנציה בשתי השפות באופן עצמאי.
שעות העבודה 8.00 — 16.00.
נא לפנות בכתב בציון פרטים מלאים ונסיון קודם אל ת. ד. 20026 תל-אביב (מיקוד 37132).

לביח"ר גדול לעבוד עץ בסביבות ת"א
דרוש מנהל טכני
לאחזקת הציוד
לפנות בטלפון 234459 ת"א בשעות 9—7 בערב

דרוש
בירושלים והסביבה
פקיד שקום
לטפול בהשמת עוורים
הכישורים הדרושים: השכלה תיכונית, רצויה מקצועית מקבילה
לפנות לת.ד. 15002, תל־אביב

חבר קבוץ (32)
נשוי + 1 יוצא לחופש של שנה—שנתיים. בעל עבר ניהולי, חקלאי ונגבי
מחפש העסקה במגורים בארץ
ת.ד. 9786 חיפה

למשרד בפיתוח בתל־אביב
דרושה נערה
[illegible]
עזר משרדית
לפנות לטלפונים: 285959, 281755

לבית-מלאכה בענף המתכת בת"א מעוסק בעבודות עדינות ומדוייקות
דרוש
כרסם מעולה
עם נסיון מעל ארבע שנים. השכר יקבע בהתאם לכישורים.
לפנות: טל. 820273, בין 0700—1700

לדפוס
אבנים מאוחדים
דרוש חותך
לפנות במקום: רחוב שנקר קרית אריה, פתח תקוה (ליד עין־הגיז) או לטלפון 915063 למר משה צפתי.

טלרד
תעשיות טלקומוניקציה ואלקטרוניקה בע"מ
דרושים:
1. **מפעיל למחשב 360/20**
בעל נסיון קודם בעבודה במחשב. העבודה כרוכה במשמרות יום, ערב ולילה.
2. **אלקטרונאים וחשמלאים**
בוגרי בתי ספר מקצועיים לעבודה בבקורת איכות והאחזקה בשטחי הטלקומוניקציה, בעיקר במרכזיות מסוג קרוסבאר. העבודה מתבצעת מחוץ למפעל. תנאי עבודה טובים, כולל הוצאות אש"ל.
3. **מבקרי איכות - בדיקות קבלה**
דרושה השכלה מקצועית ברמה טכנאי. ידע ונסיון במדידות מכניות מעבדתיות, הכרת כלי מדידה וטכניקות מדידה שונות.
4. **מתכנן/ת למעגלים מודפסים**
דרוש ידע ונסיון בתכנון ושרטוט של מעגלים מודפסים חד צדדיים, דו־צדדיים, רב שכבתיים.
5. **כתבנית בשפה העברית** לעבודה במזכירות המפעל.
הכישורים הדרושים:
א. נסיון קודם בכתבנות בשפה העברית
ב. השכלה תיכונית רצויה.
ג. רצויה ידיעה בכתיבה בשפה האנגלית. העדפה מועמדות תושבות לוד, רמלה והסביבה.
6. **עובדי אחזקה, מבלטנים, משחיזים וכרסמים**
לעבודות אחזקה בענף המתכת

המעוניינים יפנו בכתב בצרוף קורות חיים, לטלרד מח' כח אדם ת.ד. 50 לוד מיקוד 71100
חברות בנות: ציתור-חולון
קרן אלקטרוניקה - אשקלון

אורם תעשיות חשמל בע"מ
אזור התעשיה, לוד טל' 962591
דרושים
חשמלאים תעשייתים
לעבודות חיווט והרכבה

לסברינה
מפעלי טקסטיל בע"מ
דרושים
גזרנים
רצוי נסיון של מספר שנים בגזירת לבני נשים. תנאים טובים למועמד המתאים.
נא לפנות למנהל כח־אדם במפעל, דרך הנשיא 9 בני־ברק, כל יום בין השעות 0800—1700. (אוטובוסים: 51, 54, 54, 64, 68, 69, 70) או להתקשר לטל': 791133—03 781265—03
סודיות מובטחת
sabrina

החברה למוסדות חינוך ותרבות טירת כרמל
דרושים
לחטיבה העליונה בבית הספר ע"ש שיפמן — בטירת כרמ...
מורים
למקצועות: אנגלית, מתמטיקה, ...
הסטוריה, חשמל עיוני, שרט...
וטכנולוגיה.
מורה מקצועי למכניקה וחש...
מועמדים בעלי כישורים מתאימים ...
לפנות בכתב לביה"ס ת. ד. 73 טירת ...
או טלפונית למספר 941885—04.
כרמל אלי
יו"ר מועצת

... מפעלי טקסטיל בע"מ
למשרדנו בתל־אביב דר...
1. נערה לעבודות עזר בהנה"ח חשבונות
בגיל 17/16, עדיפות לתלמידת בי...
2. נער/ה לשליחויות פנים
בגיל 17/16, יועדף נער בעל ... קטנוע.
לפנות אישית למח' כח־אדם, ... המלך 35, קומה א' ת"א, בשעות 3...

המשך מודעות דרושים הלוח הכפול ראה עמוד 3

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל־אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 614808, 614955, 612495
המחיר: יום חול: 1.00 ל״י למלה / יום ו׳: 1.20 למלה

יום בתנ״ך

תורנות בתי מרקחת

דירות למכירה 3 חדרים ויותר

2—2½ חדרים

חדרים מרוהטים

דירות בדמי מפתח

ביקוש דירות

דירות מרוהטות

דירות בשכר חודשי

וילות ובתים

דירות

משרדים

מחסנים

חנויות

עסקים

מגרשים

אולמות

ביקוש עבודה

הכשרה לעבודה

הצעות עבודה

مكذا من الأمل

הלוח הכפול הארץ ידיעות אחרונות

המשרד הראשי: שדרות רוטשילד 76, תל-אביב
טלפונים: מחלקת מודעות 614808, 614955, 612495
המחיר: יום חול: 1.00 ל"י לשורה / יום ו': 1.20 לשורה

● לחברה מסחרית בענף הלי-פי הילוך לרכב דרוש בחור לעבודות במחסן ובשליחויות רישיון נהיגה למילוי מכבר רת טובה למתאימים לפנות: קומס בע"מ, רח' בית אלפא 15 ת"א טלפונים 81208 — 30513

● דרושה מזכירה מנוסה ל-עבודה מעניינת במשרד אמ-רגנות טלפון 414652 17—9.

● דרושה צעירה לציפוי ספר "סכרים", נולת בבניין 8, תל-אביב.

● דרושה פקידה קהל עם ידע באנגלית ונישה למסחר. עבודה רצופה מ-8.00 עד 3.00. נא לפנות בכתב לת.ד. 11010 ת"א, עבור "פקידת קהל".

● למוסד ציבורי בת"א דרוש נער עם ספנוע לשליחויות. טלפון 112160

● למשמחי רגבה דרושים: 1) פקיד למחלקת ביצוע ל-אחר שרות צבאי. המכונל לקרוא שרטוט ולטפל בלקר חות. 2) נגרים להרכבת ספ-בהים בעלי נסיון. רכב וכלי עבודה. 3) פקידה עם ידע בהנה"ח. נא לפנות לטלפון 232478/9 בין השעות 18—9

● ספרית טובה ומתקדמת לסלון "אביבה" בצהלון 147 גבעתיים, טל. 728049

● דרוש בחור לעבודה ב-חנות לדקורציה פנימית, טל 237012

מכוניות למכירה

ביקוש רכב

השכרת רכב

שרותי רכב

אופנועים וקטנועים

רוצים לקנות

דודי שמש וחשמל

מציעים למכירה

מקררים

בולים ומט

סירות

הלוח הכפול ירושלים

ידיעות אחרונות: הלל 28 טל. 225251
הארץ: החבצלת 5 טל. 224245

אופנועים וקטנועים
● האופנוע "הבצעת ב.ס.א 1963 6.5 במצב מצויין טל. 32736

מציעים למכירה
● בהזדמנות רשמקול אקאי חדיש + רמקולים + מערכת רואל מיוחדה, בהזמנה — בעבודה 222330 — 233707
● סקרר פרידמן 11 קוב מזגן אוויר "אסקור", הכל במקום חדש. כל' 222316

בלי נגינה
● מסגהדים מעולים, הישום ומשומשים להשיג בתשלומים נוחים, אצל נורן מבוה הי מסגהדיה רח' כמאי 12 טל. 236544

מי מצא?
● כלב קולי, חום לבן, אפו קטן וצר, שמו: "קוף" טל. 32159 38728 שכר יפה לי מוצא.

חקלאות
● למכירה משק בקרבת ירושלים, נוף הרים יפה, אפשרויות מנחלות. לפנות ת.ד. 11/3582/1007 עבור כסף.

● למכירה הגור אפיה 3 קומות ומחסה לגרעינים בי מצב הדש טל. 221038
● חדש בירושלים! מבחר בדי ריפוד הרישום ומונדדים "מרבד" רח' יואל 3 טל. 221419

בתי־ספר ושיעורים
● הרש! ליצור נחוגה בי פונ'ז 404, לגרסי ולמוניה בבי"ס "בנקוד" יפו 150

רהיטים
● לרגל נסיעה להו"ל רהיטים עתיקים, סינגן כנורדי טל' 53790 17.00—14.00 גם בשבת

בתי מלון
● הוספה למלונות ופנסיונים בכל הארץ. "פרסום־אור" בן־יהודה 3, 221506
● מלון "נגמיאל" בירושלים כרם נשארו ארבעים מקומות לפסח טלפון 525553 עשרים ל"י ליממה.

חיות בית
● למכירה גורי זאב גרמניים גזעיים. בהזדמנות 30118 — ספו

שרותים
● כו"ר כלבים ופטריקים מרצפה וניקיון יסודי. — 227201 — 232008

תריסים
● מבצע ללא תקדים! תריסי הזזה 110 ל"י מ"ר חלונות זכוכית 153 ל"י מ"ר אלומיניום מצופה "מיצרי השלוחה", כמכל והצגה מרכז אזור התעשיה תלפיות (מעל מוצרי הבז) 82247

ציוד בנין
● לקבלני בנין ופיתוח! — "הכערבל" מציע במכירה 1, מכונת בטון מנייר 275 ליטר, 1, מכונת בטון לייזר ½ קוב, 3 מכונות סייח קומפלט 10 מע־כלים (מספלים) הוצרת 1—5—ם תרשים להשכרה או בחירה אספקה מיידית הוך יום כדבר פרטים נא לפנות "הכערבל" טלפון 229561 בין 16—8

הלבשה
● הלבשה לילדים, גברים ונשים להשיג במחיר סיטונאי אצל צורי הסיטונאי רח' ה חבצלת 4 טלפון 224750

תורנות רופאים לפי המקומות
ירושלים
● הזכות רופאים במקרים דחופים מ-8 בערב עד 7 מחות ב"ד בבוקר, טל. 101, בתחנת מד"א, מרפאה ורופא לכיסוליום החוסים מ-7 בערב עד להצות — מיועד למקרים דחופים בלבד.

תורניות בתי חולים
● היום: הדסה (ילדים, פנימיה, עיניים); ביקור חולים (נשים); שערי צדק (כירורגיה).
● שבת: ביקור חולים (ילדים); הדסה (קונים, נשים, פנימיה); שערי צדק (כירורגיה).

תורנות בתי מרקחת
● ליל שבת: רחוב אשכול, טל' 80552, פרטי: דר ה. פרס, עיר גנים, אזור ב' 117, אל שם אל ג'דידה, בהור שער שכם, טל' 83401, פרטי: הגא בכוורא, מוסבה אפריקאית, טל' 83060.
● שבת: רוחמה, יפו 31, טל' 222788, פרטי: רוזנברג, יפו 30, טל' 221798
● מוצ"ש: זכרון משה, ישעיה 10, טל' 228285 פרטי: א. בח, שכראום 10 אל מזיז אל ג'דידה, רח' אל זהרא, טל' 82040, פרטי: חוסייני אל מזיז, אל עיזריה.

בתי כנסת
● החיבור יוכיון ליגני רח דורהסמלר 43, תפילת שחרית בשבת ב־10.

דירות
● דירות, חנויות, מגרשים הנהלת בתים, השקעות — "סיסמו", הסלך ג'ורג' 6 טלפונים — 233097 — 225896 (מלרי"ו).

וילות ובתים
● וילה אקסקלוסיבית חדשה, בסביבה ירושלים, נוף מרהיב. 525190 .60693

קבלנים
● כהתהו ליפשיץ בע"מ, חברה קבלנית לבנין מציעה דירות מסוארות למכירה — בנות 4 ו־5 חדרים בבית־הכרם ודירה 4 חדרים בקרית משה. לברר פרטים לפנות המלך ג'ורג' 43 טלפון 65720 — 89623

מגרשים
● למכירה מגרשים חזל מ־17,000 ל"י, טלפון 03-625108 או 03-623823
● מגרש בסביבה ירושלים 500 מ"ר מוכן לבניה — טל. 525190 .69663

חנויות
● חנות למכירה בדמי מפתח ברחוב שלומציון המלכה טלפון 234903
● למכירה בהזדמנות חנות עם גלריה ברח' בן יהודה בירושלים לפנות: עו"ד דובה, טלפון 224750

מחסנים
● למכירה מחסן פואר בהפקה ומים, 2,000 ל"י, טל' בית הכרם, 52 מ"ר — 67017 .228820

בתי מלאכה
● להשכרה להקופה ארוכה מבנה העשיה בתלפיות, 144 מ"ר — אינטריכול, לפנות הי"ר 10372, ירושלים.

הצעות עבודה
● דרושה עוזרת לניקוי בית ל־4 שעות — טלפון אחה"צ. 532548
● דרושה מטפלה לתינוקת (חצי שנה) ליום עבודה מלא 02-253693 .03—227773
● דרושה עוזרה/מטפלה 6 שעות, בצפ"ת. 38458

● 3½ בבית הכרם, נוף, ריהוט וכלולים רבים. — 227676 "אמין".
● בהזדמנות! 3 חדרים ובו ביצוע מעולה, מוכן לכניסה "רסקו" ירושלים שמאי 8 טל. 224421 ותוכלו לקבל פרטים נוספים.
● בנה גרנות השכונה האקסקלוסיבית "מרכז ירושלים" דירות רווחה מושלמות, שיא התכנון והביצוע — עם מירב השכלולים המודרניים 4 ו־5 חדרים, חדרון לצנוה. "רסקו" ירושלים, שמאי 8 טל. 224421
● בהזדמנות! בהדר קווי אל, 169,000 ל"י בלבד! 3½ חדרים מרווחים מאד + מרפסת בגודה, מטבח, הכסה, מים חמים, ריהוט חדר שינה, טלפון וכל הנוחיות. טל. 221014
● דירת 3 חדרים + הסקה ליד הפלמ"ח, טלפון 85525
● בהזדמנות 3 חדרים בבקעה, 75,000 ל"י. טלפון: 67614
● מיידית דירה 3 חדרים בבבירה טובה, טלפון — 60269
● 3 מרווחים + פ"א + הסקה + ארונות, חזית, נוף — בקדתה. הרב פרנס 12.
● בקרית מנחם בהזדמנות, 3 חדרים + פ"א, מסירה מיידית, 80,000, טלפון 61030
● מיידית 3 חדרים + הול, שתי מרפסות גדולות, כניסה נפרדה, יוחנן בן זכאי 69 .68293
● בבית וגן 3 + הול גדול 17—19

חקלאות
● למכירה מכונה קרמיות גזר או תפוחי־אדמה. — 063-06301
● מתילי אבוקדו, פקן, — אגוזה מנגו נוכן כפרחיים. 052-23000
● למכירה בהזדמנות בגלל שרות צבאי עופל נגררים טרקטור 3305 אוטומטי במצב כמויין שנת ייצור תחילה 69 כהן דוד רח' כ"ח 20 לוד.
● דרוש בתחומות משק עופות באזור רעננה, כפר סבא, ת.ד. 209 חיפה.
● חיבור ללולנים! תגורי חיפוס לאפרו אפרוחים עם ארובה, לרפד. או במוללות חימום נפט או בכיבות, הדנה בגפם או סולר. כנה אליט לקבלת ייעוץ הנדסי וחלקי בלתי מהיום, תנאי אחראי: אפשפקה נוחים. אויסל בע"מ. פינסקר 70, תל־אביב, טל. 283286-03

טיולים
● חברת הסטודנטים והאקדמאים עלויות מהאירופה לטיול "פנ"ר" לאירופה 03-230565
● תיכוניסטים דתיים: עושים הכנני טיול לך מדינות באירופה, בין התאריכים 23.7—16.8 פרטים: יעקב רבה, טלפון בערב.
● סיור לסטודנטים מבצע ליוצא היום באירופה לנבואים באירופה דרושים גברים נוספים, טל. 441985
● בהאורגנה קבוצה ספורטיבים למיול באירופה להיכר הירות הרכות ותחויות משפחה בלפונים 02/671374 ירושלים 02/6330 באר־שבע 04/222763 חיפה 057/78734
● מתארגנת קבוצת סטודנטים וצעירים לטיול משותף באירופה טלפון 03/415673 03/862805 03/446023 בירושלים 02/522452 02/522858 בחיפה 04/85667
● קבוצה סטודנטים וצעירים יוצאה השנה לטיול בחו"ל, פרטים 03/251543 03/247438
● סטודנטים ואקדמאים צעירים יוצאים לטיול בלתי שיגרתי באירופה. נשמח לצרף צעירים ועצירות. פרטים בערב, ת"א 283120 ירושלים 226076

בתי־ספר ושיעורים
● מתמטיקה, פיזיקה, אנגלית ודקדוק — 445379 — בקרבת דיזנגוף — ז'בוטינסקי

קורסים
● נמשכת ההרשמה לקורס המתאימים לבגרות נשים בבי ביה"ס לספרות ז'ק 6 חודשים לימודים היאוריים ו־2 מעשיים. פרישמן 21 תל־אביב.
● אני מוחתים קורס לניקוב י.ב.מ. למסיימים בהצלחה — מובטחת עבודה בחברתנו ב־בקום. 443425 ליפשה.

הלואות
● הלוואה מיידית תקבל עבור דברי חשמל, תכשיטים, טל. 448925
● "אלמור" — הלואות בתנאים נוחים לעצמאיים חברות ומפעלים, גליקסון 10 תל־אביב. טל. 230692
● הלוואות מיידיות לעובדי מדינה, הסתדרות וצבא, טלפונים 229223 .223377 ת"א.
● הלוואות בתנאים נוחים !! לעובדי מדינה ולשכירים קבועים 236003

ספרים
● פאר, הרכבת ספרים תקרות על כיור וצבע ע"י מומחים. 574216 בוקר ללא התחייבות.

ציוד בנין
● פלאי מוגבל של מערבלי בטון, תוצרת חוץ, מנוע דיזל במחיר היום של 5,500 ל"י "גילרום" הרצל 105 ת"א. טל. 829335

מי מצא?
● אבדה קולי בשדרות הרצל: צבעת הום עם כתם לבן על האף. (הכלבה קשורה מאוד לבעלי המסבה). המוצא היישר יעלצל 820650 ויבוא על שכרו.

שטיחים
● מכון לניקוי ותיקון שטיחים. "פורת את כרל" מומחים לניקוי ותיקון שטיחים. אקספורטים מוסמכים להערכת נזקים. שירות מהיר ממיכות הלקוח וחוזרת. רח' מרדכי בן הלל 7 טלפון 54 מספר 6 יפו. 823969

הלבשה
● בהזדמנות להשכרה שמלת כלה אקסקלוסיבית 40/42 — טלפון: 354665

הלוח הכפול חיפה והצפון

ידיעות אחרונות: הנביאים 28, טל. 667931
הארץ: נורדאו 20, טל. 661166

תורנות רופאים
חיפה
● רופא תורן בפד"א, טל' 101

תורניות בתי חולים
● היום: רמב"ם (כירורגית, תאונות, פנימית, ילדים, נוירוכירורגית), רוטשילד (נשים).
● שבת: רמב"ם.

תורנות בתי מרקחת
● לילה ויום שבת: גאולה, הרמון 12, טל' 664854

● באלנבי 90 קו"ד פונתית 3 + הול מיידית טלפון — 534072
● ברמת שאול 3 חדרים עם ארונות קיר טלפון 582015
● ברמז 3 חדרים מסודרת טלפון 224543
● ברמז 3 + פ"א מרפסת סגורה ארונות קיר טלפון 222514
● בהחוב הכרמל ליה דירת 3 חדרים, פ"א מסודרת טל 224557
● ברמת רמז דירת 3 חדרים 72,000 ל"י טלפון — 03-775371
● ברמת הדר 3 + הדר הול בשה קומה תקיעית מתמנת ביוני 09000 + 10,000 מש' בבתא 55621 (אחה"צ).
● ברמת רמז בהזדמנות לסירה מיידית 3 חדרים + פ"א טלפון 02-523930
● באחוזה, הרוב איינשטיין 3 חדרים, פינת אוכל, נוף — 04-252310

מגרשים
● להשקיה 4 דונם במפרץ לבבירה בהזדמנות "שמאי" 56232
● מגרש פרטי, בבכינה ב' אזורי פיתוח מתקדמים — 12000 ל"י, אדמות "מבט חיפה", אלקוורוב 15.
● מגרש במבנה הנבול ברח' כלניות, מוקף בבניה — מקום גבוה — קרקע פרטית 12,000 ל"י אפשרות בתכלור מים ארוכת "מבטחים" אלקוורוב 15.
● בהר הכרמל מגרשים פרטיים באזור הקיים והנופש, מקום נבוה, מוקף בגורמי פיתוחוכולה מחיבו! 10 דקות מ"דניה" 8000 ל"י, אדמות "מבטחים", אלקוורוב 15.
● בהזדמנות לבבירה מגרש בזכרון יעקב, נוף נהדר הים, טלפון 09230—063, מיום ראשון 4—00—21
● לבבירה מגרשים פרטיים ומוכחרים באיזורי פיתוח מתקדמים: בנאות הכרמל (15 דקות מאחוזה) 8000 ל"י — במבעון 12,000 ל"י — בקריה ביאליק 12,000 ל"י — קרקע פרטית! אדמות "מבטחים", אלקוורוב 15 טלפון 662286
● דרושים ומוצעים מגרשים בכל הסוגים בחיפה ובסביבה "שמאי". 55282

מחסנים
● להשכרה מחסן בבבית מרה זו בשטח של כ־150 מ"ר בגובה 6 מ', לפנות בשעות העבודה 664620 .626040

עסקים
● חנויות, משרדים, בתי עסק, מגרשים — דרושים לנו באותן רחוב קונים ב' צוקל, נא להתקשר מיד: אנגלו־סכסון, שד' הנשיא 129, טלפון 51296
● למכירה בית מרקחת הדש מודרני בסביבת חיפה לפנות: ת.ד. 4496, חיפה, לי מס' 22903
● למכירה מכולת שרות עצמי בקריית פרצה לשתי משפחות טל' 718920
● ברשותנו חנות גדולה ברחוב פבנור ומעוניינים לקבל הצעות. ת.ד. 44575
● דרושים כספים בערבות בנקאית או בערבות מוסדות בתנאים מצויינים "בטחה" חברה להשקעות ומימונים בע"מ, חיפה: רחוב הנביאים 24 טלפונים: 528468, תל־אביב: כנר מלבי־ישראל 19, טלפונים: 246211/2 .230649
● בהזדמנות למסירה עסק מכשירי־חשמל צעצועים ומכרים 255807 "אחה"צ"

2-2½ חדרים
● 2 הדרים + פ"א + 2 מרפסות סגורות + ארון קיר 660587
● דירה 2 הדרים, מרפסת גדולה וגינה, טלפון — 725334
● 2 הדרים 72 מ"ר בבית בשיתוף ובמצב מצויין טלפון 538990
● קי.אל.סי. מציעה: רחוב הדר (הדר־הים) 4 הדרים 132 מ"ר + חניה + מחסן + הדר ארונות 165,000 ל"י הנשיא 139 טלפון — 87373
● דירה פינתית 2 + הול גדול שיפורים + ארונות + רוף קטן, בקרית מוצקין 718828
● בקרית חיים 2½ חדרים טל. 725570 מזרחי, שבטי ישראל 26
● 2 הדרים בקרית ביאליק טלפון 723427 הזמנה 20/23
● בקרית חיים "ברו קומתו 2 חדרים + הול + מחסן + גינה + אפשרות לבניה 29000 ל"י 17.30 אחרי 522423

דירות בדמי מפתח
● לבעלי נטיה אמנותית! נוף מרהיב ברמ"ם 70 מ"ר בכרמל המערבי, 25 מ"ר ארון קיר טלפון 16.00—20.00 04—81981
● 4 חדרים בהנגן 39 לראות בערב + בשבה, לפי 522098
● כרמ"ם בהדר הכרמל דירת גג קולמיה 182 מ"ר, 8 חדרים גדולים 2 מרפסות, כולל מרפסת ענקית לנוף, אפשרות הרחבה. טלפון 525619

דירות מרוהטות
● להשכרה דירה בת 4 חדרים מרוהטת מכונת טלפון, הסקה, ברחוב רוח. טלפון 33929 בשעות 18.00—21.00
● בכרמל דירה חדשה להשכרה 3½ מרוהטת + טלפון לפנות 85950
● דירה בת 3 חדרים + פינת אוכל מרוהטת + טלפון ברמז ליר הסביון והאוניברסיטה טלפון 244514

ביקוש עבודה
● גנן מעוניין לכל גנים לטיפול וביצוע טל. 642580
● צעיר דינמי הבוגר הלוסר עבודה מתאימה מתאים מוניק, 530668—04 הדרים

חדרים מרוהטים
● חדר כניסה נפרדת + פריג'ידר ליחיד/ה כניסה מיידית 663631

הכשרה לעבודה
● נקבנות י.ב.מ כתיבה במכונה (עברית — אנגלית), קורסים חדשים 29.4.73 ביה"ם הרמס, חיפה, הרצל 44

דירות בשכר חודשי
● בהזדמנות ברוממה בשכ"ח דירת 3 חדרים מרוהטים + טלפון + פריג'ידר טלפון 64207
● בשכ"ח בחליסה 3 חדרים גג, ארונות קיר + טלפון להתקשר 538350
● בקרית שפרינצק 2 חדרים + הול והויות + פרי ג'ידר, גן כניסה מיידית. טל 532652

הצעות עבודה
● דרושה עוזרת בית מנוסה עם ביצוע, הורשית, לחצי יום עד שעה 14.00, בכרמל, המלצות 59209
● דירה בת 2 חדרים בשכ"ח בי מרכז הדר טל. 522595 בערב
● דירה בת 2 חדרים + סט רהיטים, בהדר תחתון ליד הלל 4 חיפה קוטה פרטים טל 664880
● בשכ"ח דירה 2 חדרים בקרית חיים, טל 731015
● בבכינה דירת 3 חדרים + טלפון בשכ"ח לשנתיים 710664
● במרכז קרית מוצקין 3½ חדרים וארונות קיר טל. 719439
● דירת 4 חדרים ליד מרכז הכרמל טלפון 58824
● להשכרה מיידית לשנתיים דירה חדשה בת 3 חדרים בנוה־שאנן טלפון — 664284
● בנוה שאנן 3 + פ"א מרוהטת, הוסיף חלקי רהיטים טלפון 234888
● 3½ מרווחת בכרמל, — טלפון בסביבה נאה ושקטה, ריהוט קומפלט 82921
● בקרית ים 3 חדרים מרוהטת חלקי לתקופה ארוכה 524017

מכוניות
● ב.מ.וו. 1800 אוטומטי 1971 במצב מצויין — 83312
● פיאט 124 1969 במצב מצויין, בערב 256170, ביום 729717
● סאאב ספורט 63 כל יום מ־10.00—18.00 .726236
● נ.ס.או. 4 1964 במצב טוב אחרי שיפוץ — 232637
● פולקסוגן מסחרית נמוכה במצב מצויין. טלפון 065-66350
● נ.ס.או. 1000 מודל 1970 32,000 ק"מ, 15,500 ל"י, טל 527526
● סובארו 1300 1972 32,000 ק"מ, מסם + רדיו. 712324
● פיאט 850 מנוע 66, טלפון 04-664706 בשעות העבודה
● לארס 68 מנוע שברולט מסם אוטוסט טל. 04-719011 .04-710647
● פורד אנגליה 61, טלפון 17.00—8.00 שעות 288726
● פולקסוגן 1961 שנת מסם מנוע חדש ורדיו, במצב מצויין טלפון 668655

הצעות עבודה
● דרוש המשפלת ל־2 ילדים ל־5½ שעות, ברמות רמז — 255660
● דרושות עובדות נקיון משעה 06.30 בבוקר 664531 — 661443
● דרושים גברים לשמירה בלילה באזור היפה — עבו בגיל 25—65 661443 — 664581
● דרושה מבשלת ובחור צעיר לעזרה קריםמת 27 תהכרמל.
● לספור חינוכי בחיפה דרושה חניכה (15—16) לעבודות משרדיות (ידיעת חלשון, כתיבה במכונה) ב הצעות נא לפנות בכתב לת.ד. 4920 חיפה.
● דרושה אשה מנוסה לעבודה בכשק בית יום יום בדניה טלפון 256642
● דרושים עובדים, בעלי יוזמה, לעבודה בשמירות לפנות מילרבר סטראוס — הרצל 27 חיפה.
● ברוממה דרושה מטפלה בשעות 14.30—6.45 רצוי עם עבודות בית. טל' 252254
● דרושה מטפלה לתינוקת, הפסקה נא לפנות לת.ד. — 4637 חיפה.

מכוניות
● באוגוס פורד 17 אם אוטו מנית 1966 בהזדמנות — 524416
● פג'ו 404 1964 מצב חדש + רדיו, 14,500 טל. 522361
● פולקסוגן 1300 היפושית 1971 במצב מצויין לבנה 20,000 ל"י טל. 244153
● קונסבה 900/65 יד ראשונה 84,000 ק"מ ב-מסם לקוחי 04/955023
● פולקסוגן היפושית 1965 יד שנית מסם שנה. טלפון 721057
● קוסיטא מסחרית 64, יד ראשונה. שנה מסם טלפון 57708
● קורטינה 1600 1969 רדיו. 253934
● היפושית 1300 65, 65,000 ק"מ מצב יוצא מהכלל, יד ראשונה + רדיו, 663322
● היפושית 1500 1969 במצב מצויין. מסם בספטמבר. טל 89276
● חלבו למכירה בהזדמנות 1961 לפנות 231000 בבית משעה 17.00 585833 ההבל.
● בהזדמנות פאנוס 12 מסחרי 1965 במצב מצויין — 665108
● בהזדמנות אופל 1967 במצב נ.כ + ריפוד + רדיו + מסם, 8900 ל"י, טלפון — 530416
● היפושית 1300 1971 מסם לשנה, חדישה כל 713554
● היפושית 1963 שמורה היפה, בהזדמנות למהיר הד לפה. 717804
● סימקה 1000 דה לוקס 70, מצב מצויין 229718
● דופין 59 מצב מכני מצויין מסם + אוברול טלפון 716765
● פרינץ 4 69, 46,000 ק"מ, מסם, במצב מצויין 911770
● היפושית 70, 1500, יד ראשונה, 57,000, להתקשר — 523154
● פרינץ 4 1969 שמורה, במצב טוב, להתקשר בערב — 052-96565
● למכירה פריג'ידר, איגר סבות ושולחן לחנות מכולת טלפון 968334
● פורד קורטינה 20/אם 69 יד ראשונה מסם לדדיו טל. 640106
● ויוה אם.אל. 1600 שנת 1969 4 דלתות מסם, שירות 16,500 טל. 85564
● לארס 66 מנוע שברולט מסם אוטוסט טל. 04-710647
● לארס 68 מנוע שברולט מסם אוטוסט טלפון — 04-719011 04-710647
● היפושית 70 מסם 10 במצב חדיש רדיו טלפון — 922046

● מחיקול מכבצה למכירת — פריג'ידרים ונג. טלפון 80785 חיפה.
● בנוה־שאנן מבצע אבוה שי התקנה לעקרת הבית עם כל קניה של תנור בישול. תשלומים ל־10 חודשים ללא ריבית, בואו ותיהנו, פלנה, פינת פרומפלדור 36 טל' 224481
● ויבה ג.א.ם. במצב מצויין 700.— ל"י. מוכר אבי, רח' הלאביב 5, טל' 04-537454
● למכירה מערכת בטריאו גרונדיג בהזדמנות גדולה — טלפון 241766
● מבצע טבת בדדיו אפרים! לכל רוכש מערכת סטריאו, פייפרסודד או דדיו לכבר בית — שי חינם כפריות סכיית מיבהדה. פרטים והדגמה בדדיו אפרים, שדרות הכרמל 82 הנייה במקום.
● בהזדמנות טלויזיה פיליפס 1970 מצויינת, מכונת כביסה "מכביר" הצי אוטומטית חדש. מהגתדוד. יהושוע 4, כל היום.
● מכונת כרוסים (פריזר) משולבת 90×80 לעץ טלפון 712786
● סובארו ספיין רשמי לחיפה והצפון, רחוב אלנבי 3, טלפון 641910 סובארו רק בסוכנויות אלנבי בע"מ. ההר שמה בעיצובה

רוצים לקנות
● קונים במהירים גבוהים בלוה סליסה ובכחוו "ביהנ" אחר העם 15

בית־ספר ושיעורים
● סטודנט נותן שעורי עזר בפתמטיקה ופיזיקה טלפון 221754

רהיטים
● למכירה ריהוט לסלון בי מצב מצויין. טלפון 80188 משעה 15.00
● למכירה כסה יחידה + 2 כורסאות ושולחן טלפון 537061
● ב־100 לירות לחודש! סערכות ריהוט סלוניות וסגורים מוארים טלפון — 04—80582 ונציגנו יבקרו ללא התחייבות.
● חיפאי! הפתעת השנה בי כלוו 20 מערכת סלוניה חבי לת סמה כפולה, שולחן ו־2 כורסאות ב־1,250 ל"י בלבד, סלוון 20 — ריהוט רובינשטיין, הנביאים 20
● קונה רהיטים משומשים, עתיקים ותכולי בית במחירים טובים. 669919
● קונה רהיטים משומשים, עתיקים ותכולי בית — 532361 .662066

מקררים
● פרידמן 10.2 טוב, מנוע ונוף במצב מצויין 231252

כלי נגינה
● נגנים + מגבר והמגבר להפקה להקה הערב ובמוצאי השבת 04—530688
● שוק הקליטים במבחר ענק החל מ־11 לירות, אבילאג, הנביאים 8.
● דרושים מסגרים ואקורדיונים עם 80 בסים, משומשים בכל מצב טל' 625925

הלבשה
● בדי דיולן דהבי הלבשה בבחבר גדול בגלל חיסול עסק במחירים נמוכים, הנביאים 25

טיולים
● לאירופה בטיול קיץ בגל אוטי יהודי מקורים מוחאם לצעירים דתיים דוקים דתיות וזוגות צעירים, לארצות: איטליה — אוסטריה — הר לנד, בלגיה, צרפת. 26 ימים 2850 במחיר 12/8—18/7 ל"י ועוד 445 דולר. פרטים "אלשורס" בע"מ נורדו 1, חיפה טל' 666222 .669851

מכונות כביסה
● בנוה־שאנן מבצע טבה: שי התקנה לעקרת הבית עם כל קניה של מכונת כביסה. תשלומים ל־10 חודשים ללא ריבית, פלנה, פינת פרומפלדור 36 טל' 224481

תערוכות
● תערוכת התביב ואומנות ארציה מתקיימת ב"מסבר" בלפור 3 בימים 14—28.4.73 בי רציפות מ־9—22 וכניסה חופשית אפשרית.
● גלריה "גרפיקה 3" דרך הים 8 טלפון 82224 מתקיימת תערוכת פסול של אורי דוב שבת 10—13 וא 1—17 19.

אופנועים וקטנועים
● למכירה 68, מצב מצויין ואביזרים. 993452 .936505 טלפון יקנעם.
● ב.ס.א. מודל 1968, 65 קיבלת נלוויות 22. בין 16—9
● למכירה סירת פיברגלס לי אופנוע מצוינת מושבים חדשים 669508 .833623
● ס.ס. 1968 מצויינת + צבע חדש + הוספות בשבת טל 283358
● למכירה 1964 נהדרת מנורה, גנון כוכבים כולל — 726098

מציעים למכירה
● ציור מסגרה — מקררים, כסאות, שולחנות ועוד. טל' 665063
● מכונת העתקות שמש במצב חדיש למשרד מהנדסים 231341 מ־8—13 16— 19
● פריג'ידר אמקור 11 קוב ומסנתר במצב טוב מאוד למכירה טלפון 221996
● סטריאו במבצע ספה, הנחות גדולות. תשלומים ל־10 חודשים ללא ריבית על כל קניה של מערכת סטריאו ופייפרסודד או טמופון — ייעוץ ומערכת שירות אלקטרוניים במקום. בואו ותיהנו — פלנה, פינת טרומפלדור 36. מרכז נוה שאנן 224481

הלוח הכפול נתניה

וילות
● להשכרה לשנתיים וילה מרווחת ומרוהטת במקום שקט, ליד נתניה, טלפון ד פרותים בפולים להתקשר ב ערב 053—89497

● לזוגות צעירים נותרו מספר דירות ברחוב דזיאל כל חקורם זוכה תנאים נוחים. בדר—דונרי רח' שמואל הנציב 5

הצעות עבודה
● דרושה פקידה לפני צבא ליום עבודה מלא "פלתורס" הרצל 7

דירות בשכר חודשי
● להשכרה דירה 3 חדרים +, בבנרכז להתקשר טלפון — 53443
● דירת מרוהטת במרכז לי חודשים מאי — יוני — 04—22952 בערב

אירועים ובידור
● "קוף הירוק" מועדון לילה חדיש לימה אירופית הערב בדי יציל רקודים לצליליי תזמורת "להקת הצעירים".

דירות למכירה
● דירות פאר 4 חדרים בקירות ירושלים פינת לבונו מין לפנות בדר—דונרי רח' שמואל הנציב 8.
● בנתאות 5 חדרים לבכירה בבנין מבואר ברחוב הרב עוף לפנות לבדר—דונרי רח' שמואל הנציב 5.

נופש
● מלון גן־המלך נתניה ב־ל. 053—23013 בשר נופש הבדר אה וירה רבש ממדרים מסואר רים טירוחים צמודים פנימה מלא החל מ־40 ל"י פרם לי הנים.

קבלנים מציעים
● דירות 4—3½—3 חדרים ברח' לשתתיימים ה השכלו לים, חניה חימום וגז במדוי אבטחה מרכזית לטלויזיה טפי פון בביטוי בתנאים נוחים. פרטים בדר—דונרי, הרב שמואל הנציב 5 טלפון 22457

כל מודעה המתפרסמת בלוח זה מתפרסמת ללא תשלום נוסף גם ב"הארץ" על־פי הסכם מיוחד בין "ידיעות אחרונות" ו"הארץ"

דירות למכירה 3 חדרים ויותר
● בחיפה, על הכרמל דירות רווחה, 3½ 4 ו־5 חדרים ברמת־ביצוע אקסקלוסיבית, מירב השיכלולים, הזדרזו לקבל פרטים: "רסקו" חיפה, הרצל 1, טל' 668161 או "דירות עם" קרית מוצקין, דר פוספים 2, טל' 710191
● בקרית־ביאליק, בביניה, דירות רווחה 3 ו־4 חדרים עם פינת אוכל בביצוע מעולה, בואו לקבל פרטים. "רסקו", חיפה, הרצל 1, טלפון 668161 או "דירות עם" קרית־מוצקין הפוספים 2, טל' 710191
● בקריות, ברחוב אלי כהן דירות, רווחה 3 ו־4 חדרים בבנין רב קומתי ברמה גבוהה וביצוע מעולה. פנו אלינו עכשיו: "רסקו", חיפה, הרצל 1, טל' 668161 או "דירות עם" קרית־מוצקין, השופטים 2, טל' 710191.
● ביזרעאליה ברב קומות, 3 חדרים כיפורה. כולבר 105, קומה 6, דירה 32.
● בקריית־מוצקין דירת 3 חדרים בק"ב פונתית 46,000 ל"י + משכנתא נוחה טל' 715645
● קי.אל.סי מציעה: בכרמליה, קומה 4½ חדרים 125 מ"ר 200,000 ל"י, הנשיא 139, טלפון: 87373
● קי.אל.סי. מציעה: באחוזה ברחוב מרגלית 3 חדרים 110, מ"ר, נוף מרהיב. 155,000 ל"י, הנשיא 139, טלפון: 87373
● בהדר 3 חדרים גדולים 3 מרפסות ק.ג. 663517 (פרט לשבת וחג).
● בכרמיאל בהזדמנות בבכה, 3 חדרים + שיפורים, הקליל 1/5 טלפון 04/83312
● בכרמל 120 מ"ר 3½ חדרים בבניה יוקרה מעולה, שיפורים חדשים חדרים גדולים, גינה, דרך הים 124 משעות בוקר בכל עת.
● בנוה שאנן בקרבת הסביון 3 חדרים טל. 222420
● דירת 4 חדרים ברח' אינשטיין לפנות טלפון 531546
● בקריה אתא 3 חדרים, 2 מרפסות סגורות. טלפון 722602
● למכירה דירות פאר 4—5 חדרים רוממה, הפלמ"ח 16, טלפון 82816
● 3 חדרים מיידי טלפון 630306 בן יהודה 45 גולדמן
● כרמל צרפתי, 3 חדרים + ארונות קיר. טלפון: 625762
● 3 חדרים + פינת אוכל + שיפורים בנוה שאנן — טל. 233738
● דירת 3 חדרים + שפור רים רוממה, הפרחים טלפון 252188 אחה"צ.
● בפוצקין 3 חדרים + פ"א + ארונות 63,000 + משכנתא 15,000 ל"י טלפון 527881
● בסביניה למכירה דירה בת 3 חדרים טל. 719552

וילות ובתים
● קי. אל. סי. מציעה קוטג' רים וילות ברניה 350,000 — 500,000 ל"י, הנשיא 139 טלפון: 87373
● בית דו־משפחתי 2½ ברכסים ב' 29000 ל"י גם להשכיר 053—91972

דירות
● בהזדמנות דירת 80 מ"ר מתאימה גם למשרדים במרכז עם דרך הארבעה 27 — כחו.
● דרושה דירה לגלריה במרכז הכרמל לפנות תייד 9807 טלפון 57230

קבלנים
● כפירא שלמה חיים בע"מ בונה בחיפה ברחוב שער העליה 24, דירות 3½ חדרים. מהבן ומקום חניה, במחיר החל מ־85,000 ל"י. אוגרים 19, רחוב הנביאים טלפון 667800
● דמקיר חברה לבנין בע"מ טלפון 732416 מציעה למכירה בקריות דירות בנות 3½ ו־4 הדרים במיב ואיכות בניה מעולה.
● "רמקור", חברה לבניה בע"מ, טלפון 782461 בונה בקריות דירות פאר עם מיטב השכלולים, דירות 140 מ"ר כלקומה דירה, תיכנון מעולה, שירותים כפולים, חדר ארונות, גן ואנטנה מרכזית, חניה צמודה.
● למכירה דירות פאר 3½ חדרים רח' פאר 43 דוד נוה שאנן לפנות אחים ממר בע"מ טלפון 529236

● פלוס. 1960 — 1100 ק"מ, אוטו מנורה...
● היווה עוזרת מנקה לעבודה 10.30 עד 2.30 כל יום. טל' 528609 בית הכרם.
● נבעת בית הכרם ק"ק 3 חדרים מרפסת סגורה גדולה, הסקה, ארונות, פנוי בעוד שנה. טלפון 225361 .601853 בשעות 16.00 כ־532598
● דרושה עובדת לניקוי בית ובישול, בילדים ל־5 שעות, טלפון 39802
● דחוף! דרושה עובדת מסבה לכסעדת "ספנג ווח" — 18—4
● למשרד דרושה חניכה ידיעה טובה בהדפסה. טלפון 221956
● דרושה מטפלת 4 פעמים בשבוע, ברגם, טל. 67830
● דרושה אשה אחראית לילד (שנתיים) + משק בית. טלפון 60087
● דרושות: עוזרת למנהלת... 231385
● להנות צעצועים דרוש צעיר לעבודה, תנאים טובים לאדם המתאים. לפנות 232570

2-2½ חדרים
● 2½ חדרים + פ"א, ארונות קיר, הסקה ביתית — קריתיובל, טלפון 532059 אחה"צ.
● דירה 2 חדרים + ארונות 60,000 רוממה, זכרון יעקב. 331383
● 2 חדרים + פ.א. בעיר גנים א', טלפון 224622 אחר הצהריים

מכוניות
● פיאט 850 1965 + רדיו 6000 לירות לעבודה טלפון 224111, בבית 64984 לבקש את שלום.
● פולקסוגן חיפושית 1200 באמצ. טלפון 261090 גם בשבת.
● סימקה 1000 1964 מנוע 72, טלפון 224121, ובבית 66709, משלי.
● חיפושית 1965 צמיגים חדשים, מסם לשנה, רדיו, מנוע 72 47,000 ק"מ במצב מצויין, 523112
● פולקסוגן מסחרי 1969 במצב חדש, טלפון 231054 ביום.
● לרגל נסיעה נ.ס.או. 4 1969 ק"מ, טלפון 39,000 — 583571
● נ.ס.או. 4 מודל 69, מסם לשנה, ירדאשונה, טלפון בעבודה 226311, בבית 80276 ברקת.
● פולקסוגן 1500 שנת 70, מסם, 02-533609 גם בשבת.
● פיאט פרימולה 1966 מסם רדיו, 9,300, טלפון 60022
● בהזדמנות דה־סוטו מודל 1961, טלפון 67830, במחיר 3,500
● פולקסוואגן סטיישן 72, כולל רדיו, מסם, 26,500
● אוטו מנורה, טל' 221006 מציע אופל 62, כולל רדיו, מסם 10,500
● בהזדמנות מרצדס 1969 250 אס.אי. + רדיו. טלפון
● אוסל קדט 1969, 1500, יחיד יבג 80,000
● חיפושית 1300, 69, מסם ספטמבר + רדיו — טלפון
● פולקסוגן קבינה כפולה, מודל 1970, במצב טוב —
● פולקסוגן סטיישן מסחרי, 93,000 1966 ק"מ, יד ראשונה במצב מצויין, מסם לשנה טל. 65161
● בהזדמנות! פיאט 850 מסם בדצמבר, 80,000 ק"מ, טל. 06556
● רנו 5, 1965, מסם בנובמבר. בהזדמנות טל. 334694
● פולקסוגן 1500, 1969, 58,000 ק"מ, מוכנות פולקסוגן באות, שלומציון המלכה 6, טל. 34906
● פולקסוגן קבינה בגולה 72, לרגל נסיעה טלפון
● לסכירה פורד אסקורט, 2 דלתות, 1971, יד ראשונה רדיו, מסם מצב מצויין בי עבודה 67958
● פיג'ו 404, 1970, בלי סיבה, מיידית טלפון —
● דחוף לרגל נסיעה רנו 4 מסחרית 1970 בהזדמנות —
● פולקסוגן 1300 מודל 70 במצב מצויין טל. 58405
● פולקסוגן 1500, לימוזין, 1965, מנוע 73 טל. 262589
● ביטוח תוכנת השביטידים כל הסיכונים למכלגים אש, גניבה ופריצה בלי רכב ברותו חיים, תאונות אישיות בנה 54 ם. טוקולי שירות ביטוח בע"מ רח' מרדכי בן הלל 7 — 233063
● פיג'ו 404 מודל 61 בהזדמנות טל. לעבודה 525053 בבית 232065
● אופל רקורד מסחרי 1965 מסם לשנה טלפון 223946
● פריזמה הילר 1200 ספורט, מודל 1964 טלפון — 36976
● פריזמה 1500 בהזדמנות לרגל נסיעה, 1960 73,000 ק"מ, רדיו מסם לשנה טלפון 62705

דירת בדמי מפתח
● בדמי מפתח דירה 3½ חדרים ק.ק, במצב מצויין מהאים לנבה רח' עזה 13, טל 02/25614
● בדמ"ם 2 חדרים, כמוסרה, ההומה הפלישית 14, ק"ב, אברמוב רות.

דירות מרוהטות
● כלוו + 3 חדרי שינה + פינת אוכל מרוהחת, טלפון, הסקה, גג, ושלחניות מרכזיים, טלפון 65936
● ברמות אשכול, 3½ חדרים, מרוהטת, + טלפון + הסקה. לפנות 52952
● דירת 3½ חדרים מרוהטת בקרית יובל. טל. 53620
● 3 חדרים מרוהטת, טלפון, הסקה לשנה סיולי, בית קאראבאזא 8 טלפון 60208
● 2½ חדרים מרוהטים + הסקה במרכז העיר, בהזדמנות. 53300

דירות בשכר חודשי
● בשכ"ח דירת חדשה 4½ חדרים + הסקה מרכזית + הסקה וגג בבית וגן, 87365 לפנה"צ. מיום ש' לשי.
● בשכ"ח 4 חדרים דירה, הסקה ברחוב הטורים "אבשרי לתקופה ארוכה. טלפון 60171
● בשכ"ח דירת 4 חדרים בתלפיות, אפשרי מרוהטת — טלפון 31458
● בשכ"ח בפורצים 3 חדרים + הסקה. כניסה מיידית לשנה/שנתיים, טלפון 62430
● בשכ"ח דירה 4 חדרים + הול, בבית חדש, 500, כניסה מיידית, רחוב גבעת שאול 17, טלפון 226028

חדרים מרוהטים
● ב־200 בדירת סטודנט (ליד גבעת היובל), לסטודנטית ונקיה — 69457 (בעבודה טלפון 63560).
● חדר מרוהט לסטודנט ב' משרה יווגבוסקי, טל 229816

משרדים
● חדרי משרד מתאימים לי עו"ד, מתכונים וכו' טלפון 69436
● בשכ"ח, 2 חדרים למשרד + טלפון, במרכז 228897 מד 16.00 עד 261118 21—8
● בשכ"ח במרכז העיר משרד/מרפאה + הסקה, טלפון, גר חזיה כחה, 226563 פרם לי שבת.

● לפנייה דירה 3 חדרים + הול בית, בבניה מיוחדת הכסה בדירה אהותיה רח' אוהליאב ליד אוטו מנורה, טל. 526514
● 3 והול ארון קיר שמואל הנביא 8, 55841
● בהזדמנות בעיר גנים 3 חדרים + שכלולים בעבודה 57111, גיל.
● הדישה, 3 חדרים, הסקה בביקנה 120,000 02/231124
● דירה מפוארת, חדשה בבבית הכרם 4½ חדרים, 154 מ"ר, תכנון מיוחד, נוף, טל. 60045 בערב.
● למכירה מיידית במושבה הגרמנית דירה הדשה מפוארת 3 חדרים + פ.א. מחסן גדול, ארונות, הסקה ומירב השכלולים, 3 כיווני אוויר, טלפון כל היום 37821, 71052 לפנות אחה"צ — מרדכי לוי, הצפירה 8.
● 3 + פ.א. הדישה, הסקה, במבואת מרדכי, ביתנים, נוף.
● 3 חדרים + פ"א ארונות קיר, הסקה ביתית, רחוב הנביא 96,000 03/287579
● בבית הכרם, ליד הסמינר 3 חדרים גדולים + הול באופר, 2 מרפסות הכסה וגג מרכזיים קומה ג', טלפון — 58226
● דירת 3 מקסימה, ביותר מוגנים, ברמות — 4 דירת בראיו 87604 .86394 — 13.00
● 3 חדרים + הסקה מרכזית ועלפון קומה רביעית, כשכון בבקעה, 93,000 ל"י טלפון בערב 65628
● כדאי לכם לבקר ברירה דוגמה של "רסקו" בגוה גורן, בפרכז ירושלים. 4 חדרים מתכנון וביצוע מוסלם, מירב השיכלולים המודרניים, הדירה לדוגמה פתוחה לכל יום בין 10—13 ו־בין 15—19 — בשבתות ביון 18—16 הכניסה לנוה גרנות מרחוב הרצוג. המשך רחוב עזה, בפרטים נוספים: "רסקו", ירושלים, רח' שמאי 9 טל' 224421
● 5 חדרים באזולים — פ"א, הכסה, מיידית, טלפון 227676 "אמין".
● 3 הדרים בבוטרסיין פי טור מיידי, טל. 227676 "אמין".

שידורים
● הנדסאי 33/180 מסודר ת.ד. 18658 תלאביב
● בימאי 33/180 נאה ת.ד. 18035 תלאביב (לי 60026)
● רווקה חטבה ואינטלקט אלית מעוניינת (36) ת.ד. 4823 חיפה.
● צעיר מבוסס ונאה (180) מעוניין בידידה עד 45. ת"ד 18035, ת"א. סודיות.
● נאה ומיסכפנית (33) מעונינת בידיד, "אביב" ת"ד ב/18063 ת"א. סודיות.
● אשכנזי 26/178 נאה מעוניין בנערה נאה, ת"א והסביבה. ה"ד 26467 ת"א.
● קצין צה"ל צעיר מעוניין בהכרות לידידות ת"ד 815 ת"א.
● הכיר לבירורה "רעים" היחידה, הכבוד והמהיר ביותר! כבה/י והיווכח/י.
● עולה חדש הנדסאי בגיל 35 מעוניין להכיר בחורה רצינית בוגרת הכיון למטרת נישואין. נא להתקשר דר ביורוה אליוש 8 חולון.
● שבע שנים הכבוד אל "רעים" למטר פלוגי!
● אקדמאי נאה 30/174 רווק ומבוסס (דירה פאר ומכבר), מעוניין ביפה (רצוי סבורנית) בלי התחייבות. ת"ד 21030 ת"א.
● מהנדס אלקטרוני (אקדמאי), יכיר לבה/ת זוג אקדמאית, פרופסור ו־קאלון הים, פ.א.ת.יו, ת"ד 1024 תל־אביב.
● רואה חשבון 62, עשיר מעוניין בנישואין, 253348
● צעיר מבוסס יפה ונבונה ת.ד 1241 ר"ג.
● פרטי 35/185 נאה אינטליגנטי, מבוסס צעירה אינטליגנטית, יפה ורצ בערבן אמצעים למטרת נישואין. בבית הוזה. ת.ד. 1334 ת"א, למס' 9408916
● בחור יפה בחורה 23/175 מבוסס, מכירה רצינית אשכנזיה למטרת נשואין, ת"ד 47, ירושלים, הרב קוק 4, בנירב.
● 24/165 מנהל חשבונות מבוסס בכוחה עליונה והשכלה אשכנזיה, ת"ד (פרטי) 8190 ת"א
● פרטי רוק 31/170 מעוניין באשה עם אמצעים טלפון 18/15.20, יום ששי משעה 15.00
● נאה 24/180 מעוניין באשה לידידות אפשרי לבר בידיות ת"ד 202 פ"ת.
● רווקה 160/36 כבודה הושפלה עצמי ת.ד. 267 ירושלים.
● עוזר דתי 28 מכובד בעבודה עם דתי. 3 חיפה.
● משרד "אבי" גילוי עתידות, הורוסקופ, והוכשת שנות מכתב נישואין טל 04-542887
● בכותבת שירות לבנות נושאים בעלות הלקרי ירושלים, לפגוש עם הידידות בולעל/ות לבנית הוליבוד, דווקא "כיתרי" בדר ירושלים. ע"ה 9 תלאביב. טלפון 31066
● מזכירה יפהפיה 24 מבוכרת ת.ד. 6453 ת"א.
● ד"ר לביולוגיה, שומר מסורה צעיר, בעל השכלה נאה ונעים, מבקש להכיר בחורה לשם נישואין, לפנות "יאולה הלבבות" תלאביב, דרך פתח תקוה 28, בשעות 1—9 ו־4—8 בערב טלפון 32440
● מבורתי 191½/165 מבוכרת במבורתית, למטרת הכרות ת.ד. א/815
● הנדסאי נאה 33/180 מבוסס ת.ד. 6453 ת"א.
● ב.ג.ב"רעים" "הלבשו" עליה עם הנישואין! טלפונים — 04/86348 ,03/29205
● פרטי סטודנט בסביבון 24/174 מעוניין להכיר בנות נחמדות מאזור תלאביב. ת.ד. 4042 חיפה.
● ב"רעים" ההצלחה מסשית תלאביב בן יהודה 58, פי 9—13 ו־10—20, חיפה יורד שלים 16/א, 16—20
● צעיר נאה 174/35 מעוניין להכיר בחורה נאה 17—21 למטרה רצינית, רצוי טלפון — ת.ד. 25090, ת"א.
● להורים המודאגים! הכרות לילדיכם ללא ידיעתם ובסודיות פולמה ב"רעים".
● ידות ביומר של הלוח הכפול לקבלה ממוצעות ת.ד. 9100 תלאביב בגרוש המאה 1.20
● פרטי הוק 25/174 נחמד מעוניין בנערה לנישואין, נדיבה למבחר להיות מבוגר, ת.ד 1020 רמלה.
● אקדמאי אמריקאי 26/175 מעונין במתאימה 20—25, דתית. רצוי לכתוב באנגלית, ת.ד. 130 רעננה.
● פרטי! סטודנט 175/22 מעוניין בסטודנטית רצינית עם נאה בעלת אמצעים, ר מפנות ת.ד. 338 ראשל"צ.
● אקדמאית (יח) 26/160 מעוניינת במתאים לנישואין ת.ד. פרטים רעה ראשל"צ.
● מאהב 22/170 (אשכנזי — לא אקדמאי) מעוניין באשכנזיה להכרות רצינית ת.ד. 1090 ראשל"צ.
● אקדמאי מעוניין להכיר רק לצדדים יותר לנישואין ת.ד.
● צעיר בלי ילדים 28 (160) עם המוכר בכל רוכש בה מאת לידידות אינטימית אינטלקטואלית ת.ד. 2089 — ת"א.
● גרושה (40) נאה רצינית בת ת.ד. 15063 ת"א.
● גרושה (40/50) מוכשרת + אמצעים ת.ד. 16005/2 ת"א (49010).

مكتبة الأصل

مكذا من الأمل

נאוה ועדו אהרנסון
שמחים להודיע על הולדת בתם הבכורה
נכדה
ליהודית ויואל סימקין, פ"ת
חנקה ודניאל אהרנסון, חדרה
בי"ח השרון פ"ת — י"ז ניסן תשל"ג

נולדתי
שמי
מיכל
לאמא ואבא
אסתר ואמנון השמשוני
סבתות וסבים: ורדית וצבי מאיר
סוזי ויהודה השמשוני
חיפה י"ב ניסן תשל"ג (14.4.73)

החברה להגנת הטבע
בית ספר שדה צוקי-דוד ע"ש דוד
סופי שבוע בלב סיני
(טיסה הלוך ושוב)
טיול משולב: מטוס + רכב + סיורים רגליים + ... במלים באזור סנטה כתרינה.
בתכנית — בקור יפהפי בסנזוז, עליה על הר משה, ... בקור בכפר הבדואי, קרבי שקופיה, רכיבה על גמלים, ... ועוד.
הלינה: בבית ספר שדה צוקי-דוד ע"ש דוד תמיר, ב... מטות ומזרנים, מים וחשמל.
המחיר: 267 ל"י (לא כולל מזון). לקבוצות מעל 20 הנחה.
תאריכים מתוכננים: 11—13.5.73, 1—3.6.73, ...7.73, 20—22.7.73.
היציאה ביום ו' בבוקר בטיסה מלוד, חזרה ביום א' אחה"צ.
ההרשמה: במשרדי החברה להגנת הטבע, רחוב השפלה ... טל. 35066.

בקרן
ביריד הספרים
הבינלאומי השישי
ירושלים
בנייני האומה 25.-30.4.73
ביריד 350 מציגים
מ־33 מדינות
הקרנת סרטים וארועים
תרבותיים וספרותיים

מתנות ל...
שמושיות,
יפות,
אורגינליות
סולפר
ירושלים, רח' יפו
ת"א, רח' בן יהודה

אבא חדש
בדגמים חדישים
דגמי Candy 73
סולפרד
יבואנים בלעדיים לישראל
תל־אביב בר יוחאי 25
טלפון: 825980

הצעת פרס
ביום 23.1.73 נפטר בתל-אביב
מר **יעקב מרדכי גורמן** ז"ל
בעל מלון בריסטול
ברחוב בן-יהודה 75 בתל-אביב.
כל אדם אשר בידיו צוואתו של המנוח הנ"ל ושמציאתה להתוצים כמה וכן כל אדם אשר יביא לגילוי הצוואה הנ"ל יבוא על שכרו ביד נדיבה.
י. ל. פודהורצר, עו"ד — ש. רכטמן, עו"ד
המנהלים הזמניים של עזבון המנוח
יעקב מרדכי גורמן ז"ל
שדרות רוטשילד 31 ת"א

ביום ה' כ"ד ניסן תשל"ג 26 אפריל 1973
בשעה 14.30 יתקיימו
טקס זיכרון
לחללי הנח"ל
במחנה נח"ל חוף
כלי ההסעה:
מתל-אביב — מתחנת הרכבת ארלוזורוב בשעה 13.00
מ ח י פ ה — מקצין העיר רח' פרץ 3 בשעה 13.00
הורים שכולים שלא קיבלו הזמנה יראו בהודעה זו הזמנה אישית.

חישובים ראשונים
55% לקציני הים

הוסרו הסנקציות
מאת סופר „הארץ"

קציני הים הסירו את הסנקציות אור לאתמול וחישובים ראשונים מצביעים כי התוספת שהשיגו בהסכם העבודה החדש לשנתיים מגיעה בממוצע, בשלב זה, בגבול 55 אחוז (כולל התוספת על פיחות הדולר). שעור זה אינו סופי והוא יגדל בכמה אחוזים, בין השאר משום שעוד לא סוכמו כל תביעות רבי החובלים והמכונאים הראשיים.

על אף התוספת הגבוהה יחסית שזכו לה הקצינים יש לראות בתוצאות המו"מ הצלחה למנכ"ל צים מר משה קשתי שניהל אותו בשם כל חברות הספנות, בלי תמיכה ממשית בגורם ההסתדרותי או ממשלתי, כשהוא ניצב מול איום רציני מאד של השבתת כל הצי שעלולה היתה להביא לניתוק. תביעות הקצינים עלו פי כמה על מה שהשיגו.

משה קשתי

הנושא שבגללו התפוצץ המו"מ — תשלום תמורת שהייתו של רב חובל באניה גם כשהיא בנמל זר שהאיגוד תבע שיתבצע על פי רישום רב החובל עצמו, בעוד הנהלת צים טענה כי רישום כזה עלול לגרור פגמים אסטטיים — נפתרים בפשרה. לרבי החובלים תינתן האפשרות לרשום לעצמם את הלילות באניה, אולם תיקרה תהיה חמישה לילות בחודש.

בימים הקרובים ייפתח המו"מ עם הדירוגים.

✶ (ע). בתחום מכשירי המדידה הגיעה ישראל לרמה המאפשרת לה להתחרות במדינות המפותחות ביותר בעולם. רמה מעולה זו מאפשרת לנו לעמוד בלחץ הצרכים הרב על אף המחסור בכוח אדם. זאת אמר שר העבודה, מר יוסף אלמוגי, כאשר סייר אתמול במיתקני אגף המדידות של משרד העבודה בתל־אביב.

השרב הכבד עשוי להישבר היום
מאת סופר „הארץ"

השרב הכבד המלווה רוח חזקה, סופות חול ואבק, ישבר כנראה היום בשעות הצהרים או אחרי הצהרים. עם זאת עלולים לרדת מטרות בדרום הארץ — על כך נמסר אמש על ידי החזאי.

החזאי ציין כי אתמול בערב הגיעו הטמפרטורות בח"א ל־31 מעלות, בלוד ל־33, בחיפה ל־29, בירושלים ל־25 ובבאר שבע ל־30 מעלות.

בתשובה לשאלה מה יהיה מזג האויר באזור אילת ובטאבה א־שייך השיב כי בשעות הבוקר צפויות עוד סופות חול ואבק ולכן אפשרויות של ירידה בשמים ושטפונות בואדיות בנגב.

„אינני חושב כי יהיה זה טיול נעים באבק המשבש את הראות ד־גורם אי נוחות בטיול" — הוסיף החזאי.

דיין הירצה בפני קציני צה"ל
(ל.ב.מ.). שר הבטחון, מר משה דיין, הרצה אתמול בכנס קצינים של שלושת זרועות צה"ל בבית פיקוד צפון.

בהרצאתו לקראת תוכנית העבודה השנתית של צה"ל, העריך שר הבטחון את התהליכים העוברים עתה על מדינות ערב השכנות והבעיות הבטחוניות והצבאיות העומדות בפני מדינת הציון.

שר הבטחון ציין את מטימותיה של ישראל לשנים הבאות, אותן ניתן לבצע תוך מיצוי התוצאה הישראלית על־פי־ביצוע השנית.

Reader's Digest
March 1973
AMERICAN EDITION
MAKE YOUR MARRIAGE A LOVE AFFAIR
PLAY YOUR HUNCHES — AND SUCCEED!
ABORTION — A Woman's View
הפצה בלעדית
סוכנות סטימצקי
ירושלים·תל־אביב·חיפה
נמל תעופה לוד
להשיג בכל מקום

הגיע!
הפטיפון לכל
ברמה מקצועית
חדש
SP.25.MK III
• פועל עם מנוף
• כפתור מיוחד לכוון והרמת הזרוע בזמן הנגינה
• מונו-סטראופוני
Garrard
א. בן-דוד ושות
ת"א רח' אלנבי 123
טלפון 612272

פרשת טביעתו של קרטס
שלוש פעמים נכנס המציל של בריכת אכדיה לים הסוער
הזמרת פופ: אנשים עשו הכל כדי לעזור ✶ הבאס היפאני אוקאמורה: איננו מאשימים איש

מאת סופר „הארץ" לעניני משטרה

המציל בבריכת השחיה של מלון אכדיה, דוד נחום (35), נכנס שלוש פעמים לים הסוער בחיפושיו אחרי המנצח אישטוואן קרטס, שטבע שם ערב החג. רק בפעם השלישית, כאשר הוליס לחזור לחוף, גילה לידו את גופתו של המנצח, שנסחפה לעבר החוף.

(ראה מאמר ראשי בעמ' 13)

המציל הסביר לי כי לפני כן לא יכול היה לראות את קרטס, כיוון שהיה על קרקעית הים. רק אחרי שטבע וצף על פני המים נראה על ידו. בשלב זה היו הגלים מחזירים אותו לחוף במוקדם או במאוחר.

נחום היה במים עם עוד שלושה נערים בני 12 עד 16. את המבוגר יותר שלח לחוף אחרי שנאחז גם הוא, יחד עם חבריו, בגלגל ההצלה של המציל. בעזרת שני הנערים העלה המציל את קרטס על הגלגל. הוא הורה להם להחזיק בו חזק, בעוד הוא התקדם לפניהם כשבידו קצה כבל — באורך 30 מטר — שהיה מחובר לגלגל. אחרי שחיה מאומצת נוספת הצליח המציל להגיע לחוף ולגרור אליו את השלושה. הוא עשה הנשמה לקרטס למרות שהיה חשוש לחלוטין. אז גם הבחין לראשונה בשוטרים על החוף. לדבריו ראה אנשים על החוף בפעם הראשונה מבין השלוש שיצא מאזור המים העמוקים לעבר החוף.

המציל הגיע בריצה מבריכת אכדיה כאשר זמר הבאס היפאני טקאו אוקאמורה, שגם הוא היה לכוד בין הגלים, כבר הצליח להחלץ. הוא סיפר עוד כי לא ראה איש במים כאשר נכנס להציל את הטובע.

מר אוקאמורה אמר לי אתמול כי לא הבחינו בשלט האזהרה המצוי בדרך היציאה ממלון אכדיה לחוף הים, ואין הם מאשימים איש במקרה הטראגי. הוא הוסיף: „אנחנו שמחים להיות במדינה כישראל הנמצאת במצב מלחמה ולראות כמה שקט כאן ועליז. העליזות הזו והשמחה היא שדחפה אותנו ללכת לים".

הזמרת לוציה פופ, שהיתה עם קרטס בחוף הים, אמרה לי כי לא היתה להם כל תחושה של סכנה כאשר ירדו לחוף הים. „רק אחרי שאוקאמורה יצא מהמים גילינו עד כמה מסובך מצבו של קרטס. אנשים עם סירה ניסו להכנס למים אולם הגלים דחפו אותם חזרה לחוף. אנשים עשו כל מה שביכולתם כדי לעזור".

דובר המשטרה, סנ"צ עמוס אריכא, אמר כי תפקיד המשטרה להציל חיי אדם, וכי שוטרים עשו בעבר מאמצים רבים כשאנשים היו בסכנה. הוא אמר עוד כי טיפול השמירה על חופי הרחצה אינו מתפקידיה של המשטרה, למרות זאת הגיעו השוטרים למקום במהירות.

ארונו של קרטס הוטס לקלן
(ע). — ארונו של קרטס הוטס אתמול בלילה לקלן שם יובא לקבורה. לפני ההטסה הוצב הארון באולמי הבניינים [illegible]

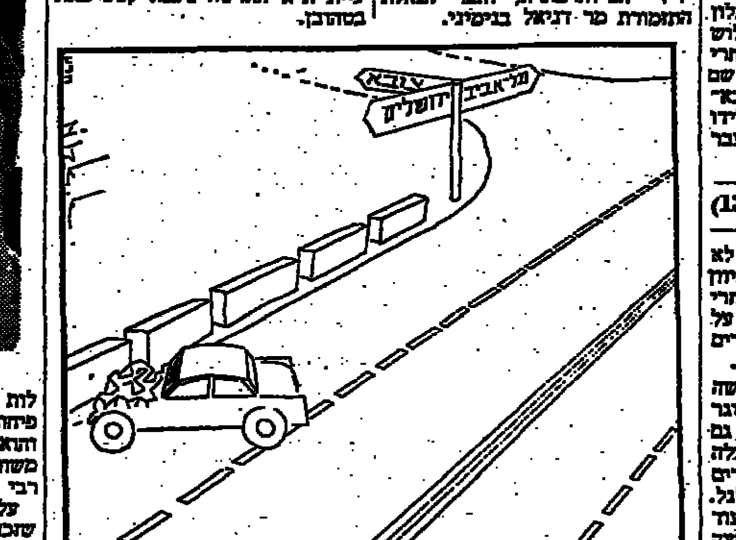

נהרגו בתאונות
(ע). — נהג מכונית פרטית, סמי אהרון ממושב בית חנן, נהרג אור לאתמול כאשר התנגשה מכוניתו ברכב. תונה ברחוב השריון בתל־אביב. בכביש שועפאט בירושלים נהרג אתמול, מפגיעת רכב פרטי, ב׳עבריה סלאח בן סלמן (9) מחברון.

✶ (ע). אבן הפינה למרכז מורשת יהדות בבל נורתה אתמול באור יהודה במעמד שר האוצר מר פנחס ספיר, שר המשטרה מר שלמה הלל, יו"ר הנהלת הסוכנות היהודית מר אריה פינקוס, חברי־כנסת, גב' רחל בן־צבי, התורמים להקמת המרכז ואישי־ציבור רבים ופעילי העליה העיראקית.

תרשית התאונה בגשר מוצא בה נהרגו שלושת בני הזוג גימפה והאב נרקיס מירושלים. יש לציין כי רק לפני כחודשיים נהרגו במקום זה שלושה אנשים ושניים נפצעו קשה, כולם בני קיבוץ נצר־סירני. במשרד התחבורה הורכנה תכנית ואף הוקצה הסכום הדרוש לשיפור העיקול והגשר, אך ביצוע התכנית יימשך כנראה כשנתיים (ראה מאמר ראשי בעמוד 13).

✶ משרדי בית סוקולוב ואגודת העתונאים יהיו סגורים ביום א׳.

גולדמן: כאשר נדמה היה שהכסף נמצא – כבר לא היו הילדים

(ע.). השואה באירופה היתה גורם ישיר להקמתה של מדינת ישראל, והיא שקבעה את חיי העם היהודי לדורות רבים — דעה זו השמיעו חוקרים, היסטוריונים ומנהיגים יהודיים שהשתתפו אתמול ביום עיון על השואה והתקומה שנערך מטעם יד ושם ורשות הזכרון לשואה ולגבורה במוסד ואן־ליר בירושלים. פתח את הדיון מר יצחק ארד, יו"ר יד ושם.

מרד גיטו וארשה כונה בפיו של ד"ר נחום גולדמן, נשיא הקונגרס היהודי העולמי, מצדה שניה. הוא קבל על הנטיה לשכוח את זכר השואה. [illegible] מדה של היטלר. צריך היה להאמין לו כי אכן יבצע את תכניותיו השטניות. אבל לא הבינו ולא היהודים האמינו בכך", אמר. הוא האשים את בריטניה על סירובה לשתף פעולה עם ארה"ב בהצלתם של 10,000 יהודי הונגריה תמורת משאיות. עוד סיפר כי עיסקה דומה הציעו הגרמנים להצלתם של 10,000 ילדים יהודים מרומניה, תמורת „כמה מיליוני דולרים". הנשיא רוזוולט אישר את העברת הכסף לידי הגרמנים, אולם המכשול בא דווקא מצד אירגונים יהודיים שהתמהמהו ביוס הכסף והעיסקה נתבטלה. כאשר נדמה היה שהכסף נמצא כבר לא היו הילדים.

חכם מה הוא אומר?
דירה בחברת "גן" קנית טוב עשית.
רשע מה הוא אומר?
מה זה משנה היכן לקנות דירה!
תם מה הוא אומר?
כיצד אוכל לדעת אם המוכר הוא גם הבונה
וגם נותן השרות או רק מתווך.
ושאינו יודע לשאול?
הסבר לו שעליו לבדוק מי הבונה?
מי המוכר? ומי יתן לו אחריות?
שאל את מאות הדיירים שגרים שנים
בדירות "גן" בפתח-תקוה, הם יגידו לך!
דירה בחברת "גן" תקנה כשתגור בה מרוצה תהייה!
"גן"
חברה קבלנית לבנין והשקעות בע"מ
פתח תקוה, רח' חיים עוזר 20

ארדט
חברה לבנין בע"מ
המשרד הראשי: בית ארדט
רחוב יבנה 32, תל־אביב טלפון 614431
סניף ירושלים, רחוב בן־יהודה 5, טלפון 11—232810
סניף חיפה, רחוב הבנקים 5 (בית פל אפריק) טל. 511431 521439

קווין אליזבת מגיעה הבוקר לנמל אשדוד
תתקבל על ידי פרס, רמז וברגר ✶ אמצעי ביטחון ללא תקדים
מאת סופר „הארץ" בדרום

אנית הפאר הבריטית קווין אליזבת ה־2 תגיע מחר ב־6.30 בבוקר לנמל אשדוד. על סיפונה יותר מ־620 נוסעים, 900 אנשי צוות, שומרים חמושים ומומחים ללוחמה בחבלות.

בנמל ננקטו אמצעי בטחון שלא היו דוגמתם מאז הקמתו. הנמל קושט בדגלי המדינה ובכרזות ענק המברכות את הבאים. מינהלת הנמל החישה במיוחד את השלמת 200 מטר רציף שאורכו הסופי 380 מטר. האניה, שאורכה 300 מטר, תבלוט 100 מטר מהרציף. השטח שליד הרציף כוסה אספלט והוכנו בו מגרשי חניה ל־50 אוטובוסים ו־לכלי רכב אחרים שיסיעו את התיירים.

עם עגינת האניה (ב־8 בבוקר) יעלו עליה שר התחבורה מר שמעון פרס, מנכ"ל רשות הנמלים מר אהרון רמז ומנהל נמל אשדוד מר מרדכי ברגר. השניים האחרונים יגישו לרב החובל שי בשם רשות הנמלים ונמל אשדוד.

פניותיהם של עשרות כתבים זרים לשיוט־עליה לאניה נדחו, אך נעשים סידורים כדי לאפשר לכתבים הישראליים, הסוקרים דרך קבע את הנמל, לעלות עליה.

אמצעי בטחון באיסטנבול
אנקרה, 19 (ע"צ). — השלטונות הטורקים נקטו אתמול אמצעי ביטחון קפדניים ביותר לקראת הפלגת האנייה אירומיר מאיסטנבול לחיפה דרך פמגוסטה. על סיפון האנייה נמצאים יהודים מטורקיה, העומדים לבקר בישראל בחגיגות הקמת המדינה.

אנשי צפרדע בדקו את האנייה לפני הפלגתה. השלטונות עצרו בנמל סטודנט יפאני בן 25, שהחזיק בסכין.

אמצעי ביטחון קפדניים ננקטו בנמל איסטנבול גם בקשר עם האנייה שעל סיפונה יהודים מגרמניה ומארה"ב.

שיבושים בנמל אשדוד
מאת עמוס הדר, סופר „הארץ"

עובדי מתקני כלי הטעינה בבתי המלאכה בנמל אשדוד פתחו אתמול בשביתה בסנקציות בלי אישור מוסדות ההסתדרות.

דובר הנמל מסר כי העובדים עשו זאת לפי הוראת מזכיר ועד בתי המלאכה מר יצחק מורחי. לדבריו מתבטאות הסנקציות — שכבר גרמו שיבושים חמורים בתיפעולו התקין של הנמל — באי־חלוקת כלי עבודה לצוותים ברציפים (הצוותים עצמם נאלצים לגשת לקחתם מהמחסנים) אין מעסיקים במחסנים פועלי תפעול ואין עונים במכשירי הקשר.

ועד בתי המלאכה: אין שום סנקציות

בנמל אשדוד יש צפיפות רבה והסנקציות מגבירות אותה עוד יותר.

ראש מחלקת המינהל בנמל שלח אתמול מכתב למזכיר ועד בתי המלאכה ולעובדים ובו הודיע כי ההנהלה לא תסבול כל הפרעה בעבודה וכי אם לא ישובו לעבודה תקינה „לא תראה אותם ההנהלה כזכאים לקבל שכר ופרמיות".

הבוקר עומד מנהל הנמל, מר מרדכי ברגר, להזמין אליו את מזכיר הועד מר מורחי ולהעמידו על חומרת המעשה שנעשה גם בלי הודעה מראש של 15 יום כנדרש בחוק. מזכיר הועד טוען לעומת זאת כי „אין שום סנקציות" וכל העובדים „ממשיכים לעבוד כרגיל".

שלשום הודיע מזכיר הועד כי הוחלט לפתוח בשביתה בעוד 15 יום אם לא תיענה רשות הנמלים לתביעתם לשלם להם את ארבעת האחוזים ששולמו לעובדי בתי המלאכה בחיפה בעת חתימת הסכם העבודה החדש.

דובר נמל אשדוד הגיב על כך באומרו כי בחיפה אין מקבלים העובדים את ארבעת האחוזים הם מועברים לחשבון הפנסיה שלהם בחברת נתיב. לעובדי נמל אשדוד יש פנסיה תקציבית ומשום כך אין משלמים להם זאת. לדבריו, הסכימו כל הסקטורים, בנמל אשדוד, פרט לעובדי בתי המלאכה, להסדר הזה.

אל קוראי „הארץ" בארה"ב ובקנדה
לנוחיותכם קיים משרד של העתון בניו־יורק לקבלת מינויים חדשים, לחידוש מינויים קיימים ולקבלת מודעות מכל הסוגים ל„הארץ" ול„הארץ שלנו":
Israel Communications Inc.
110 East 59th Street
New York, N.Y. 10022
Tel. 421-5547
מינויים בלעדיים של „הארץ" בארה"ב ובקנדה.

אוניברסום למוסיקה
אביליאה
1923 50 1973
לרגל החג
גיטרות
ב־175.— ל"י
ב־200.— ל"י
ב־225.— ל"י
חיפה הנביאים 6

אסותא ... אלישע
נולדו:
לאה ויליאם דום — בת
מרים וזכריה שפרינגר — בת
חיה וצבי קיינמורים — בן
גרציה ושלמה זיידנשטם — בן
לואיזה ושלום אביטן — בת
שרות חיתולים הביתה
למגנת לבתי־חולים
'אסותא' 'אלישע'
תל־אביב 245215 — חיפה 87414

„שבים"
מטבעות ומדליות ישראל.
מכירה,
קניה,
החלפה.
ייעוץ חינם!
ת"א, רח' אלנבי 111
(בפסג' „המריא")
טל. 623822

הלוח הכפול
6, 7, 8
עמודים: 23, 11, 10, 9
הכל בכל בכול
בלוח הכפול

מבחר ענק
של ריהוט ביתי
מערכות סלוניות
פינות אוכל
מזנונים
חדרי שינה

כורסת נדנדה
רהיטי **ארדן** מיוצרים ע"י הארגז
ת"א: דיזנגוף 214. י-ם: הלל הסלכה 9. חיפה: נורדאו 4

ריהוט רב-לאומי!

רהיטים מסגנונות
כל העולם תוכל לראות
ולהתאים למעמדך האישי ב:
פלמודה
אולמי תצוגה לריהוט רב-לאומי
ת"א, בן־יהודה 71, פינת מאפו 11
(במרתף־אולם־תצוגה לשעבר)